HET

LEVEN EN KARAKTER

[illegible]

ADMIRAAL

J^r. JAN HEND^k. VAN KINSBERGEN,

[illegible]

[illegible]

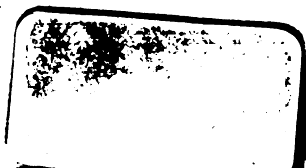
M^r. M. C. VAN HALL.

[illegible]

MET PORTRET EN FAC SIMILÉS.

AMSTERDAM,
BIJ JOHANNES MÜLLER.
1841.

DOMI MINA
NUS TIO
ILLU MEA
Taylor Institution.

Präsent Exemplar
von dem Schwager

HET

LEVEN EN KARAKTER

VAN DEN

ADMIRAAL

JHR. JAN HENDRIK VAN KINSBERGEN.

DOMI MINA
NUS TIO
ILLU MEA
Taylor Institution.

Präsent Exemplar
von dem Schnyder

HET

LEVEN EN KARAKTER

VAN DEN

ADMIRAAL

JHR. JAN HENDRIK VAN KINSBERGEN.

C.B. Hodges pinx. [illegible] sculp.

HET

LEVEN EN KARAKTER

VAN DEN

ADMIRAAL

JHR. JAN HENDRIK VAN KINSBERGEN,

BESCHREVEN

DOOR

MR. M. C. VAN HALL,

STAATSRAAD, KOMMANDEUR DER ORDE VAN DEN NEDERLANDSCHEN LEEUW EN LID VAN HET KONINKLIJK NEDERLANDSCH INSTITUUT.

MET PORTRET EN FAC SIMILÉ'S.

TE AMSTERDAM,
BIJ JOHANNES MÜLLER.
1841.

GEDRUKT BIJ C. A. SPIN.

AAN

ZIJNE KONINKLIJKE HOOGHEID,

WILLEM FREDERIK HENDRIK,

PRINSE VAN ORANJE-NASSAU, KAPITEIN TER ZEE, IN DIENST VAN ZIJNE MAJESTEIT DEN KONING DER NEDERLANDEN.

De Zeeöverste en Krijgsman, wiens bedrijven en karakter in deze bladen geschetst worden, trad reeds in zijne kindsheid, aan de hand van zijnen vader, in *Nederlandsche* dienst, eer nog, op het einde van de eerste helft der vorige eeuw, de voorvaderlijke Staats- en krijgsambten en waardigheden in het Gemeenebest der *Vereenigde Nederlanden* werden opgedragen aan den Oud-Overgrootvader van Uwe Koninklijke Hoogheid, Prins WILLEM KAREL HENDRIK FRISO.

Onder het Bewind van diens Vorstelijke Weduwe zag hij zich opgenomen in de Zeeschool, welke, door DE

RUIJTER en de TROMPEN gesticht, door de Helden, daarin gekweekt, zooveel van hen afhing, zich lang in eere mogt handhaven.

Na den dood van deze Prinses werd hij, reeds als jongeling, door Haren Doorluchtigen Zoon, Prins WILLEM V, den Overgrootvader van Uwe Koninklijke Hoogheid, vroeg als Zee- en Krijgsmansleerling onderscheiden; Deszelfs hooge bescherming waardig gekeurd, en als Onderscheepsbevelhebber in den rang geplaatst, waarop zijne vlijt en bekwaamheid hem aanspraak gaven.

Ruslands Alleenheerscheresse, CATHARINA II, de Overgrootmoeder Uwer Koninklijke Hoogheid, van zijne verdiensten onderrigt, vertrouwde aan hem, naast andere ervaren uitheemsche Zeevoogden, het herstel van Hare Zeemagt — de schepping van den Grooten PETER I. — De uitbreiding van Haar magtig Rijksgebied was gedeeltelijk de vrucht van zijne dapperheid; het behoud en de bloei van Hare veroveringen, ook gedeeltelijk die van zijnen koenen moed en schrander beleid. Hij was

de eerste, die op de *Zwarte Zee* voor Hare wimpels die van het *Turksche* Rijk deed strijken.

Toen hij voor zoo vele verdiensten den dank der roemruchte Keizerinne had ingeoogst, en, onder het lofbetoon van Hare Rijksgrooten en Legerhoofden, met het Ridderkruis eener Orde, door Haar voor heldendeugd gesticht, omhangen, in zijn Vaderland terugkeerde, was de faam hem vooruitgesneld, en stond de Opperbevelhebber der *Oud-Nederlandsche* Zeemagt, Prins WILLEM V, gereed, hem aldaar de plaats aan te wijzen, welke hij door talenten en ondervinding zich had waardig gemaakt.

Van de lagere rangen klom hij, sedert dat tijdstip, tot dien van Tweeden Opperbevelhebber in dienst van ons Gemeenebest, nadat hij, aan de zijde of aan het hoofd van dappere krijgsmakkers, onze vlag tegen Britsche overmagt gehandhaafd, en den aangetasten roem van ons Zeewezen, nu omtrent eene halve eeuw geleden, bij de *Doggersbank* had helpen wreken.

Zoo voerde hij voor het Vaderland, in latere min voorspoedige tijden, den waterstaf op al de stroomen en rivieren van *Holland* en *Zeeland*, en beveiligde, van de gewapende kielen, aan zijn bevel toevertrouwd, die Gewesten tegen vijanden, bezoedeld met het bloed van hunnen Koning; terwijl Uw Grootvader, Koning WILLEM FREDERIK, en naast Hem Prins WILLEM GEORGE FREDERIK VAN ORANJE, Uw Oudoom, de heldhaftig door hen verdedigde grenzen van *Holland* bewaakten, en streden, totdat de raad des Allerhoogsten omtrent *Nederland* vervuld werd.

Zoo bereikte hij, te midden van de beroeringen der Volken, onder de lotwisselingen zijns Vaderlands, door de opgedrongene Gezagvoerders van hetzelve niet voorbijgezien, allengs het einde van een bedrijvig leven, dat aan de belangen van *Europa's* magtigst Rijksgebied, en van zijnen dierbaren Geboortegrond, te land en ter zee was toegewijd, maar niet het einde van zijne zegenrijke werkzaamheid. Toen de naderende

ouderdom den man gebood te rusten, die den staf der zee eens zoo roemrijk gevoerd had, bleef de aankweeking van wetenschap en kunst de lust zijns levens, en schepte hij er vermaak in, om zijnen naam te verbinden aan de schoonste sieraden onzer Letterkunde, in de blijde dagen van ons herlevend Volksbestaan gevlochten, en stichtte hij Gedenkteekenen, waarin de jeugd, ook na zijnen dood, zijnen roem dankbaar vermeldt.

Die roem was hem ook in de rust van zijnen ouderdom gevolgd, en zijn naam en verdiensten werden in het magtige Rijk, het tooneel zijner eerste dappere bedrijven, ook toen niet vergeten. Het Ridderkruis, hem door CATHARINA II vroeger geschonken, verkreeg tot twee malen toe voor hem eene verhooging van luister, totdat wij later zijne borst zagen versieren met het Grootkruis van nog drie Russische Ordes, door Uwen Oom, ALEXANDER *den Gezegenden*, ter beschikking gesteld van eenen Vorst, die, ofschoon aan *Holland* opgedrongen,

hem nogtans met die onderscheiding vereerde, waarop zijne deugden en verdiensten hem regt gaven.

De geschiedenis en het karakter van zulk eenen Man te herdenken en voor anderen open te leggen, was, aan den eindpaal mijns levens, voor mij eene aangename taak, en tevens een heilige pligt, welks vervulling de vriendschap en de weldaden, die hij mij en den mijnen bewees, mij tot behoefte maakten.

En aan wien betaamde het mij meer, dezen arbeid op te dragen, dan aan U, KONINKLIJK Prins! die, zelfs vroeger dan hij, dezelfde loopbaan ingetreden, thans reeds de helft van het twintigtal Uwer levensjaren, met den koenen moed van den echt *Nederlandschen* Zeeman, op de golven doorbragt, onder de voortdurende opleiding van een ervaren Zeeöverste, eens deelgenoot in den schoonen strijd voor *Algiers* en kweekeling van de Heldenschool, welker vroegere herstelling en instandhouding mede het werk van VAN KINSBERGEN was — aan U, die 's Lands baniere reeds naar de verste stranden

voerdet, en die thans gereed staat, haar van den bodem, aan Uw bevel toevertrouwd, wederom langs de afgelegenste zeeën te doen blinken — aan U, die alzoo der wereld toont, dat er een ORANJE-NASSAU leeft, die leeren durft, die baniere te verdedigen op de baren, zoo als Uw Koninklijke Vader, en nevens hem Uw Koninklijke Oom, Prins FREDERIK *der Nederlanden*, haar hebben doen eerbiedigen te lande, der natie tot glorie, *Europa* tot heil.

Mogt dan, KONINKLIJK Prins! deze Opdragt U welgevallig zijn, en mogt de Beschrijving van het Leven en Karakter van JAN HENDRIK VAN KINSBERGEN ook het hare toebrengen, om bij U den lust te vermeerderen, om in het hagchelijkst glorieperk der Helden, Uwe kundigheden door ervaring uit te breiden, ten einde eenmaal, hetzij dan in dagen van vrede of van oorlog, den zeestaf van *Oud-Nederland* met beleid en moed te voeren, en alzoo den algemeenen en vurigen wensch te verwezenlijken, »dat eenmaal een Prins uit het »Helden-Stamhuis van ORANJE-NASSAU, aan het hoofd der

»*Nederlandsche* Zeemagt, 's Lands Vloten mogt gebie-»den!" een' wensch, met welken VAN KINSBERGEN de eeuwigheid inging.

De Algoede beware U lang voor Uw Geslacht en het Vaderland! Met deze bede noeme ik mij eerbiedig,

KONINKLIJK PRINS!

VAN UWE KONINKLIJKE HOOGHEID,

De Zeer Gehoorzame Dienaar,

M. C. VAN HALL.

AMSTERDAM,
1 Mei, 1841.

VOORBERIGT.

De berigten omtrent het leven, de denkwijze en het karakter van den beroemden Man, die het onderwerp van deze bladen uitmaakt, zijn, behalve uit de Nederlandsche Jaarboeken *en andere Geschiedkundige Schriften, meestal ontleend uit oorspronkelijke stukken, uit de briefwisseling, door hem met de meest vermaarde personen van zijnen leeftijd gehouden, uit hetgene hij zelf aan zijne vrienden en aan mij, van tijd tot tijd, bij mondeling verhaal heeft medegedeeld, en uit onze eigene opmerkingen en aanteekeningen wegens hem.*

Het zijn dan ook de Heeren Mr. HENDRIK VAN STRALEN, *zijn tijdgenoot, en, na het overlijden van den Heer* H. C. SERRURIER, *zijn oudste vriend;* C. A. *en* C. H. VERHUËLL, *de beide door hem gevormde kweekelingen in de Krijgskunde ter Zee;* Mr. DANIËL HOOFT, *desgelijks zijn vriend en door huwelijk zijn aanverwant; de* Baron VAN LOË, *en de Heer* Mr. J. MOSSEL VAN STRALEN, *de achtenswaardige zoon van den eerstgenoemden, die mede zijn vertrouwen en vriendschap bezaten, aan wier medewerking men deze Levensschets insgelijks heeft te danken.*

De Admiraal VAN KINSBERGEN *stelde, reeds lang vóór zijnen dood, aan den Heer* HOOFT *en mij al de bescheiden en brieven ter hand, die, door het lot gespaard, nog onder hem berustende waren, met het oogmerk, dat wij daaruit een getrouw verslag van zijn leven, verrigtingen en karakter zouden zamenstellen, en, zoo wij het nuttig oordeelden, uitgeven, indien wij hem overleefden.*

Het is na zijn afsterven ons gebleken, dat de beroemde Hoogleeraar Mr. H. C. CRAS *hem daartoe de eerste aanleiding had gegeven; althans in eenen brief, reeds door dezen Geleerde aan hem, op den 7den van Herfstmaand,* 1816, *uit* Wageningen *geschreven, vinden wij deze merkwaardige woorden:*

»Gelukkig hij, die hier de loopbaan, waarin hij geplaatst is geweest, niet zonder eer, of ook met roem, heeft vervuld! Dit laatste is uw lot. Gij hebt, voortreffelijk Man! hoogen roem verworven; die roem verhoogt u; maar hij verhoogt ook het Volk en het Land uwer geboorte. Alle Volken deelen in den roem van hunnen Landgenoot. Hollanders roemen nog op de DE GROOTEN, BOERHAAVES, DE RUIJTERS, TROMPEN. *Dit doet mij iets wenschen. Eenmaal scheidt men van hier; maar de roem blijft, en moet herdacht en aan de nakomelingschap ten loffelijken voorbeelde geschetst worden. Hierom prijs ik de latere gewoonte van Lofredenen, en ik verheug mij steeds (hoezeer de geschiedenis van den Grooten* HUIG DE GROOT *bekend was), op uitnoodiging van de Zweedsche Koninklijke Akademie te*

»Stokholm, *zijne Lofrede in het Latijn geschreven te »hebben. Maar hetzij Lofrede, hetzij Geschiedenis, daar-»toe behooren aanteekeningen, volgens eene tijdsorde. Mijn »wensch is dus, dat er van uw leven aanteekeningen »van de voornaamste zaken zullen voorhanden zijn, die »de stof, ook van minder bekende omstandigheden (de »overige hebben luid genoeg geklonken), zullen opgeven. »Ik voor mij zou in dit geval gaarne, zoo mijne oude »pen nog voortwilde, die vereerende taak vervullen; »maar neen, eene Latijnsche pen komt hier niet te stade.* »HOOFT *of* VAN HALL, *een van beide, moet den eervollen »pligt vervullen, om zijne Nederduitsche welsprekend-»heid daaraan te besteden. Dit is nog niet genoeg. Uw »roem behoort ook tot* Europa; *gij zijt ook elders bekend, »en de roem van ons Nederlanders bestaat ook daarin, »dat andere Volkeren weten, welke Mannen ons Vader-»land heeft voortgebragt. Derhalve moet door eene echte »welversneden Fransche pen eene Lofrede worden gesteld.*

»*Ik behoef mij, Waarde Admiraal! niet te veront-»schuldigen, dat ik u onderhouden heb omtrent een tijds-»gewricht, waarvan doorgaans de menschen hunne aan-»dacht afwenden. Gij hebt zoo menigmalen den dood »onverschrokken in het aangezigt gezien en getart; en »ik, schoon niet in zoodanige loopbaan gesteld, heb mis-»schien ook door wijsgeerige beschouwingen verkregen, »om den dood, als eenmaal noodzakelijk, als onverschillig; »neen! als eenmaal wenschelijk en tot het beste Heelal »behoorende aan te zien.....*"

Waarom de Admiraal zulk een ondubbelzinnig bewijs van vertrouwen schonk aan den Heer HOOFT, *was geenszins vreemd; maar dat ik daarin mede begrepen werd, ben ik oorspronkelijk verschuldigd aan mijn, in den beginne van het jaar* 1795, *jegens hem gehouden gedrag, toen ik, als Procureur der Gemeente, den Hoofdschout der stad* Amsterdam, *in diens ambtsbediening, gedeeltelijk opgevolgd, niet alleen in die betrekking, maar ook als burger, 's Mans wederregtelijke en met voorbijzien van alle vormen volbragte politieke gevangenneming (zie bl.* 189) *openlijk en hoog heb afgekeurd en hem dit persoonlijk heb verklaard. Lang na dien tijd de Staatkundige loopbaan verlaten hebbende, genoot ik, tot de studie van het Regt en deszelfs praktikale beoefening teruggekeerd, de eer, om als Regtsgeleerde, bij alle voorkomende gelegenheden, door tusschenkomst van zijnen bestendigen zaakverzorger, zijnen en mijnen waardigen vriend, den Heer* H. C. SERRURIER, *door hem te worden geraadpleegd; totdat hij eindelijk, na het afsterven van dezen, in het begin van* 1812, *aan de Heeren* VAN STRALEN *en* L. J. J. SERRURIER, *den waardigen zoon van den reeds genoemden, en ook aan mij, de behartiging van, en het toevoorzigt over zijne geldelijke belangen opdroeg.*

Wij hadden reeds bij het leven des Admiraals getracht, om, door den Heer Staatsraad VAN 'S GRAVENWEERT, *zich destijds te* St. Petersburg *onthoudende*, officiëele *berigten omtrent deszelfs loopbaan in de Russische zeedienst te verkrijgen; dan hoe bereidvaardig deze*

zich ook betoonde, hij mogt niet naar wensch hierin slagen; en het was eerst lang na het overlijden des Heeren VAN KINSBERGEN, *dat het den Heere* Baron VERSTOLK VAN SOELEN, *toen 's Konings Gezant aan het Russische Hof, op aanzoek van den Heer* VAN STRALEN, *gelukte, aldaar, uit de Registers van het Departement der Marine van de* Zwarte Zee, *meer uitvoerige bijzonderheden aangaande hem te leeren kennen.*

Doch ook deze berigten, door den Heer VAN STRALEN *aan den Heer* HOOFT *en mij overhandigd, waren niet zoo volledig, als wij wel gewenscht hadden. Die teleurstelling kwam ons echter, bij nadere overweging, allezins natuurlijk voor. Zoodra wij toch begonnen te bedenken, dat het toen reeds bijna eene halve eeuw geleden was, dat de Heer* VAN KINSBERGEN, *als vreemdeling in Russische zeedienst getreden, na een tijdsverloop van slechts weinige jaren, dezelve verlaten had en in zijn Vaderland was teruggekeerd; dat hij in deze dienst geen' hoogeren rang, dan dien van Scheepskapitein bekleed had, en dat zoowel de hooge Russische Staatsdienaren, die hem gekend en bevorderd hadden, als ook de Opperbevelhebbers en andere Officieren, onder en met wie hij gestreden had, overleden waren, meenden wij over dit onvolledige ons niet te moeten verwonderen, maar ons veeleer te mogen verheugen, dat wij, door de welwillende tusschenkomst van den achtenswaardigen Staatsman, nog zoo veel hadden ontvangen.*

De Heer HOOFT *en ik, die ons met de taak belast had-*

Waarom de Admiraal zulk een ondubbelzinnig be-
n vertrouwen schonk aan den Heer HOOFT, was ge
ns vreemd; maar dat ik daarin mede begrepen w
n ik oorspronkelijk verschuldigd aan mijn, in den
inne van het jaar 1795, jegens hem gehouden gedr
en ik, als Procureur der Gemeente, den Hoofdsch
er stad Amsterdam, in diens ambtsbediening, gedeelt
pgevolgd, niet alleen in die betrekking, maar ook
urger, 's Mans wederregtelijke en met voorbijzien
lle vormen volbragte politieke gevangenneming (zie bl.
penlijk en hoog heb afgekeurd en hem dit persoon
heb verklaard. Lang na dien tijd de Staatkundige lo
baan verlaten hebbende, genoot ik, tot de studie van
Regt en deszelfs praktikale beoefening teruggekeerd,
eer, om als Regtsgeleerde, bij alle voorkomende geleg
heden, door tusschenkomst van zijnen bestendigen
verzorger, zijnen en mijnen waardigen vriend, den
H. C. SERRURIER, door hem te worden geraadpl
totdat hij eindelijk, na het afsterven van dezen
begin van 1812, aan de Heeren VAN STRALEN en
RURIER, den waardigen zoon van den reeds
en ook aan mij, de behartiging van, en het
over zijne geldelijke belangen opdroeg.

Wij hadden reeds bij het leven des
tracht, om, door den Heer Staatsraad
WEERT, zich destijds te St. Petersbur
iëele berigten omtrent deszelfs lo
che zeedienst te verkrijgen; dan

[illegible] *en het* mag-
nnen worden
an den voor-
te huldigen,
van zijne uit-
van de wijze,
r of Lofrede-

onkelijke stuk-
offen, waaruit
f, deed hij dit
voorwaarden:
den overnemen,
persoonen of ge-
geworpen, zelfs
leeling zijn' eigen'
gedaan onregt, of
helderder daglicht
: dat wij daaren-
of verhelen, hetwelk
was, al ware het dan
blijken, dat hij ook als
niet altijd gedacht en
r, bij betere inzigten, en in
ou gedacht en gehandeld heb-
tende Aanteekeningen van mij-
eider bewijzen, dat hij deze
el karakter van VAN KINSBERGEN

den, om uit de verzamelde berigten de Levensbeschrijving des Admiraals te bewerken, vingen nu welhaast, na een vooraf ontworpen plan, den arbeid aan; verdeelden dien tusschen ons, en besloten, ten aanzien van vorm en inkleeding, den middelweg te houden tusschen eene eenvoudige Levensbeschrijving en eene Lofrede; en alzoo aan de eene zijde ons te wachten voor een dor en zielloos verhaal van 's Mans lotgevallen en bedrijven, maar ook aan den anderen kant ons te hoeden voor dien opgesmukten toon, waarbij de getrouwheid der voorstelling van zijne grootheid slechts verliezen kon.

Naauwelijks had de Heer HOOFT *het eerste gedeelte van dezen gemeenschappelijken arbeid begonnen, of hij werd, in den voortgang daarvan, eerst door beletselen van onderscheiden' aard verhinderd, en vervolgens door den dood, op den 30sten van Slagtmaand,* 1828, *voorgevallen, daarin voor altoos gestuit. Het Vaderland verloor in hem een braaf burger, de Wetenschappen en de Letteren een ijverig voorstander en beoefenaar, en ik een vlijtig en naauwkeurig medearbeider, wiens kunde en goede smaak aan deze Levens- en Karakterschets eene volledigheid en bevalligheid zouden hebben bijgezet, die haar nu voorzeker ontbreken zullen. Of ik, bij het gemis van zijn geleide en teregtwijzingen, met opzigt tot den vorm aan het door ons bepaalde doel heb beantwoord, en of ook die vorm zelf wel boven alle berisping wezen zal, staat aan het oordeel van den daartoe bevoegden Letterkundige. Dit alleen ben ik mij bewust, dat ik dat*

doel heb getracht te bereiken; en dat indien het magnis excidit ausis *ook hier op mij mogt kunnen worden toegepast, het mij, om de nagedachtenis van den voortreffelijken Man, dien wij beide poogden te huldigen, ten troost verstrekken zal, dat de waardij van zijne uitmuntende deugden en daden niet afhangt van de wijze, waarop dezelve door den Geschiedschrijver of Lofredenaar worden vermeld.*

Toen de Heer VAN KINSBERGEN *de oorspronkelijke stukken en brieven, het meerendeel der bouwstoffen, waaruit dit Werk is zamengesteld, aan ons overgaf, deed hij dit alleen onder de navolgende uitdrukkelijke voorwaarden:*

Vooreerst: *dat wij daaruit niets zouden overnemen, waardoor op de eer of den naam van personen of geslachten eenige vlek zou kunnen worden geworpen, zelfs dan niet, wanneer wij door die mededeeling zijn' eigen' roem, met het hem te eeniger tijd aangedaan onregt, of de ondervondene miskenning, in een helderder daglicht zouden kunnen stellen;* ten tweede: *dat wij daarentegen niets onvermeld zouden laten of verhelen, hetwelk met de waarheid overeenkomstig was, al ware het dan ook, dat daaruit zou kunnen blijken, dat hij ook als mensch dikwerf gefaald, en niet altijd gedacht en gehandeld had, als hij later, bij betere inzigten, en in bedaarder oogenblikken, zou gedacht en gehandeld hebben. De onder mij berustende Aanteekeningen van mijnen ontslapen' medearbeider bewijzen, dat hij deze voorwaarden, het edel karakter van* VAN KINSBERGEN

zoo zeer kenmerkende, getrouwelijk zou hebben vervuld. Dat ook ik getracht heb dezelve na te komen, zal, zoo ik vertrouw, uit het Werk zelf, op vele plaatsen, kunnen blijken.

De voltooijing van mijnen arbeid is mij niet weinig gemakkelijk gemaakt door de kupsche hulpvaardigheid van den Ridder DE BRUNET, *Staatsraad en Consul-Generaal van* Rusland, *te* Amsterdam. *Aan dezen ben ik niet alleen belangrijke opmerkingen, maar ook de vertaling verpligt van de stukken, in de Russische taal gesteld, die bij mij voorhanden zijn, en waarvan het gebruik voor mij onmisbaar was. Hij ontvange hiervoor openlijk mijnen eerbiedigen dank!*

Groote erkentenis ben ik mede verschuldigd aan mijnen veeljarigen en Zeer Geleerden vriend, D. H. WILDSCHUT, *Doctor in de Godgeleerdheid, en thans Leeraar bij de Gemeente der Hervormden te* Amsterdam. *Deze, weleer in de laatste betrekking te* Apeldoorn *geplaatst, had, gedurende zijn verblijf aldaar, den toen reeds tachtigjarigen* VAN KINSBERGEN *van nabij leeren kennen, en deszelfs omgang, hoewel kort, echter dagelijks genoten. Het was op mijn verzoek, om mij iets, aangaande dezen, mede te deelen, dat de waardige man mij den brief zond, op bladz.* 290 *van dit Werk ingelascht, met vergunning, om van denzelven naar welgevallen gebruik te maken. Ik stond gereed, den hoofdzakelijken inhoud van dit schrijven, in het Werk zelf, ter geschikter plaatse op te nemen, toen ik, na eene herlezing, mij overtuigde,*

dat het eene te schoone en te ware schets van de leefwijze en het karakter des hooggeschatten Mans, in het laatste tijdperk zijns levens, bevat, dan dat ik het niet, zonder eenige verandering, bijvoegsel of omkleeding, aan mijne Landgenooten zou aanbieden.

Aan Lezers, zoo als ik mij wensche, zal de mededeeling van deze belangrijke bijdrage aangenaam zijn. Het zijn toch geene luidklinkende wapenfeiten en zegepralen, geene schitterende eerbetooningen alléén, die den waarlijk grooten man onderscheiden. Om hem als zoodanig te leeren kennen, moet men, tot zijnen gemeenzamen omgang toegelaten, zijn dagelijksch leven opgemerkt, zijne onvoorbereide gesprekken gehoord, zijne ongekunstelde brieven gelezen, en hem gezien hebben, zoo als hij onopgesmukt en zonder tooi inderdaad was. Zooveel die schijnbare kleinigheden mij dan ook bekend waren, heb ik dezelve, door geheel mijn Werk henen, doen uitkomen. Dat deze kleine trekken het meest behooren tot het laatste tijdperk van 's Mans leven, hierover zal wel niemand zich verwonderen. Zoo als mijn vriend WILDSCHUT, *kon ik ook alleen vermelden en beschrijven, hetgene ik zelf bijgewoond, gehoord en gezien had.*

Ik meen wèlgedaan te hebben, om met de fac similé's *der naamteekeningen van de voornaamste personen, in dit Werk voorkomende, hetzelve te versieren. In deze keuze heb ik mij echter, uit hoofde van den rijken voorraad, moeten bepalen;* vooreerst: *tot de naamteekeningen van hen, die met den Admiraal* VAN KINSBERGEN *in de*

belangrijkste betrekkingen hebben gestaan, met uitzondering van degene, welke ik, als reeds in openbaren druk uitgegeven, moest vooronderstellen algemeen bekend te zijn; ten tweede: *heb ik van mijne keus uitgesloten de naamteekeningen van mannen, die nog in leven zijn, en,* ten derde: *bij voorkeur dezulke opgenomen, welke in de verzameling van stukken en brieven, waaruit deze bladen meerendeels zijn zamengesteld, oorspronkelijk voorkomen. Van de tweede bepaling ben ik echter afgeweken, niet alleen ten opzigte van Koning* LODEWIJK BONAPARTE, *maar ook omtrent de Graven* VAN HEIDEN *en* VERHUëLL, *de eenige mij bekende nog levende onmiddellijke kweekelingen van* VAN KINSBERGEN. *Ten aanzien van de derde bepaling, moet ik het volgende opmerken: In mijne verzameling ontbraken de oorspronkelijke naamteekeningen van den Vice-Admiraal* ZOUTMAN, *van den Schout-bij-nacht* VAN BRAAM *en van de Kapiteins* BRAAK, BOSCH, MULDER *en* DECKER. *Ik heb dus, aangaande deze mannen, van welke de eerste het opper- en de vijf laatste het gewone scheepsbevel in den Zeeslag bij* Doggersbank *gevoerd hebben, de mij zelven voorgeschrevene bepaling niet kunnen vasthouden. De welwillende heuschheid van den Heer* J. A. A. ZOUTMAN, *Commies bij de Staats-Secretarij te* 's Gravenhage, *is mij in dezen te gemoet gekomen door het verstrekken van het* fac similé *van den eerstgenoemden; die van de vijf andere Zeeöversten ben ik aan de vriendschappelijke dienstvaardigheid van den Heer Rijks-Archivarius* Mr. J. C. DE JONGE *verpligt. Aan*

beide deze Heeren herhaal ik mijne daarvoor reeds betoonde erkentenis bij dezen openlijk, en ik doe dit met te meer genoegen, daar de eerste de waardige kleinzoon van den kloekmoedigen Zeevoogd zelven, en de laatste de Schrijver is van de zoo voortreffelijke Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen.

Zoo ziet dan eindelijk een arbeid het licht, waarnaar velen, hiervan heb ik reden mij verzekerd te houden, lang gewenscht hebben. Het vertragen daarvan is gedeeltelijk aan de reeds opgegevene oorzaken toe te schrijven; ook hebben daartoe niet weinig bijgedragen de bezigheden mijner openbare en bijzondere betrekkingen, die mij zelden hebben vergund, om mij, anders dan bij — somwijlen zeer lange — tusschenpoozingen, bezig te houden met het navorschen, onderzoeken en vergelijken van vele gedrukte schriften en bescheiden, in onderscheidene talen en uit langverloopene tijden.

De Aanteekeningen, achter het Werk gevoegd, bewijzen, dat ik getracht heb, de aangevoerde feiten uit goede bronnen te putten en te staven. Indien het in mijn oog niet onvoegzaam geweest ware, ook eene plaats uit de Opdragt door eene Aanteekening op te helderen, zou ik daarbij vermeld hebben, dat de Zeeöverste, die daarin als des PRINSEN *leidsman in de Zeedienst voorkomt, geen ander is dan de Schout-bij-nacht* P. ARRIËNS, *thans Adjudant des Konings.*

Schoon de Heer VAN KINSBERGEN, *bij zijn overlijden, niet den hoogsten, maar slechts den rang van* Luitenant-

Admiraal *in de* Nederlandsche *Zeedienst bezat, heb ik echter gemeend, hem op den titel van dit Werk dien van* Admiraal *te mogen toekennen. In de laatste jaren zijns levens toch werd hij bestendig, en wordt hij nog tot heden alzoo genoemd, terwijl hij ook op de vaartuigen, naar hem genoemd, onder deze benaming wordt aangeduid. Niet alleen in de* Deénsche, *maar ook in de* Nederlandsche *Zeedienst, was hij daarenboven vroeger* Admiraal. *Hem dezen titel gevende, kon ik de overige rangen en eervolle betrekkingen, die hij in eene groote menigte bezat, en die te zijner plaatse veelal door mij vermeld zijn, behalve het* predicaat *of de* titelatuur *van* Jonkheer (*), *ook te gereeder weglaten.*

Eindelijk mag ik niet verzwijgen, dat ik aan de vriendschappelijke hulpvaardigheid van mijnen Hooggeleerden vriend S. MULLER, *niet alleen bij het nazien der drukproeven, maar vooral ook aan zijne mij dikwerf medegedeelde oordeelkundige en naauwkeurige opmerkingen, groote verpligting heb. Ook hij ontvange hiervoor mijnen opregten dank.*

(*) Zie Koninklijk Besluit van 15 Febr., 1815.

INHOUD.

JAN HENDRIK VAN KINSBERGEN.

INLEIDING.

»Het ouwlinx gepleeghde voordraagen van de daaden en zeeden der vermaarde Mannen, aan de naakoomelingen, is zelfs in onzè tijden, bij deeze eeuwe, alhoewel onachtzaam oover de haaren, niet naagelaaten, zoo dikwijls eenige groote en eedele deught verwonnen en te booven gegaan heeft het gebrek, gemeen aan kleene en groote burgerijen, onweetenheit des behoorens, en nijdt.”

P. C. HOOFT, *naar* TACITUS, *in het begin van het Leven van* J. AGRICOLA.

De geschiedenis van den bijzonderen Mensch en den Burger heeft, bij den eenen meer, bij den anderen minder, altijd haren invloed op die van zijne eeuw, en inzonderheid op die van zijn eigen Vaderland.

Is dit in het algemeen waar, het is vooral toepasselijk op hen, die in de raadzaal, het oorlogsveld, of uit hun boekvertrek, met mond, degen of pen, de regten en de eer van het Land hunner geboorte, of die van de menschheid hielpen handhaven en verdedigen.

Vandaar, dat ieder volk der aarde te allen tijde er belang in stelde, om de bedrijven en het karakter zijner helden en weldoeners uit de schriften zijner Wijzen, de gezangen zijner Dichters, en de gewrochten zijner Kunstenaren te leeren kennen, ten einde die in roemrijke gedachtenis te houden.

Nederland was van ouds her aan dit edel gevoel

enkele uitmuntende levensbeschrijvingen zijner groote mannen, en met deze de schoonste gedenkteekenen van de wijsheid en den moed van het Voorgeslacht, beide in bestendige worsteling beproefd, en alzoo die van zijnen eigenen roem, verschuldigd.

Maar had ons Vaderland zijne opkomst, bloei en eere onder de volken aan het beleid en den moed zijner Leger- en Vlootvoogden te danken, het ontving nu ruim eene eeuw geleden door den onvermoeiden ijver van eenen GERARD BRANDT, en nog onlangs door dien van onzen J. C. DE JONGE, in naauwkeurige en onpartijdige verhalen, de schoonste tafereelen van de groote daden van den onsterfelijken DE RUIJTER, en van het heldengeslacht der EVERTSEN, dat voornamelijk in zijne zee- en krijgsmans-school gevormd werd; en daarmede tevens gedeeltelijk de geschiedenis van zoo vele andere Zeeöversten, die, onder of naast hen, het Vaderland hielpen wreken, en voor eenen anders gewissen ondergang behoeden.

De dagen van *Nederlands* vroegeren zeeroem waren, in den aanvang der vorige eeuwe, min glansrijk, maar gelukkig echter niet voor altijd verdwenen, en er leefden nog een VAN ALMONDE, VAN DER GOES, VAN WASSENAAR, POT (1), en anderen, die, door DE RUIJTER, de beide TROMPEN en de EVERTSENS onderwezen, in staat waren, van de krijgskunde ter zee, den Vaderlandschen jongelingen, op hunne beurt, lessen en voorbeelden te geven.

Groot, in vergelijking van de daartoe aangebodene gelegenheid, was, gedurende een meer dan dertigjarig tijdperk van vrede ter zee, het getal van eerlievende jongelingen, die, met hunne verkregene kennis en onder-

dervinding in de Zeevaartkunde, ook eenmaal hun bloed en leven aan het Vaderland wenschten te wijden; en onder deze was de Man, wiens leven en karakter wij zullen trachten naar waarheid te boek te stellen — JAN HENDRIK VAN KINSBERGEN.

Het behaagde der Voorzienigheid, hem het grootste gedeelte zijns levens onder de beroeringen der volken en het woeden van de treurigste burgertwisten in zijn eigen Vaderland te doen doorbrengen; maar hem ook te beschermen en te zegenen; hem, als Zeeöverste, tot den hoogsten rang en roem, en, als Mensch en Burger, tot eene zeldzaam gekende vermaardheid te doen opstijgen. Zoo geleid, mogt hij eene lange en glorierijke loopbaan eindigen, door zijne tijdgenooten vereerd, en beweend door een Vaderland, voor hetwelk hij als Held en Burger gestreden en geleefd had.

De daden, de gevoelens en het karakter van zulk een' Man kunnen aan zijn Vaderland, in wiens geschiedenis de zijne, gedurende drie vierde eener eeuw, genoegzaam op elke bladzijde, is ingeweven, niet onverschillig zijn; en ieder edelaardig burger, die het Land zijner geboorte bemint, zal gaarne zich de verdiensten en deugden herinneren van een' der waardigste onder de menschen, wiens roem en lof hem uit den mond der vaderen reeds liefelijk tegenklonk, om die ook aan zijne kinderen dankbaar te kunnen overbrengen.

Reeds zijn meer dan een en twintig jaren sedert VAN KINSBERGEN's overlijden voorbijgegaan, en niemand van allen, die daartoe meer bevoegd zijn dan ik, is mij met eenige uitvoerige beschrijving van zijne verdiensten, lotgevallen en inborst voorgekomen (2). De taak van zulk eene beschrijving was niet alleen een heilige pligt, die op mij

rustte; maar ik wenschte daardoor tevens te zorgen, dat niet op mijne Landgenooten, en althans niet op mij, het verwijt zou kunnen worden toepast, hetgene TACITUS den Romeinen van zijnen tijd had toegevoegd: »dat zij de na»gedachtenis hunner groote mannen verwaarloosden (3).”

Voorzeker zou ik het ook niet gewaagd hebben, om van onzen voortreffelijken Landgenoot, als koen Zeeman, dapper Scheepsbevelhebber en Vlootvoogd, of als Schrijver van Krijgs- en Zeevaartkundige Werken, te gewagen, indien een zijner daartoe bevoegde wapenbroeders of kweekelingen hem reeds als zoodanig had voorgesteld, of indien er eenig uitzigt bestond, dat zulks eenmaal door hen of door anderen zou geschieden. Daar dit echter niet gebeurd, en welligt ook niet te verwachten is, vermogt ik daarvan niet te zwijgen, niet alleen omdat het tot de geschiedenis van 's mans leven behoort, maar ook omdat zijne overige deugden en verdiensten daarmede in een onafscheidbaar verband staan.

Schoon ik mij in het algemeen heb voorgesteld, om in dezen arbeid de orde des tijds in acht te nemen, zal ik echter daar, waar er tusschen vroegere en volgende gebeurtenissen eenige zakelijke zamenhang aanwezig is, die aan elkander verbinden, en alzoo in de vermelding van feiten en voorvallen, schoon later plaats gehad hebbende, die somtijds vooruitloopen, waardoor, zoo ik vertrouw, herhalingen zullen worden voorgekomen, die anders niet wel te vermijden zouden zijn geweest. Den inhoud van de ZES groote TIJDPERKEN, waarin ik gemeend heb het geheele Werk te moeten afdeelen, heb ik aan het hoofd van elk derzelve kortelijk opgegeven.

EERSTE TIJDPERK.

VAN DE GEBOORTE VAN JAN HENDRIK VAN KINSBERGEN, IN 1735, TOT AAN ZIJN TIJDELIJK ONTSLAG UIT DE NEDERLANDSCHE ZEEDIENST, EN ZIJN VERTREK NAAR RUSLAND, IN 1771.

»Geen Held heeft hem gevormd, geen MENTOR opgevoed!"
FEITH.

JAN HENDRIK VAN KINSBERGEN zag op den 1sten van Bloeimaand, 1735, het levenslicht te *Doesburg* aan den *IJssel*, waar hij op den 4den van dezelfde maand in de Hervormde kerk gedoopt werd. Zijne ouders waren JAN HENRICH (VAN) KINSBERGEN en PETRONELLA TEN NUIJL.

Of zijn vader, die een geboren Duitscher was, en oorspronkelijk den geslachtnaam van KINSBERGEN, zonder het later daarbijgevoegde voorzetsel VAN, voerde, van eene edele afkomst is geweest, is mij niet gebleken. Meer zeker ben ik, dat zijne moeder zich op geene adellijke geboorte kon verheffen, en dat hij zelf, wanneer hij met zijne vrienden over zijne voorvaderen sprak, nooit de zwakheid had, zich op eene hoogere afkomst, dan die van een onbesproken en braaf voorgeslacht te beroemen. Zelfs in een' aan mij op den 31sten Januarij, 1813, op een' luimig-vrolijken toon geschreven' brief noemt hij zich: »een wezen uit eerlijke en brave, »maar arme, ouders geboren, die hem als geboortegift

»en voor uitzet in de wereld niet anders hadden medege»geven, dan een open, vrij en eerlijk karakter, eene wei»nig beschaafde opvoeding, een' degen en hunnen ouder»lijken zegen." Dan, wat hiervan ook zijn moge, hij heeft door zijn geheel leven heen getoond, dat FEITH, na de overwinning bij de *Doggersbank*, op den 5den van Oogstmaand, 1781, regt had, hem toe te zingen:

»KINSBERGEN! roem van Neêrlands Grooten!
»O Held, van Turk en Brit gevreesd!
»Uit welk een bloed ge ook zijt gesproten,
»Dat bloed is heerlijk bloed geweest (4)."

Zijn vader was aanvankelijk Officier in Oostenrijksche dienst. Deze verlaten hebbende, begaf hij zich naar *Holland*. Hier zag hij zich spoedig als Onderofficier in het leger van onzen Staat geplaatst; liep in hetzelve de lagere rangen door; klom op tot dien van Bevelhebber eener bende voetknechten, en werd, na eene dienst van bijna eene halve eeuw, als zoodanig, met behoud van een gering jaargeld, ontslagen. Hierna vestigde hij zich duurzaam met ter woon te *Elburg*, alwaar hij hoog bejaard in 1786 ten grave werd gedragen, uit dezelfde woning, die onze JAN HENDRIK, als een liefhebbend dankbaar zoon, voor hem had aangekocht, en die deze nooit anders, dan met dankbare vereering van den vader aanschouwde, en ook eenigen tijd bewoonde.

Hij zelf was de oudste van vier zonen. Zijn op hem volgende broeder diende in de legers van *Pruissen's* Grooten FREDERIK; streed als Luitenant in 1760 onder dien Koninklijken Veldheer, en stierf bij *Torgau* den dood der helden. De tweede zijner broeders, insgelijks in dezelfde dienst getreden zijnde, verliet die na het eindigen van den Zevenjarigen Oorlog; vertrok, na in *Hol-*

land te zijn teruggekeerd, als Directeur van het wapen der genie, naar *Batavia*, en overleed aldaar. De jongste der broeders klom op tot den rang van Kapitein ter Zee in Nederlandsche dienst, maar verliet die nog vóór den aanvang van den oorlog met *Engeland*, in 1781; vestigde zich sedert met zijne echtgenoote, geboren SCHUMACHER, in *Rio Berbice*, en verdedigde aldaar, in Wintermaand, 1781, bijgestaan door zijne daartoe vrijwillig gewapende en getrouwe slaven, zijne plantaadje en bezittingen tegen de Engelsche overmagt kloekmoedig, totdat hij daarvoor bezwijken moest (5). Eenige jaren daarna overleed hij, en liet in zijn eenig kind een' zoon na, die naderhand als Adelborst diende op 's Lands Schip van Oorlog *Gelderland*, waarover destijds de Graaf VAN BYLAND (later Viceadmiraal) als Kapitein het bevel had. Die zoon, door den roodeloop aangetast, werd, op den 25sten van Herfstmaand, 1792, pas zestien jaar oud, aan het leven ontrukt. De Admiraal VAN KINSBERGEN betreurde den dood van dezen zijnen veelbelovenden bloedverwant, die zijn naamgenoot was, als een vader. Te regt! deze jonge zee- en krijgsman, van wien VAN HAREN zou gezongen hebben: *dat hij uit de wieg was gegeven aan de zee*, beloofde voor zijn Vaderland te zullen worden, wat zijn hem zoo liefhebbende oom reeds was geweest en nog wezen zou. Van hem toch wordt naar waarheid getuigd: »In »de kracht zijner jeugd een' rijken schat van gezondheid »genietende, stak hij daarenboven door eene brave in»borst, mannelijke bedaardheid, werkzaamheid en veel»vuldige kennis, boven de meeste zijner makkers uit. »Hem beweenden de medgezellen zijner jeugd, en de »oudere van dagen; hem missen de vrienden van we-

»tenschap, en allen, die op menschelijke waarde prijs »stellen (6).”

Van kinsbergen's vader, het oogmerk hebbende, hem tot de krijgsdienst te lande op te leiden, deed hem, pas negen jaar oud, naar de gewoonte dier tijden, als kweekeling (Jonker) in de rolle eener bende voetvolk, waarover hij het bevel voerde, inschrijven; en gaf hem gelegenheid om zich te oefenen in de behandeling van het geweer, en het verkrijgen van den soldatentred, op het geluid der trom. Het krijgsmansleven werd dan ook spoedig de lust van den, toen reeds veelbelovenden, knaap, die van zijne mindere makkers, welke zich in zijne levendigheid en snakerijen verlustigden, de lieveling werd, en in zijne vurige verbeelding zich reeds de baan der eere ontsloten zag, op welke hij, aan de hand en onder het oog zijns vaders, den vijand overwinnend zou bevechten.

Spoedig bood zich de gelegenheid hiertoe aan. Lodewijk XV, in 1744 het zoogenaamd *Barrière-Traktaat* verbrekende, om, in den onregtvaardigsten oorlog, dien hij aan de Groote maria theresia, als Keizerin-Koningin van *Oostenrijk* en *Hongarije*, had verklaard, ons voormalig Gemeenebest tot onzijdigheid te dwingen, deed zijne legers in *Braband*, *Vlaanderen* en *Zeeland* inrukken; en vele onzer grensvestingen, waarvan de meeste even slecht bezet waren als zij verdedigd werden, bukten welhaast voor de overmagt.

De veldtogten van der Staatschen legermagt in de *Nederlanden* werden geopend, en van kinsbergen's vader, zich destijds te *Elburg* in bezetting bevindende, ontving den last om met de bende, onder zijn bevel, naar de grenzen op te rukken. Hieraan on-

verwijld gehoorzamende, wilde hij echter zijn zoontje, nog geene tien jaren oud, onder de zorg zijner moeder achterlaten; maar het kind, het krijgsvolk bijeengeschaard en reisvaardig ziende, en brandende van begeerte om mede uit te trekken, drong tusschen de gelederen, en bad zijnen vader, om aan zijn verlangen gehoor te geven. Lang aarzelde de vader, totdat hij, door het krijgsvolk zelf gedrongen, aan de geuite bede gehoor gaf, en zijn zoontje onder de manschappen opnam, en in de bende inlijfde. Groot was de blijdschap van het kind, die den vader niet minder gestreeld, dan eene teederhartige moeder zal bedroefd hebben; maar de teerling was geworpen, en de voorzigtigheid overwonnen; doch nu ook deed de vader het knaapje beloven, dat hij, altijd gehoorzaam aan de bevelen zijner meerderen, zich nooit lafhartig zou gedragen, zeggende tegen den Onderofficier, onder wiens toevoorzigt hij zijnen JAN HENDRIK stelde: »Geef acht, dat, als »wij slaags worden, mijn zoon toch niet terugloope!" Wanneer onze VAN KINSBERGEN van deze gebeurtenis sprak, en dit deed hij, tot in zijnen hoogen ouderdom, altijd gaarne, fonkelden zijne oogen, en herdacht hij met dankbaarheid eenen vader, die hem deze zijne eerste schrede op de baan der heldeneere niet kleingeestig — of voorzigtig — betwist had.

Als kind had onze JAN HENDRIK, onder het gejuich van het krijgsvolk, voor het oog eener verwonderde schare van burgers, deze belofte, voorzeker onnadenkend, gedaan; maar hij hield, gedurende de daarop gevolgde veldtogten, en later als jongeling en man, zoo als uit de verdere levensberigten omtrent hem, door ons verzameld, blijken zal, altijd heilig woord.

De kleinste omstandigheid uit het leven van een groot man, vooral uit deszelfs kinderlijken leeftijd eer nog het meer bezadigd verstand eene te groote heerschappij over het hart verkregen heeft, is voor den wijsgeerigen beschouwer belangrijk; en ik kan daarom niet verzwijgen, dat, toen een zijner speelmakkers, een weinig ouder dan hij, hem, bij het afscheidnemen, daags vóór zijn vertrek naar het leger, schamperlijk een' soldaat noemde, wien men wel in den zak kon steken, hij in hoogen toorn ontstak, en den spotter niet met woorden alleen, maar meer ernstig en ook met een duchtig pak slagen dezen hoon betaald zette. De beide makkers bleven sedert, gedurende hun geheel leven, onafgebroken vrienden, zonder dat deze kinderlijke twist, en hunne uiteenloopende staatkundige begrippen naderhand hunne vriendschap ooit hebben kunnen verbreken of verminderen. In 1813, en dus zeventig jaar na dezen kinderlijken strijd, herinnerden zij zich dien beide nog als blijmoedige grijsaards, met al de daarbij voegende kleuren, zoo levendig, alsof die eerst korteling gebeurd ware, terwijl tranen van genoegen langs hunne wangen rolden. Een vriend van beide, daarbij tegenwoordig, deelde aan den vriendschappelijken disch des Admiraals VAN KINSBERGEN hartelijk in de vreugde, die onze en zijn nog oudere vriend, bij deze herinnering uit hunne kindsche dagen, toen ruimschoots aan den dag legden (7).

Zoo lang de veldtogten van 1744—1747 duurden, was en bleef de jonge Adelborst niet alleen een oplettend en gehoorzaam, maar ook, voor zooverre zijne jeugdige krachten zulks toelieten, een onvermoeid en altijd en in het vijandelijk vuur onversaagd soldaat,

die, door eerzucht geprikkeld, en door een' dapperen vader aangevoerd, toen reeds toonde, dat de roem zijn doel, en de vrees hem onbekend was. Geene bijzonderheden, dan deze algemeene, hebben wij omtrent zijn gedrag, in deze veldtogten gehouden, aangeteekend gevonden. Hij zelf verklaarde dikwerf, dat hij wel wist, dat hij altijd zooveel mogelijk zijn' pligt had gedaan, maar trad daarbij in geene bijzonderheden. Dit alleen: toen hij, het eerst onder het vijandelijk vuur gekomen, een' trommelslager doodelijk gekwetst, als een' dronkaard duizelend, zag nedervallen, vroeg hij den naast hem staanden Onderofficier, »wat die wanstaltige be»weging toch beteekende?" en op het antwoord: »De brave kerel is door een' kanonskogel gedood," was zijn antwoord: »Doe je best, dat als mij een kogel treft, »ik toch niet zoo spartele."

Zoo was onze VAN KINSBERGEN als negenjarige knaap, onder aanvoering van zijnen dapperen vader, te velde getrokken, gelijk, op denzelfden leeftijd, HANNIBAL met zijnen vader HAMILCAR, en ook MARTEN HARPERTSZOON TROMP, de grootste Zeevoogd na DE RUIJTER, negen jaar oud, met zijnen vader HARPERT MARTENSZOON, zijnen eersten zeetogt deed. Groot moge het verschil in lotgevallen, rang en krijgsroem tusschen deze alle geweest zijn: in dat ééne stonden zij gelijk, en ook VAN KINSBERGEN hield zijne belofte, zoo als HANNIBAL den eed, zijnen vader gedaan, en hij zou ook, indien hij zijnen vader, door het doodelijk lood getroffen, had zien sneuvelen, voorzeker (zoo als TROMP het scheepsvolk) zijnen krijgsmakkers hebben toegeroepen: *Zult gij mijns vaders dood niet wreken* (8)?

Toen de veldtogt geëindigd en de Akensche vrede, in het jubeljaar van den Munsterschen, op den 18den October, 1748, gesloten was, keerde de nu omtrent dertienjarige VAN KINSBERGEN, trotsch op de eer, dat ook hij voor het Vaderland gestreden had, naar het ouderlijk huis te *Elburg* terug, alwaar zijn vader, met eene geringe bezoldiging, uit de Vaderlandsche krijgsdienst werd ontslagen, om later, met eene nog kleinere wedde, zoo als men het ook toen noemde, begiftigd, zich met de opvoeding zijner zonen, zooveel hij zich daartoe in staat bevond, bestendig bezig te houden.

Onze JAN HENDRIK genoot, behalve het lager onderwijs in de volksscholen, in die dagen nog zoo gebrekkig, dat van zijnen vader in de Hoogduitsche, en ook eenigermate in de Fransche taal en de Geschiedenis. Het was ook in dien tijd, dat hij, met het leven van DE RUIJTER, door BRANDT beschreven, bekend geworden, de blikken soldaatjes, waarmede hij speelde, verwisselde met papieren en van kleine houten klompen gemaakte scheepjes, die hij in de slooten om *Elburg* deed zeilen en wenden, en voortaan geen' anderen wensch koesterde, dan om tot de krijgsdienst ter zee te worden opgeleid. Zijn doorzigtige vader sterkte hem in deze neiging, alsof hij voorzien had, dat eene meer dan dertigjarige rust voor *Nederland* zou volgen, en alsof eigene ondervinding hem voorspelde, dat in de krijgsdienst te lande voor zijn zoontje, zoo gretig naar rang en roem, geene, althans niet dan langzame bevordering te hopen was.

Hoe bezwaarlijk het den vader ook vallen mogt, om uit eigene bekrompene middelen het volstrekt noodzakelijke voor zulk eene opleiding af te zonderen, hij be-

greep te regt, dat de tijd voorbij was, waarin de ondervinding alleen den zeeman vormen kon; waarom hij dan ook alles aanwendde, om uit zuinig bespaarde penningen het noodige daartoe bijeen te brengen. Daar hij hierin mogt slagen, zoo zag hij zich in staat, om zijnen zoon, te *Groningen*, het onderwijs te doen genieten in de Talen en in de Zeevaart- en Stuurmanskunst, en in de Stel- en Wiskunde onder anderen dat van den Hoogleeraar NICOLAAS ENGELHARD, een' Geleerde, wiens deugden en hoedanigheden als zoodanig en ook als mensch en burger, door zijnen ambtgenoot, den beroemden ANTHONY BRUGMANS, in eene onopgesmukte Lofrede, beide waardig, in het heerlijkst licht zijn gesteld (9). Nooit sprak de Admiraal VAN KINSBERGEN van het door hem, te *Groningen*, zoo aan het Instituut voor de Zeevaart aldaar, als van den Hoogleeraar ENGELHARD genoten onderwijs dan met dankbaarheid. Toen ik, in zijne laatste levensjaren, hem met BRUGMANS Lofrede, over dien vermaarden man gehouden, bekend maakte, en daaruit een gedeelte aangaande die ronde minzaamheid en echte beschaafdheid, welke, zoo bij het geven der lessen, als in den gezelligen omgang, dien Geleerde versierden, vertaald voorlas, verklaarde hij, dat dit niet alleen geheel de waarheid was; maar dat hij ook inzonderheid aan dien Leermeester mogt dank weten, dat hij allengs had leeren afleggen die ruwheid, welke den krijgsman, vooral in die dagen, te dikwerf eigen, hem in zijn volgend leven niet anders dan nadeelig had kunnen zijn.

Sedert dit verblijf te *Groningen* waren en bleven de voorwerpen van onderwijs de Wis- en Stelkunde, als de grondslagen van de Zeevaartkunde, waarop hij

zich met onafgebrokene vlijt aldaar had toegelegd, ook bestendig die zijner beoefening, gedurende zijn volgend leven. Geen wonder. Hierdoor werd hij toch niet alleen een bekwaam zeeman; maar zijne vorderingen in de Zeevaartkunde bragten hem ook vervolgens spoedig in aanraking met kundige en aanzienlijke mannen, die in staat waren, hem den weg te ontsluiten tot de hagchelijke, maar roemrijke loopbaan, welke hij zich voor altijd gekozen had. Onder deze was de Baron VAN BURMANIA, Generaal over het voetvolk van het leger van ons toenmalig Gemeenebest, destijds het bevel voerende in *Staats-Vlaanderen*, bij wien zijn vader in hooge achting stond. Door dezen derwaarts uitgenoodigd, vertoefde de jonge Adelborst er eenige dagen, gedurende welke het hem vergund werd, met den knecht van den Generaal een reisje naar *Vlissingen* te doen. Aan dit speeltogtje, en zijn kort verblijf in de geboortestad van DE RUIJTER, heeft hij zelf altijd toegeschreven de toeneming van de bij hem ontstane zucht, om het voorbeeld van dien vereeuwigden Vlootvoogd te volgen, en zeeman en held te worden als deze; eene zucht, die, zoo als later blijken zal, bij hem in een onverzettelijk voornemen veranderd is. Het was in die stad, waar hij, met kinderlijken eerbied, het schamel huis aanschouwde, waarin DE RUIJTER ter wereld kwam, maar dat, gedurende de Fransche Overheersching, onder de wallen van *Vlissingen* bedolven werd. Hij zag en hanteerde nu ook het wiel, waaraan de lijnbaansjongen draaide, die eens den naam en titel van Hertog waardig zijn en voeren zou. Wanneer hij dit verhaalde — zoo als dikwerf in zijnen ouderdom gebeurde — dan fonkelden nog zijne ingezonkene oogen, en gloeiden

zijne reeds verbleekte wangen, vooral als hij den Generaal, door deszelfs knecht van alles onderrigt, sprekend invoerende, tegen hem zeggen liet: »Jongen! gij zult »het zeegat uit!"

Naar *Groningen* teruggekeerd, zag hij welhaast den vurigsten zijner wenschen vervuld; en hij werd, omtrent vijftien jaren oud zijnde, op aanbeveling van zijnen beschermer BURMANIA, op een van 's Lands Schepen van Oorlog, als Adelborst geplaatst. Sedert genoot hij de gunst en voorspraak van vele Aanzienlijken, en onder deze die van den edelen Frieschen Dichter O. Z. VAN HAREN, den zoo vermaarden Zanger van *de Geuzen*, en (welligt door dezen) die van deszelfs aanverwant GROVESTINS, Stalmeester van de Prinsesse ANNA, de achtenswaardige weduwe van den voortreffelijken Stadhouder, Admiraal-Generaal, WILLEM IV. In latere dagen sprak hij altijd met de hartelijkste erkentenis van de groote verpligtingen, die hij inzonderheid aan de VAN HARENS had, en het strekte hem naderhand tot een zijner grootste genoegens, wanneer hij gelukkig genoeg was, om die, tot in derzelver nakomelingen, dankbaar te kunnen erkennen.

Weinige zijn de bekende of der vermelding waardige bijzonderheden uit de eerste jaren van zijn zeekrijgsmans- en bijzonder leven; maar tot die weinige behoort, dat hij, ter voldoening aan zijnen lust tot onderzoek, en tot verkrijging van die kundigheden, welke hem in zijnen volgenden leeftijd nuttig en aangenaam zouden kunnen zijn, uit de bekrompene middelen, waarover hij beschikken kon, zich de noodige boeken aanschafte, en wel in de eerste plaats die, welke tot de Zeevaart en de Krijgskunde ter zee betrekking hadden,

en — later — ook die, welke de Oude en Nieuwe Geschiedenis en Aardrijkskunde, de Wijsbegeerte en de Zedekunde betroffen. Onder de Werken van verschillenden aard waren die van CESAR, PLUTARCHUS en TACITUS, die hij echter alleen uit de vertalingen kon leeren kennen, met de Schriften van M. DE MONTAIGNE, ROCHEFOUCAULD, LA BRUYÈRE, MONTESQUIEU, en vooral die van FREDERIK II, zijne geliefkoosde. Zij bleven dit tot in zijnen ouderdom. Zelden las hij zonder potlood of pen in de hand, en er zijn bijna geene dier boeken, of hij heeft, op den rand, of aan den voet van de bladzijden, zijne eigene opmerkingen en gewaarwordingen, die onder het lezen daarvan bij hem opkwamen, aangeteekend. Vele van dezelve dragen de blijken van oplettend en gezond oordeel, levendig vernuft, en kenmerken eenen geest vrij van alle vooroordeel, en een regtschapen hart.

Na in het jaar 1756 als Adelborst, op het Schip van Oorlog *Weststellingwerf*, onder den Kapitein Grave VAN BYLAND te hebben gediend, ging hij twee jaar daarna in dezelfde betrekking over op het oorlogsschip *Maarssen*, waarop Kapitein J. BINKES Bevelhebber was, en verkreeg nog in dit jaar den rang van Luitenant ter Zee, in welken rang hij in 1761 geplaatst werd op de *Amazone*, waarop N. RIEMERSMA als Kapitein gebood. Een jaar later tot den rang van Kommandeur bevorderd, ging hij als zoodanig over op het Schip van Oorlog *Swieten*, onder het bevel van Kapitein Grave VAN BYLAND, denzelfden kundigen Zeeöverste, met wien hij vervolgens dat gedeelte der *zee-taktiek*, hetwelk hij het *verhevene* der kunst noemde, bewerkt heeft.

Al de uren, — en deze waren in den toenmaligen werkeloozen staat van ons zeewezen niet weinige —

die hem ter beschikking overbleven, besteedde hij inmiddels vlijtig, om zijne kennis in de Zeevaartkunde, den scheepsbouw, de optuiging der schepen, en al wat de zeedienst aangaat, te vermeerderen. Hij raadpleegde daartoe al wat andere Schrijvers vóór hem gedaan hadden, en voegde daarbij hetgene zijne eigene ervaring hem als betere inrigting had leeren kennen. Hieruit werden geboren de *Korte Instructiën voor de Zeedienst*, die hij, nog als Kommandeur, in het licht zond, naar aanleiding van een *Handboekje*, vroeger door Kapitein H. LAMBRECHTS uitgegeven, welk *Handboekje*, hoewel in vorige tijden gevolgd, later gebrekkig bevonden werd. De Luitenant ter zee C. A. VERHUËLL, die in 1782 de *Algemeene Scheepsdienst*, *zoowel op een Fregat als op een Schip van Linie*, door VAN KINSBERGEN ontworpen, uitgaf, getuigt van deze *Instructiën*, dat jongelieden, die lust gevoelden, om zich bekwaam te maken, daaruit zeer veel nut getrokken hadden. Hierna zullen wij gelegenheid hebben, om van zijnen lateren arbeid, de zeevaart en de oorlogskunde ter zee betreffende, te geschikter plaatse met een woord te gewagen, terwijl wij vertrouwen, dat anderen, daartoe meer dan wij bevoegd, de waardij zijner geschriften met die van vroegere Schrijvers, over dezelfde onderwerpen, vergelijkende, in het licht stellen, en aan het werkzaam vernuft en doorzigt van onzen VAN KINSBERGEN regt zullen doen. Wij, die alleen weten, dat hij in die dagen, en ook naderhand, niet ophield, aan de uitbreiding en toepassing zijner wetenschap te arbeiden, moeten aan deze overlaten, om hetgene hij als Schrijver verrigt heeft, aan den stand, welken die wetenschap destijds ingenomen had, te toetsen en het daarnaar te beoordeelen.

Na ruim drie jaren, met den rang van Kommandeur, maar meestal in die betrekking werkeloos, te hebben doorgeleefd, verzocht hij de vergunning, om zich voor vier jaren naar de *Oostindiën* te begeven, hetwelk hem, met behoud van zijnen rang, werd toegestaan.

Wat hem tot dit aanzoek bewogen hebbe, is uit zijnen aanleg en aard, belust om door dappere daden roem te behalen, ligtelijk op te maken. Hij toch, die de lotgevallen en bedrijven onzer Vaderlandsche Zeehelden kende, kon niet dan met het diepst gevoel van verontwaardiging op den verachterden toestand van ons zeewezen in die dagen nederzien. Na den dood van WILLEM III, en dus na de laatste bedrijven van de Nederlandsche zeemagt in 1702, bij de verovering van *Vigos*, en bij die van *Gibraltar* twee jaar later, zou ons voormalig Gemeenebest, gedurende den langen vrede ter zee, daarop gevolgd, reeds uit den rang der *Zeemogendheden* zijn uitgewischt, indien de roofzucht der Barbarijsche Staten hetzelve niet gedwongen had, ten minste den schijn daarvan aan te nemen, door zijne aldaar voor hen zoo gevreesde, nu niet meer geduchte, vlag van tijd tot tijd te vertoonen, al ware het dan ook slechts bij het overbrengen en aanbieden van de geschenken, tot afkoop van den overlast, waarmede de Nederlandsche handelvaart steeds bedreigd werd. Ja het was zoo ver gekomen (wie zou het kunnen gelooven, indien de Geschiedenis het niet vermeldde?) dat het in dat tijdperk den Erfstadhouder-Admiraal-Generaal, Prins WILLEM V, met moeite gelukte, om slechts vijf fregatten te doen uitrusten, ten einde den Keizer van *Marokko* en den Bey van *Tunis* tot reden te brengen. De Vice-

Admiraal ROEMER VLAK — naamgenoot en afstammeling van eenen held in 's Lands Zeegeschiedenis vermaard, stevende met die fregatten dan ook naar de Barbarijsche kusten, en bevredigde die Roover-Vorsten met geld (10). En dit gebeurde nog naderhand meer dan eens.

Bij zulk een diep verval van het Nederlandsche zeewezen, had de jeugdige krijgsman zelden gelegenheid, om zijne verkregene kennis aan den dag te leggen en die in de school der ondervinding te vermeerderen, veel minder om blijken te geven van den hem aangeboren' moed. Dit hinderde dan ook de van eerzucht blakende ziel van VAN KINSBERGEN, die niet tot rust, maar tot een bedrijvig heldenleven en tot groote daden geschapen was. Zoo ontstond bij hem de wensch, om de gevaren ter zee en die van den krijg elders te beproeven, ten einde dezelve aan het heil van zijn Vaderland, in volgende dagen, en aan zijnen eigenen roem dienstbaar te maken. Eene schoone gelegenheid bood zich daartoe welhaast aan, en nu kon hij den aan hem vergunden togt naar de *Oostindiën*, thans voor hem zonder doel, ter zijde stellen.

TWEEDE TIJDPERK.

VAN ZIJN VERTREK NAAR RUSLAND, IN HET BEGIN VAN HET JAAR 1771, TOT AAN ZIJNE TERUGKOMST IN NEDERLAND, KORT NA DEN AANVANG VAN HET JAAR 1775.

»De Held, die aan de Euxynsche zeeën;
De Held, die aan de Cyaneeön,
  Den Neva's wimpel dede zien;
Die wees, hoe dat van Noordsche stranden
Men ook in Colchos konde landen,
  En aan de Phasis kon gebiên;
  Door wien des Ister's mond de vlag,
Eens trotsch op de Ottomaansche golven,
Door hem in 't brakke nat bedolven,
  Of zinkend in de baren zag."

O. Z. VAN HAREN.

PETER I, om meer dan ééne reden de *Groote* bijgenaamd, had in den aanvang der achttiende eeuw, zoo al niet den eersten grondslag van het Russische zeewezen gelegd, hetzelve nogtans aanmerkelijk uitgebreid. Door hem was de scheepsbouw, de zeevaart, en de krijgskunde ter zee, tot eene aanzienlijke hoogte opgevoerd, en zelfs had men de eerste hand gelegd aan de vervaardiging van een Reglement, waarbij de Zeeregten, in het Russisch Keizerrijk te volgen, werden bepaald. Bij gebrek aan bekwame Russische Geleerden en aan zeelieden, was hij echter verpligt geweest, zich daartoe van den bijstand van vreemden te bedienen (11). Toen CATHARINA II in 1762 den troon van *Rusland* beklom, vond zij het vuur, dat deze als een andere *Prometheus* voor het Russische

zeewezen aan *Holland* ontleend, en in zijn Rijk ontstoken had, bijna geheel uitgedoofd, en de roemruchte Keizerin zag hare zeemagt, lang veronachtzaamd, en inzonderheid die, welke de Groote PETER op de *Zwarte Zee* had opgerigt, in het diepst verval, zonder vloten of ervarene Bevelhebbers om die te kunnen gebieden. Naauwelijks echter had zij de teugels van het bewind in handen genomen, of schepen en oorlogsvloten werden op haren last gebouwd en uitgerust, en verbond zij ervarene uitheemsche Zeeöversten en Scheepsbevelhebbers aan hare dienst, om, onder het opperbevel van ALEXIS ORLOFF, en dat van diens Onderbevelhebber, SPIRIDOFF, hare vloten en derzelver smaldeelen te gebieden.

Toen de Ottomannische Porte aan *Ruslands* Alleenheerscheresse den oorlog verklaard had, was hare eerste zorg, om Engelsche Krijgsbevelhebbers ter zee in hare dienst te lokken, en welhaast waren ELPHINSTONE, GREIGH, KNOWLES, DAUGHDALE en anderen, schoon niet de Hoofden, echter de hechtste steunsels van de Russische zeemagt, die op haren wenk herleefde. De gewigtige diensten, die CRUIJS, SCHELTINGA, en andere Nederlandsche ervarene en dappere Zeehelden, vroeger aan *Rusland* bewezen hadden, had zij uit de Geschiedenis van haar Rijk leeren kennen, en nu ook het voorbeeld van haren grooten voorganger volgende, riep zij mede weldra de ondervinding en den moed van den Nederlandschen zeeman tot verdediging en uitbreiding van haar gebied in (12), en liet daartoe bij de Staten van ons Gemeenebest, door haren Afgezant, reeds in het laatst van het jaar 1768, het noodige aanzoek doen.

Het is buiten alle twijfel, dat VAN KINSBERGEN, die,

door zijne zeden en karakter, niet minder dan door zijne kundigheden en ijver, toen reeds de oplettendheid op zich had gevestigd, door de aanzienlijke mannen, die zich zijner hadden aangetrokken, daartoe aanbevolen, al spoedig, door tusschenkomst van Prins HENDRIK *van Pruissen*, die zich destijds met eene staatkundige zending, van wege zijnen Grooten broeder, te *St. Petersburg* bevond (13), de verzekering bekwam, dat hij als Officier bij de Russische zeemagt zou worden geplaatst, indien hij uit die van *Nederland* zijn ontslag kon verkrijgen. Dit laatste gebeurde spoedig, en hij verkreeg van den Prins Erfstadhouder-Admiraal-Generaal tevens de belofte, dat hij ook welhaast eene aanstelling als Kapitein bij de zeemagt van zijn Vaderland erlangen zou. De akte, welke hem het tijdelijk ontslag verleende, en welke door den Prins op den 15den van Oogstmaand, 1770, van het Vorstelijk Lusthuis het *Loo*, gedagteekend werd, legde hem de voorwaarde op: »dat »hij zich engageere, om, op de eerste ordre, weder al»hier in zijne qualiteit, als Capitein, en volgens zijnen »rang te komen dienen." Uit de Aanteekeningen, in de Registers van het Collegie ter Admiraliteit te *Amsterdam* bewaard, blijkt, dat deze voorwaarde in Oogstmaand, 1771, is veranderd, en dat er toen slechts bepaald is geworden het vragen van eene *prolongatie* telken drie jaren.

Het was inzonderheid de Baron VAN GROVESTINS, Stalmeester van Prinses ANNA, weduwe van Prins WILLEM IV, aan wien VAN KINSBERGEN bij deze gelegenheid groote verpligting had. Deze, daartoe door zijnen neef DUCO VAN HAREN, den voorstander en vriend van onzen zeeman, aangezocht, had hem aan den beroemden Grave VAN

SOLMS, destijds Pruissischen Afgezant aan het Russische Hof, en bij CATHARINA II in groot aanzien, als een wakker en geoefend man aanbevolen; eene aanbeveling, welke spoedig die van Prins HENDRIK *van Pruissen* ten gevolge had.

Wij vermelden dit eenigzins uitvoerig, omdat VAN KINSBERGEN zelf, uit dien hoofde, de namen van VAN HAREN en GHOVESTINS nooit anders dan met innige erkentenis noemde. Zij waren het, die, in weêrwil van den naijver van kleingeestigen, en de daaruit geborene tegenwerking van anderen, hem de baan der heldeneere het eerst ontsloten, en hem in de meest vereerende betrekking bragten met de edelste en vermaardste Mannen en Vorsten zijner eeuw, die, hem sedert hun vertrouwen schenkende, bij onderscheidene gelegenheden, te zijnen opzigte het zeldzaam voorbeeld gaven, dat de Grooten der aarde ook de vrienden kunnen zijn van hen, die zij hunner bescherming waardig achten. Eenige onder mij berustende brieven tusschen Prins HENDRIK, en een zeer groot getal van dezelve, tusschen den Grave VAN SOLMS en VAN KINSBERGEN, na dien tijd gewisseld, bewijzen dit, zoo als nader blijken zal, volkomen, en doen eere, zoowel aan het hart en de edele denkwijze van derzelver schrijvers, als aan hem, aan wien zij gerigt werden.

Toen VAN KINSBERGEN naar *Rusland* vertrok, was de hem toegezegde aanstelling van Kapitein ter Zee in Nederlandsche dienst nog niet uitgevaardigd; hij vertrok met de belofte, dat hij die, bij zijne aankomst te *St. Petersburg*, vinden zou. Dit had echter geene plaats, en eerst drie maanden na zijn vertrek werd aan het besluit daartoe gevolg gegeven.

Op zijne reize naar den zetel van CATHARINA, had hij

de eer om bij Prins HENDRIK *van Pruissen*, zich destijds te *Berlijn* bevindende, te worden toegelaten, en bij die gelegenheid brieven van aanbeveling, niet alleen aan den Grave VAN SOLMS, maar ook aan onderscheidene Russische Staatsdienaren en Rijksgrooten, en inzonderheid aan den Minister van het Zeewezen, van denzelven te ontvangen.

De Graaf VAN SOLMS, die kennis droeg van de toezegging aan VAN KINSBERGEN in *Nederland* gedaan, vleide hem, bij zijne aankomst te *St. Petersburg*, met de hoop, dat de Keizerin, hiervan onderrigt, wel besluiten zou, hem den rang van Kapitein ter Zee, waaraan die van Kolonel in de Russische dienst verbonden was, op te dragen; hij raadde hem echter, om aan den Minister van Marine alleen in te zenden de door hem uit *Nederland* medegebragte akte van aanstelling als Kommandeur, zonder daarbij van de aan hem gedane toezegging gewag te maken. VAN KINSBERGEN, die zijne bevordering in de Russische zeedienst niet aan eenige gunst of kunstenarij, maar alleen aan zijne verdiensten verschuldigd wilde zijn, gedroeg zich naar dezen raad.

Nadat hij op den 29sten van Herfstmaand, 1771 (o. s.) tot Kapitein-Luitenant ter Zee, in dienst van *Ruslands* Alleenheerscheresse, was benoemd, ontving hij reeds drie dagen daarna, op den 2den van Wijnmaand deszelfden jaars, de aanstelling als Kapitein ter Zee van den tweeden rang. De daarvan onder mij berustende akte in de Russische taal, werd echter eerst op den 31sten van Lentemaand, 1772, uitgevaardigd. Zij is daarom belangrijk, dat zij niet alleen door CATHARINA II, maar ook door haren Troonopvolger, later Keizer PAUL I, als Admiraal-Generaal der Russische zeemagt, geteekend is. De

handteekeningen van beide, naar de oorspronkelijke vervaardigd, worden uit dien hoofde, met eenige andere, mede achter dit Werk gevonden.

Weldra vertrok VAN KINSBERGEN naar het Russische hoofdleger, dat onder den Maarschalk ROMANZOFF, na de overmeestering van *Wallachije* en *Moldavië*, aan den regteroever van den *Donau* zich bevond. Bij zijne komst aldaar werd terstond eene bende Kozakken van den *Don* onder zijne bevelen gesteld, en bragt hij met hen in dien omtrek de winterkwartieren door, gedurende welke hij zoo vele vorderingen in de Russische taal maakte, dat hij daarin de noodige krijgsorders geven kon, hetwelk hem te gemakkelijker vallen moest, indien het waar is, dat vele derzelve uit de Nederlandsche in de Russische taal vroeger werden overgenomen. Sedert toonde hij, bij verschillende gelegenheden, in onderscheidene gevechten te lande, een stout soldaat en bekwaam Overste te zijn. Steeds met zijne onderhoorigen de gevaren, vermoeijenissen en ontberingen in die onbeschaafde streken braverende en deelende, eerbiedigde hij ook in hen de regten der menschheid, zoo als wij zien zullen, dat hij die tot aan het einde zijns levens overal en in alle omstandigheden eerbiedigde. Voor zijne Kozakken was hij, zoo als zij hem ook noemden, een vader, dien zij, als waren zij zijne kinderen, liefhadden. Gaarne sprak hij hierover in latere tijden, en verhaalde dan menig deugdzaam bedrijf, dat hij van deze, toen nog meer dan halve wilden, had bijgewoond, en maakte dan dikwerf vergelijkingen tusschen hen en de wilden van het zoogenaamd beschaafd *Europa*, die meestal ten nadeele van de laatste uitvielen. Vóór zijn vertrek uit *Rusland* naar *Holland*, zocht hij nog eenmaal zijne ge-

liefde Kozakken in derzelver legerplaats op, en nam van hen voor altoos afscheid. Dat afscheid was van beide zijden roerend, en perste zoowel de tranen uit de oogen van hen, die daarbij tegenwoordig waren, als uit die van hem zelven, en van de oude krijgsmakkers, die hij nimmer weder zou zien (14).

In dezen veldtogt, altijd vooraan en op de gevaarlijkste posten, werd hij een en andermaal ligt, en eens zwaarder aan de knie gekwetst, zoodanig dat hij, gevallen zijnde, met moeite van onder de dooden en stervenden werd weggehaald. De man, aan wiens moed en trouw hij zijn leven destijds voornamelijk te danken had, is lang daarna, door zijnen invloed en op zijn verzoek, op de Admiraliteitswerf te *Amsterdam* geplaatst geworden.

Langs dezen weg verwierf hij al spoedig de opmerking en het vertrouwen van de voornaamste Krijgsoversten en Staatsdienaren van CATHARINA II, om die, zoo als blijken zal, door geheel zijn volgend leven heen, te behouden. Zoo deed hij reeds vroeg eere aan zijn Vaderland, aan de grootmagtige Vorstinne, aan wier dienst hij zich verbonden had, en aan zich zelven. De baan der heldenglorie ter zee echter, die hem wachtte, werd hem eerst op den 8sten van Sprokkelmaand, 1772, ontsloten. Het was op dien dag, dat hij van den Maarschalk-Opperbevelhebber den last ontving, om zich naar *Jassy* te begeven, bij en op de vloot, die aldaar, onder het bevel van den Admiraal KNOWLES, voor de *Zwarte Zee* verzameld was. Het oogmerk dier zending was, om er de oorlogsschepen in oogenschouw te nemen, die, vroeger door de Russen op de Turken veroverd, zich aldaar bevonden; om te zorgen, dat zij in behoorlijken staat gebragt en uitgerust werden, en om wijders het

toezigt te houden op den aanbouw en de uitrusting van andere.

Ik heb nergens eenig spoor gevonden van den naijver of de afgunst, welke deze zending, met zoo veel vertrouwen aan den lasthebber opgedragen, bij de overige Bevelhebbers der vloot, hetzij dan Engelsche of Russische, zou verwekt hebben. Dat hij zelf zich daarin als een bekwaam zee- en krijgsman gedragen en gekweten heeft, is daaruit blijkbaar, dat hij, na die volbragt te hebben, op den 12den van Zomermaand van hetzelfde jaar, een bevel van eenen anderen en hagchelijker aard ontving. Hij werd namelijk gelast, om van *Ismaïl* aan den Russischen Minister VAN CZERNITSCHEFF, die zich destijds (zoo als uit de Registers der Marine blijkt) te *Azof* bevond, op een galjoot, daartoe opzettelijk uitgerust, en den naam voerende van *overbrenger van wapenstilstand* (*porteur d'Armistice*), de tijding van den wapenstilstand, tusschen de Russische en Turksche Gevolmagtigden gesloten, mede te deelen; eene wapenschorsing echter, die toen evenmin als later die, welke door de tusschenkomst van de Oostenrijksche en Pruissische Gelastigden te *Fokhiani* werd aangevangen, den vrede zelven ten gevolge had.

Van deze zending op den 6den van Oogstmaand van het gezegde jaar naar *Ismaïl* wedergekeerd, ontving hij op den 25sten van Herfstmaand daaraanvolgende, voor den ijver, door hem daarin aan den dag gelegd, eene voor hem toen zeer welkome, belangrijke geldsom. Deze geldsom was het, die, gevoegd bij eene andere, hem later, na het volvoeren van eenen nog gevaarlijker last, geschonken, het eerste beginsel werd van het allengs aangegroeid aanzienlijk vermogen, dat hij een-

maal zou bezitten, om het met zuinigheid voor zich zelven, maar onbekrompen voor zijn Vaderland en de menschheid, en tot de beste einden te gebruiken.

Na zijne terugkomst te *Ismaïl*, geraakte hij al meer en meer in betrekking met den Maarschalk ROMANZOFF, en verwierf deszelfs vertrouwen. Een brief van dien Veldheer, aan hem op den 30sten van Wijnmaand, 1772, uit *Jassy* geschreven, toont dit niet alleen ten volle, maar dit wordt ook gestaafd door de bijzonderheid, dat deze gaarne zich met hem over zaken, het zeewezen betreffende, onderhield.

Kort echter was zijn verblijf te *Ismaïl*. Reeds op den 12den van Slagtmaand van hetzelfde jaar, toen hij slechts een jaar lang de gelegenheid had gehad, om zijnen moed, bekwaamheid en ijver in de van hem gevorderde krijgsdiensten zoowel als in andere betrekkingen aan den dag te leggen, werd hem eene geheime zending naar *St. Petersburg* toevertrouwd. Het oogmerk dier zending was belangrijk, om het gewigt der berigten, die hij moest overbrengen, en om de reize derwaarts, die voor hem met vele gevaren vergezeld ging. Het schijnt, dat hij niet alleen in last heeft gehad, om bij *Ruslands* Eersten Staatsminister PANIN, en den Minister van Marine VAN CZERNITSCHEFF, maar ook bij de Keizerin zelve, omtrent verschillende zaken en omstandigheden, ophelderingen te geven, waartoe hij destijds meer dan eenig ander in staat schijnt te zijn geweest, en om tevens het uitvoerbare van de krijgsontwerpen, voornamelijk door de Hoofden der landmagt beraamd en aan het Keizerlijk Bewind voor den ophanden zijnde veldtogt voorgeslagen, bij hetzelve te ontwikkelen en te betoogen.

Waarin die berigten en ontwerpen bestonden, is mij

uit geen der onder mij berustende stukken gebleken: en VAN KINSBERGEN heeft zulks ook aan geen' zijner vrienden ooit medegedeeld.

Meer dan drie maanden bragt hij sedert te *St. Petersburg* door, en hij wist gedurende al dien tijd, niet alleen door de veelzijdige kundigheden, die hij, bij elke voegzame gelegenheid, met rondborstige beschaafdheid aan den dag legde, maar ook door zijne persoonlijke hoedanigheden en minzamen omgang, de oplettendheid op zich te vestigen van allen, die hem leerden kennen, en onder deze was CATHARINA II zelve.

Door den Minister van Marine aan de Keizerinne voorgesteld, genoot hij een- en andermaal de eer, bij haar ten gehoor te worden toegelaten, bij eene van welke gelegenheden hij een door hem opgesteld Betoog over de groote voordeelen, die de vrije scheepvaart op de *Zwarte Zee* aan *Rusland* zou kunnen opleveren, haar aanbood. Dit Betoog, als getuigende van de helderste inzigten, werd door haar met welgevallen aangenomen. Vroeger had hij den Minister van Marine zijn plan over den aanbouw van kanonneerbooten, destijds naauwelijks of in het geheel niet bekend, ter hand gesteld, en daarvoor, bij erkentenis, de goedkeuring van denzelven erlangd (15).

In het eerste stuk deed VAN KINSBERGEN, na vooraf het voordeelige en gemakkelijke van den Russischen Handel langs en over de *Zwarte Zee* te hebben ontwikkeld, het voorstel tot het oprigten van een *corps* van twee duizend matrozen, die in oorlogstijden den Handel beschermen, en in vrede den Handel zouden moeten dienen. Dit *corps*, onder het oppertoezigt van bekwame Officieren geplaatst, zou in het eerste geval

door het Rijk, en in het laatste door den Handelstand onbekrompen behooren te worden bezoldigd. Aan dit zijn voorstel is naderhand, ten minste voor een groot gedeelte, gevolg gegeven. Immers eenige jaren later schreef een geleerde en moedige Schrijver, van de Russen en derzelver zeemagt gewagende: »de Russische »zeemagt is geheel anders ingerigt als de onze — zij »hebben een vast corps van zeelui. Ieder equipagie »blijft niet op, maar bij zijn schip, ook wanneer het »niet in dienst gesteld is. Zij zouden een esquader in »zee hebben, eer men elders nog geseten is om te »*delibereeren*." Misschien is ook de daarop gevolgde oprigting van een afzonderlijk Departement van Marine voor de *Zwarte Zee* daaraan haren oorsprong verschuldigd. Het denkbeeld, in deze voordragt vervat, had hij later, in *Nederland* teruggekeerd, tot herstel van onze nationale zeevaart, en opdat, in vrede, zoowel de Handelstand als de Staat nooit gebrek zou hebben aan bekwame matrozen, zoo gaarne in zijn Vaderland verwezenlijkt gezien. »De handelvaart," zoo schreef en sprak hij, »was altijd de ware kweekschool »voor den Zeeheld; wij zagen daaruit onzen MARTEN »HARPERTSZOON TROMP en DE RUIJTER te voorschijn komen; »in die school leerden VAN NOORD, SCHOUTEN, TASMAN, »ROGGEVEEN, VAN LINSCHOTEN en anderen, nieuwe we»gen door de zeeën, en langs deze nieuwe waerelden »ontdekken. Soldaten zijn spoedig te vormen; de am»bagts- en landman gewennen spoedig aan hetgeen »van hen gevorderd wordt; maar de matroos moet van »zijne eerste jeugd aan de zeelucht en de levenswijze, »die hem wacht, gewennen." Het was daarom, dat hij de pogingen van den verdienstelijken Mr. GULIELMUS TIT-

singh, daartoe strekkende, in 1780, en, zoo als hij dit uitdrukte, *met hart en ziel* niet alleen toejuichte, maar ook met zijne voorlichting ondersteunde, waardoor hij mede aanleiding gaf tot de oprigting van de Kweekschool voor de Zeevaart te *Amsterdam*, in 1785. Deze instelling, die, hoezeer slechts gedeeltelijk beantwoordende aan zijn oorspronkelijk denkbeeld en aan de daartoe gedane voorslagen van zijnen braven vriend tietsingh, is door hem, gedurende zijn geheele leven, op verschillende wijzen, en wordt nog, na zijnen dood, door zijne geldelijke bijdragen ondersteund (16).

Nadat hij alzoo, niet zonder eer en genoegen voor zich zelven, en althans niet werkeloos, eenen geruimen tijd te *St. Petersburg* had doorgebragt, werd hij op den 26sten van Lentemaand, 1773, van daar naar de vloot, die zich op den *Donau*, onder het bevel van den Vice-Admiraal sinjavin bevond, afgezonden, ten einde, door dien Vlootvoogd, tot bijzondere einden te worden gebruikt. Volgens de Aanteekeningen uit de Registers der Marine voor het Departement der *Zwarte Zee*, werd hij, bij de Aanschrijving des Ministers aan den Vice-Admiraal, voorgedragen als een *uitstekend Zeeöfficier*.

Reeds op den 23sten van Grasmaand, 1773, ontving hij, ten gevolge hiervan, en gedurende de ongesteldheid van den Vice-Admiraal, het bevel over een smaldeel van *twee schepen*, ieder van twee masten, voerende slechts *veertien stukken geschut* in de batterij, en twee *jagers* (*deux pièces à cornes*), met last, om daarmede op de *Zwarte Zee*, tusschen *Kaffa* en *Balaklara*, een' kruistogt te doen. Nu eerst werd voor hem het oogenblik geboren, waarop hij door beleid

en dapperheid zou kunnen toonen, dat hij het in hem gestelde vertrouwen, door velen benijd, waardig was; dat hij regt had gehad, aan den Minister CZERNITSCHEFF, op den 20sten van Bloeimaand, 1773, wanneer hij zich reeds op den hem bevolen' togt bevond, te schrijven, dat hij verlangde naar de gelegenheid om zich te onderscheiden, èn dat de Minister ook niet te onregte hem daarop, den 17den van Zomermaand deszelfden jaars, uit *St. Petersburg* in antwoord geschreven had: »dat »hij daaraan niet twijfelde; noch ook, dat de Vice-»Admiraal, indien zijne ongesteldheid hem verhinder-»de zulks zelf te doen, hem in de gelegenheid zou »stellen, om voor de vloot op de *Zwarte Zee* den-»zelfden roem te verwerven, als, drie jaren vroeger (on-»der bevel van den Vice-Admiraal ELPHINSTONE) voor de »vloot in de *Middellandsche Zee* behaald was (17)."

Dit antwoord was niet alleen vol betuigingen van gewone beleefdheid, die zich alleen bij woorden bepaalt, maar ging ook vergezeld van uitdrukkingen, die hooge achting, en tevens opregte vriendschap te kennen gaven. Uit hetzelve toch bleek, dat de Minister, destijds ongesteld zijnde, zijn ontslag gevraagd had, en hetzelve waarschijnlijk bekomen zou; in welk geval VAN KINSBERGEN hem geschreven had, dat hij ook zijn afscheid zou vragen. Hierover liet de Minister zich met deze voor den laatsten zoo vereerende woorden uit: »Vergun mij, als uw' opregten vriend, ten »hoogste af te keuren uw denkbeeld, om de dienst »te verlaten, indien ik mij verwijderen mogt. Het »laatste moet volstrekt en in geen geval, op u eeni-»gen invloed hebben. Indien het gebeuren mogt, heb »ik slechts het Hof en het Admiraliteits-Collegie met

»uwe talenten, en het verlangen om u te onderschei»den bekend te maken. De oogenblikken zijn thans »te gunstig, dan dat gij daarvan geen gebruik zoudt »maken, om u te doen kennen en de wereld te over»tuigen van de gegrondheid der *opinie*, welke zij om»trent u heeft opgevat.(18)."

Het is, ook door anderen (19), aangeteekend, dat hij, gedurende den hem bevolen' kruistogt, den last ontvangen hebbende, om den ingang van den *Bosporus* op te nemen, met de hem eigene stoutheid de *Dardanellen* doordrong, tot in het gezigt van *Konstantinopel*, en, bij die gelegenheid, van al de kasteelen en batterijen beschoten, behalve eenige gekwetsten, vijf dooden telde, en dat de bodem, waarop hij zich bevond, aanmerkelijke schade leed.

Kort daarna, en wel op den 23sten van Zomermaand, 1773, in de *Zwarte Zee* kruisende, ontdekte hij een smaldeel van de Turksche vloot, bestaande uit drie schepen van twee en vijftig en eene brik van vijf en zeventig stukken (20). Met zijne uit slechts twee kleine oorlogsvaartuigen bestaande magt viel hij hetzelve onverschrokken aan, en, na eenen hardnekkigen strijd van meer dan zes uren, versloeg hij dit smaldeel en behaalde eene volkomene overwinning.

De moed en het beleid, door hem bij deze eerste gelegenheid, om als Zeeheld zich te onderscheiden, aan den dag gelegd, mogten de afgunst van sommigen hebben gaande gemaakt: beroemde Krijgsoversten en Staatsmannen, in dienst van *Ruslands* Alleenheerscheresse, zwaaiden hem deswege van alle kanten als om strijd den welverdienden lof toe. De brieven, daartoe betrekkelijk, zijn in grooten getale

onder mij berustende, en ademen alle den toon van opregtheid en overtuiging. De Luitenant-Generaal Prins PROZOROFFSKY had van dit zeegevecht naauwelijks aan den Prins DOLGORUCKY (21) berigt gegeven, of de laatste betuigde reeds op den 30sten van Zomermaand, uit het leger aan den *Dnieper*, den Kapitein VAN KINSBERGEN zijn hoogste genoegen over deze gebeurtenis, en schreef daarbij: »dat de eerste »hem verslag had gegeven van den ijver, de krijgs»kunde en onverschrokken' heldenmoed, waardoor hij »zich daarbij onderscheiden had; dat hij zelf de uit»komst van dit gevecht waardig oordeelde te zijn aan »VAN KINSBERGEN's dapperheid; dat hij niet zou nalaten, »van zijne verdiensten aan de Keizerin ten spoedigste »verslag te geven, en hem daarbij al dat regt te doen »wedervaren, waarop hij aanspraak had; dat hij ver»trouwde, dat hij zijne reeds gedane diensten, door »nieuwe bewijzen daarvan te geven, zou vermeerde»ren, en dat hij aan den Prins PROZOROFFSKY tot dit »einde de noodige bevelen gegeven had, om hem daar»toe niets te doen ontbreken."

De brief van gelukwensching van den Generaal PROZOROFFSKY was in denzelfden geest opgesteld. Op den 27sten Junij schreef hij hem eigenhandig in eenen uitvoerigen brief, uit zijne legerplaats: »Ziedaar wat »kunde en dapperheid vermag! Gij hebt den lof van »elk, die krijgsman is, weggedragen. Ik kan mijne blijd»schap daarover niet genoeg uitdrukken......"

Uit denzelfden brief blijkt duidelijk, dat VAN KINSBERGEN het plan heeft gehad, om, na zijne overwinning, eene onderneming tegen de nabijgelegene Turksche vesting *Sinope* te beproeven (22); dat dit plan door

den Opperbevelhebber DOLGORUCKY goedgekeurd werd, en dat deze aan den Vice-Admiraal SINIAVIN daarover geschreven had; maar dat het antwoord (waarvan echter niets gekomen is) moest worden afgewacht. Bij die gelegenheid was het, dat de Generaal onzen VAN KINSBERGEN, ten einde deze daarnaar zijne maatregelen mogt nemen, tevens berigtte, dat, op den 13den Junij bevorens, van *Konstantinopel* was uitgeloopen eene vloot, bestaande uit twaalf schepen, ieder van zeven en twintig, en twaalf kleinere, ieder van vier stukken, en vijf duizend man landtroepen aan boord hebbende. In eenen daarop gevolgden brief, van den 11den Julij, dit berigt bevestigende, voegt de Generaal er bij: »Indien »het mogelijk ware den vijand aan te vallen, zoudt »gij eene groote dienst aan het Vaderland doen; maar pas op, dat gij niet geslagen wordt." Hij herhaalt aan het einde van den brief denzelfden wensch, en schrijft: »Indien het mogelijk ware den vijand te ver»slaan, zoudt gij ons tot eene andere onderneming in »staat stellen; thans hebben wij het hier te drok."

De toestand, waarin VAN KINSBERGEN zich inmiddels bevond, was moeijelijk en voor zijne eer en verantwoording hagchelijk. De wenschen en oogmerken van de Prinsen DOLGORUCKY en PROZOROFFSKY, inzonderheid van den laatsten (die hem reeds in Zomermaand geschreven had: *le tems passé ne revient plus*), waren hem bekend; maar de Vice-Admiraal SINIAVIN stond niet onder hunne bevelen; en deze zond kort vóór den aanvang van het zeegevecht van den 2den van Herfstmaand, 1773, hetwelk wij straks zullen vermelden, aan VAN KINSBERGEN, terwijl de vijand reeds in het gezigt was, zijn' *Aide-de-camp* met den *mondelingen* last, om het

gevecht te vermijden. Het gedrag, door VAN KINSBERGEN bij die gelegenheid gehouden, kenmerkt hem te zeer, dan dat wij het wagen zouden, om dit anders dan met zijne eigene woorden, zonder eenige verdere omschrijving, op te geven: »Ik doorzag," schreef hij aan Generaal PROZOROFFSKY, na de zegevierende uitkomst van den strijd, »de gevolgen van zulk eene daad bij dergelijken toe»stand, en waarvan het lot van de *Krim* afhing, te zeer »in, om aan dit bevel te gehoorzamen. Daar ik mij »hier aan den haat en den naijver niet wilde blootstel»len, en gelijktijdig de welvoegelijkheid jegens mijnen »Bevelhebber (*le decorum pour mon Chef*) in het oog »houden, liet ik, in tegenwoordigheid van twee Offi»cieren, den *Aide-de-camp* het door hem overge»bragte bevel berhalen; en hoezeer deze mij de pleg»tigste verzekering gaf, dat het bevel om den vijand »te ontwijken, waarachtig en in ernst gegeven was, be»weerde ik op mijne beurt niet minder ernstig, dat hij »dien last niet kon hebben ontvangen, naardien de Ad»miraal te knap en te dapper (*trop habile et trop »brave*) was, om zulk een bevel te geven. Ik zette »hem (den *Aide-de-camp*) hierop in arrest tot na den »afloop van het gevecht; alswanneer ik hem daaruit »ontslagen en aan den wal heb doen zetten, zonder »dat ik sedert iets daaromtrent vernomen heb. Ik geef »u, mijn Prins! van dit alles kennis; opdat ten minste »mijne eer na mijn' dood behouden blijve; en zoo »ik soms moge sneuvelen, verzoek ik u als krijgsman »en als vriend daarvoor te zorgen. Indien men mij »vrije handen laat, en ik niet val, vlei ik mij, »mijnen post te kunnen bewaren en den vijand te be»letten iets te ondernemen, en alzoo de *Krim* te be-

»houden. Ik zie te wel in, van hoeveel belang dit »gewest voor den Staat is, dan dat ik niet alles zou »aanwenden, wat een regtschapen en ijverig krijgs-»man in zijne magt heeft, om het doordringen van den »vijand te beletten; want indien deze in zijn opzet »slaagt, zijn al de voordeelen, door het hoofdleger »behaald, verloren."

Wanneer VAN KINSBERGEN onder zijne vrienden op deze merkwaardige omstandigheid uit zijn krijgsmansleven terugkwam, zette hij wel altijd op den voorgrond:

Attendez le signal et marchez sans tarder:
Qui ne sait obéir, ne saura commander (23);

maar het door hem in dat geval gehouden gedrag trachtende te verdedigen, deed hij dit altijd op eene wijze, dat men regt had te twijfelen, of hij, in latere tijden, in eene gelijke omstandigheid, wel alzoo zou gehandeld hebben. Hij beriep zich dan steeds op het voorbeeld van DE RUIJTER — een voorbeeld, dat hij zich altijd tot rigtsnoer had gesteld — die, zoo dikwijls hem gelast werd het gevecht te vermijden, te kennen gaf, dat hij, aangevallen wordende, zich verdedigen en de eer der Nederlandsche vlag zou ophouden (24). Hij erkende, zich hierop beroepende, wel, dat dit voorbeeld niet met het geval, waarin hij zich destijds bevond, geheel gelijk stond; maar beweerde tevens, dat hier niet uit het oog moest worden verloren, dat het bevel door een ziekelijk Admiraal, die zich te *Jeni-kalé* op het land, en niet op de vloot bevond, en ook niet *schriftelijk* gegeven was; dat, wanneer hij hetzelve had gevolgd, en de beraamde landing alzoo niet verhinderd had, men hem dit als lafheid, zoo niet als

misdaad, had kunnen aantijgen; dat hem destijds slechts weinige oogenblikken van beraad overbleven, naardien het Turksche smaldeel reeds in het gezigt was, en dat, ingeval hij hetzelve zegevierend bevochten had, men zijne vooronderstelde ongehoorzaamheid ligtelijk zou voorbijzien; dat in het zeer mogelijk geval zelfs, dat het Russisch smaldeel gedeeltelijk, ja geheel mogt worden vernield, hij genoeg voor het Rijk, dat hij diende, zou gedaan hebben, wanneer hij de vijandelijke vloot zoodanig ontredderd had, dat de voorgenomene landing eenige dagen zou moeten worden uitgesteld, en eindelijk, dat, indien hij, ondanks betere overtuiging, aan het bevel had gehoorzaamd, en, ten gevolge daarvan, de bedreigde landing gelukt was, hij, ook naar de regelen der strengste krijgstucht, zich moeijelijk zou hebben kunnen verantwoorden.

Bij de uitkomst is gebleken, dat hij als krijgsman wel getrouw en overeenkomstig de oogmerken van CATHARINA, en in den geest harer Krijgsoversten, gehandeld had.

Het was dan op den 2den van Herfstmaand, 1773, dat hij, niet ver van *Soudjouk*, de Turksche vloot ontmoette. Het Russisch smaldeel onder zijn bevel bestond slechts uit één fregat, op hetwelk hij zich bevond, van twee en dertig; drie schepen van twee masten, elk veertien stukken en twee jagers (*à cornes*) voerende; een' brander, en eene advijs-boot van zes stukken. De Turksche vloot daarentegen telde vier groote schepen, drie fregatten, hebbende veertig stukken in batterij; vier van vijf en twintig stukken, en zes transportschepen, waarop zich de landingstroepen bevonden (25).

Het was, zoo als wij reeds hebben aangestipt, blijkbaar, dat het plan der Turken was, om eene landing te doen in de *Krim*, waar men een' opstand, onder de toegezegde medewerking van den bekenden Kozakken-Hetman PUGATSCHEFF, voorbereidde. Op dat tijdstip was de Prins Generaal DOLGORUCKY, aan het hoofd van zijn leger, wel in aanmarsch, om den Turken het hoofd te bieden; maar hij bevond zich, op eenen zeer verwijderden afstand, nog te *Pultawa*. Om de aangevoerde redenen besloot VAN KINSBERGEN, de Ottomannische vloot, ondanks hare ontegenzeggelijke overmagt, waarvan hij door den Generaal DELWIG, die in het leger onder den Prins PROZOROFFSKY diende, onderrigt was en thans over tuigd werd, aan te tasten (26), en hij deed zulks even onverschrokken, als met het beste gevolg.

Bij dezen aanval bediende hij zich van de *manoeuvres*, die hij in zijne *Grondbeginselen der Zee-taktiek* (27) uitvoerig ontwikkeld en beschreven heeft, door namelijk met zijn zwak smaldeel, hetwelk de loef had, de sterke lijwaartsche vloot der Turken te bevechten. Na, met afwijking van de tot op dien tijd gevolgde strijdorde, om in linie langs elkander te vechten, eerst een zijner schepen voor die des vijands te hebben doen loopen, en diens eerste schip van voren te hebben doen aanvallen, ten einde de Turksche voorhoede op elkander te dringen en de vijandelijke linie te breken, zocht hij daardoor gelegenheid, om van den brander gebruik te maken. Toen hij ruim een half uur op deze wijze gevochten, en reeds voor den brander sein gedaan had, om de twee voorste vijandelijke schepen, die reeds op elkander stieten, aan te klampen, liep de wind geheel om, en alzoo ten

voordeele van den vijand. Het gevolg hiervan was, niet alleen, dat de brander niet slaagde, maar ook, dat het Russisch smaldeel eenigzins in verwarring geraakte. Spoedig echter werd die verwarring door den moed en het beleid van VAN KINSBERGEN, en door de dapperheid zijner door hem geoefende zeelieden, hersteld, het gevecht hervat, en nog gedurende een en een half uur zoo kloekmoedig voortgezet, dat de vijand, zijne linie doorboord ziende, na het ontvangen van aanmerkelijke schade aan zijne schepen, met verlies van vele dooden en het bekomen van een groot aantal gekwetsten, in wanorde de vlugt nam, en zich onder het geschut van het fort *Soudjoukkalé* in veiligheid stelde, waarheen zijne schepen, die geen deel aan den strijd genomen hadden, hem volgden (28).

Het was bij deze gelegenheid, dat VAN KINSBERGEN het doen van *seinen* op onbepaalde plaatsen, door hem uitgevonden, het eerst in werking bragt. Het is waar, dat de Fransche Zeekapitein DU PAVILLON, op denzelfden tijd, daarop insgelijks is bedacht geweest. Wien echter de eer toekomt van dit middel het eerst te hebben uitgevonden, is niet te bepalen. Dat de een hetzelve van den anderen niet kan hebben overgenomen, is, door den grooten afstand, op welken zich beide bevonden, genoegzaam bewezen. De wijze van uitvoering is ook bij elk hunner verschillende. Zeker is het, dat eerst na dien tijd van deze uitvinding, hetzij dan van een' Nederlandschen of van een' Franschen Zeeöfficier afkomstig, door de Engelschen is gebruik gemaakt, en dat zij ook bij andere volken is overgenomen (29).

Na den afloop van dezen zoo gelukkigen, als roemrijken strijd, deed VAN KINSBERGEN aan den Vice-Admiraal SINIAVIN daarvan verslag; en later berigt bekomen heb-

bende, dat deze zich met betrekking tot het door hem als tegen zijn bevel geleverd gevecht hoogst ongunstig had uitgelaten, verantwoordde hij zich daartegen, bij eenen uitvoerigen brief, op den ronden en gevoeligen toon van een' krijgsman, die overtuigd is, dat hij zóó en niet anders had kunnen en behooren te handelen.

De Opperbevelhebber van het tweede leger, DOLGORUCKY, gaf hem, wegens zijnen heldenmoed en beleid, bij een eigenhandig geschrift in de Russische taal, vergezeld van eene overzetting in het Hoogduitsch, en beide door hem geteekend, de vereerendste getuigenis. Deze eigenhandige teekening, eene groote zeldzaamheid bij eenen man, die altijd zeer tegen vreemde Officieren ingenomen was, gaf aan dit geschrift eene dubbele waarde.

Sedert ontving VAN KINSBERGEN van alle zijden, inzonderheid van de Hoofdofficieren der Russische landmagt, de uitbundigste gelukwenschingen; die van de Generaals Prinsen DOLGORUCKY en PROZOROFFSKY waren voor zijne eerzucht het meest streelend. De eerste, hem met de behaalde zege, en gelijktijdig met de Orde van *St. George* gelukwenschende, verklaart daarbij, dat hij met eene veel mindere magt den trotschen Ottoman geslagen, verjaagd en voor de Russische vlag heeft doen bukken; en om het welgemeende dier betuiging door een sprekend van hem afhangend bewijs te bevestigen, schrijft hij hem, dat hij, op zijne aanbeveling, zekeren Serjant MARTIN tot Officier bevorderd had. »Vergun mij (schreef hem PROZOROFFSKY) u te »noemen den *Held der Zwarte Zee.* Wees verze»kerd, dat deze betuiging opregt is. Er waren er, die »(met hunne schepen) tot *Soudjouk* (*Soudjouk-kalé*)

»niet konden doordringen, terwijl er geen vijand (*per-*
»*sonne*) was, en gij....."

De Minister van het Zeewezen, Graaf CZERNITSCHEFF, zich, tot herstelling zijner gezondheid, destijds te *Parijs* bevindende, schreef hem van daar in de vleijendste bewoordingen, hem begroetende als den eersten Europeaan of Christen, die sedert eeuwen in een geregeld zeegevecht op de *Zwarte Zee* den vijand geslagen en verwonnen had. »Het meest (voegde hij er bij) beklaag »ik mij, dat gij niet nog een fregat gehad hebt, en dat »de Heer ..... niet bij u is geweest, om onder uwe »bevelen te hebben kunnen leeren overwinnen; want »deze uwe zegepraal moet worden beschouwd als de »beste krijgsschool (30)".

Naauwelijks droeg *Ruslands* Alleenheerscheresse kennis van VAN KINSBERGEN's stoute daad en derzelver zegerijke uitkomst, of zij benoemde hem tot Ridder in den *vierden* rang van de Krijgsmans-Orde van *St. George;* eene Orde, door haar zelve, in het jaar 1769, ter belooning van de Officieren te water en te lande, ingesteld, en in welke Orde, volgens hare Statuten, niemand vermogt te worden opgenomen, ten zij hij een schip, batterij of eenige vijandelijke stelling vermeesterd, of ingenomen had; zich met buitengewonen moed had verdedigd; door welberaamde schikkingen eene overwinning, óf zelf behaald, of daartoe het zijne had toegebragt; die zich vrijwillig had aangeboden tot het volvoeren van eene gevaarvolle onderneming, en dezelve werkelijk volvoerd had; het eerste had storm geloopen, of eindelijk de eerste was geweest, die, bij de ontscheping van het krijgsvolk op vijandelijken grond, voet aan den wal gezet had. Het versiersel dier Orde draagt,

behalve het cijfer van *St. George*, in de Russische taal, het opschrift: *Voor krijgsmans-verdienste en dapperheid* (31).

Het was de Vice-Admiraal SINIAVIN zelf, wiens tegenbevel door VAN KINSBERGEN, zoo koen als gelukkig, door eene overwinning beantwoord was, dien het werd opgedragen, om den held van deze eervolle onderscheiding kennis te geven. Hij deed dit, *als Opperbevelhebber Vice-Admiraal, in dienst van Hare Majesteit de Keizerin aller Russen, der vloot van den Don, en Ridder van de Ordes van Alexander Newsky en van St. Anna,* en hij kweet zich hiervan op eene wijze, die het vermoeden kon doen ontstaan, dat VAN KINSBERGEN, of op zijn bevel gestreden en overwonnen had, of dat deze, door zijn bij monde overgebragt bevel niet te gehoorzamen, zich althans niet misdragen had. Het door dien Vlootvoogd daartoe betrekkelijk geteekend en uitgevaardigd stuk is, in verband met het gebeurde, te merkwaardig, dan dat wij het, uit eene daarvan onder ons berustende Fransche vertaling overgebragt, hier niet zouden inlasschen. Het luidt als volgt:

»Daar ik, op de vloot van den *Don*, onder mijne be»velen heb gehad den Heer (VAN) KINSBERGEN, Kapitein »ter Zee (*du haut bord*) van de KEIZERLIJKE Zeemagt; »daar deze, in den oorlog met de Ottomannische Porte, »onder mijne vlag op de *Zwarte Zee* het gebied heeft »gehad op een fregat van HARE KEIZERLIJKE MAJESTEIT; »daar hij vervolgens, het bevel hebbende gevoerd over »een afzonderlijk smaldeel van eenige oorlogsschepen, »zich getoond heeft te zijn een uitstekend Zeeöfficier, »voorzien van al de kundigheden daartoe vereischt, en

»door zijn beleid en dapperheid den vijand, hem verre »in magt te boven gaande, tot tweemaal toe heeft over»wonnen, zoo heeft HARE MAJESTEIT DE KEIZERIN hem, tot »belooning daarvan, waardig geoordeeld de Militaire »Orde van *St. George*, den martelaar en overwin»naar, van de *vierde* klasse. Het strekt mij dien ten »gevolge ter eere, den Kapitein en Ridder (VAN) KINS»BERGEN voor te stellen als een uitstekend Zeeöfficier, »en, in allen opzigte, braaf en aanbevelenswaardig. »Ten blijke en tot meerder bewijs hiervan teeken ik »dit stuk, en voorzie het met mijn gewoon wapen»schild. *Jeni-kalé* (32) (*heureux endroit*), den 22sten »September, 1773 (o. s.)."

Nadat VAN KINSBERGEN de Russische zeedienst had vaarwelgezegd, werd hij in 1775, ter gelegenheid van het alstoen gehouden Kapittel der Ridderorde van *St. George*, niet vergeten, maar tot Ridder van de *derde* klasse dier Orde bevorderd, waarvan hij door den Minister, Graaf CZERNITSCHEFF, kennis ontving, niet alleen met de hartelijkste betuiging van deszelfs genoegen daarover, maar ook met de bijvoeging: »dat de »Keizerin dit gedaan had ter zake van het roemrijk ge»vecht, door VAN KINSBERGEN den 2den September, 1773, »op de *Zwarte Zee*, bij *Soudjouk* (*Soudjouk-kalé*), »geleverd." Een jaar later werd hij in de *tweede* klasse dier Orde benoemd; de Prins van GALLITZIN, Russisch Ambassadeur in *'s Gravenhage*, zond hem het diploma en de versierselen dier Orde, vergezeld van een' brief van den 17den van Sprokkelmaand, 1776, waarin hij schreef: »Ik zal u bij deze gelegenheid mijne »gelukwenschingen hierover niet herhalen; maar mijn »genoegen zou volkomen zijn, wanneer ik ook den last

»had gehad, u de versierselen van de *eerste* klasse »van dezelfde Orde en gelijktijdig ook die van *St. An-* »*dries* te doen toekomen; zij zouden u ten bewijze »hebben gestrekt van de wezenlijke diensten, die gij »aan mijn Vaderland bewezen hebt." Prins HENDRIK *van Pruissen*, die nimmer ophield in de lotgevallen van VAN KINSBERGEN te deelen, wenschte hem met deze nieuwe onderscheiding, bij een' brief uit *Berlijn* van den 29sten van Louwmaand, 1776, op eene treffende wijze geluk. Het was bijna een derde van eene eeuw later, dat hij, door tusschenkomst van den toenmaligen Koning van *Holland*, LODEWIJK NAPOLEON, door Keizer ALEXANDER van *Rusland* met het Grootkruis van de Russische Ordes van *St. Andries*, *Alexander Newsky* en *St. Anna* begiftigd werd. De tijden, die hij toen reeds had doorgeleefd, en een ouderdom van meer dan zeventig jaren, mogten zijne driften bekoeld, en zijnen dorst naar Vorstengunst en krijgsmansglorie verminderd hebben: de onmogelijkheid om het groote lint der Militaire Orde van *St. George*, waarvan hij den laagsten rang, in den hagchelijksten strijd, op het element zijner keuze verworven had, volgens de Grondwetten van hare instelling, te verkrijgen, maakte hem het Grootkruis der overige Russische Ordes vooral dierbaar; maar altijd was hij gewoon te zeggen: »Die van *St. George* »heb ik verdiend, de andere zijn mij geschonken."

Voor *Ruslands* belang en den roem van deszelfs zeemagt ware het voorzeker wenschelijk geweest, dat men VAN KINSBERGEN, door meer dan het minste versiersel der Ridderorde van *St. George*, voor de dienst van de Keizerinne had getracht te behouden. Indien hij toch gelijktijdig had mogen opklimmen tot Kapi-

tein ter Zee van den eersten rang, waarop hij, ook naar het gevoelen van allen, die zijn beleid, kundigheden, dapperheid en rusteloozen ijver hadden leeren kennen, de meeste aanspraak had, zou hij in de kracht zijns levens ongetwijfeld reeds vroeg, als Vlootvoogd, over de Russische zeemagt het bevel gevoerd hebben, zoo als zijn' geliefkoosden kweekeling, sedert zijn' vriend, thans Russischen Admiraal, Graaf VAN HEIDEN (33), den mede-overwinnaar der Turksch-Egyptische vloten, in den bekenden zeeslag bij *Navarino*, te beurte viel.

Tot Kapitein ter Zee van den eersten rang echter werd hij eerst lang na zijn vertrek uit *Rusland*, maar door CATHARINA II zelve, in Julij, 1776, verheven. De plegtstatige gelegenheid, bij welke dit plaats had, is te vereerend voor onzen Landgenoot, dan dat wij die niet eenigzins uitvoerig zouden vermelden.

Eene Russische vloot, onder het bevel van den Vice-Admiraal GREIGH, en bestaande uit vijftien Schepen van Linie, zes fregatten, een bombardeer-galjoot en eene menigte andere vaartuigen, uit den *Archipel* teruggekomen, bevond zich, op den 7den Julij, 1776, op de reede van *Kroonstad*. *Ruslands* Alleenheerscheresse, haar paleis *Peterhof* aldaar verlaten hebbende, stak uit de haven met hare prachtig versierde Keizerlijke sloep in zee; ieder fregat, dat zij voorbijvoer, begroette haar, met herhaalde kanonschoten. Bij het naderen der reede, kwamen de Leden der Admiraliteit, vergezeld van vier Vlagofficieren, met de vlag op den top hunner sloepen, en omringd van hunne Staf- en andere Zeeöversten, haar te gemoet. Zij volgden haar tot aan het Schip van Oorlog, den *Rotislaw*, aan welks boord zij zich begaf, en, ten teeken

van hare komst op hetzelve, den standaard aan de groote steng en den vlaggestok deed ophijschen, hetwelk van alle schepen, door het strijken hunner vlaggen en wimpels, het lossen van het geschut en het elfmaal uitroepen van *hoerrah* door al het bootsvolk, beantwoord werd. Van de vesting *Kroonstad* en van de zeven daarom liggende forten vermengde zich dat *hoerrah* met den donder van het geschut, waarvan de omtrek weêrgalmde. Hierop omhing CATHARINA zelve den Vice-Admiraal GREIGH met al de versierselen en teekenen der Ridderorde van den Heiligen *Alexander Newsky*, en liet, terwijl aan alle zeelieden, die zich in den strijd tegen den vijand bevonden hadden, gedenkpenningen werden uitgedeeld, al de Vlag-officieren, Scheeps- en Fregats-Bevelhebbers tot den handkus toe. Straks daarop werd van elk der schepen een Luitenant aan boord van den *Rotislaw* gezeind, en aan ieder van hen een afdruk medegegeven van het Bevelschrift (*Ukase*), door de Keizerinne voor deze gelegenheid uitgevaardigd, aan den Graaf VAN CZERNITSCHEFF, als Tweeden Voorzitter van het Admiraliteits-Collegie, door haar reeds overhandigd, en door hem aan het scheepsvolk op den *Rotislaw* medegedeeld. Na het eindigen van den maaltijd, rijk in pracht, zoo op den bodem, waar CATHARINA zich bevond, door haar, als op het schip *Ezechiël*, naast den *Rotislaw* liggende, door den Graaf VAN CZERNITSCHEFF gegeven, ontving zij van de Adelborsten, zoowel in de Engelsche en Fransche als in de Russische taal, eene aanspraak, die zij, als eene andere CLEOPATRA (34), in dezelfde talen minzaam en waardiglijk beantwoordde. Nu verliet zij, onder hetzelfde geleide, als bij hare aankomst, het

schip, voer de geheele vloot rond, begaf zich aan boord van het op de reede van *Kroonstad* ten anker liggende lustjagt de *Catharina* (het geliefde schip van PETER I), en deed haren en den Keizerlijken standaard op den *Rostislaw* strijken. Dit onder het gebulder van het geschut geschied zijnde, beval zij, op een door haar gegeven sein, de geheele vloot het anker te ligten en in zee te steken. De vloot ging in de schoonste orde onder zeil, was in een oogenblik uit het gezigt, en *Ruslands* Alleenheerscheresse begaf zich naar *Peterhof* terug.

In het Bevelschrift, straks gemeld, werden al de belooningen, zoo in geld als in eerbetooningen en bevorderingen door haar bestemd, onderscheidenlijk opgeteld. Uit hetzelve blijkt, dat in de duizende roebels, door de Russische vloot destijds genoten, het smaldeel van VAN KINSBERGEN voor omtrent vijftien duizend roebels heeft gedeeld. De bewoordingen, hieromtrent daarin voorkomende, zijn de volgende:

»Aan het eskader van den Kapitein KINSBERGEN, voor »den slag tusschen *Kesa* en *Kalatrawa* in Junij 1773, »toen twee onzer vaartuigen met drie schepen van twee »en vijftig stukken en eene chebek gedurende zes uren »gebatailleerd hadden, eene *tertiaals*-gagie van 2356 »roebels, 46½ kopeken.

»Voor den zeeslag bij *Soudjouk-kalé* in de maand »Augustus 1773 (o. s.), alwaar een onzer fregat»ten en vijf kleine vaartuigen achttien Turksche tot »wijken gebragt en op de vlugt gedreven hebben, »twee *tertiaals*-gagies, namelijk 12054 roebels, 63 »kopeken."

Verder wordt daarin de bevordering van VAN KINS-

GEN, van Kapitein van den tweeden tot dien van den eersten rang, vermeld (35).

Opmerkelijk is het, dat in deze *Ukäse* de vloten en smaldeelen, waarover de Vice-Admiralen ELPHINSTONE, SPIRIDOFF, GREIGH en de Kapitein SUCHOTIN het gebied gevoerd hadden, worden opgenoemd, terwijl er met geen woord van de vloot van den *Don*, noch van den Vice-Admiraal SINIAVIN, die dezelve gebood, en alleen van het smaldeel van den Kapitein VAN KINSBERGEN en deszelfs wapenfeiten wordt gewag gemaakt. Dit staat hier te meer aangeteekend, omdat die Vice-Admiraal de aanverwant was van de beide ORLOFFS, van welke de eene Opperbevelhebber der vloot, en de andere de bekende gunsteling der Keizerin was, terwijl ook eene der dochters van SINIAVIN den post van Hofdame bij CATHARINA bekleedde. Daarenboven stond de Maarschalk ROMANZOFF en de beide broeders VAN CZERNITSCHEFF, de hoogachtende begunstigers van VAN KINSBERGEN, met de ORLOFFS in geene goede verstandhouding (36). Aan het laatste is dan ook misschien toe te schrijven, dat VAN KINSBERGEN tot geenen hoogeren rang dan dien van Kapitein is bevorderd geworden. Maar hoe dit ook zij: uit het door ons vermelde blijkt in allen gevalle, dat de verdiensten van onzen Landgenoot zoo onbetwistbaar en uitstekend zijn geweest, dat men, ondanks deze omstandigheden, dezelve op eene in het oogloopende wijze, hoe onvolkomen dan ook, zelfs nadat hij de Russische zeedienst had vaarwelgezegd, heeft moeten en willen erkennen.

Welke de meest beslissende redenen geweest zijn, die hem de Russische zeedienst hebben doen verlaten, is niet te bepalen. Een te levendig leedge-

voel over de miskenning, die hij meende te hebben ondervonden; het denkbeeld, welligt door hem opgevat, dat er, na het sluiten van den vrede tusschen *Rusland* en *Turkije*, op den 24sten van Zomermaand (o. s.), bij *Kainard* (37), voor hem weinig uitzigt overbleef, om in de dienst van *Rusland* nieuwe lauweren te behalen, en er voor hem alzoo geene verdere bevordering spoedig te wachten was; het verlaten van dezelfde dienst door den zeventigjarigen, maar dapperen Britschen Admiraal KNOWLES, in wiens vriendschap en vertrouwen hij deelde (38); het misverstand, dat er tusschen de Hoofden der land- en zeemagt heerschte (39) — al deze omstandigheden zullen op zijn besluit voorzeker grooten invloed hebben gehad; maar liefst geloof ik, dat het verlangen naar zijnen eerbiedwaardigen ouden vader, dien hij zoo teeder beminde, en naar een Vaderland, dat hij onder zijne zegepralen niet vergeten had, en 't welk hij wist, dat in zijnen krijgsroem deelde, zijn besluit voornamelijk zal hebben bepaald. Dan, wat hiervan zij: tegen den raad en de wenschen van de Russische Rijksgrooten en Legerhoofden, die zijne voorstanders en begunstigers waren, en vooral tegen die van zijnen edelen vriend, den Graaf VAN SOLMS, vroeg en verkreeg hij in Slagtmaand, 1774, een tijdelijk ontslag uit de Russische zeedienst. Dit verlof werd telkens voor een jaar verlengd, totdat hij in Wintermaand, 1775, zijn ontslag voor altijd daaruit verzocht en verkreeg. Belangrijk, hartelijk en blijkbaar opregt zijn de brieven, bij deze gelegenheid tusschen hem en de aanzienlijkste mannen gewisseld; inzonderheid die van den Grave VAN SOLMS, die, als Staatsdienaar van den Grooten FREDERIK bij *Rus-*

lands Keizerin, vooral destijds, in het hoogste aanzien stond (40).

Te vergeefs hadden dan *Ruslands* Krijgs- en Legerhoofden zich gevleid, dat zij nog de getuigen zouden mogen zijn van zijne nieuwe heldenglorie. Zoo in brieven als in gesprekken gaven zij zich vruchteloos moeite, om hem van besluit te doen veranderen (41). Hij vertrok van de Russische vloot in de *Zwarte Zee*, in Oogstmaand, 1775, en ontving nog vóór dat vertrek door den Russischen Kapitein het berigt, dat zijn vriend de Luitenant-Kolonel KUTUSOW — dezelfde, die als Opperveldheer zich in den bevrijdings-oorlog zoo beroemd heeft gemaakt — door een vijandelijk snaphaanschot getroffen, een oog verloren had (42).

Op zijne terugreis naar *Nederland* deed hij pligtshalve *St. Petersburg* aan, en werd aldaar, ondanks de afwezigheid van de beide Ministers VAN CZERNITSCHEFF, aan CATHARINA II voorgesteld, en zoowel door haar, als ook inzonderheid door den Grootvorst PAUL, Opperbevelhebber der Russische zeemagt, met veel onderscheiding ontvangen. Ditzelfde viel hem te beurt bij Prins HENDRIK *van Pruissen*, die zich toen in de Russische hoofdstad bevond.

Het is waarschijnlijk, dat men gedurende zijn verblijf te *St. Petersburg* op nieuws zal getracht hebben, hem aan de Russische zeedienst te verbinden; later althans noodigde hem de Graaf VAN SOLMS, bij een' brief van den 23sten van Wijnmaand des gezegden jaars, uit, om nog eenmaal die hoofdstad te komen bezoeken, ten einde met hem te spreken over nieuwe voorslagen en voordeelige aanbiedingen. »Wanneer gij," zoo schreef de Graaf, »u op de plaats bevindt, zult gij gelegenheid

»hebben den Grootvorst, uwen eersten Chef, dien gij »weet, dat veel goeds voor u wil, te zien, en ook den »Graaf IWAN CZERNITSCHEFF, die zich verklaart uw vriend »te zijn." — Deze brief, door den wijzen en openhartigen aan den vurigen en koenen vriend geschreven, bevat voor het overige onderscheidene zinsneden, die te zeer geschikt zijn, om den waren aard en de heerschende zielsneigingen van VAN KINSBERGEN, althans op dien tijd, te beoordeelen, dan dat wij niet eenige weinige daarvan, vertaald, zouden mededeelen. Zoo schrijft de Graaf onder andere: »Met de opregtheid van een' Duitscher »jegens eenen ronden Hollander, heb ik het genoegen »u de verzekering te geven, dat men (dit *men* is de »Graaf IWAN CZERNITSCHEFF) mij over u heeft onderhouden »met zoo veel achting, oplettendheid en vriendschap »omtrent u, dat ik er van opgetogen was, en ik mij van »het genoegen niet wil berooven het u mede te deelen. »Thans eerst kent men de dappere bedrijven, door u »in den laatsten oorlog verrigt, in al derzelver bijzon»derheden; de Generaals, Hoofden van beide de le»gers, hebben uwen lof luide verkondigd aan het Hof; »de Officieren, de soldaten en matrozen, die onder u »gediend hebben, noemen u allen met eerbied, en de »geheele wereld doet u regt; genen verlangen bij »verkiezing u onder hun bevel, dezen begeeren »nooit een' anderen Bevelhebber dan u — — uw me»dedinger zal u niet langer meer in den weg zijn; want »behalve dat hij van de vloot met zulk een bedorven »ligchaam is teruggekomen, dat hij naauwelijks meer »staan kan, heeft hij, noch in de schatting van zijne »Bevelhebbers, noch van het algemeen gewonnen — »— indien gij u hier komt vestigen, zal men u nim-

»mer eenig verlof weigeren, wanneer gij het vraagt; »dan kunt gij elders van de gelegenheid gebruik ma»ken, om u in uwe loopbaan te oefenen. Men weet, »dat gij naar wonden en builen jaagt; en het is daar»om, dat men u in uwe neiging niet zal tegengaan, »daar men in het vervolg verheugd zal zijn, een knap »Officier te bezitten, die bij alle gelegenheden zal »trachten, zich nog meer bekwaam te maken in zijn »beroep, en die telkens, als hij wederkeert, met nog »meer kundigheden, waarvan men partij kan trekken; »zal terugkomen — —."

Op dezen altijd raadgevenden en nu en dan minzaam berispenden toon, zijn al de brieven, aan VAN KINSBERGEN na dien tijd door den zoo beroemden als beschaafden Staatsdienaar van *Pruissen's* Grooten Koning geschreven, gestemd. De geheele volgreeks daarvan in ons bezit is hoogst belangrijk; de laatste is uit *St. Petersburg*, op den 25sten van Slagtmaand, 1777, gedagteekend, en in denzelfden geest. Bij eenen brief van den 23sten van Oogstmaand, 1778, gaf de Graaf IWAN CZERNITSCHEFF aan VAN KINSBERGEN berigt, dat zijn begunstiger en vriend door eene beroerte getroffen, maar toen eenigermate daarvan hersteld was. VAN KINSBERGEN had echter niet lang daarna in den Grave VAN SOLMS een' edelen, getrouwen en wijzen raadgever te betreuren, van wien hij tot aan zijn eigen verscheiden nooit anders dan met innige dankbaarheid, en dikwerf met eenen mannelijken traan in de oogen, sprak.

Niet lang was VAN KINSBERGEN's verblijf te *St. Petersburg*. Reeds in het laatst van Sprokkelmaand, 1775, bevond hij zich te *Berlijn*. Hier geraakte hij al spoedig in betrekking met den toen zoo beroemden CARL GOTTLIEB GUISCHARD, wiens krijgskundige Verhandelingen

over de Grieken en Romeinen, en wiens geschied- en oordeelkundige Aanmerkingen op onderscheidene krijgskundige Werken der Oudheid, hem bij den Grooten FREDERIK hadden bekend gemaakt, ten gevolge waarvan hij door dien Koninklijken Wijsgeer met den bijnaam van QUINTUS ICILIUS, dien hij naderhand bestendig voerde, vereerd werd. Of VAN KINSBERGEN dezen geleerden krijgsman reeds vroeger, toen hij in dienst van ons Gemeenebest, in de jaren 1747 tot 1749, en later nog in 1756, zich bevond, gekend hebbe, is mij niet gebleken; maar zeker is het, dat hij in Sprokkelmaand, 1775, te *Berlijn* zijnde, door den Generaal QUINTUS (GUISCHARD) kort vóór diens overlijden aan FREDERIK II werd voorgesteld. Deze voorstelling werd voorafgegaan door het berigt: »dat hij niet twijfelde, of de Koning zou »er belang in stellen, VAN KINSBERGEN te leeren kennen, en »dat het hem zelven een genoegen zou zijn, het zijne »daartoe bij te dragen." — »Uw welgevestigde roem," voegde GUISCHARD er bij, »op uwe groote verdiensten »gegrond, verzekeren u alom het beste onthaal (43)."

FREDERIK II, die de merkwaardigste Krijgsoversten zijner eeuw hoogschatte, ontving VAN KINSBERGEN, die hem ook door zijnen broeder HENDRIK was aanbevolen, met al die onderscheiding, welke hij gewoon was aan verdienstelijke en dappere mannen te bewijzen; en VAN KINSBERGEN, die zijne eerzucht daardoor niet weinig gestreeld voelde, vertrok naar zijn Vaderland.

Vooraf echter stelde hij ter openbare uitgave aan den toen zeer geachten Boek- en Kaartenhandelaar CESAR, zijne op de plaats zelve vervaardigde Kaart van de *Krim* ter hand. Deze bragt die, in vier, met zeer veel zorg en keurig door den Heer BERGER gegraveerde, bladen,

al spoedig in het licht. Met dit voortbrengsel zijner ervaring en kennis verwierf hij alom den hoogsten lof. De Admiraal KNOWLES, die de verdiensten daarvan kon beoordeelen, bragt hem daarvoor uit *Londen*, waar hij zich in Grasmaand, 1776, onthield, den regtmatigen dank toe. Nog in het jaar 1810 staat die Kaart in den Catalogus van de met zoo veel roem bekende Kaartenhandelaars SIMON SCHROPP EN COMP., te *Berlijn*, aangekondigd als een Werk, niet alleen geschikt om een denkbeeld van de ligging van het schiereiland de *Krim*, maar ook van de plaatsen in den omtrek te geven; ja er wordt bijgevoegd, dat het niet mogelijk zou geweest zijn eene betere Kaart dan deze te geven, indien men daarbij van de sedert gedane Sterrekundige waarnemingen had kunnen gebruik maken. Die Kaart is naderhand ook te *Amsterdam*, bij G. HULST VAN KEULEN, in 1791, herdrukt, en met eene beschrijving daarvan in het licht verschenen. *De beschrijving van den Archipel, tot nut van den krijgsman, den zeevarende en handeldrijvende, met eene nieuwe Kaart van den Archipel, de Zee van Marmora en het Kanaal van de Zwarte Zee*, in 1794, door hem bij J. ALLART, te *Amsterdam*, uitgegeven, had hij insgelijks, terwijl hij zich in dienst van *Rusland* bevond, op de plaats zelve ontworpen en grootendeels afgewerkt. Deze nuttige arbeid genoot de eer, van door den Hoogleeraar KURT SPRENGEL in het Hoogduitsch vertaald te worden; welke vertaling, door dien beroemden Geleerde, met belangrijke Aanteekeningen verrijkt, te *Rostock* en te *Leipzig* is in het licht gezonden. Dit Werk, zoowel als de Kaart van de *Krim*, droeg in alle oordeelkundige Schriften van dien tijd den hoogsten lof weg, en heeft ook nu nog zijne belangrijkheid niet verloren.

DERDE TIJDPERK.

VAN VAN KINSBERGEN'S TERUGKOMST IN ZIJN VADERLAND TOT NA DEN ZEESLAG TUSSCHEN DE NEDERLANDSCHE EN ENGELSCHE VLOTEN, OP DEN 5DEN VAN OOGSTMAAND, 1781.

»Juicht nu, mijn Burgers! eindelijk opent God
Tot straf des onregts de oogen vol majesteit!
Der Nederlanden felle bliksem
Heeft den meineedigen Brit getroffen!

Ons is de zege! Hollandsche maagdenrei!
Vlecht nu laurieren; siert er de hoofden meê
Der overwinnaars; dat onze oevers
Nu van Iö! en Triomf! weêrgalmen!

PARKER! gij wijkt dan! waar is uw hoogmoed nu?
Waar zijn uw trotsche, uw dreigende kielen nu?
Waarom zag de Oceaan de Britten,
Daar hij geverwd van hun bloed was, vlugten?

U, fiere ZOUTMAN, die onzer vijanden
Roofzieke vloten weet op de vlugt te slaan!
U zag de Zeegod met verbazing,
Minder in schepen, den strijd besturen.

Nooit zal des dankbren Hollanders nageslacht
U en uw' bliksem zwijgen, o KINSBERGEN!
Noch BENTINCKS glorierijke wonden,
Noch den onsterflijken moed van DEDEL."

P. NIEUWLAND.

Merkwaardig was het tijdstip, waarop VAN KINSBERGEN in zijn Vaderland, hetwelk hij naauwelijks vier jaren vroeger verlaten had, terugkeerde. Op den 19den van Grasmaand, 1775, was, in de nabijheid van *Bos-*

ton, de bloedige worstelstrijd tusschen *Amerika* en *Groot-Brittanje* begonnen; en het was die worstelstrijd, welke zoo vele rampen over de oude wereld en ook over ons Vaderland zou uitstorten, maar in zijne gevolgen aan den heldenroem van den Ridder (44) VAN KINSBERGEN dienstbaar werd.

Reeds in den beginne van Bloeimaand, 1775, gaf hij aan den Prins Erfstadhouder, Admiraal-Generaal van ons toenmalig Gemeenebest, van zijne terugkomst kennis. In het gehoor, aan hem met veel onderscheiding daartoe verleend, bedankte hij voor het aan hem vergund verlof, en bood, met zijne verkregene kundigheden, op nieuws zijne dienst, zijn bloed en leven aan zijn geliefd Vaderland aan.

Deerlijk vervallen was op dien tijd het Nederlandsche zeewezen, niet minder dan dat van de landmagt. De vermaningen, bij al de Staten van Oorlog tot deszelfs herstel gedaan, waren meestal vruchteloos gebleven. Eene aanvraag tot eene bijzondere uitrusting, bij wijze van smaldeel, waarvan de kosten slechts zouden bedragen hebben zesmaal honderd drie en zestig duizend gulden, werd, na een oponthoud van bijna vijf maanden, eerst in Sprokkelmaand, 1776, door de bijzondere gewesten toegestemd. Tot het verkrijgen van die toestemming was eene oorlogsverklaring van den Keizer van *Marokko* noodig geweest. Te regt werd deze daarom door een Vaderlandsch Geschiedschrijver »wel-»komwaardig" genoemd (45). Nadat dit smaldeel in dienst gesteld was, bleek de overmoed der Marokkanen van korten duur te zijn. DEDEL en BENTINCK, de twee kloekmoedige Zeeöversten, die hunne namen naast dien van KINSBERGEN, in den zeeslag bij *Doggersbank*,

zouden vereeuwigen, beteugelden de stoutheid dier roovers, en spoedig was de vrede hiervan het gevolg.

Het werd VAN KINSBERGEN als een groot voorregt aangerekend, dat hij, na zijne terugkomst, bij onze zeemagt in denzelfden rang was aangesteld, die hem bij zijn vertrek naar *Rusland* verleend was. Sommigen zelfs, die zijne ervaring, met gevaar van zijn bloed en leven op de wateren der *Zwarte Zee* en in derzelver omtrek verkregen, luttel waardig achtten, duidden het ten kwade, dat hem, in het voorjaar van 1776, de last werd opgedragen, om als Scheepsbevelhebber van het fregat de *Amphitrite* zich bij een smaldeel, waarover de Schout-bij-nacht PICHOT in de *Middellandsche Zee* gebood, te voegen en daarmede een' kruistogt te doen. Met zijnen gewonen ijver voldeed hij aan dit bevel; stak met de *Amphitrite*, op den 17den van Bloeimaand, 1776, uit *Texel* in zee; bereikte het oogmerk zijner zending volkomen, en keerde in Wijnmaand des volgenden jaars van daar terug. Toen Prins HENDRIK *van Pruissen* kennis ontving, dat VAN KINSBERGEN tot het doen van dezen togt bestemd was, schreef hij hem, op den 19den van Grasmaand, 1776, uit *St. Petersburg*, dat hij dit met genoegen vernomen had, er bijvoegende: »Deze onderscheiding is overeenkomstig »uwe reeds aan den dag gelegde verdiensten. Ik ben in »een Land, waar men die kent en daaraan regt doet."

Er bestaat van des Ridders VAN KINSBERGEN's onderhandelingen met den Keizer van *Marokko*, bij gelegenheid van dezen kruistogt gevoerd, mitsgaders van het voorgevallene op dien togt zelven, een uitvoerig Dagverhaal, zamengesteld door den Kolonel, Ridder DE CHAMPIGNY, volgens het Hoogduitsche van den Baron VON

SCHÖNING, die, als Kommandant der zeesoldaten, op de *Amphitrite* diende en sedert in de dienst trad van den Grooten FREDERIK (46). Dit Dagverhaal is opgedragen aan den Graaf VAN BRISTOL, Pair van *Groot-Brittanje*, in 1779 Vice-Admiraal der Britsche vloot, vroeger als Commodore HERVEY vermaard geworden. In die Opdragt zegt de Schrijver: »Het was alleen aan den ervaren zee»man, dat ik een Werk kon opdragen, in zich bevat»tende de bedrijven van eenen anderen doorluchtigen »zeeman, VAN KINSBERGEN, bekend, bemind en geacht »door den braven Ridder KNOWLES. Het kon voor de »wereld niet verschijnen, dan aan de zijde van een' der »waardigste personen van de Engelsche zeemagt."

Vergeefs zou men in dit Dagverhaal eene reeks van schitterende oorlogsbedrijven zoeken. De schrik voor de Nederlandsche zeemagt en de oorlogsfaam, die den Ridder VAN KINSBERGEN waren vooruitgegaan, hadden dezelve voorgekomen, of ze ten minste bepaald tot min belangrijke schermutselingen, zoo als het bedwingen van de Marokkaansche zeemagt, en het in de havens afsluiten of op strand jagen van schepen ten roof uitgerust. Daarentegen vinden wij, van bladzijde tot bladzijde, den dapperen man op het element zijner keuze, omringd van eene uit verschillende natiën verzamelde bende, die hij, bij zijn vertrek uit het Vaderland, naauwelijks kende, maar die, na weinige weken in zee te zijn geweest, door gestadige oefeningen was herschapen in een korps van bekwame matrozen, kundige kanonniers, fiksche scherpschutters en soldaten, in staat om de pligten, hun in onderscheidene betrekkingen opgelegd, behoorlijk te vervullen. Wij zien daaruit, hoe de Adelborsten, aan boord van de *Am-*

phitrite, wanneer de omstandigheden zulks niet verboden, dagelijks in de gelegenheid waren, om, onder zijn oog, niet alleen in alles, wat tot de Zeevaart- en Krijgskunde betrekkelijk is, maar ook in het kennen van het Land, in de Geschiedenis en Aardrijkskunde onderwezen, en door den prikkel der eer, door hem zelven zoo zeer gevoeld, tot oplettendheid, ijver en moed opgewekt te worden.

Gedurende dezen togt de Marokkaansche roofschepen, waaronder een fregat van dertig, en eene chebek van twintig stukken, te zamen met vijf honderd koppen bemand, altijd in bedwang houdende, ze verjagende of opsluitende, voelde hij zijne eerzucht niet weinig gestreeld, toen hij vernam, dat de Bevelhebbers dier schepen den strijd, tot het beproeven waarvan zij onophoudelijk bevel van hunnen Meester ontvingen, altijd ontweken. Nu eens wendden zij voor, dat zij daartoe te weinig volk hadden, dan weder dat de Hollandsche Admiraal, zoo als zij VAN KINSBERGEN noemden, dezelfde was, die, in dienst van *Rusland*, de Turken zoo dikwerf had geslagen, en nog met derzelver bloed overdekt was, alsmede dat hun vijand in het besturen van het geschut en de scheepsmanoeuvres meer behendig en ervaren was dan zij. Vergeefs zond de Moorsche Keizer MAHOMET-BEN-ABDALLAH hun de noo dige versterking; er bleef voor hen niets anders over, dan, door het aanstoken van eenen opstand onder hun scheepsvolk, alle denkbeeld van te kunnen strijden, schijnbaar onmogelijk te maken.

De Moorsche Keizer, hierdoor eindelijk alle verdere krijgsonderneming tegen het Hollandsche smaldeel en het bevechten van de *Amphitrite* moetende staken,

gaf, ten blijke van zijne vredesgezindheid jegens onzen Staat, reeds in Lentemaand van het jaar 1777, den last, om, van stonde af aan, de Nederlandsche gevangenen bij uitzondering, niet dan met zachtheid te behandelen, en de Officieren, Loodsen en Onderofficieren van allen arbeid te ontheffen. Hierop benoemde hij zijn Opperhoofd der Artillerij, TAMA FINISE, tot zijnen Afgezant, om aan de Staten-Generaal de teruggave der bij hem gemaakte Nederlandsche gevangenen aan te bieden en hun, in de nederigste bewoordingen, van zijne vredelievende gezindheid kennis te geven. Het een en ander liet hij aan de Christenkooplieden, te *Mogador* woonachtig, bekend maken, en stelde kort daarop de Nederlandsche slaven aanvankelijk, en zonder rantsoen, in vrijheid, met verlof om zich naar *Mogador* te begeven, met uitzondering van vijf derzelve, die hij verzocht, om zeker aangevangen werk, hetwelk zonder hunne hulp niet kon voltooid worden, af te maken, waarna zij terstond in het lot hunner makkers zouden deelen.

De Vice-Admiraal PICHOT hierop van de Staten-Generaal den last ontvangen hebbende, om het verbond van vrede met den Keizer van *Marokko* te sluiten, werd door ongesteldheid verhinderd, dien zelf te volvoeren en benoemde, op den 12den van Zomermaand, 1777, daartoe in zijne plaats den Ridder VAN KINSBERGEN en in deszelfs gevolg de Kommandeurs B. C. SMISSAERT en F. T. Graaf VAN BYLAND; den Luitenant Graaf VAN WELDEREN, alle nog in de Jaarboeken der Nederlandsche zeemagt met eere bekend, en den laatsten een' der helden van de *Doggersbank* (47); den Baron VON SCHÖNING; den Secretaris BOGAARD, en den Scheepsdoctor BAKKER.

Eerst op den 25sten daaraanvolgende kon de *Amphitrite* op de reede van *Salé* ten anker komen. Terstond daarop gaf VAN KINSBERGEN van zijne aankomst aldaar en van het oogmerk zijner zending kennis, om namelijk de Nederlandsche krijgsgevangenen over te nemen, en op den voet van het met den Keizer in 1752 aangegaan verbond, namens den Staat, met denzelven een nieuw vredesverdrag te sluiten. Twee dagen later trad hij, vergezeld van zijne granadiers, scheepsjongens en bedienden aan land, en deed zijne intrede in *Nieuw-Salé*, terwijl hij van de wallen van *Oud-* en *Nieuw-Salé* met vijf kanonschoten begroet werd. Na niet alleen door den Nederlandschen Consul, maar ook door dien van *Frankrijk* en al de zich aldaar bevindende Christenkooplieden, te zijn verwelkomd, werd hij tusschen de Moorsche bezetting, aan wier hoofd zich de Stadsbevelhebber bevond, en de geheele bevolking, die ongewapend in rijen geschaard stond, naar de woning geleid, die tot zijne statige ontvangst gereed gemaakt was.

Eenigen tijd aldaar vertoefd hebbende, werd hij, door twee Scheiks vooruitgegaan en door derzelver knechten vergezeld, naar het paleis van den Moorschen Keizer geleid en aldaar door deszelfs Eersten Staatsdienaar, een' Portugeschen vrijgelaten' slaaf, bij wien zich de Zweedsche Consul gevoegd had, opgewacht. Spoedig zag hij zich bij den Keizer zelven toegelaten, en gaf hij denzelven opening van den hem opgedragen' last bij eene aanspraak in de Nederduitsche taal, die, van woord tot woord in de Arabische overgebragt, aan Zijne Moorsche Majesteit en haar gevolg hoogst aangenaam scheen te zijn.

Niettegenstaande de Keizer, reeds bij dit plegtig ge-

hoor, aan den Ridder VAN KINSBERGEN de verzekering gegeven had, dat hij, op den voet van het Traktaat van 1752, den vrede met ons toenmalig Gemeenebest gesloten had, liet hij naderhand niets onbeproefd, om hem tot het toestaan van voorwaarden voor onzen Staat min gunstig over te halen: onze Afgezant weigerde dit echter met hoogheid, op den krijgsmanstoon hem eigen; verklarende niet te zullen gedoogen, dat, in het ontwerp van het vredesverdrag, ééne letter zou worden veranderd. Dit had ten gevolge, dat hetzelve geteekend werd, en dat de Nederlandsche gevangenen, ten getale van vijftig, op last van den Keizer, uitgeleverd en onze genomene koopvaardijschepen teruggegeven werden.

De bijzonderheden, die bij deze onderhandelingen verder hebben plaats gehad, de eerbied, dien VAN KINSBERGEN, voor de wapenen van onzen Staat en ook voor zich zelven, het Marokkaansche Opperhoofd had weten in te boezemen, zijn in dit Dagverhaal zeer uitvoerig te boek gesteld. Aan de daarbij gevoegde Aanteekeningen betrekkelijk de geschiedenis van het Rijk van *Marokko*, deszelfs Staatsbestuur en de zeden der inwoners, mogten wij, hoe belangrijk in 1779, toen dezelve gedrukt werden, hier geene plaats inruimen.

De Staten-Generaal waren niet minder dan de Stadhouder, Admiraal-Generaal, ten hoogste voldaan over de wijze, waarop VAN KINSBERGEN zich van deze krijgs-staatkundige zending gekweten had. Inzonderheid betuigde de Stadhouder, Admiraal-Generaal, dit aan hem, bij een' eigenhandigen brief, op de meest vereerende wijze, daarbij zijne dienst voor een jaar verlengende. De Luitenant-Admiraal Baron VAN WASSENAAR, door den Vice-Admiraal PICHOT hiervan onderrigt, gaf hem, bij eenen brief, daar-

toe alleen ingerigt, zijn hoogste genoegen deswege te kennen, en de Raadpensionaris van *Holland* Mr. P. VAN BLEISWIJK schreef hem, onder dagteekening van den 22sten van Wintermaand, 1778, het navolgende: »Ik »neem het levendigste deel in den roemrijken uitslag »van uwe onderhandeling aan het Hof van *Marokko*. »Ik kan u niet genoeg uitdrukken, Mijnheer! hoe zeer »men en te regt over u tevreden is. De toejuichin»gen, u verschuldigd, zijn waarlijk van zulken aard, dat »zij nog telkens zullen vermeerderen. Wat mij betreft, »— — — ik spreek dikwijls over u met den waardi»gen Prins Admiraal Generaal, die mij dagelijks al meer »en meer met zijn vertrouwen vereert. Zijne Hoogheid »kent uwe uitmuntende verdiensten, en Hij zal die bij »elke gelegenheid weten te doen waarderen, *in weêr»wil* van den nijd (48)." Ook de Admiraal KNOWLES was VAN KINSBERGEN, op dezen en zijnen vroegeren togt, met zijne beste wenschen gevolgd. Zijne brieven, uit *Londen* aan hem geschreven, gaven daarvan de schoonste bewijzen.

Aan het zoo wel volvoeren van deze zending was hij, in het laatste van Wintermaand des volgenden jaars, eene nadere zending bij denzelfden Afrikaanschen Vorst verschuldigd. Derwaarts vertrokken met het fregat de *Argo*, waarop hij sedert was overgeplaatst, bragt hij het door de Staten-Generaal goedgekeurd en geteekend vredesverdrag over (49), en werd door den Moorschen Vorst met uitbundige bewijzen van eerbetoon, op een van diens lusthuizen, in de nabijheid van *Arbarat* gelegen, ontvangen en plegtig onthaald.

Op dezen laatsten zeetogt vertoefde hij een' korten tijd op de reede van *Gibraltar*, en geraakte, bij die

gelegenheid, in betrekking met den grooten, door vijanden zoowel als vrienden en door onzen BELLAMI vereeuwigden ELLIOT. De brieven van dezen standvastigen verdediger der aan hem toevertrouwde rotsvesting, aan VAN KINSBERGEN geschreven en in mijn bezit, bewijzen de hooge achting, die de Nederlandsche held en zeeman den Britschen Legervoogd had weten in te boezemen.

Met de *Amphitrite* had VAN KINSBERGEN het scheepsvolk, gedurende zijne reis door en door geoefend en bekwaam gemaakt, niet dan met leedwezen verlaten. Gaarne had hij hetzelve op de *Argo* zien overgaan; maar dit was, naar het destijds aangenomen gebruik, niet mogelijk (50). Wat er vóór of ook tegen dit gebruik moge te zeggen zijn: het heeft het voordeel, dat zoo lang VAN KINSBERGEN's *Zeemans-droomen over de noodzakelijkheid van een vast korps matrozen in dienst te houden* (51) niet verwezenlijkt zijn, er natuurlijk langs dezen weg meer geoefend zeevolk kan worden verkregen, wanneer althans de Bevelhebber, naar wiens voorschrift en onder wiens oog hetzelve gevormd wordt, de werkelijke dienst niet verlaat, en alzoo, op een' anderen bodem, op nieuws, ongeoefend zeevolk onder zijn bevel krijgt, gelijk het geval was bij VAN KINSBERGEN, toen hij, op de *Argo* overgeplaatst, nogmaals in de gelegenheid gesteld werd, om, gebruik makende van zijne ondervinding, na eene ruim dertigjarige dienst, andere zeelieden te vormen. De Heer C. A. VERHUËLL, destijds als Luitenant dienende op de *Argo*, heeft, niet alleen in de Voorrede van het door hem, in 1782, voor de tweede maal uitgegeven *Handboek voor de Algemeene Scheepsdienst*, maar ook naderhand, zoo als wij zullen vermelden, in een onder mij berustend handschrift, be-

vestigd en aangetoond, dat VAN KINSBERGEN op de *Argo*, zoo als vroeger op de *Amphitrite*, getoond had te zijn een kundig, altijd onderwijzend, werkzaam Zeeöverste, die het zich tot pligt en genoegen rekende, de voorganger, leermeester en tevens de vriend te zijn van zijne Officieren, matrozen en zeesoldaten. Geen wonder dan, dat zijn beschermer en vriend O. Z. VAN HAREN zijnen zoon, JAN POPPO ANDRÉ VAN HAREN, aan hem wilde toevertrouwen, toen hij gereed stond, op de *Argo* naar de *Middellandsche Zee* te vertrekken. Aan dit oogmerk van den Dichter, hoewel zonder gevolg gebleven, zijn wij het *vaarwel*, dat hij dezen zoon toezong, verschuldigd, hetwelk in zijne en zijns broeders Werken is opgenomen, en waarin hij, in eene spraakwending tot VAN KINSBERGEN, hem raadt, zich niet verder dan tot de stroomen van den *Thermodon* te wagen en dan laat volgen:

»Dit zij de paal van uwe reijzen,
»KINSBERGEN! waag u verder niet.
»Mijd *Stambouls* huijzen en paleijzen;
»Gij zijt in 't Ottoman's gebied.
»Vertrouw geen handen van Barbaren,
»Afkomelingen van Tartaren,
»Aan 't recht der Volken ongewend.
»Zij zien met woede die laurieren,
»Die wettiglijk uw hoofd versieren
»En reeds zijn aan 't Serail bekend (52)."

Zoo was dan ook het fregat de *Argo*, onder zijn wakend en kundig toevoorzigt, eene leer- en oefenschool voor den Nederlandschen zee- en krijgsman, eene school, waaruit — zoo als later blijken zal — eene heldenrij zou voortkomen, waaraan het Vaderland — getuige daarvan de onvergetelijke 5de van Oogstmaand, 1781! — de handhaving van zijnen zeeroem zou kunnen toevertrouwen. »Al het scheepsvolk op de *Argo*," zoo schrijft

C. A. VERHUËLL in het reeds door mij gemelde handschrift, »bevond zich dezen dag op den *Admiraal-* »*Generaal*, waarover VAN KINSBERGEN het bevel had. Het »was de beste *equipage*, die misschien ooit op eenig oor »logsschip geweest is. Zij bestond geheel uit bevaren »matrozen, die jaren lang door hem geoefend, aan krijgs»tucht gewend, en tot eene hoogte van onverschrokken»heid, gevoel van kracht en eigene waarde opgewon»den waren, dat zij zich, in den letterlijken zin des »woords, onverwinnelijk achtten."

De kennis van het menschelijk hart, die hij zelf als een der hoofdvereischten van den Zeevoogd opgaf (53), had hij zich alzoo niet alleen bij wijze van bespiegeling en nadenken eigen gemaakt, maar ook dadelijk weten toe te passen. Vanhier die trouw en gehoorzaamheid van al het scheepsvolk aan hem en aan zijne bevelen, waarop hij in zee- en in krijgsgevaren altijd rekenen kon. Hieraan had hij het behoud van de *Argo* op den 12den van Sprokkelmaand, 1778, te danken. Na de haven van *Lissabon* te zijn uitgezeild, sloegen, bij een' geweldigen storm, de golven tot in de mars; het schip, vreesselijk geteisterd, had reeds zes voet water in, en de branding was ontzettend. Met beraden overleg gaf hij de meest doeltreffende bevelen; het scheepsvolk gehoorzaamde, en het gevaar was weldra overwonnen. Op dienzelfden togt was hij ook hierdoor in staat, om het bootsvolk van het Engelsche fregat *the Montreal* te redden, toen het, nabij *Malaga*, op het punt was van vergaan. Voor deze daad van zedelijk verpligte, maar belangelooze menschlievendheid, ontving hij van den Koning van *Engeland* eenen kostbaren degen ten geschenke. Een voor KINSBERGEN alle-

zins vereerende brief van dankzegging van den Britschen Afgezant, den Ridder YORKE, verzelde, op den 2den van Wintermaand, dit Koninklijk geschenk.

Van zijne menschenkennis en bekwaamheid en van de krijgstucht zijner onderhoorigen gaf de zoo veel geruchts gemaakt hebbende ontmoeting van het Nederlandsche smaldeel, onder bevel van den Schout-bij-nacht, Graaf VAN BYLAND, met de Engelsche vloot, waarover de Commodore FIELDING gebood, op den 31sten van Wintermaand, 1779, een ander treffend bewijs. Omtrent die ontmoeting zelve stippen wij slechts aan, dat het Nederlandsche smaldeel bestond uit één schip van vier en vijftig en twee van vier en veertig stukken, de *Argo* daaronder begrepen; terwijl de Engelsche vloot daarentegen was zamengesteld uit niet minder dan elf oorlogsschepen, waaronder één van tachtig, vier van vier en zeventig, één van zestig en vier van twintig tot dertig stukken, behalve nog eenige kleinere vaartuigen — eene overmagt, die den zoo moedigen als ervaren' Nederlandschen Scheepskapitein boven alle vermoeden stelde, dat hij bij die gelegenheid zich niet van zijnen pligt zou gekweten hebben. Het was dus meer dan eene poëtische razernij, wanneer een Dichter van dien tijd, al was het dan ook in glad rollende verzen, te kennen gaf, dat VAN KINSBERGEN het zwichten voor zulk eene overmagt afgekeurd en daarover tranen van spijt zou gestort hebben (54). Dat hij echter, indien het sein, om de vlag te strijken, niet gegeven was, zonder aarzelen, heldhaftig zijnen pligt zou gedaan hebben, blijkt uit hetgene de meer genoemde Luitenant VERHUËLL, als ooggetuige, daaromtrent in de volgende bewoordingen heeft aangeteekend: »De Heer VAN KINSBERGEN was uit

»eene zware ziekte pas opgekomen, en nog zeer zwak — »naauwelijks echter waren de Engelschen in het gezigt, »of hij scheen nieuw leven en kracht te ontvangen. »Vooral was dit zigtbaar op het oogenblik, toen zich »het geluid van het geschut liet hooren. Op het half- »dek staande, was hij in een' zwaren pels gewikkeld, »maar wierp dien terstond af, en hernam straks zijne »gewone *energie* en vuur, alsof hem niets deerde, en »het kostte hem verschrikkelijk veel, de vlag te moe- »ten strijken."

Wij voegen uit den mond van dienzelfden geloofwaardigen getuige er bij, dat hij, zoolang hij met zijne onderhoorigen slagvaardig stond, de zwakheid van zijn ligchaam scheen te overwinnen, terwijl hij alles met koelbloedige oplettendheid gadesloeg en niets hem ontglipte. Tot een blijk daarvan strekke het volgende: Een der zeesoldaten had, bij de eerste losbranding van het geschut, verschrikt zijn hoofd weggetrokken. VAN KINSBERGEN had dit opgemerkt, en bestrafte hem vervolgens, door hem, in plaats van een glas jenever, waarop zijne kameraden en de overige schepelingen werden onthaald, een glas water te laten geven, zeggende: »Laat »hem dat voor den schrik en in eenzaamheid opdrinken." Deze alzoo bestrafte was diep getroffen, bad om vergeving en betoonde zich na dien tijd als een' der dapperen in het zeegevecht bij de *Doggersbank*.

In het volgende jaar 1780 ontving VAN KINSBERGEN, bij aanschrijving van den 31sten van Wintermaand diens jaars, van den Prins Stadhouder, Admiraal-Generaal, den gewigtigen last, om, met den Kapitein ter Zee, Baron BENTINCK, den Luitenant-Kolonel Ingenieur SCHOUSTER en den Kapitein der Artillerij SMEDEKEN, te onder-

zoeken: op welke plaatsen van den Noord-Hollandschen wal, bij de eilanden *Texel* en *Vlieland*, batterijen en andere sterkten, tot het beletten van het inkomen van vijandelijke schepen, en tot het afweren van landingen, zouden kunnen en moeten worden aangelegd. Van dezen last kweet hij zich, zoo als ook zijne medegelastigden, met zijnen gewonen ijver, en legde daarbij op nieuws zijne bekende kundigheden aan den dag.

Hierna werd hem het bevel over het Schip van Oorlog, den *Admiraal-Generaal*, toevertrouwd, in dien tijd een der grootste van de zeemagt van ons voormalig Gemeenebest. Dit was hem inzonderheid aangenaam, dewijl hij tevens de vrijheid kreeg, om de bekwame matrozen en soldaten, op de *Argo* door hem onderwezen en gevormd, daarop over te brengen. Tot bevordering van goede orde en krijgstucht en tot opwekking van het gevoel van eer, zoowel bij het scheepsvolk als bij de soldaten, koos hij uit de laatste vier en twintig granadiers, op wier trouw, eerzucht en moed hij het meest rekende, om aan de overigen ten voorbeeld te strekken. Niet vooronderstellende, dat zij zich aan eenige verkeerdheid ooit zouden schuldig maken, wilde hij deze kleine, maar uitgezochte bende niet dan met onderscheiding behandeld, noch, zonder zijne toestemming, of van die van den Officier, die zijne plaats verving, berispt of gestraft hebben. Hij noemde hen zijne ***kameraden*** en ***vrienden***, van wie hij braafheid en dapperheid tegen den vijand verwachtte; maar hij bedreigde ook dengenen hunner, die immer, tegen zijne verwachting, door taal of teekenen zijne vrees zou te kennen geven of zich lafhartig gedragen, om op de plaats zelve voor den kop te zullen worden geschoten; terwijl hij

tevens aan hen, die hunnen pligt naar behooren zouden betrachten, de verzekering gaf, dat zij niet onbeloond zouden blijven. Met de strengste orde waakte hij, behalve tegen misdaad en verzuim, tegen dronkenschap, onreinheid, twist, vloeken, onzedelijke taal en alle ongeregeldheid, en zorgde vooral voor de gezette waarneming van de Godsdienst.

Hij gaf aan de matrozen van den *Admiraal-Generaal*, zoo als hij reeds op de *Argo* gedaan had, maar dat op andere schepen destijds geene plaats had, eene gelijke kleeding, echter met die wijziging, dat zij naar de kwartieren onderscheiden was. Die tot het *Prinsen-kwartier* behoorden, droegen blaauwe baaitjes met roode opslagen, en die van het *Graaf Maurits-kwartier* insgelijks, maar met roode kragen; de overige staken in eene blaauwe buis en eene muskietkleurige broek (55).

Toen het voor den Nederlandschen handel en scheepvaart zoo noodlottig, als voor onze zeemagt roemvolle jaar 1781, en met hetzelve de oorlog door *Groot-Brittanje* tegen onzen Staat, zonder voorafgaande verklaring, was aangevangen, vonden de Heeren M. OOSTER, Schepen der stad *Amsterdam*, DUCO VAN HAREN, de zoon van VAN KINSBERGEN's edelen begunstiger, O. Z. VAN HAREN, en TAMME SETH IJSBRANDSZ., den wakkeren man met de Vice-Admiralen HARTSINCK en REYNST gereed, om met hen een plan ter bevordering der werving van matrozen, ter dienste van 's Lands vloot, tot stand te brengen (56). Het streelde niet weinig zijne eerzucht, dat hij, bijna op denzelfden tijd, en wel op den 12den van Sprokkelmaand, 1781, door den Stadhouder, Admiraal-Generaal, tot Kapitein der vlag van den bevelhebbenden Offi-

cier der vloot van onzen Staat werd aangesteld, en zulks met den rang van jongsten Schout-bij-nacht. Ten gevolge van deze aanstelling, deed hij, met een smaldeel, waarover de Vice-Admiraal HARTSINCK gebood, op den 14den van Bloeimaand, 1781, eenen kruistogt in de *Noordzee*, van waar hij echter, kort daarna, terugkeerde (57).

Het was nog een jaar vroeger, dat de kundige en regtschapen J. F. MARTINET, die zich als Schrijver van den *Katechismus der Natuur* sedert zoo beroemd maakte, op uitnoodiging van den Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN, eenige dagen aan boord van den *Admiraal-Generaal* vertoefde. Bij die gelegenheid den Vaderlandschen zeeman hebbende leeren kennen, schreef hij, op diens verzoek en meerendeels naar diens opmerkingen, het bekende *Zeemans Handboek*, hetwelk nog in hetzelfde jaar het licht zag. In het Voorberigt van dit nuttig Werkje verklaart de Schrijver, dat VAN KINSBERGEN, »die »in zijn edel hart de zucht voelt blaken voor het wel»zijn onzer (destijds) in zijn oog veel te lang vergeten »matrozen, en aan welke echter, zijns oordeels, iets »met nut, ten aanzien hunner pligten, onder 's Hemels »zegen, kon gedaan worden, van hem het opstel daar»van verlangd had." Een voor ons liggende brief, door MARTINET aan VAN KINSBERGEN geschreven, op den 11den van Wintermaand, 1780, toont, welk eene hoogachting deze hem toedroeg. De waardige man zegt daarin, onder anderen: »Een blijk van uwe vriendschap is mij meer »waardig, dan alle torens van de groote stad, waarin »men u laat blijven, en uwe baksorde behaagt mij groo»telijks. Dit is regt edel. Menschen van het kwaad »terug te leiden, is menschen beminnen, en dat te doen,

»zijn grootsche gevoelens. Bereik uw doelwit, en zee-»lieden zullen, vroeg of laat, weten, wat gij aan hen ge-»daan hebt. Ééne bede nog! Sta er stijf op, dat de »Officieren, onder u gesteld, dat (vloeken) ook niet doen. »Boezem hun de laagheid van zulk eene taal te voe-»ren diep in. Een Officier van VAN KINSBERGEN moet »anders, dan een andere zijn." De goede MARTINET kon dit schrijven; want hij wist, dat VAN KINSBERGEN tot deze magtelooze taal nimmer de toevlugt nam, noch ook behoefde te nemen.

Intusschen was het jaar 1781 alreeds, onder voorteekenen, voor onze zeemagt eervol, maar tevens bloedig, begonnen. De eerste van Louwmaand was getuige van den onverschrokken' moed van VAN VOLBERGEN, die, het bevel hebbende over het schip *Rotterdam*, dat slechts vijftig stukken voerde, onverwacht, en zelfs onkundig van de vredebreuk met *Engeland*, door een Britsch oorlogsschip van vier en zestig stukken, op de hoogte van *Calais*, aangevallen werd. Dapper keerde hij dezen aanval. Daarna door een vijandelijk fregat op nieuws besprongen, sloeg hij ook dit heldhaftig af, en gaf hij zijne doornagelde kiel niet eer aan den Engelschen Zeekapitein KEITH ELPHINSTONE over, dan nadat hij door dezen, die over een linieschip gebood, ten derden male heftig was aangevallen, en hij zelf meer dan elf dooden en twintig gekwetsten bekomen had. Het Vaderland bezat in hem en in allen, die onder hem streden, en vooral ook in den Bevelhebber zijner zeesoldaten, onverschrokkene helden. Zij toch waren het, die, bij voorraad, de vooronderstelling van BILDERDIJK logenstraften, dat, op den 4den van Sprokkelmaand deszelfden jaars, slechts in éénen held, den dapperen Schout-bij-nacht W. CRULL, de

Nederlandsche grootheid zou gebleken zijn. En toch had de onversaagde CROLL, de Bevelhebber van het oorlogschip *Mars*, voor de vijandelijke overmagt moeten bukken. Hij geleidde met dezen bodem, niet meer dan vier en zestig stukken voerende, drie en twintig rijk geladene koopvaardijschepen naar het Vaderland. Op de hoogte van *Antigua* werd hij door twee Britsche Schepen van Linie, onder bevel van den Admiraal RODNEY, aangevallen, en eerst na een' verschrikkelijken en bloedigen strijd, waarin hij zelf den dood der helden stierf, overwonnen. In den roem van dezen dapperen Zeeöverste deelde ook toen reeds de onder hem dienende Kapitein A. J. VAN HALM, die, na het sneuvelen van het Opperhoofd, den strijd nog lang, maar vruchteloos voortzette, alsmede de Luitenant ter Zee, die als zoodanig op den *Mars* diende. Twee maanden later handhaafden OORTHUIS en MELVILL met hunne eigene eer die van de Nederlandsche vlag. De eerste was den 30sten van Bloeimaand, op het Nederlandsche fregat *den Briel*, zes en dertig stukken voerende, voor de *Straat van Gibraltar*, door het Engelsch fregat, *the Crescent*, aangevallen. Hij had dit schip doorboord, en, na zelf niet minder dan twaalf dooden en veertig gekwetsten bekomen te hebben, hetzelve tot de overgaaf gedwongen. Naast en onder hem toonden toen reeds als Luitenants de thans nog levende grijze Luitenant-Admiraal O. W. GOBIUS en de overleden Vice-Admiraal J. F. VAN CAPELLEN, dien wij in 1817, als Bevelhebber van het Nederlandsch smaldeel, voor *Algiers* zagen zegevieren, wat zij eenmaal voor het zeewezen van hun Vaderland zijn zouden. Met dank en eerbied gewagen wij van beide, en achten ons gelukkig, dat wij uit eenen brief van den laatsten, ge-

dagteekend uit *s' Gravenhage*, den 18den Augustus, 1817, ter eere van den Admiraal VAN KINSBERGEN, het volgende mogen afschrijven: »Ik bid mijn' grootmoe»digen Chef, de verzekering voor alle Officieren te wil»len aannemen, dat Hoogstdeszelfs vleijende blijken »van goedkeuring over de attacque van *Algiers* bo»ven alle belooning worden gesteld. Ik heb getracht »de ambitie op te wekken en de discipline te herstel»len, waarvan zijne onvermoeide zorg de gronden had »gelegd, en die den gevenereerden Admiraal VAN KINS»BERGEN bij de Nederlandsche Marine nog na eeuwen »in dankbaar geheugen zal doen blijven."

Met minder geluk, maar met geen' minderen roem, had ook de dappere Kapitein P. MELVILL op 's Lands fregat den *Castor*, een' ouden en vervuilden bodem, slechts met zes en twintig stukken van twaalf en tien van zes ponden gewapend, aan de zijde van den zegevierenden Zeekapitein OORTHUIS, op den 30sten van Bloeimaand van hetzelfde jaar, heldhaftig gestreden. Het Engelsch fregat *the Flora*, voerende twee en veertig stukken, bevocht den *Castor*, boord aan boord, twee en een half uur lang; en de onversaagde MELVILL gaf den laatsten aan den overmagtigen vijand niet eer over, dan nadat er een en twintig dapperen op denzelven gesneuveld en twee en veertig zwaar gewond waren. De Eerste en Tweede Luitenants ter Zee J. A. en C. J. BLOYS VAN TRESLONG, de eerste gewond, betaalden aanvankelijk bij die gelegenheid hunne schuld aan het Vaderland (58). Te meer dank en eere verdienden al deze onverschrokkene handhavers van den Nederlandschen zeeroem, daar zij, ver van het Vaderland verwijderd, onverhoeds werden aangevallen, en door dien aanval alleen wisten, dat *Ne-*

derland met *Groot-Brittanje* in oorlog was; maar zoo strijdende, waren zij, naar ik hoop te regt, en als HEEMSKERK gerust, »dat het Vaderland hen levende of dood »bedanken zou (59).” Schitterend was het voorbeeld, door hen gegeven. Andere, niet minder dapper, haakten naar het oogenblik, dat ook hun de gelegenheid zou gegeven worden hetzelve te volgen. Die gelegenheid werd welhaast geboren, en ook VAN KINSBERGEN zou, naast de voortreffelijkste Zeeöversten van zijn Vaderland, daarbij uitmunten.

De vermelding van de eindelooze botsingen, tegenwerkingen en vertragingen, waaraan de aanbouw, de uitrusting en de bemanning van oorlogsschepen, vooral sedert den Utrechtschen Vrede, steeds onderworpen was, behoort geheel tot de Geschiedenis van het zeewezen en de gebreken der Staatsinrigting van ons voormalig Gemeenebest, maar niet dan van ter zijde tot die van VAN KINSBERGEN. De Prins Erfstadhouder, Admiraal-Generaal, vond de zeemagt van onzen Staat, bij het aanvaarden der teugels van het Bewind, in het schandelijkst verval. Altijd hebben niet alleen hij en zijne voorstanders, maar ook onpartijdigen beweerd, dat het buiten zijne schuld was, dat onze zeemagt bij den aanvang van dezen oorlog niet tot die hoogte was opgevoerd, waarop zij had moeten staan, om tot het toppunt van hare aloude glorie weder op te stijgen. Een der werkzaamste en kundigste en tevens Vaderlandlievende Regenten van dien tijd, sprekende van den vervallen’ staat dier zeemagt in kalmer dagen, gevraagd hebbende: »aan wien is daarvan de schuld te wijten?” antwoordde daarop, »*aan niemand!* ik zeg AAN NIEMAND »IN HET BIJZONDER.” Het kwaad is voornamelijk voort-

gekomen, »uit onzen regeringsvorm — — 't is schier »onbegrijpelijk, dat deze Republiek zoo lang gestaan »en schitterende oogenblikken, zelfs in oorlogstijden ge»had heeft." Met niet minder nadruk en op de meest welsprekende wijze werd nog onlangs door 's Rijks Archivarius, Mr. J. C. DE JONGE, ter gelegenheid van de Openbare Vergadering der Tweede Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, op den zestienden van Slagtmaand, 1840, gehouden, de waarheid hiervan ontwikkeld in eene uitmuntende Rede (60).

Eene lange reeks van ons toevertrouwde eigenhandige brieven, in dit merkwaardig tijdstip tot op het uitzeilen van 's Lands vloot, hetwelk den zeeslag bij *Doggersbank* ten gevolge had, door den Stadhouder, Admiraal-Generaal, aan VAN KINSBERGEN bijna dagelijks geschreven, bewijst het bijzonder verlangen en den vasten wil van den eersten, dat, daar de eer en het belang van den Staat zulks vorderden, de toen bijeenverzamelde vloot, indien pligtmatige voorzigtigheid dit niet volstrekt verbood, uitloopen en, onder afwachting van den zegen des Allerhoogsten, de koopvaardijschepen onder haar geleide beschermen en des noods de Britsche zeemagt bevechten zou.

Ten gevolge van de daartoe gegevene bevelen, stak het ter reede van *Texel* gereed liggende smaldeel, tot hetwelk het schip de *Admiraal-Generaal*, gevoerd door VAN KINSBERGEN, behoorde, onder bevel van den Vice-Admiraal ZOUTMAN, op den 20sten van Hooimaand, 1781, in zee, en werd ten zelfden dage door nog meerdere schepen en fregatten versterkt. Hij kreeg onder zijn bevel een gedeelte daarvan, bestaande, behalve uit den *Admiraal-Generaal*, uit de schepen den *Batavier*

en den *Erfprins;* uit de fregatten de *Argo*, de *Bellona* en den *Dolphijn*, en den kotter den *Ajax*. In de vier eerste dagen ontving men berigt, dat er eene Engelsche vloot in zee gestoken was, om der Nederlandsche het uitkomen te beletten. VAN KINSBERGEN vroeg den Vice-Admiraal, op dien dag koers zettende naar het *Vlie*, zijne bevelen, of hij mede moest binnenloopen, dan wel naar de Noordsche kusten stevenen, ten einde onderzoek te doen naar de verwacht wordende Oostindische Compagnie's schepen. De Schout-bij-nacht ZOUTMAN, zich op het doorzigt van VAN KINSBERGEN ten volle verlatende, liet de keuze daarvan geheel aan hem over, en nu verkoos deze voor het *Vlie* te blijven kruisen. Hij verzocht hierop den Schout-bij-nacht, om eene linie van bataille te willen bepalen, met verklaring, dat hij zelf reeds de noodige seinen voor zijn smaldeel verordend en de noodige bevelen aan zijne onderhoorigen gegeven had. De koopvaarders, in het *Vlie* verzameld, ten getale van een en zeventig, geleid door een Schip van Oorlog, twee fregatten en eene snaauw, inmiddels onderzeil gegaan, vereenigden zich op den 1sten van Oogstmaand met de vloot, van waar aan de kruisende fregatten sein werd gedaan, om zich bij dezelve te voegen. Nadat de Schout-bij-nacht, Opperbevelhebber, op den 3den daaraanvolgende, aan al de Scheepsbevelhebbers geboden had, zich in linie van bataille te rigten, wees VAN KINSBERGEN aan de Gezaghebbers van de schepen, onder hem staande, de plaats aan, waar zij, ingeval zij door storm of anderzins verstrooid mogten geraken, zouden moeten binnenloopen.

Te half vier ure in den morgenstond van zondag den

5den Augustus, toen onze vloot zich bevond omtrent de *Doggersbank*, werd een groot aantal schepen ten noordoosten van de onze ontdekt. Hierop gebood VAN KINSBERGEN den Kapiteinen van zijn smaldeel, om af te houden en zich bij de vloot te voegen. De Graaf VAN WELDEREN, den kotter *Ajax* voerende, daartoe uitgezonden, bragt daarop het berigt terug, dat de schepen Engelsche waren en dat zij uit een groot aantal koopvaarders, geleid door een aantal Schepen van Linie, bestonden. Spoedig zag men de vijandelijke Schepen van Oorlog zich van de koopvaardijschepen afzonderen, en, voor den wind en in volle slagorde, op de Nederlandsche schepen afkomen. Zoodra onze vloot, op het daartoe door den Schout-bij-nacht ZOUTMAN gegeven sein, over stuurboord met bakboord, met bakboordshalzen toe, gewend was, beantwoordden al de schepen het daarop gevolgde sein, om zich in slagorde te scharen. Dan naauwelijks was die slagorde geformeerd, of een ander sein beval te wenden, en wel met de achterste en lijwaartsche schepen.

VAN KINSBERGEN oordeelde het gevaarlijk, hiernaar met zijne afdeeling te handelen, op een oogenblik, dat men den vijand schier op het lijf had. Het gevolg hiervan was, dat men eene kortere en meer volledige manoeuvre in het werk stelde, en de schepen der vloot terstond op elkander deed wenden, zoodanig, dat men zich op het voorste schip in hetzelfde kielwater rigtende, het achterste schip, in plaats van de achterhoede, de voorhoede bekwam.

De Nederlandsche vloot, alzoo in slagorde geschaard, was, van het oosten naar het westen, in deze opvolging gerangschikt:

De *Erfprins*, waarover het bevel had de Kapitein BRAAK, voerende 54 stukken.

De *Admiraal-Generaal*, — VAN KINSBERGEN, 70 stukken.

De *Argo*, — H. C. STAKRING, 40 stukken.

De *Batavier*, — Graaf BENTINCK, 54 stukken.

De *Admiraal de Ruijter*, — Schout-bij-nacht ZOUTMAN, 64 stukken.

De *Admiraal Piet Hein*, — Kapitein VAN BRAAM, 54 stukken, en

De *Holland*, — DEDEL, 64 stukken.

Buiten de linie bleven de fregatten de *Dolphijn* van 20 stukken, door den Kapitein MULDER, en de *Bellona* van 36 stukken, gevoerd door den Kapitein DECKER, alsmede de kotter de *Ajax* van 20 stukken, waarover de Graaf VAN WELDEREN het bevel had. De Nederlandsche vloot voerde alzoo vier honderd stukken kanon. De Engelsche was daarentegen gewapend met vier honderd en negentig stukken, en bestond uit:

The Berwick, van 74 stukken, gevoerd door den Commodore KEITH STUART.

The Dolphin, van 40 stukken, gevoerd door Kapitein BLAIR.

The Buffalo, van 60 stukken, FRUSCOTT.

The Fortitude, van 74 stukken, Vice-Admiraal PARKER.

The Princess Amelia, van 80 stukken, MACARTNEY.

The Bienfaisant, van 64 stukken, BRAITHWATE.

The Preston, van 54 stukken, GRAME.

L'Artois, van 48 stukken, MACKENZIE.

Bij deze vloot behoorden vier fregatten, welke te loefwaarts van deze buiten de linie bleven drijven.

Omtrent ten acht ure in den morgen van den 5den van Oogstmaand, 1781, werd van de Nederlandsche

vloot de seinvlag tot den strijd geheschen, en toen deze terstond aangevangen was, raakte de Schout-bij-nacht ZOUTMAN met den Vice-Admiraal PARKER, en VAN KINSBERGEN met den Commodore KEITH STUART, en al onze overige Scheepsbevelhebbers met die van den vijand in gevecht.

The Berwick, door den *Admiraal-Generaal* hevig geteisterd zijnde, en zijne kruissteng verloren hebbende, ging ter zijde van den *Erfprins*, waarover BRAAK het bevel had, liggen, en werd door dezen met niet minder moed bestreden. Het tijdstip scheen toen geboren, dat VAN KINSBERGEN, had hij *the Berwick* kunnen achtervolgen, dien zou veroverd hebben, indien hij zijne eerzucht niet aan zijn Vaderland had gemeend te moeten opofferen, zoodra Kapitein STAERING hem, door een sein, te kennen gaf, dat hij reeds vele manschappen aan dooden verloren en eene menigte gekwetsten bekomen had, en dat de *Argo* reeds zoodanig reddeloos geschoten was, dat hij, met dit fregat in de linie blijvende, gevaar liep van zich te moeten overgeven. Later bleek, dat het getal dooden vier en twintig en dat der gewonden op de *Argo* niet minder dan vijf en zeventig beliep. VAN KINSBERGEN gebood den dapperen STAERING, om met de *Argo* de linie onverwijld te verlaten, en met dezelve aan lij te gaan liggen. De Onderbevelhebber voerde dit bevel terstond uit; VAN KINSBERGEN braste met den *Admiraal-Generaal* tegen; liet dien bodem achteruitzakken; ging met denzelven op de plaats van de *Argo* liggen, en bestreed nu op zijne beurt het vijandelijk schip, waarmede Kapitein STAERING, tot hier toe, in gevecht was geweest. *The Berwick*, die tot nu gevaar geloopen had, de vlag voor den *Admiraal-Generaal* te

moeten strijken, was thans van denzelven ontslagen, en de Engelsche Kapitein KEITH STUART, die het bevel daarop had, maakte van deze voor hem gelukkige omstandigheid gebruik, om met zijn schip te ontglippen.

Het gevecht tusschen de wederzijdsche vloten begon nu allengs heviger te worden, en werd vooral door de onze kloekmoedig voortgezet. Opper- en Onderbevelhebbers, zeevolk en soldaten, allen gaven om strijd de heerlijkste bewijzen van beleid en dapperheid, de schoone dagen van *Néêrlands* heldendeugd ter zee ten volle waardig. De onversaagde ZOUTMAN, die zich als Vlootvoogd op den *Admiraal de Ruijter* bevond, had niet alleen het vuur van *the Fortitude*, waarvan de Britsche Opperbevelhebber PARKER zijne bevelen gaf, maar ook nog dat van twee zware vijandelijke schepen te wederstaan. Op den *Batavier* werd de regt edele Baron BENTINCK spoedig, en, zoo als naderhand bleek, doodelijk gekwetst; maar Kapitein BOSCH, die onder hem gebood, nam terstond het bevel over en verdedigde roemrijk den *Batavier*, die lek en als tot een wrak geschoten werd. Het oorlogsschip *Holland*, door DEDEL, en de *Admiraal Piet Hein*, door VAN BRAAM gevoerd — de eerste doorboord en na den strijd gezonken, en de laatste lek en reddeloos geschoten, getuigden van de dapperheid dier Zeeöversten en van allen, die onder hen streden. De *Argo*, door STAERING; de *Erfprins*, door BRAAK; de *Dolphijn*, door MULDER, en de *Bellona*, door DECKER zoo manhaftig verdedigd, staafden, door den staat, waarin zij zich na het gevecht bevonden, en het getal hunner dooden en gewonden, de dapperheid van allen, die daarop gestreden hadden. De Graaf VAN WELDEREN bewees met den kleinen kotter den *Ajax*, onder

het vijandelijk vuur, dat echter noch hem, noch zijne schepelingen beschadigde of kwetste, door het overbrengen van krijgsbevelen, in den strijd de belangrijkste diensten. Bijna op het einde van het gevecht hadden VAN KINSBERGEN, BENTINCK en BOSCH, op den *Admiraal-Generaal* en den *Batavier*, het heftigst vuur van twee vijandelijke schepen te verduren. De Engelsche Opperbevelhebber poogde toen met *the Fortitude* tusschen deze door te breken, ten einde den *Admiraal-Generaal*, zoo mogelijk, tusschen twee vuren te brengen, en den *Batavier* uit de linie te dringen. VAN KINSBERGEN ontdekte dit voornemen, maar liet oogenblikkelijk den *Admiraal-Generaal* digt aan den wind schieten, en stelde zich hierdoor in staat, om, met de achterste stukken der batterijen van zijn schip, *the Fortitude* voorin te bestrijken, waardoor het oogmerk van den Britschen Vlootvoogd verijdeld werd.

Dit gevecht, dat omtrent vier uren duurde, eindigde met het afhouden der Engelsche vloot, *toen* (zoo als PARKER verklaarde) *zijne schepen niet langer in staat waren om te manoeuvreren, en hij zijne linie niet weder vermogt te formeren om het gevecht te hervatten.* Op de vijandelijke schepen waren honderd en vier dooden en drie honderd negen en dertig gekwetsten. Roemrijk was dit zeegevecht voor *Nederland* en voor de eer van allen, die daarin deel hadden — allen — allen hadden, door dood en wonden of het onverschrokken braveren van zoo vele gevaren, den alouden roem van *Nederlands* Zeewezen nu weder op nieuws gehandhaafd. Honderd twee en veertig dapperen hadden aan dien roem, en alzoo aan het Vaderland hun leven opgeofferd, en

niet minder dan vier honderd en drie wakkere strijders werden in dezen merkwaardigen zeeslag gewond.

Wij hebben vroeger aangestipt, dat al het ervaren en geoefend zee- en landvolk, dat VAN KINSBERGEN op de *Argo* onder zijn bevel had, door hem op den *Admiraal-Generaal* was overgebragt. Met deze bestond de geheele *equipage* uit ruim vijf honderd en vijftig man. »Het was," schrijft wederom VERHUËLL, »de beste, »de geoefendste, de gehoorzaamste en onverschrokken- »ste manschap, die zich immer op eenig oorlogsschip »bevond, en die zich, door hem aangevoerd, ook hier »onverwinnelijk achtte. Het was het heerlijkst schouw- »spel, om VAN KINSBERGEN, kort vóór het gevecht, in het »midden dier dapperen te zien staan; hem te hooren »herinneren al de pligten, die zij als Hollanders te »vervullen hadden, en alles, waarin hij hen bij de be- »stendige exercitiën zelf had onderwezen, of had doen »onderwijzen, en waarvan zij nu het nut zouden on- »dervinden. *Ik heb niets meer te zeggen, dan dat de* »*vijand overwonnen moet worden.* Met deze woorden »eindigde hij, terwijl de Engelschen vast naderden, »zijne toespraak, die door al het scheepsvolk beant- »woord werd met een herhaald *hoezee!* waarvan het »dek daverde. Een ieder keerde nu, onder vrolijke krijgs- »muzijk, vol vuur, naar den hem aangewezen' post, en »dacht aan niets dan aan de victorie. Toen het straks »daarop tot het gevecht kwam, bleek het spoedig, dat »aan zijne verwachting door allen werd beantwoord, en »dat de *Admiraal-Generaal*, reeds binnen het uur, *the* »*Berwick* zoodanig geteisterd en afgestreden had, dat »wij gereed stonden dien aan boord te klampen (waar- »toe ik, als Kommandant van de onderste batterij, reeds

»order had), en *the Berwick* voorzeker in onze handen »zou zijn gevallen, indien wij op dat oogenblik de »*Argo*, die achter ons in de linie lag, niet hadden »moeten te hulp komen, en niet hierdoor de vijand »de gelegenheid gekregen had om zich te redden, ech- »ter zoodanig doorschoten, dat hij daarna geen deel »meer kon nemen aan het gevecht. Gedurende de ge- »heele aktie bleef de equipagie van den *Admiraal-* »*Generaal* met dezelfde onversaagdheid voortvechten. »Al wat dezen bodem naderde, werd door ons ver- »schrikkelijk batterijvuur vernield of ontredderd. Naar »mate de strijd voortging, scheen het of bezadigdheid, »orde en vooral juistheid in het rigten van het geschut »toenam, even alsof men zich niet in een moordend »zeegevecht, maar op eene gewone wijze in den strijd »oefende." Tot dusverre VERHUËLL. Hij was toen Tweede Luitenant op den *Admiraal-Generaal*. Zijn broeder, C. H. VERHUËLL, deed zijn' eersten zeetogt onder den Admiraal VAN KINSBERGEN, en streed nu als Derde Luitenant, onder STABRING, op de *Argo*. Beide deze broeders toonden bij die gelegenheid, mede voorgegaan door den Zeekapitein L. ABERSON, destijds eersten Officier op den *Admiraal-Generaal*, dat het voorbeeld en de lessen van den altijd wakkeren VAN KINSBERGEN voor hen niet verloren waren gegaan. Hetgeen ik uit de handschriften van C. A. VERHUËLL overnam, schreef hij omtrent veertig jaren na den voor het Nederlandsche Zeewezen zoo roemrijken strijd en weinige maanden na het overlijden van zijnen leermeester, voorganger en vriend. Op dit tijdstip had de lotwissel der tijden hem bewogen de Zeedienst van zijn Vaderland te verlaten. Later stond hij de Staats- en Handelsbelangen

van *Nederland*, als Afgezant bij het Spaansche Hof, voor. Hetgene hij op het door ons ontleende laat volgen, schildert de inborst en de menschenkennis van zijnen vriend met te juiste kleuren, dan dat wij daaruit niet nog het volgende zouden opteekenen: »Hij »had het denkbeeld, dat wij onverwinnelijk waren, »zoodanig in ons geprent, dat het tegendeel nooit bij »ons opkwam. Ik heb twee jaar in eene zeildoeksche »hut, op de onderste batterij, daar ik de Chef van »was, in 't midden van de granadiers gewoond en der»zelver gesprekken gehoord; — zij spraken over een »gevecht met een' Engelschen driedekker alsof het niets »was; naar hunne gedachten kon niets aan ons resiste»ren, zoolang hun Kapitein (VAN KINSBERGEN) den kop »nog op den romp had; — na dit gevecht waren zij »nog meer opgewonden. Zij hadden hem nu gezien, in »het vuur van een der bloedigste gevechten, met die »edele bedaardheid en die dapperheid, welke, naar »mate het gevaar vermeerdert, toeneemt. Dit had ik »meermalen gelegenheid op te merken, gedurende de »twee jaar, dat ik het geluk had onder hem te die»nen. Zij hadden dan gezien, hoe hij al wat gevaar »was verachtte, en hoe ongedwongen en met een ge»laat, waarop de grootste zielerust en kalmte stonden »afgebeeld, hij, bij elken kogel, die hem om de ooren »snorde, als naar gewoonte, een snuifje nam, en te»vens het oog op al zijne onderhoorigen hield. Niets »ontsnapte hem gedurende den strijd. — De grana»diers, een korps uitgelezenen van uitgelezenen, op de »kampanje geschaard, hadden last om niet dan op zijn »speciaal bevel te vuren. Zij stonden onverschrokken, »onder het bulderen van het geschut en het snorren

»der kogels, die velen aan hunne zijde troffen, als »op eene paradeplaats. — Toen zij het vijandelijk »schip (*the Berwick*) meenden genoegzaam genaderd »te zijn, begrepen zij, dat zij met hunne granaten en »musketvuur met voordeel konden ageren, en zonden »twee hunner tot hem, om hem te bidden, daartoe »verlof te geven. Hij beklom hierop met die afgevaar»digden de kampanje, sprak tot hen minzaam, als tot »zijne kinderen, en liet hen eenige musketschoten doen, »om hen te overtuigen, dat het vijandelijk schip nog »te veraf was om het te kunnen treffen. Hierin ge»slaagd zijnde, keerde hij van de kampanje naar het »halfdek terug; maar naauwelijks daar zijnde, viel een »kanonskogel op de plaats, die hij pas verlaten had; het »volk, dit als een gelukkig voorteeken beschouwende, »hief een' blijden juichkreet aan, en riep: *Hij kan »niet getroffen worden!*"

Aan het beleid zoowel als aan den moed en de volharding van den Opper- en al de overige Scheepsbevelhebbers, zonder onderscheid, is elders, op meer dan eene wijze, regt gedaan; maar de naam van VAN KINSBERGEN zweefde op aller tongen, inzonderheid van die der jongere Officieren. Het was bekend, dat onze oorlogsschepen, toen reeds, naar zijne voorschriften meestal waren ingerigt, en dat hij zelf en DEDEL de eenige Officieren op onze vloot bij *Doggersbank* waren, die in een' geregelden strijd ooit het bevel ter zee gevoerd hadden. DEDEL toch had reeds twintig jaar vroeger (1762), met het fregat de *Dankbaarheid*, van slechts twintig stukken, de haven van *Texel* uitgezeild, stoutmoedig geweigerd, de koopvaardijschepen, onder zijn geleide, door de Engelschen te laten doorzoeken. Een

scherp gevecht met een Engelsch oorlogsfregat van twee en dertig stukken, vervolgens door nog andere opgekomene Britsche schepen, waaronder een van vier en vijftig stukken, versterkt, volgde hierop en duurde een half uur. DEDEL, door een musketkogel aan den neus getroffen, streek niet dan voor deze geduchte overmagt de vlag, en verwierf de goedkeuring van 's Lands Staten, voor dit zoo pligtmatig als roemrijk bedrijf (61).

Onder de bijzonderheden, dezen Zeeheld van den ouden stempel en den roem van zijn geslacht betreffende, mogen wij eene omstandigheid, waarvan de Admiraal VAN KINSBERGEN nooit anders dan met verrukking sprak, niet onvermeld laten, daar zij, zoo als eene edele Dichteres dit eens opmerkte, bewees, dat heldenmoed en uitmuntende zielshoedanigheden ook somtijds erfelijk zijn. DEDEL had, gedurende den strijd, zijn zoontje, toen nog geen zeven jaren oud, bij zich op de *Holland*, waar hij het had doen plaatsen in het verblijf, voor de gekwetsten bestemd. Onder het gevecht onderhield zich het kind met de gewonden, dien hij moed insprak en die hij ook zooveel mogelijk mede trachtte te helpen. Telkens vroeg hij, met de aandoenlijkste teederheid, naar zijnen vader, maar toonde geene vrees. Dit kind is, in den nacht na den strijd, met zijnen dapperen vader en al het scheepsvolk, behalve eenige gekwetsten en zieltogenden, van den doorschoten' en kort daarop gezonken' bodem onder een zwaar onweder gered, en voor het Vaderland gelukkig behouden gebleven. De door ons straks bedoelde Dichteresse zong van hem voorspellend:

»Werp, werp uw speeltuig thans ter zijde!
»Heeft ooit mijn kunst iets waars voorspeld,
»Gij wordt de roem van onze tijden:
»Leef! Neêrland wacht in u een' Held (62)."

Dit kind, dat vóór bijna zestig jaren zoo koen en liefderijk deelde in 's vaders roem en *Neêrlands* eer, verwisselde den degen met den tabberd; want ook daarin wist hij, dat men als held kan uitblinken. — Dat dit waarheid is, zal een ieder erkennen, wanneer ik hierbij voeg, dat Jonkheer S. DEDEL, thans nog Buitengewoon Afgezant en Gevolmagtigd Minister van Zijne Majesteit onzen Koning bij het Hof van *Groot-Brittanje*, dit met zijn voorbeeld bewijst.

Een enkele, hetzij uit onkunde en door anderen misleid, of door naijver gedreven, moge het VAN KINSBERGEN ten kwade hebben geduid, dat hij, om de plaats van den reddeloos geschoten' *Argo*, die op bevel van ZOUTMAN de linie verlaten had, te vervullen, *the Berwick*, op het oogenblik, dat deze waarschijnlijk de vlag voor den *Admiraal-Generaal* zou hebben moeten strijken, heeft opgehouden te bevechten: de krijgskundige zeeman rekende hem dit ter eere. Hij geloofde met hem, dat zonder deze opoffering de linie welligt gebroken, en de uitkomst van den strijd niet ter eere van 's Lands Zeemagt zou uitgevallen zijn. Ook uit het getal van dooden en gekwetsten, dat echter niet minder bedroeg dan te zamen *acht en veertig*, ontleende de bedilzucht van dien tijd almede eenen grond van berisping. Zij wist echter niet, of toonde niet te weten, dat krijgstucht en orde de gevaren in den strijd gewoonlijk verminderen; en zij was niet onpartijdig of verstandig genoeg, daarbij te bedenken, dat meerder of minder verlies aan gesneuvelden en gewonden niet altijd voor of tegen de dapperheid der helden, maar dikwerf voor derzelver wakkere bezadigdheid en de krijgstucht hunner onderhoorigen beslist, terwijl het

daarenboven ook van toevallige omstandigheden en dikwerf van het geluk afhangt. Vandaar dat zoo vele gevechten te land en ter zee, onder dezelfde Leger- en Vlootvoogden, nu met een gering, dan weder met een grooter verlies, hetzij aan gesneuvelden of door verwarring buiten het gevecht gestelden, geëindigd zijn. VAN KINSBERGEN voerde het bevel op het grootste schip van onze vloot. Of nu dat schip daarom, zoo als sommigen meenden, door den vijand het meeste was ontzien geworden, durf ik niet beslissen; maar zeker is het, dat de *Admiraal-Generaal*, schoon minder dan sommige der overige schepen door het vijandelijk vuur gehavend, zijn' mast op meer dan ééne plaats doornageld de boegspriet-fok en het kluifhout verbrijzeld, de groote ra aan twee stukken geschoten en het touwwerk zeer beschadigd vertoonde. Dan hoe zou VAN KINSBERGEN hebben kunnen verwachten, dat hij het geklap van den onkundigen hoop en den laster of nijd van hen, dien hij door zijne kunde en ervaring in den weg stond, en wie de door hem versch geplukte lauweren hinderden, zou hebben kunnen ontgaan, daar de groote DE RUIJTER, de held, wiens naam hij eerbiedigde, en wiens voorbeeld hij altijd voor oogen had, hetzelfde ondervond? Het strekte dezen onsterfelijken Zeevoogd toch niet tot oneer, maar het bewees de bescherming des Allerhoogsten, die hem ten deel viel, dat hij, na op het schip de *Zeven Provinciën*, met ruim vijf honderd koppen bemand, tegen de vier vereenigde Engelsche en Fransche vloten, voor de haven van *Soulsbay*, meer dan dertien verschrikkelijke uren, overwinnend gestreden te hebben, niet meer dan zestig dooden en zeventig gekwetsten bekwam! Op den *Admiraal Piet Hein*, waarover, in den

zeeslag bij de *Doggersbank*, de heldhaftige VAN BRAAM gebood, een' bodem, die, door de menigte van grondschoten, ter naauwer nood het gevaar van in den afgrond te verzinken ontkwam; die, tegen een' Engelschen driedekker van tachtig stukken, den strijd zoo heerlijk uithield; op dit schip, met vier en vijftig stukken gewapend, was, in vergelijking van de overige schepen, die in de linie slaags waren geweest, het getal der gesneuvelden en gewonden mede betrekkelijk zeer gering. Maar — hoe zou ook VAN KINSBERGEN van eenige lafhartigheid of van nog lager beginsel te verdenken zijn, alleen daarom, dat van de insgelijks ruim vijf honderd zeelieden en soldaten, over welke hij op den *Admiraal-Generaal* mede gebood, hij gelukkig genoeg was, van slechts acht en veertig dooden en gekwetsten, in een zeegevecht van nog geene vier uren, te moeten betreuren (63)?

De voor *Nederland* zoo eervolle strijd eindigde op den voormiddag van den 5den van Oogstmaand, 1781, door het afdeinzen der Engelsche vloot. VAN KINSBERGEN vernam al spoedig, dat de *Batavier* lek en reddeloos geschoten was, en dat zijn edele, naauwelijks dertigjarige strijdgenoot, de Baron BENTINCK, in den schouder zwaar gekwetst, het bevel over het bijna weerlooze schip aan den tweeden Kapitein BOSCH had overgedragen, met de heldhaftige aanmaning: »om eer »alles te wagen en te vergaan, dan te strijken of te »vlugten." Hoogst smartelijk was dit berigt voor VAN KINSBERGEN, tot wiens smaldeel de *Batavier* behoorde, en aan wien BENTINCK, om zijne wakkerheid, doorzigt en moed, de hoogste achting, en, om zijne echte beschaafdheid, sedert lang de opregtste vriendschap had

toegedragen. Van een en ander leveren de brieven, door BENTINCK, tot op dat tijdstip, aan hem geschreven, en onder mij berustende, de bewijzen. De hoop echter, dat de held, hoe zwaar gewond, zou behouden blijven, streelde VAN KINSBERGEN, zoowel als het berigt hem verheugde, dat BOSCH, hoezeer bij het opnemen van het bevel over den *Batavier* bijna zelf gesneuveld, nog na dat tijdstip, omtrent een en een half uur den strijd met het Engelsch oorlogsschip *the Bienfaisant*, tien stukken geschut meer dan de *Batavier* voerende, niet alleen kloekmoedig had volgehouden, maar ook denzelven had doen afdeinzen, en dat hij, zelf door *the Fortitude*, waarop de vijandelijke Vlootvoogd PARKER zich bevond, vervolgens aangevallen, moedig weêrstand geboden; den brand, inmiddels in de verschansing bij het groote want ontstaan, koen en gelukkig gebluscht; schoon later nog door vier vijandelijke schepen beschoten, het schrikkelijkst vuur met dubbele ladingen, uit zijne nog bruikbare stukken, beantwoord had, en dat de vlag van den *Batavier*, schoon al het staand en loopend want daarop vernield, de roerpen gebroken, de kiel bijna in een wrak verkeerd en de zeilen aan flarden geschoten waren, echter van dien bodem nog wapperde.

Nooit sprak de Admiraal VAN KINSBERGEN van dit heldenfeit dan met bewondering en verrukking, en hoorde dan altijd zoo gaarne den lof van BENTINCK en van BOSCH herhalen, dien FEITH, in zijnen *Zegezang der overwinning op de Doggersbank*, aan beide had toegebragt, in deze dichtregelen:

»Uw naam, uw roem zal eeuwig leven,
»Mijn BENTINCK! dierbre Landgenoot!

»Zie Neêrland om uw tombe zweven,
»En tranen storten om uw' dood:
»Een Vaderland, om u geprezen,
»Erkent uw schuldenaar te wezen;
»Uw taak is heerlijk afgedaan!
»Wat kon op aarde u meer behagen,
»Nu ge, in den zomer van uw dagen,
»Met aller lof tot God mogt gaan!

»Hoe zal 't uw vreedzame asch eens streelen,
»Als 't nakroost, om onze eeuw gehoond,
»Om jaren zonder roem te heelen,
»Den nagebuur uw tombe toont!
»De vreemdling vraag' na honderd jaren:
»Wat is dien Zeeheld wedervaren;
»Van waar die prachtige eersieraân?
»En 't antwoord is uit duizend monden,
»Die alle om strijd uw' lof verkonden:
»Schouw vrij dit graf met eerbied aan!

»Toen 't volk, daar eens Euroop' op staarde,
»Dat Spanjes kluisters dorst vertreên,
»Den nagebuur 't verachtste op aarde,
»Een hoop verwijfde slaven scheen;
»Toen 't zuivre bloed der achtbre Vadren
»Verloren scheen in aller adren,
»En Neêrland, in dien veegen stand,
»'t Beslissend oogenblik zag dagen,
»Dat van zijn grootheid zou gewagen,
»Stierf BENTINCK voor zijn Vaderland.

»o Voorbeeld, edelste les voor allen!
»Hoe heerlijk spreidt ge uw kracht ten toon!
»Ja, BOSCH ziet naauwlijks BENTINCK vallen,
»Of 't lot diens Zeehelds schijnt hem schoon.
»»Hoe", zegt hij, »moet een reeks van jaren
»»Ons lauwren in den krijg vergaren?
»»Één oogenblik volmaakt zijne eer!"
»Hij zwijgt: de moed spreekt uit zijne oogen,
»En reeds in 't heetst des vuurs gevlogen,
»Vindt Neêrland straks een' BENTINCK weêr (64)."

De Nederlandsche vloot hield, ten bewijze, dat de overwinning aan hare zijde was, zich tot op den 13den van Oogstmaand, en dus nog zeven dagen na het gevecht, op zee. Zij herstelde zich intusschen, zooveel mogelijk, van de bekomene schade, en bleef gereed om den strijd te hervatten, waartoe de brave ZOUTMAN, nog vijf dagen na het afdeinzen der Britsche vloot, en wel op den 10den van Oogstmaand sein deed. Dit had echter geen gevolg, daar weldra bleek, dat de schepen, die men voor Engelsche had aangezien, de Nederlandsche fregatten de *Medemblik* en de *Venus* waren, die eenige koopvaardijschepen, onder haar geleide, behouden in het *Vlie* gebragt hadden, en zich met de Nederlandsche vloot kwamen vereenigen.

Het was alzoo ontegenzeggelijk bewezen, dat, zoo als de Britsche Bevelhebber PARKER zelf, bij het berigt door hem van dien zeeslag gegeven, gedrongen was te verklaren, de vijand buiten de mogelijkheid was geweest den strijd te hervatten, en dat in tegendeel de onzen onverschrokken, maar vruchteloos, bleven afwachten, totdat zij eerst in den morgen van den 13den van Oogstmaand, 1781, op de reede van *Texel* ten anker kwamen (65).

Reeds op den tweeden dag na dezen roemrijken strijd, was de Graaf VAN WELDEREN, met den kotter den *Ajax*, door ZOUTMAN vooruitgezonden, om de blijmare daarvan aan den Stadhouder, Admiraal-Generaal, over te brengen, die, toen door geheel *Holland* verspreid, het daaromtrent reeds vernomen gerucht volkomen bevestigde. Deze heugelijke boodschap was den sedert zoo miskenden Opper-Admiraal zoo welkom, dat hij, in den nacht tusschen den 9den en 10den van Oogstmaand reeds ten

vier ure des morgens ten bedde en uit den slaap gewekt, den dapperen zendeling, en van dezen het zedig en onopgesmukt verslag der gebeurtenis, toen door den regtschapen' Schout-bij-nacht ZOUTMAN ingezonden, met blijdschap ontving; het laatste las, en den wakkeren Zeekapitein niet terugzond, dan na hem persoonlijk eenen kostbaren diamanten ring te hebben vereerd, en hem gelijktijdig een' brief te hebben overhandigd, gerigt aan den Schout-bij-nacht, de Kapiteinen, Officieren, Dek- of Onderofficieren, matrozen en soldaten, die in dit roemrijk gevecht gedeeld hadden. Des Prinsen woorden in dien brief waren de volgende: »dat hij met het uiterst »genoegen vernomen had, dat 's Lands eskader onder »bevel van den Schout-bij-nacht ZOUTMAN, schoon veel »zwakker in schepen, kanon en manschappen, dan het »Engelsche van den Vice-Admiraal PARKER, deszelfs aan»val zoo manmoedig had weêrstaan, dat het Engelsch »eskader, na een allerhardnekkigst gevecht, dat van »'s morgens ten acht tot over half twaalf ure had geduurd, »verpligt is geweest, af te houden en zich te retire»ren. De heldenmoed van gemelden Schout-bij-nacht »ZOUTMAN, van de Kapiteinen, Officieren, Dek- en Onder»officieren en gemeene matrozen en soldaten, die deel aan »de aktie gehad, en onder den zegen van God Almag»tig zich in dezen zeeslag zoo wel gekweten hebben »van hunnen pligt, verdient allen lof en onze bijzondere »goedkeuring: waarom wij bij dezen goedgevonden heb»ben u aan te schrijven, om, uit onzen name, den ge»melden Schout-bij-nacht, Kapiteinen, Dek- of Onder»officieren en gemeene matrozen en soldaten, met voor»lezing van dezen op ieder schip, dat deel aan de ak»tie gehad heeft, en wiens Kapiteinen en equipage daarin

gevolge den daartoe gegeven' last, tijdig met de vloot, onder ZOUTMAN's bevelen, vereenigd hadden, of zich hadden kunnen vereenigen (68). Door het niet opkomen van deze versterking, bereikte de koopvaardijvloot hare bestemming niet, en moest naar onze havens terugkeeren. De Britsche koopvaarders, onder PARKER's bescherming, bleven onaangerand, en het Vaderland plukte geene wezenlijke, althans geene *stoffelijke* vruchten van zoo veel bloeds en levens, als in een' zoo ongelijken strijd aan hetzelve waren ten offer gebragt.

Het Hoog Bewind des Lands echter, zoowel als het beste gedeelte der natie, vonden voor dat alles eene vergoeding, meer dan schatten waardig, in de herleving van onzen alouden zeeroem, in de Vaderlandsche trouw en den Voorvaderlijken heldenmoed van zoo vele dapperen, die den vijand, bij de terugkomst zijner deerlijk geteisterde vloot, zonder veroverde Nederlandsche schepen, de woorden afdwong: »De TROMPEN en de RUIJTERS leven nog (69)."

Het eerste regt Nederlandsche bewijs van dankbaarheid gaven Overheden en burgers door de menschlievende verpleging aan de gekwetsten, zoo in *Texel* als te *Amsterdam* betoond. Dat deze in het Gasthuis ter laatstgemelde plaats, zoo met betrekking tot de heelkundige dienst, als andere verzorging, niets te wenschen overliet, zullen wij niet behoeven te vermelden, wanneer wij slechts aanstippen, dat Mr. J. RENDORP, Burgemeester der stad, een van de kundigste en uitstekendste Regenten van dien tijd, inzonderheid het stedelijk toevoorzigt voor de gekwetste, maar onverwonnen dapperen, die zich in het Gasthuis bevonden, op zich had genomen. Terwijl deze zich van dien pligt,

met de menschlievende Regenten van dat weldadig Gesticht, op de edelste wijze kweet, droeg de Prins Erf-stadhouder, Admiraal-Generaal, bij Aanschrijving van den 23sten van Oogstmaand, 1781, zijnen Adjudant-Generaal VAN KINSBERGEN den last op, om dat Gesticht uit zijnen naam te gaan bezoeken, de zich aldaar bevindende gekwetsten van al het noodige tot opbeuring en verkwikking te doen voorzien, en zich wijders ook te begeven aan boord van het Hospitaalschip in *Texel*, om aldaar insgelijks de gewonden te bezoeken, en derzelver toestand, door gepaste middelen, zoo veel mogelijk te verzachten. Dit bevel, door de menschlievendheid en het vertrouwen op den edelen lasthebber voorgeschreven, bevatte tevens in zich de uitnoodiging, om aan al de manschappen, die gezond en aan boord waren van 's Lands oorlogsschepen, welke het gevecht van den 5den van Oogstmaand, 1781, hadden bijgewoond, namens Z. H. den Admiraal-Generaal, eenen zoogenaamden *vrolijken dag* te geven, en bij die gelegenheid, zoo als men aan boord zegt, de *Prinsevlag van de kombuis te doen waaijen*, te welken einde wijn, tabak, alsmede een of twee ossen, naar evenredigheid van de grootte van ieder schip, moesten worden aangekocht, tot bestrijding waarvan de Adjudant-Generaal VAN KINSBERGEN de vrijheid had, voor de bijzondere rekening van den Prins, Admiraal-Generaal, duizend dukaten te besteden. Deze Aanschrijving, waarvan het oorspronkelijke, door des Prinsen eigene handteekening bekrachtigd, onder ons berust, bevatte nog ten slotte het volgende Besluit: »Wijders heeft Zijne Hoog-»heid geresolveerd, dat aan alle Onderofficieren en aan »al diegenen, welke op dien dag, zoo op de sche-

»pen als fregatten of andere vaartuigen in 's Lands »dienst zijn gekwetst, als een teeken van distinctie zal »worden geschonken eene zilveren medaille ter grootte »van een' gulden, verbeeldende aan de eene zijde het »wapen van de Unie, en daaronder dat van Zijne Hoog-»heid, en aan de andere zijde de woorden: *Voor de »betoonde bravoure* (70)."

Dat VAN KINSBERGEN, wiens vurig en stout, maar tevens menschlievend en gevoelig karakter door geheel zijn roemrijk leven uitblonk, de onderscheidene op hem verstrekte lastgevingen met ijver en beleid heeft volvoerd, zal wel geen bewijs behoeven; de groote gunst en het vertrouwen van het Doorluchtig Hoofd der Nelandsche Zeemagt, dat hij toen reeds lang, en sedert dien tijd duurzaam genoot, bevestigt dit ten volle.

Zeer smartelijk ondertusschen was hem het berigt wegens het overlijden van zijnen vriend, wapenbroeder en Onderbevelhebber, den Baron WOLTER JAN *Baron* BENTINCK. Deze, in den strijd doodelijk gekwetst, was wel ten spoedigste, en reeds in *Texel* door den ervaren' HUSSEM, Heelmeester bij de Admiraliteit te *Amsterdam*, en wegens dit Collegie derwaarts gezonden, bijgestaan; en de bekwame man had wel alles, wat ondervinding en kunst vermogten, aangewend, om dezen held voor het Vaderland te behouden; doch alle moeite en zorg bleken vruchteloos te zijn. Naar *Amsterdam* overgebragt en aldaar, ten huize van den Fiskaal der Admiraliteit BORREL, liefderijk ontvangen, en, behalve door de meest ervarene Heel- en Geneeskundigen, steeds met oplettendheid en zorg behandeld en verpleegd, bezweek hij, na veel lijdens, in den nacht tusschen den 23sten en 24sten van Oogstmaand, 1781, nog geen

dertig jaren oud. Uit zijne brieven en rapporten aan VAN KINSBERGEN en anderen gerigt, die wij bezitten, blijkt, dat hij was een wakker en ervaren zeeman, oplettend op alles, wat de dienst betrof, steeds bezig, om, naar het voorbeeld van VAN KINSBERGEN, zijne matrozen door gestadige oefeningen daarvoor bekwaam te maken, en nooit aarzelende, om koen en onbewimpeld zijne gedachten te zeggen, waar eer en eed hem zulks geboden. »Eer en eed," zoo schreef hij onder andere over hetgene hem ontbrak, nog op den 8sten van Lentemaand, 1781, van het schip den *Batavier*, toen liggende in den *Balg*, »hebben mij beide verpligt, deze voorgaande »reflectie aan UwHoogEd. Gestr. te moeten mededee»len; maar zullen mij in niets verhinderen, om, zoo»dra mogelijk, d'orders van UwHoogEd. Gestr. uit »te voeren; ik verzoeke, dat Uwe Excellentie van dat »alles zijne Doorluchtigste Hoogheid gelieve te infor»meren, om tot mijne verantwoording te kunnen strek»ken."

Hoe treurig was dan niet de eervolle pligt, dien VAN KINSBERGEN te vervullen had, toen hij op den 28sten van Oogstmaand, 1781, geroepen werd, om het overschot van dezen zijnen strijdmakker en vriend naar het koor der kerk, waar DE RUIJTER's gebeente toen reeds meer dan eene eeuw rustte, ten grave te geleiden, en, met de Schouts-bij-nacht MELJTENS, DANENIS en VAN BRAAM, de slippen van het kleed, waarmede het heldenlijk bedekt was, te dragen. Dierbaar bleef hem altijd de fraaije gedenkpenning, door den beroemden HOLTZHEY, op Hoog Gezag, ter herinnering van deze plegtige uitvaart vervaardigd, en aan VAN KINSBERGEN, door de Gecommitteerde Raden ter Admiraliteit te

Amsterdam, op den 5den Maart, 1782, *ter gedachtenis van den overledene, en tot eene erkentenis wegens het dragen der slippen van het kleed, waarmede het lijk bedekt was*, in goud geschonken (71).

Doch de Zeeheld, die kort, maar heldhaftig, en als tot den dood toe, den *Batavier* verdedigd had, was nog vóór zijn overlijden door den Stadhouder, Admiraal-Generaal, van den rang van Kapitein tot dien van Schout-bij-nacht bevorderd, en tot deszelfs Adjudant-Generaal aangesteld. Het was dan ook als Schout-bij-nacht, dat VAN KINSBERGEN de eer had, om de treurige uitvaart van BENTINCK bij te wonen.

Reeds op den 18den van Oogstmaand, 1781, had de Stadhouder, Admiraal-Generaal, doordrongen van erkentenis voor zoo veel betoonde trouw, een dankbaar gebruik gemaakt van het hem daartoe gegeven regt (72), en, behalve de gelijktijdig door hem gedane bevorderingen van de Schouts-bij-nacht DANIEL PICHOT en LODEWIJK, Grave VAN BYLAND tot buitengewone Vice-Admiralen, den Schouts-bij-nacht JOHAN ARNOLD ZOUTMAN mede tot buitengewonen Vice-Admiraal van *Holland* en *West-Friesland*, en de Kapiteins SALOMON DEDEL, WILLEM VAN BRAAM, WOLTER JAN, Baron BENTINCK en onzen VAN KINSBERGEN tot Schouts-bij-nacht ter Admiraliteit te *Amsterdam* benoemd, terwijl hij den doodelijk gewonden BENTINCK tot Hoogstdeszelfs Adjudant-Generaal had aangesteld.

In de akten, daarvan uitgevaardigd en door Z. H. als Admiraal-Generaal der *Vereenigde Nederlanden* eigenhandig geteekend, werd (althans in die van den Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN, welke voor ons ligt) niet alleen uitgedrukt, dat deze benoeming geschiedde op het *goed rapport*, aan Z. H. *gedaan van de ge-*

trouwigheid, vromigheid, naarstigheid en kloekmoedigheid, in het stuk van oorloge te water, maar ook bepaaldelijk, dat zulks was gedaan tot recompens van betoonde dapperheid in de aktie van den 5den Augustus, 1781.

Doch het bleef ten opzigte van den dapperen Vlootvoogd, en van de straks genoemde Scheeps- en andere Onderbevelhebbers, niet bij deze zoo wel verdiende bevordering. Meer voor het oog schitterende onderscheidings- en eereteekenen, zoo ten koste van den Staat, als uit de bijzondere middelen van den Opper-Admiraal vervaardigd, werden aan hen uitgereikt; terwijl eindelijk de Poëzij en de Beeldende Kunsten, sedert den aanvang der achttiende eeuw in diepen slaap gezonken, door den roem der Doggerbanksche helden als ontwaakt, hare gaven aan de vereeuwiging hunner dappere daden om strijd toewijdden. Op voorstel van den Prins-Admiraal, daartoe op den 21sten van Oogstmaand, 1781, persoonlijk in de Vergadering van 's Lands Algemeene Staten verschenen, besloten de laatste, met dankbaarheid erkennende 's Prinsen loffelijke zorg en ijver ter bevordering van de Zeedienst, nog te zelfden dage, om »den Vice-Admiraal ZOUTMAN te begiftigen met eene »gouden medaille, ter waarde van dertien honderd gul»den, hangende aan een' ketting van hetzelfde metaal, »en aan de drie buitengewone Schouts-bij-nacht »DEDEL, VAN BRAAM en VAN KINSBERGEN, alsmede aan de »drie Kapiteins BENTINCK (toen nog levende), BRAAK en »STARRING, als bevel hebbende gevoerd over de schepen, »die in de linie van bataille waren geweest, ieder eene »dergelijke medaille, hangende aan een oranje lint; en »dat aan ieder van de Officieren, matrozen en soldaten

»van de voorschreven schepen, die in het gevecht *ge-»ëngageerd* waren geweest, twee maanden gagie zou »worden toegelegd (73)."

Maar deze dank- en eereteekenen, den Vlootvoogd en den Scheepsbevelhebbers, op Hoog Gezag en ten koste van den Staat toegekend, waren in het oog van den Admiraal-Generaal, die dezelve had voorgesteld, nog niet genoegzaam, om de Nationale erkentenis uit te drukken. Naar aanleiding van het daartoe voorgedragen plan van VAN KINSBERGEN, stond hij den Kapiteins, die het bevel gevoerd hadden over de schepen in de linie, toe, om eene witte pluim op de hoeden te dragen, en begiftigde elk' der Kapiteins, die in den zeeslag geweest waren, met eenen kleinen eironden eerpenning in goud, en al de andere Officieren, Adelborsten en Onderofficieren met dergelijke in zilver, ten einde dezelve als eere- en gedachtenisteekenen te dragen. Voor den Bevelhebber der vloot, ZOUTMAN, bestemde hij een' gouden degen; voor de Kapiteins eene eeresabel; voor de Kapiteins, met de bescherming van het convooi belast, en alzoo buiten het gevecht gebleven, eene eeresabel alleen, en voor de Kapiteins MULDER, DECKER en VAN WELDEREN, als mede deel gehad hebbende aan het gevecht, den gedenkpenning en eeresabel, zonder den gedenkpenning op Hoog Gezag te vervaardigen, en zonder de pluim, aan de overige Kapiteinen vergund.

Uit de bijzondere geldmiddelen van Z. H. werden deze Lands-eere- en onderscheidingsteekenen bekostigd. Dezelve waren spoedig vervaardigd; en het was reeds op den 30sten van Slagtmaand, 1781, dat aan het Hof van den Prins, in tegenwoordigheid van de Prinsesse VAN ORANJE, van het drietal Vorstelijke kinderen,

van Gemagtigden der Algemeene Staten tot de zaken der Zee en van onderscheidene Collegiën ter Admiraliteit, nevens alle aanwezige Zeeöfficieren en het geheele Stadhouderlijke Hof, de plegtige uitreiking plaats had. Onder eene gepaste toespraak werden de Vice-Admiraal ZOUTMAN en de Schouts-bij-nacht VAN BRAAM en VAN KINSBERGEN, bij afwezigheid van de andere, met de gedenkpenningen door den Admiraal-Generaal met verrukking omhangen. ZOUTMAN ontving bij die gelegenheid den gouden degen; de andere aanwezige Officieren de hun toegewezene eeresabels, almede den gouden eerpenning voormeld, hangende aan een rood, blaauw en wit lint. De eereteekenen, aan den Schout-bij-nacht BENTINCK toegedacht, werden later aan de naasten van zijnen bloede toegezonden. Doch waarom deelde zijn Onderbevelhebber, de dappere BOSCH, die, nadat hij, reeds in het begin van het gevecht, doodelijk gekwest was, zòo kloekmoedig het bevel over den *Batavier* aanvaard, en ten einde toe zoo onverschrokken had volgehouden, niet in de eer, aan den gewonden Bevelhebber zelven toegewijd?... Het antwoord, dat hierop te geven is, moge, naar eene strenge onderscheiding, te verdedigen zijn: het was, naar het gevoel der natie, kleingeestig en te koud, dan dat zij den held, in wien zij, reeds in het begin van den strijd, haren BENTINCK had weêrgevonden, niet later als dezen zelven zou hebben onderscheiden, al wapperde dan ook geene *witte pluim* op zijnen hoed, zoo als op dien der overige Scheepskapiteinen. Daarom zingen wij nogmaals FEITH, toen pas in den opgang zijner dagen, dankbaar na:

»o Voorbeeld, edelste les voor allen!
»Hoe heerlijk spreidt ge uw kracht ten toon!
»Ja, BOSCH ziet naauwlijks BENTINCK vallen,
»Of 't lot diens Zeehelds schijnt hem schoon.
»»Hoe," zegt hij, »moet een reeks van jaren
»»Ons lauwren in den krijg vergaren?
»»Één oogenblik volmaakt zijne eer!"
»Hij zwijgt: de moed spreekt uit zijne oogen,
»En reeds in 't heetst des vuurs gevlogen,
»Vindt Neêrland straks een' BENTINCK weêr (74)."

Een prachtige maaltijd, door den Admiraal-Generaal aan het Vorstelijk Hof aan de dapperen, door den Staat en hem zelven zoo zeer vereerd, besloot deze plegtige uitdeeling van eere- en erkentenis-blijken. Eindelijk nog werden door Z. H. de Zeekapiteins MELVILL en OORTHUIS, wegens hun heldhaftig gedrag in het gevecht van den 30sten Mei, 1781, op de fregatten den *Castor* en *den Briel* betoond, met eene eeresabel en eenen draagband beschonken; terwijl de Luitenants J. A. BLOYS VAN TRESLONG, C. J. BLOYS VAN TRESLONG, W. O. BLOYS VAN TRESLONG en C. COMANS op den *Castor*, en J. F. VAN CAPELLEN, O. W. GOBIUS en J. C. KRAIJENHOFF verlof verkregen, om twee schouderstukken, en de Kadets één te dragen, op dezelfde wijze, als dit aan hen, die den slag bij de *Doggersbank* hadden bijgewoond, vergund was.

De gedenkpenning, van wege den Staat aan de Doggerbanksche Zeeöversten uitgereikt, draagt op de voorzijde het wapen van den Staat der *Vereenigde Nederlanden*, met het omschrift: *Concordia res parvae crescunt;* op de keerzijde de wapens der Gewesten, met dat van Z. H. in het midden, en het omschrift: *Discordia maximae dilabuntur*. De medaille, welke ten koste van den Prins Erfstadhouder geschonken werd, vertoont eene *Overwinning op den voorsteven van een*

schip, met een' *laurierkrans* in de regter- en een' *palm-* en *olijftak* in de linkerhand; het omschrift is: *Pax quaeritur bello;* op den voorsteven staat *Doggersbank*, en ter zijde het tijdcijfer. Op de keerzijde leest men: *Eximium virtutis praemium*, te midden van een' lauwerkrans, met het omschrift: *Munificentia principis Auriaci*. Deze gedenkpenning, die aan eén oranje lint gedragen werd, is later door den Prins ook geschonken aan het zoontje van den Schout-bij-nacht S. DEDEL, dat zich aan boord van het oorlogsschip *Holland*, waarop zijn vader gebood, bevonden had, zoo als wij reeds vroeger hebben opgeteekend. De Heer W. G. VAN DE POLL, voor weinige jaren als Staatsraad in gewone dienst van Koning WILLEM FREDERIK overleden, die, terwijl hij nog te *Leiden* studeerde, in den vacantietijd het gevecht had bijgewoond, werd daarmede insgelijks begiftigd (75).

Eindelijk was reeds door den Prins Stadhouder, Admiraal-Generaal, bij Aanschrijving van den 4den van Slagtmaand, 1781, aan VAN KINSBERGEN, als deszelfs Adjudant-Generaal, de aangename last opgedragen, om de medailles, die, op bevel van Z. H., ter gedachtenisse en ter belooning van betoonde dapperheid in den zeeslag, waren vervaardigd, aan de Luitenants, Adelborsten en Onderofficieren, die denzelven hadden bijgewoond, uit te deelen; aan welken last hij met blijdschap voldeed.

Ondanks al de vermelde openbare en bijzondere bewijzen van deelneming en genoegen, door den Prins Admiraal-Generaal over de behaalde zege aan den dag gelegd, heeft een Fransch Schrijver, die de *Geschiedenis der voornaamste gebeurtenissen, onder de regering van* FREDERIK WILLEM II, *Koning van Pruis-*

sen, sedert 1786 *tot* 1796 *voorgevallen*, te boek stelde, de bekende L. P. SÉGUR L'AINÉ, zonder iets anders te raadplegen, dan een hoogstpartijdig gedenkschrift van den Franschen Zaakgelastigde CAILLARD, en zonder eenige acht te slaan op hetgene door alle dagbladen, vlug- en andere schriften van dien tijd wereldkundig geworden was, kunnen goedvinden, om de zaak geheel anders voor te dragen. Hij doet het voorkomen, alsof de Prins Erfstadhouder, WILLEM V, welverre van in zijne hooge betrekking alles te hebben aangewend, om den Staat, waarvan hij het uitstekend Hoofd en Dienaar was, tegen den overmoed en het onregt van *Groot-Brittanje*, zooveel in hem was, te beschermen, in tegendeel met deze vijandinne van ons voormalig Gemeenebest zou geheuld, en deszelfs schande en vernedering verraderlijk zou hebben bedoeld, ja zelfs, dat hij zijnen wrevel over onze Nationale eer en de zege bij de *Doggersbank*, door onze Zeemagt behaald, niet zou hebben kunnen verbergen; zoo zelfs, dat, bij het ontvangen van de tijding der overwinning, hem niet alleen zouden ontvallen zijn de woorden: »Ik hoop ten »minste, dat de Engelschen niets zullen verloren heb»ben!" maar dat hij ook den zegevierenden Vlootvoogd ZOUTMAN, zonder eenige onderscheiding, en met koude onverschilligheid zou hebben ontvangen. De Fransche Zaakgelastigde CAILLARD, wiens logentaal SÉGUR, zonder eenig onderzoek, blindelings overgenomen heeft, schaamt zich niet, om, tegen beter weten aan, den Vorst, dien wij zoo veel eer- en dankbetoon aan 's Lands Zeehelden openlijk zagen bewijzen, af te schilderen als eenen norschen, ondankbaren dwingeland, aan een' DOMITIAAN gelijk, toen deze den Veldheer AGRICOLA, na deszelfs zegepralende

terugkomst uit *Brittanje*, naauwelijks met een' welkomkus ontving, en, hem onder eenen drom van slaven vermengd latende, hem geen woord toesprak.

Op deze plaats van CAILLARD heeft de Admiraal VAN KINSBERGEN, in de Fransche taal, ter zijde van den tekst, eenige aanteekeningen geschreven, waarin hij de eer van den Prins Erfstadhouder, Admiraal, door een waarachtig verhaal van al het gebeurde, op het overtuigendst heeft gehandhaafd. Daar echter de door hem aangevoerde feiten reeds vroeger door ons zijn opgenomen, zoo zullen wij ze hier niet herhalen, en dit alleen daaruit vermelden, dat hij daarbij, onder andere, ook den Admiraal-Generaal op de beste gronden verdedigt tegen de lasterlijke aantijging van CAILLARD, alsof de Prins opzettelijk en met een verraderlijk oogmerk, het bevel over 's Lands vloot zou hebben opgedragen aan ZOUTMAN, dien niemand zou hebben gekend, en die een afgeleefde grijsaard, sedert lang buiten dienst, zou geweest zijn. De onversaagde ZOUTMAN echter was, als in Bloeimaand, 1724, geboren, destijds weinig ouder dan zeven en vijftig jaren; een levenstijd, op welken de vermaardste Oud-Nederlandsche, en ook vele beroemde uitheemsche vooral Britsche Vlootvoogden, hunne namen door de schitterendste krijgsbedrijven ter zee hebben vereeuwigd. De gronden, waarop die verdediging rust, schoon voor de eer van den Prins Erfstadhouder en voor den roem van den braven ZOUTMAN alles afdoende, kunnen door ons, om redenen van kieschheid, niet afzonderlijk worden opgegeven. In alle nogtans straalt het grootmoedig en onbaatzuchtig karakter van VAN KINSBERGEN, anders zoo dorstig naar glorie, door. Met verachting ziet hij daarbij neder op den hem toege-

zwaaiden lof, alsof »hij de grootste Zeeheld van zijn »Vaderland, ja van *Europa* ware geweest, en die, hoe »ook aan den Stadhouder gehecht, zijnen roem nog »meer dan dezen waardig schatte (76)."

Dan, waartoe ons langer opgehouden met eenen Schrijver, die, ofschoon den titel zijner zoogenaamde Geschiedenis met een opschrift uit HORATIUS versierende (77), om den lezer te doen gelooven, dat hij slechts waarheid gezocht en geschreven heeft, zoo verre daarvan verwijderd is? Wij keeren met genoegen terug tot de blijde dagen, toen het vreugdegejuich en de dankbare gezangen des Nederlandschen volks, over de zoo onverwacht behaalde zege, nog langs de straten weêrgalmden, en door wrevel en wantrouwen nog niet vervangen waren; toen de *Doggerbanksche* Helden nog onder het handgeklap des volks, en van vrouwen van alle standen, te hunner eere versierd, ten Tooneele werden opgevoerd, en door de Kunsten van het Schoone nog als om strijd werden verheerlijkt.

Behalve de reeds aan hen uitgereikte gedenk- en draagpenningen, dankte de natie aan de kunst van den beroemden HOLTZHEY eene even schoon gedachte, als heerlijk uitgevoerde medaille, die thans nog de verzamelingen van vele liefhebbers des Vaderlands, en voorstanders der kunst, ter herinnering van de bevochten zegepraal, opluistert. Op de voorzijde vertoont zich het beeld van het handeldrijvend *Nederland*, op het onverwachtst aangevallen, in het gewaad eener Amazone, omhangen met den krijgsmantel, met oranjeappelen versierd, die ter manmoedige verdediging oprijst en, met opgeheven speer, het oog opheft tot den hemel, waaruit een lichtstraal, ten teeken der Goddelijke gunst,

nederschiet. Zij wijst op eene scheepskroon, van oorlogstuig omringd. Een vergramde leeuw, over anker en kanon klimmende, houdt in zijnen regterklaauw zeven te zaamverbondene pijlen, waaruit bliksemstralen op vlugtende oorlogsvaartuigen schieten. Naast haar staat een rookend altaar, met den hoed der Vrijheid daarop. Van hetzelve hangen medailles aan kettingen en linten. Het omschrift is: *Injuriis Coacta;* onder in de afsnede staat: *In Vado Aselkino*, en daaronder: *V. Aug. MDCCLXXXI.* Op de tegenzijde vertoonen zich zeven lauwerkransen. In de middelste, met eenen ketting omgeven, staat: ZOUTMAN, in de zes andere kransen, ieder met een lint en daaraan gehechte medaille omhangen, staat: SALOM. DEDEL. WILLEM VAN BRAAM. J. H. V. KINSBERGEN. *Eques.* Baron BENTINCK. ADR. BRAAK. E. C. STAERING. Het omschrift is: *Immortalibus Batavum Gloriae Vindicibus.*

En nu de Nederlandsche Dichters van die dagen? Te regt merkte onze oordeelkundige JERONIMO DE VRIES op, dat: »zoo voordeelig de rust van een vroeger tijd»perk voor de bijzondere welvaart der ingezetenen ge»weest was, die rust echter geenszins voordeelig was »geweest voor de Dichtkunst, die meer woelige tijd»perken schijnt te liefkozen, en dat zij, vrij en held»haftig uit haren aard, zoo gaarne voor Vrijheid en Hel»denmoed haar Goddelijk speeltuig klinken laat (78)." De behaalde zegepraal bij *Doggersbank* wekte al spoedig de Nederlandsche Dichters van onderscheiden' aanleg en verdiensten op, om die te bezingen. WILLEM en ONNO ZWIER VAN HAREN waren niet meer; maar de vrome Muze van H. VAN ALPHEN verheerlijkte in een uitmuntend Zangstuk den roem van ZOUTMAN

en zijne dapperen, en wijdde *Neêrlands* dank aan Hem:

»Die had gered!
»Den Helden moed schonk in het strijden,
»En de overwinning op 't gebed (79)."

De vurige BELLAMI, die, nog kort te voren, voorspellend zong:

»Vaderland! weleer zoo roemrijk,
»Zend uw' heldenstoet in zee!
»o! Ik voel het! de overwinning
»Trekt met uwe helden meê!"

zag juichend die voorspelling vervuld, en nu liet hij, met hooge geestverheffing, in beurtgezangen onze zeelieden blijmoedig herhalen:

»Daar deinst, daar deinst de Brit!
»Wij hebben, door heldhaftig pogen,
»In weêrwil van zijn groot vermogen,
»Zijn' opgeblazen' trots geveld!
»Wij hebben, voor der volken oogen,
»Den ouden roem in 't licht gesteld (80)!"

Ook de edele Dichteresse, van wie een BILDERDIJK lang verklaard had, dat: »hij het Dichtvuur, dat hem »blaakte, aan haar verpligt was," wijdde aan de heldhaftige verdedigers van de Nederlandsche vlag eenen Lierzang, vol kracht en vinding, en vereeuwigde daarin, bij de namen van ZOUTMAN, DEDEL, VAN BRAAM, BENTINCK, BRAAK en STABRING, ook dien van onzen VAN KINSBERGEN op deze wijze:

»Maar niets kan ginds die kiel bevrijden.
»Help, Hemel! 't is met haar gedaan.
»Hoe zal ze er tevens drie bestrijden,
»Dé Britsche Zeevoogd zelf voert ze aan?
»Zie toe, o liefde en roem der Belgen,
»KINSBERGEN! welk een tegenweer!
»Moet 's vijands vuur u thans verdelgen?
»Heeft de afgrond niets verslindends meer?

»KINSBERGEN Neêrlands hoop bedriegen!
»Hij zwichten voor der Britten moed!
»Eer zal zijn schip aan spaanders vliegen,
»Eer vloeit zijn laatste druppel bloed.
»Beef, beef hem verder aan te randen;
»De strijd, o PARKER! is beslecht!
»Ga, meld aan de Albionsche stranden,
»Of 't Hollandsch Volk nog moedig vecht (81)!"

Maar vooral was het bij Mr. R. FEITH, toen in het ontluiken van zijnen roem, dat de zoo onverwachte, als roemrijke zegepraal een' stroom van aandoeningen deed opwellen, dien hij uitstortte in een Lierdicht, dat destijds, zoo al geëvenaard, niet overtroffen werd, en dat hem toen reeds deed kennen als een' Dichter, die eenen DE RUIJTER zelfs zou kunnen bezingen, op eene wijze, waardig om, zoo als gebeurd is, met dubbel eermetaal te worden bekroond. Zoo hief hij aan:

»Triomf! ik zie den Brit versagen,
»Den Belg verwinnaar als weleer!
»Triomf! Brittanje is afgeslagen,
»En Neêrland heeft zijne eerkroon weêr!
»Juicht, Belgen! juicht! de Brit mogt zinken,
»Heel 't Vaderland heeft juichensstof!
»Bataven! zou mijn lier niet klinken,
»Uw hart niet klinken op dien lof?

»'t Bekrompen hart houdt aan met slaven,
»'t Hangt van hardnekkige oefning af;
»Natuur schonk aan den Held de gaven,
»Die andren de ondervinding gaf.
»De zucht om voor 's Lands eer te waken
»Kan al zijn veêrkracht gaande maken;
»Zij vormt ineens zijn hart en taal.
»Zoo sag men ZOUTMAN op de baren,
»Den schrik van 's vijands oorlogsscharen;
»Zijn aanvang zelfs is zegepraal!

»o KINSBERG! roem van Neêrlands Grooten!
»o Held, van Turk en Brit gevreesd!

»Uit welk een bloed ge ook zijt gesproten,
»Dat bloed is heerlijk bloed geweest.
»Hoe klinkt uw lof door 's werelds oorden,
»Van daar de Faam in 't kille Noorden
»CATHARINA de eer der Vorsten noemt,
»Tot daar, in zaliger landouwen,
»Die op 't geknars van ketens grouwen,
»De Belg op uw geboorte roemt (82)."

Wij zouden te uitvoerig worden, indien wij al de voortbrengselen der Nederlandsche Dichtkunst, tot deze zegepraal betrekkelijk, wilden opnoemen. De *Zeetriumf der Bataafsche Vrijheid* van den anders zoo verdienstelijken J. LE FRANCQ VAN BERKHEIJ, in twee keurig gedrukte boekdeelen in het licht gegeven, verhoogde zijnen reeds gevestigden roem als Dichter geenszins. Groote onderscheiding verdienden en verwierven de Dichtstukjes van J. DE KRUIJFF en Mr. L. TRIP, het eerste om zijnen dichterlijken zwier en het laatste om zijne zinrijke kortheid (83). Van mindere voortbrengselen zwijgen wij.

Met innige vreugde en erkentenis ontving VAN KINSBERGEN al deze blijken van eer, dankbaarheid en hulde; maar zijn gevoelig-eerzuchtig hart werd niet minder gestreeld door de bijzondere goedkeuring van de kundigste en uitstekendste mannen, die in dezen tijd de hulk van onzen Staat hielpen besturen. Eene reeks van brieven, vooral in dit jaar aan hem, zoo vertrouwelijk, als vriendschappelijk geschreven, getuigt daarvan op de ondubbelzinnigste en voor hem vereerendste wijze. De talrijkste en tevens de belangrijkste zijn die van PIETER PAULUS, van JOACHIM RENDORP en van JEAN DEUTZ. Alle bewijzen het groote vertrouwen, dat zij in den ijver, de bekwaamheid en de Vaderlandsliefde van VAN

KINSBERGEN stelden, maar tevens ook, zoo als RENDORP dit in eenen brief van den 12den van Herfstmaand, 1781, uitdrukt, de »zwakheid van de onderscheidene »raderen, op welke ons toenmalig Gemeenebest voort- »gedreven werd." PIETER PAULUS dacht daarover niet alleen op dezelfde wijze; maar in een' zijner brieven, vóór het gevecht bij *Doggersbank* aan hem geschreven, verklaarde hij zelfs: »dat hem schier alle moed »ontzonken was; en dat hij dagelijks zoo veel zag ge- »beuren, dat hij niet geloofde, dat het lieve Vaderland »voor deszelfs geheelen ondergang te bewaren was" Het schijnt, dat VAN KINSBERGEN hem vroeger eenig ontwerp tot verbetering en herstel van het Zeewezen had toegezonden. Waarin dit bestaan hebbe, is ons niet gebleken; doch dat het in het oog van P. PAULUS den ontwerper ten volle waardig was, blijkt daaruit, dat hij hem daarvoor bij eenen nog in 1786 geschreven' brief bedankte, en hem tevens verzekerde: »dat de in- »houd daarvan zeker zou gestrekt hebben, om hem nog »levendiger gevoel voor zijne ware verdiensten in te »boezemen, indien dit mogelijk ware." Voor het overige kan het, wanneer men de latere gevoelens van P. PAULUS in aanmerking neemt, niet anders dan verwondering baren, dat hij in eenen brief, die op den 31sten van Lentemaand, 1781, gedagteekend is, zijne beduchtheid te kennen geeft over de gevolgen van het uitloopen der vloot, en er bij voegt: »Nu ontbreekt aan de volmaking »van zoo vele onheilen — — niets meer, dan dat de »weinige schepen, die wij nog hebben, in de handen »der vijanden gebragt worden, en dat gij, mijn vriend! »of doodgeschoten, of in *Engeland* gevangen gehou- »den wordt. Ik betuig, dat ik u met leedwezen zie

»vertrekken." Minder zwaarmoedig, en altijd hartelijk, zijn vooral de brieven van DEUTZ, een' Regent, in het beste zijns levens aan de stad *Amsterdam*, alwaar hij Schepen en Raad was, ontrukt, wiens naam in de geschiedenis van dit tijdperk naauwelijks genoemd wordt, maar aan wiens deugden, kundigheden en verdiensten RENDORP, aan wien hij, zoo als VAN KINSBERGEN, door opregte vriendschap tot aan zijnen dood verbonden was, heeft regt gedaan (84). Hij, RENDORP en Mr. J. GRAAFLAND, PZ., zich op den moed, het beleid en vooral op de meerdere ondervinding van VAN KINSBERGEN verlatende, namen bij alle voorkomende gelegenheden zijnen raad in, en gebruikten al hunnen invloed, om dien, waar zij dit konden, zelve te volgen, en anderen aan te prijzen. Geen wonder dan, dat de blijmare der behaalde overwinning, tot welke zij overtuigd waren, dat VAN KINSBERGEN zoo veel had toegebragt, hen, als zijne opregte vrienden en als liefhebbers van hun Vaderland, met dubbele blijdschap vervulde. Hunne brieven van gelukwensching zijn, ten opzigte van sommige zaken en personen, te rond en onbewimpeld, dan dat wij zouden oordeelen regt te hebben, om daaruit iets anders te ontleenen, dan alleen deze woorden van RENDORP uit zijnen brief aan VAN KINSBERGEN, den 25sten van Oogstmaand, 1781: »— — Heer en Vriend! »De onzekerheid van uw verblijf heeft mij tot heden »belet, aan u te schrijven, en te melden het deel, dat »ik neem in den roem, dien gij behaald, de dienst, »die gij uw Vaderland gedaan, en de zoo welverdiende »bevordering, die gij uit dien hoofde verkregen hebt. »Mijne achting voor u kon niet grooter worden, dan »zij was; maar de verpligting voor hetgeen gij ten beste

»van den Lande, bij zulk eene uitstekende gelegen-»heid, gedaan hebt, voegt zich nu daarbij. God be-»houde u verder, om nog lange jaren ten nutte van »het Gemeenebest te zijn! Ik verlang u mondeling te »spreken over vele zaken, die aan het papier niet kun-»nen betrouwd worden." — — Twee brieven van DEUTZ zijn in denzelfden geest, en met de warmte der innigste vriendschap geschreven. Hij bevestigt daarin het vertrouwen, dat niet alleen RENDORP, maar ook de Fiskaal bij de Admiraliteit te *Amsterdam*, in onzen tijd Minister der Marine, VAN DER HOOP, in hem stelde. Ter bevestiging van hetgene RENDORP, ten opzigte van DEUTZ, aan VAN KINSBERGEN schreef, en om tevens eenig denkbeeld van den schrijf- en denktrant van DEUTZ zelven te geven, nemen wij uit zijnen brief van gelukwensching van den 23sten van Oogstmaand, 1781, het volgende, door ons vertaald, over: »Ik ben diep bedroefd over het verlies »van BENTINCK. Hij wordt algemeen betreurd. Ik vind »het denkbeeld der onderscheidingsteekenen voor de »Officieren allervoortreffelijkst; maar waarom hetzelve »ook niet uitgestrekt tot de Onderofficieren en matro-»zen (85)? Ik herinner mij, dat gij mij eens gezegd hebt, »dat dit ook in *Rusland* door u gedaan was. — —. »Ik heb een zeer goed boek ontdekt, dat ik u zal mede-»brengen; het is: *La théorie de la construction et »de la manoeuvre des vaisseaux du grand* EULER, *mise »à la portée de ceux, qui s'appliquent à la naviga-»tion; voilà le titre! Il faut de la géométrie, il »faut un peu de mécanique, mais* EULER *a su écar-»ter les profonds calculs*." Het laatste bewijst, dat onder onze vroegere Magistraten ook mannen waren, die de beoefening der zoogenaamde *exacte* wetenschap-

pen ook voor den Staatsman nuttig oordeelden. Onder deze behoorde dan ook DEUTZ, die bij eene meer dan gewone kennis van de Geschiedenis, inzonderheid die van zijn Vaderland, een vlug begrip, juist oordeel, getrouw geheugen en goeden smaak voegde; waarvan bijna al zijne voor ons liggende brieven aan VAN KINSBERGEN, sedert diens terugkomst uit *Rusland* geschreven, het bewijs opleveren.

Uit vreeze van te wijdloopig te worden, gaan wij de lange reeks van meer algemeene, min hartelijke of van minder merkwaardige personen afkomstige brieven, bij VAN KINSBERGEN omtrent het door hem in den zeeslag bij de *Doggersbank* gehouden gedrag ontvangen, voorbij, en vermelden alleen nog, dat de Minister der Russische Marine, CZERNITSCHEFF, hem ook bij deze gelegenheid niet vergat. Deze, hem met zijnen op nieuws verworven' krijgsroem gelukwenschende, voegde, in eenen brief, reeds op den 31sten van Oogstmaand, 1781, uit *St. Petersburg* gedagteekend, daarbij: »Indien gij in *Holland* vrien»den en personen, die belang in u stellen, bezit, »kan ik u verzekeren, dat gij die ook in *Rusland* hebt, »en dat ik mij aan het hoofd van dezelve plaatsen »mag. — — Gij weet, dat ik u altijd slechts de ge»legenheid heb toegewenscht, om uwe bekwaamheden »te doen uitkomen — zoo zeer hield ik mij verze»kerd van hetgene gij verrigten zoudt. Ik bid u, deze »gelukwenschingen van een waar en opregt vriend »niet te vermengen met alle andere. die uwe schoone »daden u gewis reeds van alle kanten hebben doen »toestroomen, en, dat gij mij steeds zult gelooven, »jegens u doordrongen te zijn van de hoogste achting »en vriendschap."

Zoo groot als welverdiend was alzoo de algemeene en bijzondere erkentenis, die van alle kanten jegens de *Doggersbanksche* Helden, en inzonderheid ook jegens den Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN, werd aan den dag gelegd. Maar hoe groot die erkentenis en ook de opgetogenheid der menigte over de door hem behaalde overwinning ook waren, de tijd naderde alvast, dat de Vaderlandsliefde van sommigen, door de baatzucht en den naijver van anderen, door uitheemsche Staatkunde geruggesteund, in de onvruchtbare gevolgen dier overwinning zelve eene bron zou meenen te vinden, of willen zoeken van wantrouwen en verdenking, niet alleen jegens het Vorstelijk Hoofd der Nederlandsche Zeemagt en de voortreffelijkste Bewindslieden van dien tijd, maar dat ook de zoo uitbundige lof, van alom aan de Opper- en Onderbevelhebbers, die bij de *Doggersbank* zoo manhaftig gestreden hadden, toegezwaaid, welhaast zoude vervangen worden door onverschilligheid, verdenking en den snoodsten laster; ja, dat van KINSBERGEN zelfs ook die niet zou ontgaan, maar medegesleept zou worden in een strijdperk, waarin, zoo als een Dichter der Oudheid dit uitdrukte, »geene lauweren zijn te »plukken."

Verre nogtans was het er af, dat die ondankbaarheid zou geweest zijn *nationaal*, of dat ook het zaad van wantrouwen en verdenking, in veler harten listig gestrooid, in die van de Braven in den Lande wortel zou hebben geschoten. Neen! de 5de van Oogstmaand, 1781, was en bleef de dag, als één der roemrijkste dagen voor *Nederland*, dikwerf openlijk en plegtstatig in hoogere kringen, en ook door bijzondere personen, van jaar tot jaar, zelfs onder de Fransche Over-

heersching en ook nu nog, dankbaar herdacht, en waarbij de lof onzer helden niet vergeten wordt. Het is mij ten genoegen, hieromtrent nog te kunnen vermelden, dat aan *Afrika's* uithoek — *de Kaap de Goede Hoop* — nu reeds zestig jaren lang, sommige der oorspronkelijke Nederlandsche ingezetenen dien dag als een' triomfdag bleven vieren, en daarbij een' Oud-Vaderlandschen feestdronk aan onze ontslapene of nog levende dapperen, en aan het hun altijd dierbaar gebleven Moederland, toewijdden. Bij zulk eene gelegenheid niet alleen werd de naam van den Ridder VAN KINSBERGEN met dank en eere genoemd; maar ook de eerste van Bloeimaand, de dag, op welken hij het levenslicht aanschouwde, was voor sommige hunner insgelijks een dag van een voor hem roemrijk herdenken, en bleef dit tot aan zijnen dood (86).

VIERDE TIJDPERK.

NA DE OVERWINNING BIJ DE DOGGERSBANK TOT AAN DE VERMEESTERING VAN HET GEMEENEBEST DER VEREENIGDE NEDERLANDEN, IN LOUWMAAND, 1795.

»Eene nieuwe reeks van gebeurtenissen, — — verbazend en treffend door de verkondiging der groote waarheid: er is eene Magt — — die geheele volken, gelijk enkele menschen, drijft en voortstuwt tot de minst voorziene uitkomsten, tot de voltrekking van haar onwrikbaar raadsbesluit. Het Republikeinsche *Nederland* en het Vorstenhuis van ORANJE in den smeltkroes der beproeving geworpen! — — Ach! de dagen van beproeving braken aan voor *Nederland*, gelijk voor ORANJE. — —

De eer van den Krijgsman ligt in de wijze, waarop hij zijnen pligt vervult; het verband der gebeurtenissen, waardoor het lot der volken bestuurd wordt, is buiten zijn bereik."

Mr. J. BOSSCHA.

In de Nieuwe Nederlandsche Jaarboeken staat in bijzonderheden opgeteekend al wat ter bescherming van den Handel en de Zeevaart door onze Zeemagt, na den zeeslag bij *Doggersbank*, is beproefd en verrigt, en welk werkzaam deel de Prins Admiraal-Generaal daarin zelf genomen heeft. Wij zullen in deze bijzonderheden niet treden, dan voor zooverre die tot kennis van zaken noodwendig zullen behooren te worden aangevoerd, of ook de Schout-bij-nacht VAN KINS-

BERGEN deswege geraadpleegd en daarin betrokken geweest is.

De koopvaardijschepen, voor de *Oostzee* bestemd en in de haven van *Texel* zeilreê liggende, zouden, onder het geleide van den Schout-bij-nacht VAN BRAAM, derwaarts zijn vertrokken. Slechts weinige schepen, tot dit geleide bestemd, had men daartoe kunnen bijeenbrengen, en van die weinige was nog de *Prins Willem* van zes en zeventig stukken, gevoerd door den Kapitein A. DE BRUIN, op de *Zuiderhaaks* verzeild en verloren gegaan. Op den 8sten van Herfstmaand, 1781, vertrok de Stadhouder, Admiraal-Generaal, naar *Texel;* bezocht er het aldaar gereed liggend smaldeel; nam het in oogenschouw, en hield met den Vice-Admiraal HARTSINCK, de Schouts-bij-nacht VAN BRAAM en VAN KINSBERGEN Krijgsraad. Ten gevolge daarvan zou, op uitdrukkelijken last van den Admiraal-Generaal, het smaldeel, bestaande uit vijf oorlogsschepen en fregatten, versterkt door nog zeven ten oorlog uitgeruste Oostindische Compagnie's schepen, en eenige kleinere vaartuigen, op den 11den van Herfstmaand, naar zee zijn gezeild, indien er geene berigten waren ingekomen, dat eene veel sterkere Britsche oorlogsmagt zich in de *Noordzee* bevond, aan welke de Schout-bij-nacht VAN BRAAM, het Nederlandsch smaldeel niet vermeenende te mogen blootstellen, met hetzelve weder in *Texel* binnenviel, en aldaar, benevens de Vice-Admiraal HARTSINCK en de Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN, oordeelde, dat het jaargetijde te ver gevorderd was, om de koopvaardijvloot naar de *Sont* te geleiden, vooral daar, de wind westelijk geloopen zijnde, het vooruitzigt om daarin te slagen, verdwenen was.

De Prins Stadhouder, Admiraal-Generaal, gedrongen door het verlangen der Kooplieden, schreef aan VAN KINSBERGEN, op den 13den van Sprokkelmaand, 1782, dat hij verlangde, dat 's Lands vloot in zee ging, indien dit, naar menschelijke inzigten, zonder zeker gevaar geschieden kon: »S'il étoit (zoo eindigt hij dien brief) »possible de faire quelque coup, qui fît quel»que éclat, et que la campage se terminât par-là glo»rieusement, je crois que ce seroit le vrai moyen de »remettre la tranquillité dans le pays —— il sera tou»jours plus honorable pour la flotte, si elle sort avant »d'avoir un ordre positif, que si on l'oblige à sortir." Voorts wilde hij geene verantwoording in dit geval op zich nemen, maar nam het gevoelen in van de Gemagtigden der vijf Admiraliteits-Collegiën. Deze namen, op hunne beurt, dat van de Vlagofficieren onder hen behoorende in, en vroegen: »of het raadzaam was, het con»vooi te laten zeilen, dan of het jaargetijde ook te ver »was verloopen, om, al was er geen vijand te vreezen, »met een convooi naar de *Oostzee* te gaan en van daar »herwaarts te keeren?" Op deze vraag was het antwoord van de Vice-Admiralen HARTSINCK, REYNST en ZOUTMAN; van den Schout-bij-nacht VAN BRAAM, en de tien Kapiteinen onder zijn bevel, en ook dat van den Schout-bij-nacht DEDEL, en inzonderheid dat van VAN KINSBERGEN, eenparig *neen*. De Gemagtigden uit de vijf Admiraliteits-Collegiën, zich daarbij voegende, deden dien overeenkomstig aan Zijne Hoogheid verslag, en ook deze vereenigde zich met aller gevoelens. Hiermede liepen de verrigtingen van onze Zeemagt voor dit jaar ten einde (87).

Inmiddels voldeed de Schout-bij-nacht VAN KINSBER-

GEN aan eene hem, door den Admiraal-Generaal, opgedragene zending van eenen anderen aard; het bezigtigen namelijk der kusten en stranden van het Gewest *Holland*, waarin hem, bij Besluit van Zijne Hoogheid van den 28sten van Slagtmaand, 1781, de Majoor der Artillerij PARAVICINI en de Generaal-Majoor der Infanterie HARTFELDT werden toegevoegd. Ook in de volvoering van dezen last legde hij zijne kunde en ervaring met den hem altijd eigenen ijver, ten genoegen van den hoogen lastgever, op nieuws aan den dag.

In den beginne van het volgende jaar zag hij twee zijner sedert lang gekoesterde wenschen aanvankelijk vervuld, te weten:

a. Het maken van eene haven in het zoogenoemde *Nieuwe Diep* bij de *Helder*.

b. Het oprigten van eene bende krijgsvolk, onder de benaming van *Mariniers*, en van eene andere, onder die van *Zee-Artilleristen*.

Omtrent het eerste had hij van tijd tot tijd vertoogen bij den Prins Erfstadhouder ingeleverd, waarin hij niet alleen de nuttigheid van zulk eene haven, ter beveiliging van 's Lands oorlogsschepen en tot eene ligplaats voor dezelve, vooral in den winter, had aangetoond; maar ook de wijze, waarop zij zou moeten worden gemaakt, opdat zij aan haar doel zou kunnen beantwoorden, aangewezen. De Secretaris van de Gecommitteerde Raden van het noordergedeelte van het Gewest *Holland*, Mr. H. VAN STRALEN, een van de ijverigste Regenten van dien tijd, en wiens bekwaamheid en invloed dat groote werk zoo zeer bevorderden, schrijft in eene thans voor mij liggende Aanteekening, over dit onderwerp, het volgende: »De aanleg van de schoone ha-

»ven aan het *Nieuwe Diep* hebben wij mede grooten-
»deels aan hem (VAN KINSBERGEN) te danken, zoo ook
»de verbeteringen, sedert daaraan gedaan."

Wat het tweede aangaat, zoo was het altijd zijn denkbeeld, dat het voor ons toenmalig Gemeenebest genoeg was, eene Landmagt te hebben, toereikend om zich tegen den aanval van zijne omringende naburen te kunnen verdedigen; dat zoowel eene gezonde Staatkunde, als de bekrompenheid van onze geldmiddelen in die dagen niet gedoogden, een talrijk leger lang te onderhouden; en dat het zich daarom tot zijne verdediging en onafhankelijkheid voornamelijk moest toeleggen op eene, naar zijnen toestand, geduchte Zeemagt. Onderscheidene memoriën en plannen, van hetzelfde beginsel uitgaande, en tot verschillende, maar tot hetzelfde groote doel strekkende, werden daartoe door hem, van tijd tot tijd, zoowel aan den Prins Erfstadhouder, als aan *Hollands* Raadpensionaris VAN BLEISWIJK, ook zonder daartoe aangezocht te zijn, ingeleverd; doch dezelve bleven meestal, en buiten de schuld van beide, zonder gevolg. De Staatsbesluiten, die daartoe moesten strekken, werden, of niet, of traag, en dikwerf als het reeds te laat was, tot stand gebragt. Het gebrek was (zoo als in een merkwaardig Staatsstuk, van weinig later dagteekening, krachtig en naar waarheid gezegd is) »niet gelegen in den aard der middelen, die
»men van tijd tot tijd had voorgeslagen: — — het
»gebrek schuilde in de inrigting — — in de inge-
»wanden van het Admiraliteitswezen: — — alles zal
»vruchteloos zijn, — — indien de hervorming van de
»vijf *Admiraliteiten*, met opoffering van bijzondere be-
»langen, niet vooraf gaat (88)." Het zou ons tot eene

thans nutteloozе wijdloopigheid vervoeren, indien wij al de ontwerpen wilden vermelden, door VAN KINSBERGEN op onderscheidene tijden uitgedacht en ingeleverd, alle strekkende om 's Lands Zeewezen op eenen krachtigen en eenparigen voet te brengen; slechts weinige van dezelve, hoezeer alle de hoogere goedkeuring, zoowel als die van onpartijdige en kundige mannen wegdragende, hadden eenig gevolg. Onder die weinige echter had hij eindelijk het genoegen, zijn sedert lang voorgesteld ontwerp tot het oprigten van een *Corps Mariniers*, en naderhand ook van dat der *Zee-Artilleristen*, in Lentemaand, 1782, met vele afwijkingen nogtans van het door hem oorspronkelijk ingediend plan, te zien aannemen. Bij de oprigting der bende *Mariniers*, hetwelk bestemd was om tot zes duizend koppen te worden gebragt, had hij verlangd, dat ook daarbij zijn denkbeeld, hetwelk hij gewenscht had bij de oprigting van eene vaste bende *Matrozen* te zien ingevoerd, zou worden verwezenlijkt; en wel derwijze, dat zij wel alleen bestendig tot de zeedienst zouden worden gebruikt, doch niet dan als een op zich zelf staand ligchaam, tot geen der vijf Admiraliteits-Collegiën behoorende, en waarvan de afdeelingen, naar de onderscheidene behoefte van de oorlogsschepen en vaartuigen, daarop zouden kunnen worden verdeeld, zonder onderscheid, tot welk Departement die bodems ook mogten behooren.

Op den 10den van Lentemaand, 1782, werd VAN KINSBERGEN, door den Prins Erfstadhouder, Admiraal-Generaal, tot Majoor-Effectief dezer krijgsbende benoemd, en verkreeg hij gelijktijdig den post van deszelfs Adjudant-Generaal, in welke betrekking hij, tot op dien tijd, alleen eershalve werkzaam geweest was. Nevens

hem werden als Bevelhebbers daarover aangesteld ZOUTMAN, DEDEL, VAN BRAAM, BRAAK, STAERING, MULDER, DECKER en VAN WELDEREN, alle zijne medestrijders bij de *Doggersbank*, en zulks ieder naar den rang, dien zij in 's Lands Zeedienst bekleedden. Andere jongere Officieren, die zich daarbij mede onderscheiden hadden, werden te zelfder tijd daarbij in verschillende rangen benoemd (89). Bij de oprigting van het *Corps Zee-Artilleristen* werden door den Prins Admiraal-Generaal dezelfde keuze en orde gevolgd, zoodat de Luitenant-Admiraal ZOUTMAN tot *Inspecteur* en *Kommandeur* van hetzelve werd aangesteld. Na het overlijden van dezen Vlootvoogd, op den 9den van Bloeimaand, 1793, droeg de Prins Admiraal-Generaal, reeds den volgenden dag, deze krijgsbedieningen aan VAN KINSBERGEN op; welke opdragt door de Staten-Generaal bij akte, op den 17den van Zomermaand daaraanvolgende uitgevaardigd, bevestigd werd.

Met eene aanzienlijke vloot, waarop al de Zeeöversten (ZOUTMAN uitgezonderd), die bij de *Doggersbank* met hem gestreden hadden, als Bevelhebbers, en hij, als Schout-bij-nacht, een smaldeel gebiedende, zich bevonden, was hij op het schip den *Admiraal-Generaal*, onder het opperbevel van den Vice-Admiral HARTSINCK, op den 7den van Hooimaand, 1782, uit *Texel* naar zee gezeild. De vloot echter werd door een' geweldigen storm beloopen, waarin de door hem gevoerde bodem gevaar liep op de *Haaks* te verzeilen, hetgene hem noodzaakte, reeds op den 16den der gezegde maand, in de haven van *Texel* terug te keeren. Het was bij deze gelegenheid, dat omtrent den Schoutbij-nacht VAN KINSBERGEN de getuigenis openlijk werd

afgelegd, dat hij, door zijne kunde, bedaardheid en beleid, het schip den *Admiraal-Generaal* uit het grootste gevaar gered had.

Vóór dit kortstondig uitloopen der Nederlandsche Zeemagt, was er, op den 24sten van Zomermaand deszelfden jaars, op last van den Prins Admiraal-Generaal, door den Vice-Admiraal HARTSINCK, aan boord van het schip, door hem gevoerd, een Zeekrijgsraad belegd, waarin hij, benevens al de Vlagofficieren en Kapiteinen geoordeeld had, dat het ongeraden was, met 's Lands vloot destijds in zee te steken. Dat oordeel en de redenen, waarmede hetzelve bekleed werd, zijn, bij een uitvoerig Verslag, in het breede ontwikkeld, en door de geschiedpen bewaard. Niet alleen de Prins Admiraal-Generaal, maar ook de Afgezondenen ter Admiraliteit vereenigden zich met hetzelve; terwijl, bij eenen, daarna, en wel op den 1sten van Hooimaand, 1782, mede op last van den Prins, gehouden' Krijgsraad, eenpariglijk begrepen werd, dat de kans des oorlogs tegen den vijand niet behoorde te worden beproefd, vóórdat men verzekerd was van de aankomst der vereenigde Fransche en Spaansche vloten in het Kanaal (90). Dat desniettegenstaande 's Lands vloot op den 7den van Hooimaand in zee was gestoken, kan dus wel geen ander oogmerk hebben gehad, dan om zich van die aankomst te verzekeren, en de Nederlandsche vloot met die der Bondgenooten, ter bestrijding van die van den gemeenen vijand, zoo mogelijk te vereenigen.

Het eerst vruchteloos en vervolgens geheel niet uitloopen van 's Lands vloot, gaf ruime gelegenheid aan de Schrijvers van dagbladen en vlugschriften van dien tijd, om het smeulend vuur van wantrouwen in de

harten van onkundige en onnadenkende ingezetenen tegen de Bewindvoerders over ons Zeewezen, en vooral tegen den Prins Admiraal-Generaal, al meer en meer te ontsteken. Dit wantrouwen vermeerderde in geene geringe mate, toen de Afgevaardigden der stad *Leiden*, op den 31sten van Hooimaand, 1782, ter Vergadering van *Hollands* Staten, het Voorstel deden, om naar de oorzaken van de werkeloosheid onzer Zeemagt, van wege den Staat zelven, onderzoek te doen, en er daartoe besloten werd. Het een en ander gaf aanleiding tot, of was het gevolg van eene zeer uitvoerige Verdediging van den Prins Admiraal-Generaal, niet minder dan twee boekdeelen in 8°. beslaande. Die Verdediging werd gevolgd van eene, op goede gronden steunende Wederlegging van de redeneringen, in het Voorstel van *Leiden* vervat, en van de feiten daarbij aangevoerd. Deze Wederlegging werd uitgegeven onder de benaming van: *Consideratiën van importantie op de gewigtige Propositie, door de Heeren Gedeputeerden van de stad Leiden ter Vergadering van Hun Ed. Gr. Mogenden op den* 31*sten Julij*, 1782, *gedaan*, en had eenen Nederlander — VAN KINSBERGEN zelven — tot Schrijver. Het Voorstel, waartegen zij was ingerigt, werd gezegd uit de pen van eenen inwoner van *Leiden*, een' Franschman van geboorte, te zijn voortgekomen.

Het Verweerschrift van den Prins werd, bij uittreksel voor een' iegelijk verkrijgbaar gesteld, maar ook dit bewijs zelfs, dat hij het oordeel der natie niet schroomde, duidde men den Vorst ten kwade, en rekende het hem aan als eene laakbare poging, om het oordeel des volks te verblinden (91). De dapperen zelfs van de *Doggersbank*, en dus ook de Schout-bij-nacht

VAN KINSBERGEN, werden in de dagelijks uitkomende Geschriften niet gespaard, maar onder de verdenking gebragt, dat zij hunne met eede bezworen pligten hadden verzaakt en met 's Lands vijanden heulden; van ZOUTMAN (aan wien voorzeker deze onderscheiding niet welgevallig kon zijn) alleen, zong men:

»Op ZOUTMAN rust onze eer, en zonder 't loof van dezen,
»Was 't voor 't heelal een schande een Batavier te wezen (92)."

Tegen den Prins Erfstadhouder was de verbittering het hoogst gerezen, en trachtte men vooral de menigte op te ruijen. VAN KINSBERGEN, overtuigd van de opregtheid en onschuld zijns Vorstelijken weldoeners, bleef deszelfs getrouwe en onverschrokken voorstander en verdediger. Doch dit was juist hetgene de partijgeest hem niet vergaf. Deze toch is niet gewoon, andere deugden of verdiensten te waarderen, te erkennen of te beloonen, dan die met zijne driften en bedoelingen overeenkomstig zijn. Zoo werd VAN KINSBERGEN den algemeenen haat allengs meer en meer prijs gegeven, omdat hij den Prins voorstond. En de Prins werd gehaat, omdat hij VAN KINSBERGEN hoogschatte en beschermde. Welligt werd dan ook aan VAN KINSBERGEN de eer van de overwinning, bij *Doggersbank* behaald, betwist, omdat de Prins Admiraal-Generaal ook aan hem op zulk eene schitterende wijze, en openlijk, de glorie daarvan had toegekend.

Met al zijne strijdgenooten, die nevens hem hadden gezegepraald, doordrongen van de innige overtuiging, dat zij Overheid en Vaderland getrouw waren geweest en gebleven, beklaagde hij zich dan ook, bij een krachtig verzoekschrift, waarin zij hunne bezwaren inbragten over

den schandelijken laster en onverdienden hoon, waaraan zij, met de overige Officieren der Nederlandsche Zeemagt, in de openbare Geschriften, dagelijks ten doel stonden, zonder dat tot het te keer gaan van dezelve, van wege den Staat, dien zij dienden, eenige maatregel werd aangewend. Voor zooverre dit hun betaamde, verdedigden zij, bij deze klagte, den aangetijgden Vorst in het geven, en zich zelve in het opvolgen van deszelfs bevelen; daarbij verklarende, dat, indien zij in hunne klagten niet mogten worden verhoord, zij het bestuur der oorlogsschepen, hun opgedragen, zouden verlaten, en zich aan hunne eer en pligten verbonden rekenen, het bevel daarvan over te laten aan anderen, in wie de natie meer vertrouwen stelde dan in hen. De Algemeene Staten, zoowel als de Prins Erfstadhouder, verklaarden, bij hun Besluit, op den 7den van Wijnmaand, 1782, dat deze klagten waren gegrond, en vermaanden de Staten der bijzondere Gewesten ten ernstigste, om, ieder in den zijnen, de noodige voorzieningen te doen, dat de losbandigheid der Dagblad- en andere Schrijvers werd beteugeld (93). Het bleek echter alras, dat daartoe geenerlei pogingen gedaan, of dat die althans onvermogend waren geweest. De verdenking tegen het Doorluchtig Hoofd van ons Gemeenebest bleef voortduren, en hierdoor werd op nieuws ook in hem bevestigd, hetgene TACITUS met betrekking tot Keizer GALBA opmerkte: »Als een Vorst »eens in haat geraakt, hetzij hij wel of kwalijk han»dele: men legt hem alles ten laste (94).”

Vruchteloos derhalve bleef des Prinsen verantwoording, en vergeefsch waren ook al zijne volgende pogingen, om het algemeen vertrouwen der natie te her-

9*

winnen. Al wat hij verordende en gebood, werd bedild en miskend. Vergeefs stelde hij, op den 10den van Wijnmaand, 1782, een' Geheimen Raad tot besturing van 's Lands Zeewezen aan, en benoemde daarin, behalve den Luitenant-Admiraal Grave VAN WASSENAAR, de Vice-Admiraals REYNST en ZOUTMAN, den Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN, en de Raad-Fiskaals bij de Admiraliteiten van *Amsterdam* en *Rotterdam*, BISDOM en VAN DER HOOP, met volmagt, »niet alleen, om »hem te dienen van raad, maar ook, om uit zijnen »naam te behandelen alle zoodanige zaken en bijzon»derheden, 's Lands Zeewezen betreffende, als hij, door »veelvuldige bezigheden verhinderd, niet bij magte »zou zijn zelf te kunnen waarnemen; verklarende, dat »het hem aangenaam zijn zou, te allen tijde van hen »te ontvangen zoodanige ontwerpen van voorzieninge »en schikking, als zij vermeenen zouden tot een goed »bestuur van Hoogstdeszelfs qualiteit van Admiraal»Generaal te behooren (95)." Ook dit voldeed den partijgeest niet: en het was uit zijne ondervinding, dat VAN KINSBERGEN, bij den aanvang dezer eeuw, schrijven kon: »Niets is bekwamer en vernuftiger, dan de kwaad»aardigheid der menschen, om zelfs de prijzenswaar»digste daden te verdenken (96)."

Onder zoo veel miskenning en bedilling ging hij, op den 8sten van Wijnmaand deszelfden jaars, tot het doen van eenen kruistogt naar zee. Twee zijner Onderbevelhebbers waren STAERING en de Graaf VAN WELDEREN, vroeger zijne wakkere wapenbroeders bij de *Doggersbank*. Het doel van dezen togt, nergens, voor zooverre mij bekend is, aangeteekend, was, de verwacht wordende Oostindische Compagnie's schepen naar het

Vaderland te begeleiden, en tevens, zoo mogelijk, eenige Engelsche koopvaarders, die men wist, dat uit de *Sont* gezeild waren, te onderscheppen. Bij deze gelegenheid was het, dat hij met het gelukkigst gevolg beproefde, om, bij het ontbreken van een ander middel, met het smaldeel onder zijn bevel door het zoogenaamde *Schulpengat* (hetwelk hij vooraf persoonlijk opgenomen en gepeild had), tegen het begrip der Zeeloodsen, uit *Texel* naar zee te zeilen. Op dezen togt zou de Graaf LODEWIJK VAN WALDECK, bij de legers van onzen Staat destijds te lande dienende, hem gaarne hebben vergezeld, indien hij daartoe verlof had kunnen bekomen, ten einde, zoo als hij zich in eenen brief aan VAN KINSBERGEN uitdrukte: »van hem en op zijn voorbeeld te leeren »zijnen pligt te betrachten, wanneer zich daartoe de ge»legenheid in deze soort van krijgsdienst mogt opdoen." Een groot aantal brieven, na dien tijd door dezen verdienstelijken Krijgsoverste aan VAN KINSBERGEN geschreven, gaven doorslaande bewijzen van zijnen heldhaftig-ridderlijken aard, en van zijne zoowel zedelijke als verstandelijke hoedanigheden en beschaving. Op den 11den van Zomermaand, 1793, aan de zijde van Prins WILLEM GEORGE FREDERIK *van Oranje* heldhaftig strijdende, werd hij doodelijk gekwetst, en stierf kort daarop aan zijne bekomene wonden. BOSSCHA heeft, in zijne bekende Krijgsgeschiedenis, aan den ridderlijken moed, en ook aan de deugden der uitmuntende Moeder van den Graaf, op eene voortreffelijke wijze regt gedaan.

Op den 19den van Wijnmaand, en dus weinige dagen na het uitzeilen van dit smaldeel, overviel hetzelve een verschrikkelijke storm, waarin het oorlogsschip de *Unie*, met vier en zestig stukken gewapend, en door

den Graaf VAN WELDEREN gevoerd, te gronde ging, en deze verdienstelijke zee- en krijgsman zijn graf vond in de golven der *Noordzee* (97).

Na op den 2den van Slagtmaand, 1782, in de haven van *Texel* teruggekeerd te zijn, ontving de Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN het bevel over het Schip van Oorlog de *Vrijheid*, voerende vier en zeventig stukken. Op den 20sten van Sprokkelmaand, des volgenden jaars, werd hij benoemd tot Lid van de Commissie, belast met het onderzoek naar de gesteldheid van de haven van *Vlissingen*, vooral met betrekking tot het in- en uithalen van oorlogsschepen in en uit het scheepsdok aldaar. De lastgeving hield tevens in, dat de Commissie zich naar het zeegat van *Texel* zou begeven, om te onderzoeken, of aldaar, of in den omtrek, eene bekwame gelegenheid was, om oorlogsschepen, beschadigd uit zee komende, te herstellen. Het omstandig, en daardoor zeer uitgebreid Verslag der Gelastigden, die hetzelve grootendeels aan VAN KINSBERGEN te danken hadden, bevat in zich een ontwerp, ter verbetering van het dok, de sluis en de buitenhaven van *Vlissingen*, met eene begrooting van de daartoe noodige kosten, ten beloope van driemaal honderd duizend gulden (98).

Ter vervanging van den Vice-Admiraal REYNST, bekwam hij, als Schout-bij-nacht, in 1784, het bevel over een smaldeel Nederlandsche oorlogsschepen in de *Middellandsche Zee*, en werd op den *Jupiter*, tot dit smaldeel behoorende, geplaatst. In het volgende jaar werd dit smaldeel aanmerkelijk versterkt, ten einde onze koopvaardijschepen tegen de Venetianen, van wie men destijds vijandelijkheden vreesde, te beschermen. Hij

ontving bij die gelegenheid tevens den geheimen last, om de oorlogsschepen, onder zijn bevel, tegen de Oostenrijksche Staten in de *Adriatische Zee* te gebruiken, indien de oorlog, waarmede het Huis van *Oostenrijk* het Gemeenebest bedreigde, tot dadelijkheid mogt uitbarsten. Bij eenen afzonderlijken geheimen brief van den Prins Admiraal-Generaal, werden de middelen, in dat geval aan te wenden, »aan zijne beproefde kunde »en beleid overgelaten, en om tevens alles te doen, »wat hij tot eer en ten nutte des Lands het meest geraden »zou oordeelen." De vrees daarvoor was, zoo als nader bleek, ongegrond, zoodat deze voorzorg onnoodig bevonden werd (99).

Gedurende dit zijn verblijf in de wateren van de *Middellandsche Zee*, vergezelde hij, met het smaldeel, waarover hij gebood, benevens twee Malthezer galeijen en twee Engelsche oorlogsfregatten, eene vloot van drie en twintig oorlogsschepen, die den Koning van *Napels* en *Sicilië* van *Livorno* naar deszelfs hoofdstad begeleidde. Hij zelf bestuurde, als Hoofd van deze vloot, dien statigen togt op eene hem eigene en waardige wijze, die zijn Vaderland eer aandeed. Zoo zeer verwierf hij te dezer gelegenheid de erkentenis en goedkeuring van den Vorst, dien hij vergezelde, dat deze hem met zijne afbeelding, in miniatuur geschilderd, en waarvan het ovaal met diamanten was omzet, eigenhandig beschonk. Daar wij dit dank- en eerbetoon nergens vonden opgeteekend, moesten wij hetzelve kortelijk aanstippen.

Tot op het sluiten van het vredesverdrag tusschen onzen Staat en het Rijk van *Groot-Brittanje*, was hij, voor den roem en het belang zijns Vaderlands, in eene

gestadige briefwisseling met de aanzienlijkste en kundigste Regenten van ons voormalig Gemeenebest, en onder deze voornamelijk met den sedert zoo beroemd geworden' Staatsminister L. P. VAN DE SPIEGEL, toen nog Pensionaris van *Zeeland*. Voor het overige bleef hij, hoezeer bijna altijd in gestadige dienst, werkzaam, om zijne bespiegelende kennis in de Krijgs- en Zeevaartkunde te vermeerderen, ten einde dezelve vervolgens op zijne ondervinding te kunnen toepassen. Vandaar, onder andere belangrijke Schriften, daartoe betrekkelijk, de door den toenmaligen Luitenant ter Zee C. A. VERHUËLL, reeds in 1782, bezorgde uitgave van zijne *Grondbeginselen der Zee-taktiek*, waarop eenige jaren later nog een Bijvoegsel volgde, dat naderhand vermeerderd is uitgegeven. Ik moet aan meerbevoegden de beoordeeling van dezen arbeid overlaten; maar ik heb de bewijzen onder mij, dat ervaren en bekwame Zeeöfficieren, en onder deze de Vice-Admiralen REYNST en HARTSINCK, en inzonderheid ook de Schout-bij-nacht DEDEL, dit Werk in hunne dagen hoog waardeerden, en dat hetzelve, ten gebruike van de Russische Zeeöfficieren, op last van CATHARINA II, in de Russische taal is overgezet. De Admiraal KOUTOUSOFF, aan wien de Keizerin de bezorging van deze vertaling opdroeg, vertrouwde dezelve aan zijnen zoon, die haar in 1792 voltooide. Toen de laatste in Hooimaand, van dat jaar, eenen afdruk dier overzetting aan VAN KINSBERGEN ten geschenke zond, schreef hij hem in den begeleidenden brief: »Schoon, door de zorg van »mijnen vader, geene Werken over de Zee-taktiek aan »de Russische Marine ontbreken, houd ik mij echter »overtuigd, dat de Russische Zeeöfficieren mij be-

»danken zullen, dat ik hen met het Werk van een' »man, zoo ervaren in de kunst, als beroemd in de »Geschiedenis van het Zeewezen dezer eeuw, heb »bekend gemaakt." Zij, die, op eenen afstand van zoo vele jaren, zich geroepen oordeelen, om de wetenschappelijke Geschriften van den Kommandeur, den Kapitein, den Schout-bij-nacht en den Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN te beoordeelen, en met de wetenschappen, tot wier gebied dezelve behooren, en met derzelver geschiedenis volledig bekend zijn, zullen alleen over derzelver waardij kunnen beslissen. Van hen verwachte men dan ook de aanwijzing, waarin de arbeidzame Schrijver oorspronkelijk voorganger, verbeteraar of slechts navolger was; welke gapingen door hem aangevuld; welke zijner uitvindingen of ontdekkingen den naam van geheel of gedeeltelijk nieuwe, of slechts dien van verbeteringen verdienen, en van welke nuttigheid zij voor het Zeewezen in het algemeen, en voor dat van zijn Vaderland in het bijzonder, zijn geweest en nog zijn. Bij het onderzoek van dit alles, hetwelk wij den Krijgs- en Zeevaartkundigen Geleerden aanbevelen, zal, naar wij vertrouwen, blijken, dat, indien al de Schriften van VAN KINSBERGEN het merk van menschelijke onvolmaaktheid dragen, zij echter, beoordeeld naar den tijd, waarin zij het licht zagen, bewijzen zullen, dat de Held en Schrijver aan de volmaking van de door hem geliefkoosde wetenschappen niet zonder vrucht heeft gearbeid, en zoo al niet zijne tijd-, althans zijne Landgenooten ver is vooruitgegaan.

Maar behalve tot het ontwerpen en zamenstellen van deze en andere door hem uitgegevene Schriften, de Zeedienst betreffende (100), waren zijn onvermoeide geest

en vlug vernuft bestendig bezig met het uitvinden en bewerken van verschillende ontwerpen, wier uitvoering hij van tijd tot tijd voor zijn Vaderland nuttig oordeelde te zijn. Omtrent een derzelve, hetwelk hij aan het onderzoek en oordeel van den Raadpensionaris VAN BLEISWIJK, dien hij daartoe bevoegd achtte, onderworpen had, schreef deze hem op den 29sten van Wintermaand, 1781: »Het stuk, hetwelk ik hierbij terugzen»de, draagt geheel mijne goedkeuring weg; het is uit»muntend, doet eere aan uw genie, juisten blik en »aan de naauwkeurigheid uwer waarnemingen." Welk stuk dit geweest is, heb ik vruchteloos nagespoord.

Tot het doen van waarnemingen en proeven, bediende hij zich van de bekwaamste onder zijn onmiddellijk bevel dienende Officieren, die hij daartoe van tijd tot tijd minzaam uitnoodigde. Elke hunner mededeelingen was hem steeds welkom; hij beproefde het door hen uitgedachte, en liet, te hunner aanmoediging, nooit eene gelegenheid voorbijgaan, om hunne verdiensten kenbaar te maken, en hen met onderscheiding te bedanken. De kundige Kapitein, Graaf VAN BYLAND, ondervond dit, toen hij op het denkbeeld was gekomen, om Tafels te maken, ten einde den afstand der schepen te bepalen. Na gedaan onderzoek keurde de Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN dezelve goed, en maakte dit openlijk bekend (101).

Het groot aantal ontwerpen, het Zeewezen van ons Vaderland betreffende, die hij den Prins Admiraal-Generaal, hetzij daartoe last hebbende of niet, aanbood en ook aan de kundigste Regenten van dien tijd mededeelde, en waarvan sommige geheel of gedeeltelijk nog voorhanden zijn, maakt het onmogelijk te gissen, welk

het straks genoemde stuk was, dat door den Raadpensionaris VAN BLEISWIJK bedoeld werd. Maar van al de door hem ontworpen plannen zal dat wel het merkwaardigste blijven, waarbij hij de oprigting van een vast Corps Zeeöfficieren en matrozen voorstelde. Het hoofdbeginsel, door hem, zoo als wij vroeger gezien hebben, in Russische dienst reeds aangenomen, was daarbij tot grond gelegd. De matrozen namelijk, wier getal hij tot vier duizend wilde gebragt hebben, zouden in tijd van vrede voor de helft verlof hebben, om op de Vaderlandsche koopvaardijschepen te dienen. Te regt meende hij, dat daardoor niet alleen in het gebrek van zeevolk voor de handelvaart aanmerkelijk zou kunnen worden voorzien, maar dat zij, door het, immers voor een gedeelte, besparen van aanridsgelden, met minder kosten gedreven zou kunnen worden. Tot aan het einde zijns levens was de verwezenlijking van dit plan een zijner meest geliefkoosde wenschen. Hoogst welgevallig was hem daarom de poging der Maatschappij: *Felix Meritis*, te *Amsterdam* gevestigd, toen zij in het jaar 1816 de Prijsvraag uitschreef, waarbij zij verlangde: *eene opgave der middelen ter aankweeking van een' nationalen matrozenstand*, en dat de verdienstelijke P. ASMUS, die voor het Antwoord daarop, in 1823, met eenen gouden gedenkpenning bekroond werd, onder die middelen, ook zijn ontwerp niet had voorbijgezien.

Door het een en ander lof en dank verwervende, vestigde hij op zich de oplettendheid van de Geleerden in en buiten zijn Vaderland, en werd hij voornamelijk door sommige onder de eerste van tijd tot tijd geraadpleegd over zaken en onderwerpen, eenigermate

tot zijne meest geliefde wetenschappen betrekkelijk. Vele van deze vragen en van de antwoorden op dezelve zijn nog aanwezig; waaronder wij echter missen zijne op voorzeker langdurige ervaring berustende denkbeelden over het *Zeeregt*, welke hij, in 1786, mededeelde aan den beroemden Hoogleeraar F. W. PESTEL, die hem, in zijnen brief daartoe, op de volgende wijze uitnoodigde: »Mijn verlangen, om de beginselen van het Zee»regt op meer vaste gronden te ontwikkelen en vast »te stellen, doet mij de vrijheid nemen, mij onmid»dellijk te wenden tot hem, wiens gaven, kundighe»den en verdiensten door geheel *Europa*, niet minder »dan door het Vaderland, in allen opzigte zijn er»kend — — uwe *humaniteit* en edele wijze van den»ken geven mij de zekerheid, dat mijn aanzoek in deze »door u niet als onbescheiden zal worden beschouwd." Bij dezen brief had de Hoogleeraar een aantal vragen gevoegd, die wij weten, dat door VAN KINSBERGEN wel zijn beantwoord; maar welke vragen en antwoorden, noch in het oorspronkelijke, noch in afschrift meer voorhanden zijn (102).

Na van den kruistogt in de *Middellandsche Zee* te zijn teruggekeerd, bleef hij eenigen tijd buiten werkelijke dienst. Gedurende dien tijd verbond hij zich, op den 23sten van Hooimaand, 1786, in den echt met Vrouwe HESTER HOOFT, weduwe van den Heer Mr. GEORGE CLIFFORD, in leven Schepen der stad *Amsterdam*. Deze verstandige en beminnelijke vrouw, eene echtgenoote zijner waardig, maakte echter slechts negen jaar het geluk zijns levens uit. Zij overleed te *Amsterdam* op den 15den van Grasmaand, 1795. Door dit huwelijk kwam hij in betrekking van aanverwantschap, niet

alleen met den Amsterdamschen Burgemeester Mr. HENDRIK HOOFT, DANIËLSZ., wiens eenige dochter zijne echtgenoote was, maar ook later met den vermaarden Mr. GIJSBERT KAREL Graaf VAN HOGENDORP, door diens huwelijk met Vrouwe HESTER CLIFFORD, de oudste dochter van Mevrouw VAN KINSBERGEN.

Groot voorzeker was het verschil in Staatkundige begrippen en gedrag tusschen den Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN en den Amsterdamschen Burgemeester HOOFT; en toch heeft dit verschil nooit eenen nadeeligen invloed gehad op derzelver wederzijdsche achting en vriendschap. Gaarne had hij gezien, dat zijn brave en altijd zoo welmeenende behuwdvader het woelig tooneel van Staatstwisten en volksberoering had verlaten, om zijne reeds vergevorderde jaren in ruste, en omringd van zijne hem teeder beminnende kinderen en kindskinderen, te eindigen; maar eigen wijsgeerig nadenken en ervaring hadden hem overtuigd, dat het inzien van het ware of valsche eener zaak niet afhankelijk is van der menschen wil; dat onder de verschillende partijen, die destijds ons Vaderland verdeelden, een aantal eerlijke mannen gevonden werden, wier beginselen en daden het welzijn van den Burgerstaat ten oogmerk konden hebben, al schenen die het tegendeel daarvan aan den dag te leggen, en dat aan hem, die ter goeder trouw handelde, naar het licht, dat hij ontving, de naam van een goed man of braaf burger niet ontzegd kon worden. En hoe zou hij, die zoo dacht, ook daarnaar zich niet gedragen hebben in de beoordeeling van de meening en handelingen van eenen grijsaard, wiens goede wil, zelfs bij vele andersdenkenden, niet ernstig kon in twijfel getrokken worden!

Van dezen edelen wijsgeerigen zin gaf hij dan ook altijd, zelfs bij het blaken van de partijwoede in ons Vaderland, de schoonste bewijzen. Niet zelden toch gebeurde het, dat de Stadhoudersgezinde zoon, het Hof van den hem zoo begunstigenden Prins verlatende, den Vorst niet verzweeg, dat hij eenige dagen met, of bij deszelfs volksgezinden tegenstander zou gaan doorbrengen. Later, toen, na het inrukken der Pruissische legers in *Holland*, de gewezen Burgemeester van *Amsterdam* zich van daar had verwijderd, en te *Zwolle*, werwaarts hij zich veiligheidshalve begeven had, zich onthield, liet VAN KINSBERGEN niet na, om, ter verbazing van sommige kleingeestigen, die toonden hem niet te kennen, zoo liefderijk als groothartig, den goeden grijsaard te gaan bezoeken en openlijk te vereeren, als den man, die hij wist, dat ook dan, wanneer hij gedwaald had, zich geen kwaad bewust was. Na 's mans overlijden betreurde hij dien, in zijn oog door alle tijden waardigen schoonvader zoo hartelijk, dat hij, ter gedachtenis van hem, in de Kerk der Hervormden te *Vreeland* een gedenkteeken, met deszelfs afbeelding daarop in marmer gebeiteld, zou hebben doen oprigten, indien de ongunst dier dagen zulks niet verhinderd had. De zorg daarvoor had hij opgedragen aan de Heeren Mr. D. HOOFT, GERRITSZ., en H. C. SERRURIER. Het opschrift, daarvoor ontworpen, hetwelk, benevens de keurige teekening door den Heer ZIESENIS, voor het gedenkstuk vervaardigd, onder mij berust, zou het volgende geweest zijn:

»Elk, die het oud Burgemeesterlijk geslacht van »HOOFT kent, erkent in hetzelve de beminnelijke deug»den van eerlijkheid en nederigheid; en daar deze

»deugden bijzonder in den Amsterdamschen Burgemees-»ter HENDRIK HOOFT, DANIËLSZ., hebben uitgemunt, heeft »het levendig gevoel daarvan zijn' schoonzoon, den »Luitenant-Admiraal en Ridder VAN KINSBERGEN, hem dit »gedenkteeken doen stichten."

Het hinderde VAN KINSBERGEN, die, bij zijne afkeuring der Staatkundige gedragingen van HOOFT, nogtans aan deszelfs goede bedoelingen regt deed, geweldig, dat een vermaard Dichter, in een zeer toegejuicht vers, en voorzeker in eene dubbele poëtische overijling, den toen reeds overleden' man bij eenen CRASSUS vergeleek.

Minder afstands was er tusschen de Staatkundige begrippen van VAN KINSBERGEN en die van zijnen behuwdschoonzoon, den Grave VAN HOGENDORP. Beide waren door de geschiedenis en de lotgevallen van hun Vaderland volkomen overtuigd, dat het Huis van ORANJE nooit zonder gevaar voor 's Lands overige Regenten kon worden vernederd, en dat het volk daarin den waarborg zag tegen zijne onderdrukking (103). Maar al ware dit anders geweest; al had een dubbel huwelijk hen ook door geene heilige banden vereenigd, zij zouden elkanders meeningen, zonder met dezelve te kunnen instemmen, hebben geëerbiedigd, zoo als zij de hunne, op hunne beurt, wilden geëerbiedigd hebben. Met andere woorden: zij waren in het Staatkundige, zoomin als in het Godsdienstige, *Inquisiteuren*, en haatten of vervolgden nooit andersdenkenden.

Groote verpligting, zoo als wij vroeger zagen, had VAN KINSBERGEN, in zijne krijgsmans-loopbaan, aan den Prins Erfstadhouder als Admiraal-Generaal. In die betrekking zelfs was hij, zoo als een regtschapen oorlogsman zijn kan en moet, van dien Vorst afhankelijk.

En echter deelde hij niet in alles de denkwijze van denzelven, noch keurde hij de maatregelen, die daarvan het gevolg waren, blindelings goed. Als krijgsman zijnen eed getrouw, en gehoorzaam aan de bevelen, die hij ontving, bleef hij, als burger, vrij en onafhankelijk in zijne begrippen omtrent het oorbaar van den Staat, en rekende het zich ten pligt, daarnaar te handelen op eene wijze, zoo als hem dit voegde. Onder die begrippen, welke hij zelfs voor den Prins niet verheelde, was vooral dit, dat men nimmer moest gedoogen, dat een vreemd Vorst zich met de huisselijke aangelegenheden van ons toenmalig Gemeenebest bemoeide; veel minder, dat men uitheemsche wapenen tot de beslechting van inheemsche twisten moest inroepen.

Wij laten in het midden, aan wien men meer bepaald den gewapenden inval der Pruissische legers in ons Vaderland, in den herfst van 1787, die zoo noodlottig in de gevolgen was, moest wijten; wie denzelven uitgelokt, voorbereid en bevorderd hebbe? maar dit weten wij, dat VAN KINSBERGEN onder die Stadhoudersgezinde Nederlanders behoorde, die van de partijwoede dier dagen eenen geweldigen afkeer hadden. Dit echter belette het toenmalig Defensiewezen der stad *Amsterdam* geenszins, om zijne woning aldaar, gelegen op de Keizersgracht, over de Westermarkt, in het laatst van Herfstmaand, 1787, door een' Vaandrig der Schutterij, bijgestaan door vijftien gewapende manschappen, te laten doorzoeken. Een fraai jagtgeweer, een klein geweer en eene sabel, die de eenige vruchten van dit onderzoek waren, werden door den Vaandrig medegenomen, bij het Defensiewezen voormeld gebragt, door hetzelve geweigerd te ontvangen, en naderhand terug-

gegeven. Welk regt VAN KINSBERGEN, als ingezeten van *Holland* en als Burger en Poorter van *Amsterdam*, ook had, zich over dezen gewapenden inval, het schenden van zijne woning en het aanranden van zijn' eigendom te beklagen, hij was een te goed en te edeldenkend burger en beminnaar van zijn Vaderland, om, zelfs na de verandering van zaken, in 1787, daaraan ooit te denken, veel minder daarover te spreken. Die Omwenteling keurde hij, om de wijze, waarop zij door geweld van uitheemsche wapenen was bewerkstelligd, te zeer af, dan dat hij door een ontijdig beklag over het bijzonder onregt, hem aangedaan, den algemeenen haat tegen de onderliggende partij zou hebben willen vermeerderen. Het tegendeel toonde hij openlijk door zijn daarop gevolgd gedrag.

Na voor een' onbepaalden tijd verlof uit 's Lands dienst gevraagd en erlangd te hebben, verliet hij, in het laatst van 1787, met zijne echtgenoote en aangehuwde dochters, zijn Vaderland, en bragt een' geruimen tijd in de Oostenrijksche Staten, inzonderheid te *Weenen* door. Bij JOSEPH II werd hij met onderscheiding ontvangen, en, met zijne echtgenoote en hare kinderen, herhaaldelijk bij alle gelegenheden aan het Hof en de tafel toegelaten, wanneer de Keizer zich dikwerf op de uiterst vereerende wijze met hem onderhield.

Gedurende zijn verblijf in deze hoofdstad werd hij, van wege *Ruslands* Keizerin, wederom op het dringendst aangezocht, om zich op nieuws aan hare dienst te verbinden. De daartoe door haar uitgevaardigde Lastbrief in de Russische taal, op den 29sten van Slagtmaand, 1787, door haar te *St. Petersburg* geteekend, was, volgens de daarvan voorhanden zijnde vertaling,

door den Russischen Consul VAN OLDECOP vervaardigd, van den volgenden inhoud: »Reeds kort na den laatsten »oorlog wegens de zaken van *Amerika*, had ik mij- »nen Afgezant in *Holland* den last gegeven, om den »Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN van mijnentwege voor »te stellen, wederom in mijne dienst te treden. De »omstandigheden van dien tijd verhinderden hem ech- »ter, daaraan destijds gehoor te geven. Sedert heb ik »narigt bekomen, dat de redenen, die hem toen be- »letteden, misschien thans niet meer bestaan. Ik heb »uit dien hoofde mijnen Gezant in *'s Hage*, KALIT- »SCHEFF, gelast, dat aanbod te hernieuwen, ten einde »hem over te halen, op nieuws in mijne dienst te tre- »den; en daar ik kennis draag, dat gij, gedurende den »oorlog met de Turken, zeer bevriend met hem zijt ge- »weest, draag ik u denzelfden last op, met bevel, hem »gelijktijdig te berigten, dat hij in den rang van Vice- »Admiraal zal worden aangesteld, en daar ik gewoon »ben, aan talenten en verdiensten regt te doen, kan »hij tevens verzekerd zijn van mijne bijzondere wel- »willendheid. Zoodra gij van zijn besluit kennis zult »dragen, moet gij mij daarvan verslag doen. Indien hij »besluit mijn aanbod te aanvaarden, raad hem dan, zoo »spoedig mogelijk de reis herwaarts te ondernemen." Deze last was door de Keizerin aan haren Staatsminister, den Graaf van BESBORODKO; door dezen aan den Russischen Gezant bij onzen Staat; aan dien bij het *Weener* Hof; aan den Russischen Zaakgelastigde te *Munchen*, en eindelijk aan den Consul VAN OLDECOP, onderscheidenlijk overgedragen. Persoonlijk, of in geschrifte, kweet elk hunner zich van den aan hem gegeven' last. Keizer JOSEPH II zelf ondersteunde dit aanzoek, zoowel als de

Prins VAN KALITSCHEFF, Ruslands Afgezant te *'s Gravenhage*, die daartoe de medewerking van den Prins Erfstadhouder inriep. De Prins VAN KALITSCHEFF (zoo als hij dit in Lentemaand, 1788, aan VAN KINSBERGEN melddde) vleide zich zelfs met 's Prinsen ondersteuning. Bij de brieven over dit onderwerp, aan VAN KINSBERGEN geschreven, zijn gevoegd de opgaven van den staat der Turksche en Russische zeemagt in de *Zwarte Zee* en derzelver omtrek, zoo als die destijds bestond; waarom wij het hoogst waarschijnlijk achten, dat VAN KINSBERGEN's bestemming, indien hij den hem gedanen voorslag had aangenomen, wederom zou geweest zijn te strijden op dezelfde zee en tegen dezelfde vijanden, waarop en tegen welke hij, vele jaren vroeger, zoo veel roem behaald had.

Opmerkelijk zijn de brieven, met betrekking tot VAN KINSBERGEN's verblijf te *Weenen*, en het aanzoek, door den Ambassadeur van onzen Staat aan het *Weener* Hof, den Baron VAN HAEFTEN, aan *Hollands* Raadpensionaris VAN DE SPIEGEL, in Louw- en Sprokkelmaand, 1788, geschreven. Uit dezelve blijkt, dat de destijds te *Weenen* zich bevindende Ministers van *Engeland* en *Pruissen* zich aan het besluit, door den Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN te nemen, zeer lieten gelegen zijn; zoo zelfs, dat de Pruissische Gezant verklaard had, dat het zijn Hof onaangenaam wezen zou, indien VAN KINSBERGEN aan dat aanzoek voldeed. »Doch," schrijft der Staten Gezant VAN HAEFTEN, »ik ben overreed, dat »de Heer VAN KINSBERGEN geen' raad noodig heeft, om »zich te *determineren*." In eenen anderen brief geeft hij kennis, dat men met de schitterendste aanbiedingen den Heer VAN KINSBERGEN gestadig bleef vervol-

gen; maar dat hij vertrouwde, dat deze daaraan geen gehoor zou geven. Later schrijft hij: »De *ambitie* van »den meergenoemden Zeeman wordt te meer aangezet, »omdat de Graaf VAN ORLOFF, wegens zijne zwakke ge»zondheid, het *kommando* over de (Russische) vloot »afgeslagen hebbende, VAN KINSBERGEN zonder eenige »tegenspraak het *kommandement en chef* (in de *Zwarte* »*Zee*) zou verkrijgen." Eindelijk kunnen wij niet onvermeld laten eene omstandigheid, door den Heer VAN HAEFTEN in zijnen brief van den 19den van Louwmaand, 1788, medegedeeld. »Een aanzienlijk Staatsbeampte »van het Oostenrijksch Hof," schrijft hij daarin, »vroeg »eens aan VAN KINSBERGEN, of, ingeval men aan een »vloot of esquader de passage door het naauw van *Gi*»*braltar* wilde beletten, er echter dan nog geene mo»gelijkheid was, om die *oppositie* te leur te stellen »en er ongestoord door te komen? De Nederland»sche Schout-bij-nacht gaf hierop geen volledig antwoord; »en toen de vrager, hierop verder aandringende, de op»merking maakte, dat het den Engelschen Admiraal »HOWE gelukt was, om in het gezicht van de vereenigde »Spaansche en Fransche vloten, *Gibraltar* te victuali»ëren, zulks mitsdien niet onmogelijk was, hernam »VAN KINSBERGEN: »Het passeren van de *Straat van Gi*»»*braltar* met een vloot of esquader, en de vesting van »»mondbehoeften voorzien, zijn niet dezelfde zaken, »»en er is ook geene *comparatie* te maken tusschen de »»Engelsche en Russische Marine." Op deze en nog »andere wijze dit onderhoud met hem voortgezet zijnde, »werd hem het voorstel gedaan, om een plan te ontwer»pen, waarnaar gehandeld wordende, de doortogt mo»gelijk ware. »Ik heb de eer om in mijn Vaderland

»»eene Republiek te dienen, en maak geen plan van zulk »»een' aard voor eene vreemde Mogendheid."" Met deze woorden sloot VAN KINSBERGEN dit zoo listig aangevangen gesprek. »Het was niet twijfelachtig," schrijft VAN HAEFTEN, »dat dit alles met voorkennis en zelfs op last van »den Keyzer is geschied, en bewijst, dat men te *St. Pe*»*tersburg* wezentlijk voor moet hebben — — een es»quader naar de *Middellandsche Zee* te zenden, en dat »men in dat geval voor *Spanje* vreest, en die vrees »toont wederom, dat het met het ontwerp van eene »*triple alliantie*, tusschen *Frankrijk* en de twee Key»zerlijke Hoven, zoo vlot niet gaat, als er het geroep »van is."

VAN KINSBERGEN had van het hem gedaan aanzoek kennis gegeven aan den Prins Admiraal-Generaal, en de vergunning verzocht, om daaraan te voldoen. Z. H., hetzelve hebbende onderworpen aan de toestemming van de Staten-Generaal, werd, bij derzelver Besluit van den 19den van Sprokkelmaand, 1788, gemagtigd, om in dezen te handelen naar welgevallen. Weinig dagen daarna gaf hij aan VAN KINSBERGEN kennis, dat hij, hoe ongezind anders om daaraan te voldoen, alleen om de Keizerinne met geene weigering te bejegenen, aan hem toestond in de Russische dienst tijdelijk over te gaan; onder de voorwaarde echter, dat hij niet alleen in dienst van zijn Vaderland zou blijven, maar ook met de toezegging, dat hij de betrekking zou behouden van Adjudant-Generaal der Marine, en dat zoodra de Staat zijne dienst mogt noodig hebben, hij op het eerst opontbod zou terugkomen, om op 's Lands vloot volgens zijnen rang te dienen.

Blijkbaar was het, dat het tijdelijk ontslag door den

Prins, die persoonlijk altijd aan VAN KINSBERGEN zoo gehecht bleef, tegen zijnen zin, en alleen om de magtige Alleenheerscheresse te believen, verleend was. De aarzeling van VAN KINSBERGEN, gevoed door de bede en de wenschen zijner echtgenoote en aangehuwde dochters, zijne eerzucht, die niet weinig gestreeld werd door het daarmede overeenkomstig verlangen, dat de Prinses *van Oranje*, die hem en zijne verdiensten hoogschatte, in hare aan hem geschreven brieven, herhaaldelijk geuit had — dit alles deed hem eindelijk besluiten, om het hem gedane aanzoek, hetwelk met de aanzienlijkste aanbiedingen, ook ten behoeve van zijne echtgenoote en aangehuwde kinderen vergezeld was geweest, in Lentemaand, 1788, van de hand te wijzen, en alzoo eer en goud aan zijn Vaderland en betrekkingen op te offeren (104).

Groot was de blijdschap der zijnen over dit besluit. Hij gaf daarvan uit *Praag*, alwaar hij zich destijds bevond, kennis aan den Prins Admiraal-Generaal, en nog afzonderlijk aan de Prinses *van Oranje*. De brief van de laatste, ten antwoord op den zijnen, aan hem over dit onderwerp, op den 25sten van Lentemaand, 1788, uit *'s Hage* geschreven, is een vervolg van onderscheidene vroegere; maar deze inzonderheid is zoowel voor de vermaarde Schrijfster, als voor hem te vereerend, dan dat wij dien niet in de oorspronkelijke taal, waarin hij geschreven is, en in zijn geheel zouden mededeelen. Hij luidt letterlijk aldus:

Le 25 *Mars*, 1788.

Monsieur!

»Je suis en bonne possession de vos lettres de »*Vienne* et de *Prague*. J'ai vu avec beaucoup de plai-

»sir par la première que vous avez pris la résolution »de ne pas aller en *Russie;* j'espère que la seconde »lettre du Prince n'aura rien changé à votre plan; »c'est sur les instances de Mr. DE KALITSCHEFF et par »le scrupule de ne pas vouloir s'opposer à votre for»tune, que le Prince vous l'a écrite, mais par une »troisième qu'il a adressé à REEDE à *Berlin*, vous verrez »que vous avez très-bien saisi le sens de notre première »lettre, et que le Prince est fort charmé que vous »nous restiez. Je me réserve de vous entretenir une »autre fois sur les améliorations, dont vous me parlez »pour la Marine. Soyez persuadé de la parfaite estime, »avec laquelle je ne cesserai d'être"

Monsieur!

Votre affectionnée servante,
WILHELMINE.

Een groot aantal brieven van deze Vorstelijke hand aan VAN KINSBERGEN, gedurende een aantal jaren geschreven, stellen het karakter, het doorzigt en den edelen geest dezer Prinsesse in het voordeeligst daglicht. Indien het aan ons oogmerk al dienstbaar zijn kon, zou de welvoegelijkheid ons echter wederhouden, om van sommige daarvan, met zoo veel vertrouwelijke openhartigheid geschreven, gebruik te maken. Welligt zal later eerst het tijdstip geboren zijn, dat deze en andere, door deze Koninklijke Prinses, aan de voortreffelijkste mannen van haren tijd, en vooral ook die, welke door haar aan den Grave G. K VAN HOGENDORP geschreven werden, geheel of gedeeltelijk kunnen worden medegedeeld; maar dan zal het ook blijken, dat deze Vorstin, zelfs niet door onpartijdige Schrijvers, naar

waarheid gekend en beoordeeld geworden is. Dit nogtans moeten wij uit die brieven opteekenen, dat uit geene van dezelve blijkt, dat deze Vorstin ooit bedacht is geweest, om in de *Oostenrijksche Nederlanden* voor den tweeden tak van het Huis van ORANJE-NASSAU een *établissement* te verkrijgen, of dat VAN KINSBERGEN ooit in last zou hebben gehad, om, ter bereiking van dit oogmerk, met de Nederlandsche vloot naar *Antwerpen* te zeilen, ten einde aldaar de Franschen te voorkomen. Het eerste is door den geleerden Uitgever van BILDERDIJK's zoogenaamde *Geschiedenis des Vaderlands* verondersteld; terwijl het laatste in een stuk, hetwelk hij gelooft van den beruchten H. VAN DER NOOT afkomstig te zijn, en door hem is medegedeeld, stellig gezegd wordt (105).

In den aanvang van 1789, in zijn Vaderland naauwelijks teruggekeerd, werd aan den Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN, reeds in het begin van Grasmaand, het bevel opgedragen over het smaldeel van *évolutiën*, hetwelk bestemd was, om, gedurende den toen ophanden zijnde zomer, in de *Noordzee* te kruisen. Hij voldeed aan dezen last, en heesch zijne vlag op het schip de *Vrijheid*, van zeventig stukken, bemand met vier honderd koppen. De Vice-Admiraal A. W. DE MAN, in later tijd zijn vriend, die hem hoog waardeerde, trad op dezen bodem als Adelborst het eerst in dienst van zijn Vaderland.

Het was omtrent te zelfder tijd, dat de Deensche Staatsdienaar, de Graaf VAN BERNSTORFF, op last van zijnen Koning, aan VAN KINSBERGEN het opperbevel liet aanbieden over de Deensche vloot, die, met eene Russische vereenigd, voor den krijgstogt op de *Baltische*

Zee bestemd was, om de Zweden en Turken aldaar te bevechten. Het leiden van deze onderhandeling met VAN KINSBERGEN had de Graaf VAN BERNSTORFF toevertrouwd aan den Deenschen Staatsman GULDENCRONE, die bij VAN KINSBERGEN sedert lang in hooge en welverdiende achting stond, en eene bestendige briefwisseling met hem onderhield. Uit de brieven van GULDENCRONE blijkt, bijna in elken regel, welk een prijs er in *Denemarken*, inzonderheid door den dapperen Kroonprins, op de dienst van onzen Landgenoot gesteld werd. Het stond aan VAN KINSBERGEN geheel, om de voorwaarden, op welke hij dat opperbevel zou aanvaarden, te bepalen. Hij werd, tot in alle bijzonderheden en zonder eenige achterhouding, onderrigt van den staat der Deensche zeemagt, die destijds op zulk eenen geduchten voet was gebragt, dat zij den naijver van andere Zeemogendheden, inzonderheid van *Engeland*, opwekte, en die daarom welligt door deze, bij het bombardement van *Koppenhagen*, nog in onze dagen, na eene heldhaftige verdediging, vernield werd. Alles, wat de eerzucht van VAN KINSBERGEN, toen nog in de volle kracht zijns levens, streelen kon: — het waarschijnlijke, dat hij over de vereenigde Deensche en Russische vloten het gebied zou voeren; — dat men in hem den man zag, aan wien men het geheel herstel der Deensche zeemagt verschuldigd zijn zou; — dat het Deensche zeevolk, hetwelk hij zelf op zijne togten en in den strijd als dapper had leeren kennen, hem als Vlootvoogd wenschte, en dat de Deensche natie er trotsch op zou zijn, een' Vlootvoogd te bezitten, die met zoo veel regt haar door andere zeevarende volken zou worden benijd: dit alles werd hem op de vleijendste wijze voorgesteld.

Vergeefsch echter waren deze schitterende aanbiedingen; vruchteloos ook zoo vele het hart van VAN KINSBERGEN streelende uitboezemingen, om hem tot de aanvaarding van het hem aangeboden bevel over te halen: de liefde voor zijn Vaderland en zijne waardste betrekkingen, vereenigd met de afradende pogingen van den Prins Admiraal-Generaal, de Prinsesse *van Oranje*, van *Hollands* Raadpensionaris VAN DE SPIEGEL en zoo vele andere zijner Landgenooten, overwonnen zijnen dorst naar nieuwen roem, waartoe hem zulk een heerlijk uitzigt geopend was. Op den 8sten van Grasmaand, 1789, gaf hij van zijn weigerend besluit, door tusschenkomst van zijnen vriend GULDENCRONE, aan den Deenschen Staatsdienaar BERNSTORFF kennis; en na hetzelve, onder andere, ook aan den Prins Admiraal-Generaal en *Hollands* Raadpensionaris te hebben medegedeeld, ontving hij van beide de vereerendste betuigingen van hun welgevallen en tevredenheid deswege. Die van den laatsten waren in de volgende bewoordingen vervat:

»Het is niet buitengewoon, Mijnheer! dat een man »van zoo vele algemeen erkende verdiensten, als gij, »door alle natiën, die deze weten te waarderen, wordt »opgezocht en in derzelver dienst verlangd; maar het »is toch veel zeldzamer, dat zoo vele voortreffelijke ta»lenten, als gij bezit, vergezeld gaan van die hoeda»nigheid, waardoor hij weêrstand weet te bieden aan »de vleijendste uitlokselen van eer en voordeel, die zijn »eigen Vaderland hem niet geven kan. De Prins, aan »wien ik de brieven van den Heer GULDENCRONE heb me»degedeeld, heeft mij gelast, om bij u de verzekering »te herhalen van al hetgene hij u bij andere dergelijke »gelegenheden gezegd heeft; dat hij te allen tijde

»bereid zal zijn, om u de opofferingen te vergoeden, »die gij nu wederom aan uw Vaderland en deszelfs dienst »gedaan hebt. Wat mij betreft, Mijnheer! ik hoop ge»noeg bij u bekend te zijn, om niet noodig te hebben »mijne verkleefdheid aan, en mijne hooge achting jegens »u op nieuws te betuigen."

Vaderlandsliefde en eene eerzucht, daaraan ondergeschikt, hadden zijn gedrag in dezen bestuurd. Hoe zou hij, bij den steeds toenemenden partijgeest, die den val van zijn Vaderland voorspelde, dat Vaderland hebben kunnen verlaten, en het aan uit- en inheemsche vijanden ter prooije laten! Niet alleen bleef hij als krijgsman zijne dienst op nieuws aan hetzelve toewijden; maar ook nog een edeler oogmerk bezielde hem in die dagen, te weten: de verzoening van de verschillende Staatspartijën met elkander in ons voormalig Gemeenebest. Onder alle deze kende hij waardige mannen, die naar zijn begrip het Vaderland om dat Vaderland, en niet om zich zelven beminden, en hij wist, dat velen hunner hem hoogachtten. Veelvuldig waren de pogingen, die hij daartoe beproefde; maar alle, zoo als de uitkomst bewezen heeft, mislukten, even als die van zijnen vriend, den Baron VAN LOË, wiens brieven *over de oorzaken van de Nederlandsche burgergeschillen, en de middelen, om die te doen uitloopen tot het welzijn des Lands*, in dit en het volgend jaar te *Zutphen* in de Fransche taal gedrukt, niet gelezen, veel minder betracht werden. Het is mij gebleken, dat hij op de uitgave dezer Schriften eenigen invloed heeft gehad.

Zoo aangenaam VAN KINSBERGEN als krijgsman zoo veel onderscheiding was, zoo werd zijn eergierig hart niet minder gestreeld, toen hij, in Bloeimaand deszelfden jaars,

van den Pruissischen Staatsminister, Baron VON HERTZBERG, het berigt ontving, dat hij hem, op last van den Koning van *Pruissen* zelven, tot Buitenlandsch Lid van de Koninklijke Akademie van Wetenschappen en Fraaije Letteren te *Berlijn* aan die geleerde Maatschappij had voorgesteld, en dat hij met eenparige stemmen als zoodanig was aangenomen. VON HERTZBERG, als *Curator* dier Maatschappij, dit aan hem meldende, schreef hem, dat de Koning hem daardoor een bewijs had willen geven: »de son estime personnelle et de celle du public d'ici »pour votre personne." Lang bevorens had VAN KINSBERGEN dezen geleerden Staatsman leeren kennen en briefwisseling met hem gehouden. De nagelatene Werken van FREDERIK II, en onderscheidene Verhandelingen van VON HERTZBERG zelven, had hij van hem ten geschenke ontvangen; onder de laatste, en op welke hij VAN KINSBERGEN's oplettendheid vestigde, bevond zich: *une petite Histoire de l'ancienne Marine de Brandebourg et de ses possessions sur la côte de l'Afrique* (106).

Nadat de Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN den exercitie-togt in de *Noordzee* geëindigd had (107), werd hij op den 16den van Wintermaand, 1789, bevorderd tot den rang van buitengewoon Vice-Admiraal; eene verheffing, die hij waarschijnlijk aan het afslaan van zoo vele schitterende aanbiedingen, aan hem gedaan, verschuldigd was.

Toen in het daaropvolgende jaar 1790 het bevel over eene vloot van twaalf oorlogsschepen aan hem opgedragen was, zeilde hij, op den 17den van Zomermaand deszelfden jaars, uit *Texel* naar zee, en kwam, op den 8sten van Hooimaand, daaraanvolgende, met dezelfde vloot op de reede van *Spithead*, alwaar hij door Mylord

MALMESBURY werd verwelkomd. Op den volgenden dag begroette hij den beroemden Britschen Admiraal HOWE, die met den Vice-Admiraal GOWER te *Portsmouth* was aangekomen, met zeventien schoten, die met een gelijk getal door den Engelschen Vlootvoogd werden beantwoord. De Admiraal HOWE had, als Opperbevelhebber-Admiraal, de groote *Unions*-vlag (108) doen hijschen, hetwelk toen sedert veertig jaren niet was geschied, en welke vlag het laatst gevoerd was door den Admiraal NORRIS. Met den Baron BENTINCK *van Rhoon en Pendrecht*, die zich met hem aan boord van 's Lands Schip de *Vrijheid* bevond, deed hij, te dezer gelegenheid, een' togt naar *Londen*, alwaar hij de eer genoot van aan den Koning te worden voorgesteld.

Dit smaldeel was, als hulp-eskader bij de Engelsche vloot, in *Portsmouth* gereed liggende, bestemd, om, indien een oorlog met *Spanje* mogt uitbarsten, de voorhoede van deze alzoo vereenigde zeemagt, onder het opperbevel van den Admiraal HOWE, uit te maken. VAN KINSBERGEN, op dien voet met den Engelschen Opper-Admiraal in betrekking geraakt zijnde, onderhield sedert met hem eene belangrijke briefwisseling, die meestal de Krijgskunde ter zee ten onderwerp had. Op uitdrukkelijk verzoek van HOWE, deelde VAN KINSBERGEN hem onder andere zijne gedachten mede over het *bewerkstelligen van landingen;* over de *scheepsseinen bij nacht;* over de *plaatsing en het gebruik van het geschut op de schepen*, en over andere onderwerpen, tot de Zeedienst betrekkelijk. De wijze, waarop hij aan het verlangen van een' der Engelsche Vlootvoogden voldeed, gaf op nieuws blijken, ja van zijn daardoor opgewekt eergevoel, maar ook van eene zedige beschaafd-

heid, die hem nooit verliet. HOWE, op zijne beurt, reeds door zijn aanzoek zelf getoond hebbende, welke hooge gedachte hij van de kennis en ervaring van VAN KINSBERGEN had, betuigde hem opregtelijk zijnen dank voor dezen arbeid, en verklaarde, daarop den meesten prijs te stellen. In het laatst van Oogstmaand, 1790, keerde de Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN met de vloot uit *Engeland* naar *Tessel* terug, bleef het bevel over 's Lands vloot aldaar behouden, en was, in dit, noch in de twee volgende jaren tot eenig krijgsbedrijf of zeetogt geroepen, gelukkig genoeg, om een groot gedeelte van dien tijd in het midden van de zijnen, echter niet werkeloos door te brengen. De uitgave van het *Vervolg op de Grondbeginselen der Zeetaktiek*, van de *Kaart van de Krim*, *hier te lande*, met de *Beschrijving van dit schiereiland*, en de *Kaart van de Zee van Marmora*, zijn wij daaraan verpligt. Het was ook in dezen tijd, dat hij de vlugtige gedachten en stelregels bijeenverzamelde, die hij, in later tijd, ten geschenke voor anderen, onder den titel van *Mijne Droomen* te zijnen bijzonderen koste drukken liet. Van dit Werkje getuigde de Hoogleeraar en Wijsgeer J. F. L. SCHRÖDER, in 1816: »dat op hetzelve de daaraan gegeven titel niet paste — dat het »geene *Droomen*, maar weldoordachte stellingen in »zich bevatte, tot welker voortbrenging veel menschkunde en ondervinding, in een' wakenden toestand »verzameld, vereischt werden, en dat hij daarin dan ook »overal den blik van den kenner van het menschelijk »hart en van den juisten beoordeelaar van der menschen bedrijven ontmoet had." Zijn Ontwerp tot daarstelling van een Fonds, bestemd om, uit deszelfs in-

komsten, de Officieren der Nederlandsche Zeemagt, en in het vervolg ook hunne na te latene weduwen of kinderen, wanneer zij dit behoefden, te ondersteunen, en waartoe hij, uit eigene middelen, vijf duizend gulden aanbood, is mede van die dagen.

Intusschen stak de bloedige Staatsstorm, waarvan de gevolgen ook voor zijn Vaderland zoo noodlottig zijn zou, in het Koningsmoordend *Frankrijk* op. Het ontbrak toen niet aan sommigen, die, wanende hem te kennen, het zich als mogelijk voorstelden, om zijnen moed en bekwaamheid aan den verschrikkelijken tuimelgeest der Fransche Omwenteling, en die van *Nederland*, welke zij voorbereidden, dienstbaar te maken. Al het mogelijke werd daartoe, middellijk, ja zelfs regtstreeks, bij hem aangewend. Fransche Staatsdienaren van naam, ondersteund door Geleerden, die zij meenden, dat bij hem grooten invloed hadden, en onder de laatste de bekende Abt DE RAYNAL, openden zijner bekende eerzucht het schitterend uitzigt, dat hij zelfs aan het hoofd van het Zeewezen in *Frankrijk* zou geplaatst worden, indien hij zijn Vaderland en het Bewind, dat hij trouw gezworen had, zou willen vaarwel zeggen, — verraden. De brieven, daartoe strekkende, aan hem geschreven, en waarin dit alles doorstraalt, liggen voor mij. In een' derzelve trachtte de schrijver hem over te halen, om zich naar *Frankrijks* hoofdstad te begeven. Uit de hoogte en met diepe verachting bejegende hij al deze pogingen, en deed hij zich kennen als een regtschapen Nederlander, die, aan zijnen eed en zijne beginselen getrouw, door roem noch goud kon worden afgetrokken van het koninklijk pad der deugd, dat hij bewandelde met den moed en de standvastigheid van

den Wijze, wiens beeld door *Rome's* Lierdichter zoo krachtig geschilderd wordt (109).

Op het voorstel van den beruchten BRISSOT, werd op den 1sten van Sprokkelmaand, 1791, door de zich zoo noemende *Fransche Republiek* de oorlog, in naam aan den Prins Erfstadhouder, maar inderdaad aan het Gemeenebest der *Vereenigde Nederlanden*, verklaard, onder voorwendsels, die het ongegronde daarvan te meer met zich bragten, daar onze Staat zich wel over *Frankrijk*, maar dit Land zich niet over *Nederland* te beklagen had (110). Op die verklaring volgde weldra eene *Proclamatie* van den bekenden Franschen Generaal DUMOURIEZ, vergezeld van eene oproeping van de Nederlanders, vroeger naar *Frankrijk* uitgeweken, en aan hunne Landgenooten gerigt. De Algemeene Staten beantwoordden beide waardiglijk, terwijl de Fransche legers bijna gelijktijdig de grenzen van ons Vaderland binnenrukten. Vruchteloos berenden of belegerden zij echter *Maastricht*, door den Prins *van Hessen-Kassel*, en de *Willemstad*, door den Baron VAN BOETZELAER, met beleid en dapperheid verdedigd. De vestingen van *Breda* en *Geertruidenberg* vielen op den 25sten van Sprokkelmaand, en op den 4den van Lentemaand, in handen van den vijand. De kleine, maar onhoudbare vesting *de Klundert*, door den braven Bevelhebber den Baron VON KROPFF en zijne dapperen, van welke de meeste sneuvelden, verdedigd, werd, op den 25sten van Sprokkelmaand, eervol ontruimd — niet overgegeven (111).

In dezen voor den Staat zoo hagchelijken toestand, nam de Prins Admiraal-Generaal wederom de toevlugt tot den beproefden moed, de ervaring en het beleid van den Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN, en droeg

dien het opperbevel van geheel de Nederlandsche zeemagt op; eene opdragt, waarvan de verdienstelijke Schrijvers van de *Nederlandsche Jaarboeken* van dien tijd getuigden: »dat zij strekte, zoowel tot eer van hen, »die van den bekwamen en kundigen krijgsman gebruik »maakten, als het hem zeker een bijzonder genoegen »moest geven, bij die noodlottige gelegenheid zijne ken»nis te ontwikkelen, en met de zekerste bewijzen aan »den dag te leggen (112)." Deze eervolle benoeming was voorafgegaan door een aanbod van den Prins Admiraal-Generaal, om aan VAN KINSBERGEN niet alleen te geven den titel en den rang van *Luitenant-Admiraal*, maar ook alle zoodanige voorwaarden bij deszelfs aanstelling te onderschrijven, als hij in billijkheid zou verlangen. Voor ons ligt het wederzijds, op den 3den van Lentemaand, 1793, geteekend handschrift, hetwelk die voorwaarden, door VAN KINSBERGEN zelven gesteld, en de daarop mede eigenhandig geschreven antwoorden van den Prins in zich bevat. De eerste waren de volgende: »*a*. Dat VAN KINSBERGEN de magt zou hebben, om in »alles, uit naam van den Prins Admiraal-Generaal, te »handelen en te bevelen. *b*. Dat hem de noodige gel»den, ter uitvoering van het aan hem opgedragen be»vel, zouden worden aangewezen. *c*. Dat hem, ten »koste van den Staat, een Kapitein en twee Luitenants »ter Zee, als *Adjudanten*, en een Secretaris zouden wor»den toegevoegd. *d*. Dat hij over een vaartuig zou kun»nen beschikken, tot verblijf van hem zelven en zijnen »staf, en over twee poonen, om daarvan, naar om»standigheden, gebruik te kunnen maken. *e*. Dat hij »de bestemming van alle Zeeöfficieren, daar, en waar »hij die noodig zou achten, zelf zou kunnen bepalen.

»*f.* Dat de Admiraliteits-Collegiën zouden worden aange»schreven, om hem alle hulp en bijstand, die hij vor»deren zou, te verleenen." Met betrekking tot den aangeboden' rang en titel van *Luitenant-Admiraal*, blijkt uit een' onder ons berustenden brief, te zelfden dage door den Prins aan hem geschreven, dat hij die verheffing grootmoedig heeft van de hand gewezen, tot na den afloop der gebeurtenissen; dat hij, gedurende dezelve den vijand hopende te slaan, alsdan minder gevaar dacht te loopen, om den naijver van andere en oudere Zeeöfficieren op te wekken.

Spoedig vertrok hij, op 's Prinsen last, naar het eiland van *Dordrecht*, de *Kil*, de *Willemstad*, *Hellevoetsluis* en derzelver omtrek; nam alles in oogenschouw, en beraamde de noodige maatregelen ter verdediging. Behalve door andere bekwame Krijgsbevelhebbers, werd hij in dezen bijgestaan en vergezeld door den Luitenant-Generaal C. D. DU MOULIN, in wien, even als in hem (zoo als BOSSCHA schreef), »zich juist de kundigheden en eigen»schappen vereenigden, welke vereischt werden, om »de waterverdediging van *Holland* in een' geduchten »staat te brengen (113)."

Het ontworpen plan van 's Lands verdediging, door beide vastgesteld, is bij onderscheidene Schrijvers vermeld; het oorspronkelijke daarvan, onder ons berustende, kwam daarop neder: Het eiland van *Dordrecht*, op welks verdediging het voornamelijk zou aankomen, onmiddellijk in staat van tegenweer te stellen; — overal de noodige onderwaterzetting te bewerkstelligen; — batterijen aan *Ooltgensplaat* en op het eiland *Overflakké* op te rigten, ten einde eenen inval van den vijand op dat eiland, en alzoo het doordringen van hem tot in

het hart van *Zuid-Holland*, te voorkomen, als ook hem de doorvaart naar *Zeeland* te beletten, indien het hem gelukken mogt de *Willemstad* te overmeesteren.

Dit algemeen plan van verdediging, aan den Prins Admiraal-Generaal door den Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN overgegeven, werd door eerstgemelden goedgekeurd. Naar hetzelve werden dan ook de middelen van verwering, voor zooverre de overgave van *Breda* daarin sedert geene verhindering te weeg bragt, ingerigt; de boorden van het *Hollandsch Diep*, van *Gorinchem* tot aan den hoek van *Flakké*, werden met talrijk geschut beplant, en de stroomen aldaar als bezaaid met kanonneerbooten en andere gewapende vaartuigen, van alle zijden en ook uit *Engeland* aangevoerd (114).

Op den 3den van Lentemaand, 1793, ontving hij van den Prins Admiraal-Generaal het opperbevel »over alle 's Lands schepen en vaartuigen, destijds »liggende op de Rivier de *Maze* en verdere stroomen »binnen de Provincie *Holland* en *West-Vriesland*, als- »mede over al degene, die op de *Schelde* en de stroo- »men der Provincie *Zeeland* waren gestationeerd —— »met last, om dezelve zoodanig en in dier voege te »emploijeren, als hij te meesten dienste van den »Lande, en tot de meeste afbreuk van den vijand, zou »dienstig oordeelen;" met vrijlating, »om over te gaan »op een dier schepen of vaartuigen, of wel aan land »te blijven, en van daar zijne orders te geven, als ook »om zijne vlag op een derzelver vaartuigen te hijschen »of niet." Bij deze opdragt, die door den Prins, op den 7den van Lentemaand, aan de Staten van *Holland* werd medegedeeld, was de Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN wel verpligt, om met den Luitenant-Generaal, den

11*

toenmaligen Erfprins WILLEM FREDERIK *van Oranje-Nassau*, die over de landtroepen gebood, en ook met de Hollandsche en Zeeuwsche Zeeraden, goede *correspondentie* te houden; maar voor het overige was hij van elk ander oppergezag, inzonderheid van dat der Admiraliteits-Collegiën, metterdaad en geheel onafhankelijk gesteld.

Dezen eervollen, maar hagchelijken en aan zoo groote verantwoording onderhevigen post aanvaard hebbende, bepaalde hij de noodige *seinen* tusschen de land- en zeemagt, en vertrok, op den 5den van Lentemaand, met den Hertog VAN YORK, die het bevel over de Engelsche legermagt voerde, met den Erfprins van ORANJE-NASSAU, Opperbevelhebber van de landmagt van onzen Staat en met den Luitenant-Generaal DU MOULIN, naar *Gorinchem*, en beraamde met hen het aanleggen van een aantal batterijen op den *Merwedijk* van *Sleeuwijk*, *Werkendam* en *Gorinchem*, tot aan het eiland van *Dordrecht*, waarvan de Franschen zich schenen te willen meester maken, en waartoe het verlies van *Breda*, *Geertruidenberg* en de *Klundert* hun geschut, ammunitie en vaartuigen had verschaft. Door het doen zinken van vaartuigen liet hij den *Dintel* stoppen. Daar het niet voltooide werk van de batterijen het moeijelijk maakte, om eene vijandelijke landing te verhinderen, en de linie van verwering voor de vloot tusschen de acht en tien mijlen besloeg, en ook veel daaraan ontbrak, was hij gereed om den vijand, bij de minste beweging, aan te vallen, zoo maar de gelegenheid toeliet, om met de vloot te ageren. »Vooronderstellende" (zoo schreef hij aan Z. H.), »dat ik geslagen worde, zoo hoop ik echter, dat wij »gelukkig genoeg zullen zijn, om de vijandelijke vaar-

»tuigen buiten staat te stellen, om voor eenigen tijd »iets te ondernemen, en alzoo tijd te winnen, om al»les op het eiland in behoorlijken staat van verdedi»ging te stellen, den vijand het landen te verhinderen »en het Vaderland te redden; en zoo ons alles tegen»loopt, zullen wij nogtans trachten onzen pligt als »soldaat en burger te doen." — — Ten slotte voegde hij er deze opmerkelijke woorden bij: »Het ware wen»schelijk voor het Vaderland geweest, Doorluchtig »Vorst! dat men mij, een oud Zeeman, had gelieven te »gelooven, wanneer hij drie jaren geleden" — VAN KINSBERGEN was toen vijf en vijftig jaar oud, — »eerbiedig »aan zijne Heeren en Meesters zeide, zich als soldaat, »matroos en burger verpligt te vinden te zeggen: dat »als men geen meer zorg voor de *Marine* droeg, »men, bij het opkomen van eenen oorlog, zich in nog »slechteren staat zou bevinden, dan in den laatsten »Engelschen oorlog."

Inmiddels ontging niets der aandacht van hem, aan wien, met zoo veel regt als vertrouwen, de verdediging van 's Lands stroomen, en dus van het Vaderland, was aanbevolen. Binnen eene maand tijds waren van *Sleeuwijk* af, tot aan den hoek van *Flakké*, ook door zijne zorgen, niet minder dan zeven en twintig batterijen, ter verdediging van den Vaderlandschen grond, met geschut bezet; meer dan honderd, zoo Engelsche als Hollandsche fregatten, kotters, brikken, kanonneerbooten, poonen, gaffelschuiten en pinken, behalve de dubbele kanonneerbooten en gewapende hengsten, alles onder zijn opperbevel, waren hier en elders geplaatst, om den vijand het doordringen in *Holland* te beletten; terwijl de Zeeuwsche stroomen, ingevolge zijne bevelen, voor *Vlis-*

singen, op de *Schelde*, de *Krammer*, het *Slaak* voor *Rammekens*, door oorlogsschepen en ook door een fregat, kotter en brik, in de *Noordzee* kruisende, onder het hoofdbevel van den Scheepskapitein J. S. HARINGMAN, zooveel mogelijk werden beveiligd.

Daar de Prins Admiraal-Generaal aan den Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN, met den Kolonel en Kapitein ter Zee A. H. C. STAERING, als Adjudant, en Mr. J. D. HOEUFFT, als Secretaris der vloot, door Z. H. bij hem aangesteld, de vrijheid gelaten had, om de plaats, waar, en het vaartuig, van hetwelk hij zijne bevelen zou uitvaardigen, naar welgevallen te verkiezen, zoo nam hij zijn hoofdverblijf in een Admiraliteitsjagt op de *Maas*, aan den mond der *Dordrechtsche Kil*, waar de Schout-bij-nacht MELVILL over het centrum van 's Lands zeemagt gebood, en van waar hij zelf zich het spoedigst langs de geheele verdedigingslijn kon begeven, naar de plaats, waar zijne tegenwoordigheid en het onverwijld geven van de noodige bevelen zou gevorderd worden.

Die bevelen in alle bijzonderheden op te geven, zou ons tot eene wijdloopigheid vervoeren, waarin, hoe belangrijk voor den zee- en krijgsman, de lezers, die wij ons voorstellen, minder behagen zouden scheppen. Hij, die de bevelen, door den Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN, in die hagchelijke dagen gegeven, wil leeren kennen, kan die in de Verzameling, door Mr. J. D. HOEUFFT bijeengebragt, vinden. Uit al dezelve blijken de rustelooze werkzaamheid, de kunde, het doorzigt en het koen beleid van den man, aan wien, van wege den Staat, het bevel over deszelfs zeemagt, ter afwering van den vijand, was toevertrouwd.

Van al deze doeltreffende maatregelen van tegenweer,

van zijne bestendige waakzaamheid, door de kloeke houding onzer zeemagt, en den moed van al derzelver zoo lagere als hoogere Scheepsbevelhebbers, door ons leger te lande ondersteund, was onder andere het gevolg, dat de Franschen van de *Willemstad*, door den edelen VAN BOETZELAER zoo heldhaftig verdedigd, alwaar VAN KINSBERGEN in eigen' persoon, op den 25sten van Sprokkelmaand, bevorens, de wakkere bezetting tot moed en volharding had aangespoord, op den 16den van Lentemaand aftrokken. Hierdoor zag de Generaal DUMOURIEZ zich genoodzaakt, zijn opzet, om de landing, die hij voorgenomen en gereed gestaan had op het eiland van *Dordrecht* te volvoeren, te laten varen.

Ter ondersteuning van de heldhaftige bezetting van de *Willemstad*, hadden de Nederlandsche oorlogsvaartuigen, hoezeer onder de bevelen van den Engelschen Kapitein BERKELEY gesteld, niet minder dan de Britsche kanonneersloepen, over welke hij gebood, het hunne toegebragt. Het was daarom, dat de Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN zeer gevoelig was, dat aan Kapitein BERKELEY eene gouden keten en medaille, ter waarde van dertien-, en aan de vier onder hem dienende Engelsche Luitenants dergelijke, ter waarde van drie honderd gulden, door 's Lands Algemeene Staten waren vereerd, zonder dat, bij het toekennen van die onderscheiding, van de Zeeöfficieren onder zijn bevel, wier vaartuigen, bij de *Willemstad*, door de bij die gelegenheid ontvangene kanonschoten, toonden, wat zij ter verdediging dier vesting gedaan hadden, één woord gerept was.

Aan den Raadpensionaris VAN DE SPIEGEL schreef hij, op den 14den van Grasmaand, met zijne gewone rond-

borstigheid: »dat hij met leedwezen het Staatsbesluit, »deze geschenken vermeldende, door eene Courant, »hem door den Schout-bij-nacht MELVILL ter hand ge»steld, vernomen had." Hij laat er op volgen: »Zon»der het minste denkbeeld te hebben, om de hoeda»nigheden of diensten, door den Kapitein BERKELEY aan »het Vaderland toegebragt, te willen verkorten, meen »ik echter, als Bevelhebber, die de eer gehad heb, »over een *corps* brave, kundige en werkzame Officieren »het bevel te voeren — — gevoelig te moeten zijn over »dezen hoon. Immers indien de buitenlanders dit Staats»besluit lezen, wat moeten zij anders daaruit beslui»ten, dan dat hij, die in de tweede plaats" (VAN KINSBERGEN zelf) »het gebied voerde, en al onze Offi»cieren, die in dezelfde dienst met de *Engelschen* »waren, zich maar zoo tamelijk hebben gedragen." In nog krachtiger bewoordingen drukte hij in den brief, op den volgenden dag aan den Prins Admiraal-Generaal geschreven, zich aldus uit: »Ik had wel ge»wenscht, dat Hun Hoog Mogenden aan den *Engel»schen* Kapitein BERKELEY honderd duizend gulden had»den geschonken, in plaats van deze aanmerkelijke on»derscheiding, aan hem toegekend; dan had het Zee»wezen niets te berispen, terwijl het andere de eer »kwetst van die Officieren, welke in dezelfde dienst »zijn geweest, en op dezelfde vaartuigen als de *En»gelschen*. De Zeeöfficieren hebben allezins eenige re»den van niet zeer tevreden te zijn, dat er geen woord »gerept is van hetgene de vaartuigen ter verdediging »van de *Willemstad* gedaan hebben; en dat zij daar »geweest zijn, toonen de schoten, die hunne vaartui»gen van den vijand ontvangen hebben. Maar om alle

»onaangenaamheden voor te komen die daaruit tus»schen de land- en zeemagt zouden kunnen ontstaan, »en die het algemeen genoegen door openbare on»eenigheden zouden kunnen storen, heb ik dat al uit den »weg geruimd, even als de zaak van BERKELEY, alwaar »men niet zoo zeer naar orde is te werk gegaan, ge»lijk overbekend is." VAN KINSBERGEN bedoelde met het laatste den kwalijk geslaagden aanval, dien BERKELEY, met meer moed dan beleid, in den nacht van den 22sten van Lentemaand, met acht kanonneerbooten, op de noorderschans bij de *Willemstad*, geheel zonder bevel van hem, die Opperbevelhebber was, ondernomen en zoo ontijdig beproefd had, dat kundige Zeeöfficieren het als een wonder hebben geacht, dat er toen niet eenige kanonneersloepen door het vallen van het water aan grond geraakt, en door den vijand vernield waren geworden.

Hoe VAN KINSBERGEN, zoo als hij schrijft, deze zaak heeft opgeruimd, hebben wij niet kunnen nasporen; maar dat de Prins Admiraal-Generaal daarmede tevreden was, blijkt duidelijk uit eenen door Z. H., in den nacht van den 23sten van Lentemaand, uit *Dordrecht*, aan hem geschreven' brief, waarin Z. H. hem meldt: »Ik »heb uw rapport van den 22sten dezer wel ontvangen. »Het schijnt mij toe, dat gij de zaak met Kapitein BER»KELEY zeer wel hebt behandeld; hij had zich niet moe»ten veroorloven, zonder uwe voorkennis de *attacque* »te doen.".

Vroeger had VAN KINSBERGEN, als Opperbevelhebber, het den Graaf W. G. F. BENTINCK ten kwade geduid, dat deze, ofschoon Lid van de Admiraliteit te *Amsterdam*, zich eenig onmiddellijk gezag had aangematigd over de

bevelvoerende Officieren der Amsterdamsche kanonneerbooten, op den 18den van Lentemaand, 1793, te *Rotterdam* liggende, en over de plaatsing der pinken, door hem bijeengebragt; eene aanmatiging, die reeds verwarring te weeg gebragt had, daar het scheepsvolk het gewone voedsel had moeten ontberen. Hij noodigde daarom den wakkeren Graaf, die in dezen meer ijver dan kunde aan den dag legde, om zich niet met het geven van bevelen, of het nemen van maatregelen en beschikkingen, die verder gingen dan de huishouding der Scheveninger pinken, voortaan te bemoeijen. Bij de Aanschrijving, hieromtrent aan BENTINCK, op den 28sten derzelve maand, afgevaardigd, voegde hij ten slotte deze ronde en Vaderlandlievende taal: »Vriendschap doet mij *particuliere consideratiën* voor »U Hooggeb. hebben; maar deze houden bij mij op, »zoodra het algemeene welzijn of de goede orde in de »dienst daardoor zoude lijden — — het criticke mo»ment voor het Vaderland voorbij zijnde, zal voor mij »niets aangenamer zijn, dan van het kommando ont»slagen te worden, en, als U Hooggeb. daartoe eene »commissie bekomt, hetzelve aan U. H. G. te mogen »overdragen."

Deze Aanschrijving droeg tot opschrift: »Aan den Graaf »BENTINCK, kommanderende de pinken onder de orders »van den Kolonel en Kapitein ter Zee BOLS." Zij verwierf de hooge goedkeuring van den Prins Admiraal-Generaal, en zelfs de Prinses VAN ORANJE, die in die dagen den dienstijver van BENTINCK zeer waardeerde, gaf de hare aan VAN KINSBERGEN bij eenen brief onbewimpeld te kennen.

Zoo zeer als de Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN, in de

hooge betrekking, waarin hij geplaatst was, met geestkracht en kunde nacht en dag op 's Lands stroomen het bedreigde *Holland* bewakende, het zich tot een geluk rekende, dat hij, als dienaar der Goddelijke Voorzienigheid, de Franschen, nog rood van het bloed van hunnen Koning, in de verovering van dat Gewest en van geheel *Nederland* destijds had mogen helpen stuiten; zoo zeer hij, naar het oordeel van alle bevoegde en onpartijdige mannen, door al wat hij ter verdediging des Lands gedacht, verordend en ten uitvoer gebragt had, niet alleen het vertrouwen van den Opper-Admiraal, maar ook de liefde zijner onderhoorigen, en door het beleid, dat hij betoonde, de zeekroon welligt meer verdiend had, dan toen hij in de *Zwarte-* en *Noord-Zeeën* zoo veel roem behaalde: zoo was ook zijn gehouden gedrag in die dagen, bij kleinere omstandigheden en gebeurtenissen, niet minder treffend en eerbiedwaardig, zoowel om zijne daarbij aan den dag gelegde kennis van het menschelijk hart in het algemeen, als van het edel en dankbaar gevoel van het zijne zelf.

Hieraan was de Luitenant ter Zee W. O. BLOYS VAN TRESLONG den zilveren degen verschuldigd, dien hij hem ten dankbaar aandenken schonk voor een kloekmoedig wapenfeit, dat wij niet kunnen nalaten, te dezer gelegenheid te herhalen. Zeven sloepen, onder bevel van dien stouten zee- en krijgsman, en door hem en de Luitenants SCHUTTER, LOBRIJ, WOLTERBEEK (115), ROELANTS, DE VRIJ en RIVERIJ gevoerd, ieder bemand met omtrent twintig vrijwillige matrozen, en gewapend met sabels en pistolen, hadden, in den nacht van den 23sten van Lentemaand, na ongemerkt tusschen de vijandelijke batterijen van *Lillo* en *Liefkenshoek* tot binnen de

haven van *Lillo* te zijn doorgeroeid, eene Fransche brik, gewapend met drie metalen vier en twintig ponds kanonnen, buiten de draaibassen en een' gewapenden uitlegger, overrompeld, en met zoo veel moeds aan boord geklampt, dat zij, na driemaal door de brik te zijn afgeslagen, de beide schepen vermeesterden, en, behalve twee Fransche Officieren, vier Tolbeambten, twee Opzigters van het wachtschip en vijf en vijftig man gevangen namen, en de veroverde schepen met de gevangenen, onder het geschut van de vestingen van *Lillo* en *Liefkenshoek*, naar den post van *Bath* in zegepraal hadden gevoerd. Hoogelijk was deze kloeke en zoo welgeslaagde onderneming door 's Lands Algemeene Staten geroemd. De Zeeraad van *Zeeland* kreeg dan ook van dezelve den last, om deze dapperen ten hoogste te prijzen. Van kinsbergen echter, niet willende wachten, totdat een mogelijk meer wezenlijk eer- en dankbetoon op deze onkostbare woorden volgen zou, had verkozen, hetzelve met het heldenblijk, waarvan wij gewaagden, voor uit te loopen.

Met hetzelfde oogmerk schonk hij, een jaar later, aan Schipper pieter vis, een' burger van *Sluis* in *Vlaanderen*, zijn horologie, en aan den Luitenant ter Zee j. van de velden eenen degen, op de plaat van welken de daad, het onderwerp dier geschenken, gegraveerd was. P. vis had, met behulp van twee zijner zonen, in een klein hem toebehoorend vaartuig, den gezegden Zeeöfficier, met den Luitenant van de landmagt j. c. veugen, Adjudant van den Baron van der duijn, het bevel in *Sluis* voerende, aan boord van eene onzer oorlogsbrikken, voor die vesting post houdende, onder een hevig vijandelijk kanon- en musketvuur,

overgebragt, en die onversaagde Officieren daardoor in staat gesteld, om aan den Prins Kapitein-Generaal het berigt van den onhoudbaren toestand dier vesting, op last van haren heldhaftigen Bevelhebber, over te brengen. VEUGEN echter bezweek reeds op de reis te *Rotterdam* aan de ziekte, die hij uit de vesting met zich gebragt had. VAN DE VELDEN werd, op voordragt van VAN KINSBERGEN, terstond tot Luitenant ter Zee van de eerste klasse bevorderd. Hij is dezelfde, die, thans Vice-Admiraal, en in het Hoog Militair Geregtshof, te *Utrecht* gevestigd, als de tweede in rang geplaatst, die hooge betrekking met eere vervult. Het verloop van bijna vijf en veertig jaren heeft hem zijnen lang ontslapen' Vlootvoogd niet kunnen doen vergeten, en, steeds fier op de hem als jongeling te beurt gevallene onderscheiding, versiert hij als grijsaard nog dikwerf zijne heupe met den heldendegen, hem door den *Luitenant-Admiraal* VAN KINSBERGEN groothartig geschonken (116).

Nagenoeg te zelfden tijde vereerde VAN KINSBERGEN den pas tweeëntwintigjarigen zeeman, CHRISTIAAN CORNELIS, eene zilveren tabaksdoos, met het opschrift: *Present van Luitenant-Admiraal* VAN KINSBERGEN *aan zijn' kameraad, den braven Hollandschen matroos* CHRISTIAAN CORNELIS, *voor het hernemen van het schip de* Vriendschap, *op den 1sten Augustus*, 1794. Deze stoute knaap werd niet te onregte in die dagen met den bijnaam van *watergeus* vereerd. Hij had toch, slechts bijgestaan door een' kleinen jongen, een Nederlandsch koopvaardijschip, hetwelk door een Fransch fregat veroverd was, op den vijandelijken Prijsmeester heroverd, door den Prijsmeester, nadat hij dien eerst den vinger had afgekapt, over boord te werpen, en de manschappen overmeesterd;

waarna hij vervolgens den heroverden bodem eerst naar *Vlissingen*, en vervolgens aan deszelfs eigenaar, te *Amsterdam* wonende, had teruggebragt (117).

Van Kinsbergen oordeelde het uitreiken van dergelijke bewijzen van welverdiende eer- en dankbetooning pligtmatig. En zoo gaarne hij zelf aan dien pligt voldeed, zoo gevoelig werd hij getroffen, wanneer 's Lands Bewind, schoon vooral daartoe uit naam der natie gehouden, dien veronachtzaamde, en moed en zelfopoffering alleen met ijdele woorden erkende, en op zijne daartoe strekkende aanbevelingen geene acht sloeg.

In weêrwil van de onophoudelijke zorgen en werkzaamheden, die hem in de eerste maanden van het jaar 1793 naauwelijks den tijd lieten, om anders dan op de stroomen van *Holland* en *Zeeland* aan de verdediging zijns Vaderlands te denken, bleef hij steeds bedacht, om voor de veiligheid van de handel- en scheepvaart, telkens wanneer hij zulks oorbaar achtte, gepaste bevelen uit te vaardigen, waarvan de Jaarboeken des Lands in dat jaar op zoo vele bladzijden getuigenis dragen.

Te regt heeft een vermaard Schrijver dit jaar een *jaar van wonderen van activiteit* genoemd (118). Trouwens, in dit tijdstip scheen de eendragt onder de Regenten des Lands meer dan ooit gevestigd, en schenen deze alle ééne ziel en zin te hebben, om met den Prins Erfstadhouder de handen ineen te slaan tot verdediging des bedreigden Vaderlands. Een zeldzaam verschijnsel in onze Geschiedenis was het, dat toen de voorstellen ter verdediging des Lands zoo haastelijk *gedaan*, zoo haastelijk *toegestemd*, als spoedig *uitgevoerd* werden, en wie was het voorname medewerk-

zame Hoofd dier uitvoering anders dan — VAN KINSBERGEN?

Reeds op den 15den van Grasmaand, van dit jaar, was, naar het oordeel van den wakkeren man, het gevaar van eenen vijandelijken inval in de gewesten van *Holland* en *Zeeland* in zooverre geweken, dat hij het uitgestrekt vermogen, hetwelk in zijne handen gesteld was, tot 's Lands oorbaar niet meer noodzakelijk achtte. Bij een' brief, aan boord van 's Lands jagt, liggende in den mond der *Dordrechtsche Kil*, te zelfden dage aan den Prins Admiraal-Generaal geschreven, wendde hij zich tot denzelven met het verzoek, om van het opperbevel te water te worden ontslagen. Bij dit verzoek voegde hij de betuiging: »dat al de hooge en mindere Officieren, zoowel als de »matrozen en soldaten, over welke hij de eer had gehad »te gebieden, zich hadden gedragen met eenen ijver, »beleid en kloekmoedigheid, welke door hem niet genoeg konden geprezen worden."

Vergeefs drong hij persoonlijk en bij monde bij den Prins Admiraal-Generaal op het verleenen van dit ontslag aan, maar slaagde daarin niet. De Prins oordeelde, dat de omstandigheden van dien tijd, vooral de zorg voor de kusten, en de beveiliging van den handel en de zeevaart, het voortdurend toevoorzigt en werkzaamheid van VAN KINSBERGEN vorderden. Daarom werd het opperbevel hem op nieuws aanbevolen, dat hij ook nu weder met bereidwilligheid aanvaardde.

Eene reeks van Instructiën en Lastbrieven, aan de Zeekapiteins HARINGMAN, VAN BYLAND, VAN WOENSEL, VAN HALM, HELLEMAN, HARTSINCK en anderen, door hem vervolgens uitgevaardigd, hadden ten doel de bescherming

van den handel, en het geleiden van de daartoe gebezigde koopvaardijschepen. Ook op de bescherming van de vaart naar en van *Archangel*, drong hij bij Z. H. aan. Hij deed zulks met overlegging van eenen staat, inhoudende eene opgave van de goederen en van derzelver waarde, die van daar in 1792, herwaarts afgescheept waren, en zijne poging had het gewenschte gevolg. Het geleiden der koopvaardijschepen, naar de Westindische Bezittingen van onzen Staat bestemd, derzelver beveiliging op de terugreize, en het zooveel mogelijk verdedigen van die Koloniën zelve, door 's Lands zeemagt, was mede het voorwerp zijner oplettendheid en zorgen. Een groot aantal van zijne daartoe aan den Prins Admiraal-Generaal gedane voordragten, alle met redenen bekleed en vergezeld van eene opgave van de benoodigde schepen en de wijze van uitvoering, is nog voorhanden, en beslaat, over 1793 alleen, eenige honderde bladzijden, in 8° gedrukt. Eindelijk nog zorgde hij, door gepaste bevelen, dat de Gezaghebbers over 's Lands oorlogsschepen en vaartuigen het scheepsvolk dagelijks, zooveel de gewone dienst dit toeliet, in de behandeling van het geschut en het klein geweer zouden doen oefenen; en dat zij, daartoe genoegzame schepen hebbende, van tijd tot tijd eenige groote *manoeuvres* met dezelve zouden uitvoeren, en dat daarvan telkens in het Scheeps-dagverhaal melding zou worden gemaakt (119).

Nog in hetzelfde jaar werd hem het toevoorzigt over den aanbouw, de uitrusting en bemanning van een aantal kanonneerbooten opgedragen. Met zijnen gewonen ijver voldeed hij aan dezen last, en verwierf hierdoor bij den Koning van *Pruissen* FREDERIK WILLEM II grooten dank, die

hem, bij eenen eigenhandigen brief van dien Vorst, op den 4den van Grasmaand, 1793, kenbaar werd gemaakt. 's Konings oogmerk was, om met deze gewapende vaartuigen de vesting *Mentz* van de waterzijde te benaauwen. De Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN gehoorzaamde in dezen met weêrzin; trad echter in geen onderzoek van het al of niet mogelijke, om deze sterke en welverdedigde stad van de waterzijde, langs dezen weg, te bedwingen; maar het deed hem, zoowel als *Hollands* Raadpensionaris VAN DE SPIEGEL, leed, dat ons Gemeenebest, hetwelk, schoon eene Zeemogendheid, destijds zelf gebrek aan bekwame zeelieden had, deze, ten behoeve van eene andere, tot een in zijn oog onbereikbaar doel had afgestaan. Min ernstig dan hij, dacht VAN DE SPIEGEL hierover, zoo als kan blijken uit den luimigen toon, op welken hij zich hierover uitliet in een' brief aan den Baron VAN KINKELL, der Staten Afgezant aan het Pruissische Hof, waarvan ik den daartoe betrekkelijken inhoud in de Aanteekeningen heb opgenomen. Denzelfden opgeruimden geest ademen ook vele brieven van dezen Staatsman, in die dagen aan VAN KINSBERGEN geschreven. Zij bewijzen, dat de Hoogleeraar M. SIEGENBEEK bij eene plegtige gelegenheid naar waarheid gezegd heeft, »dat hij van de Natuur eenen »aanleg had tot beschaafde scherts en vrolijkheid (120)." Ook deze lagen in den aard van VAN KINSBERGEN, en bleven hem, zoo als later blijken zal, tot in zijnen hoogen ouderdom bij. Somtijds straalden die bij hem door, wanneer hij zijne onderhoorigen liet bestraffen. Wij haalden hiervan reeds vroeger een voorbeeld aan, na de ontmoeting van het Nederlandsche smaldeel, onder het bevel van den Schout-bij-nacht, Grave VAN BY-

LAND, met dat van den Engelschen Commodore FIELDING. Zoo ook liet hij, in Lentemaand, 1793, een' matroos, die getracht had zijne kameraden, ten behoeve van den vijand, tot oproer te verleiden, te pronk stellen met de Fransche Jacobijnen-muts op het hoofd. Het gevolg hiervan was, zoo als hij in zijne menschenkennis zich dit ook had voorgesteld, dat de oproerige kerel, na lang aan de welverdiende uitjouwingen van het scheepsvolk te zijn blootgesteld geweest, eene pijnlijker straf, als genade, van hem afsmeekte, en er sedert ook op de geheele vloot, tot aan de vermeestering van het Gemeenebest door de Franschen, geen dergelijk misdrijf meer gepleegd werd.

Eerst op den 20sten van Hooimaand van dit jaar, ontving VAN KINSBERGEN, als Opperbevelhebber van 's Lands zeemagt, een eervol ontslag. Dit werd, ten bewijze van 's Prinsen goedkeuring over zijne verrigtingen, op den 11den van Oogstmaand, gevolgd van eene aanstelling tot *Luitenant-Admiraal van Holland en West-Friesland*, de hoogste krijgsbediening in het Zeewezen van den Staat, opengevallen door den dood van den braven ZOUTMAN, die, op den 7den van Bloeimaand, te *'s Gravenhage*, in den ouderdom van ruim negen en zestig jaren was overleden. Tot zijne Vlagofficieren werden gelijktijdig benoemd de Vice-Admiraal J. BOOT en de Schout-bij-nacht L. SPENGLER. De laatste had, in het daarop volgende jaar, over een smaldeel onzer oorlogsschepen op de Zeeuwsche stroomen het bevel. Hij was het, die, zoowel persoonlijk, als met zijne Artilleristen, Zeeöfficieren en bootsvolk, zoo veel toebragt tot het rekken van de heldhaftige verdediging der vesting *Sluis in Vlaanderen*,

welke aan den dapperen Baron VAN DER DUIJN was toevertrouwd (121).

Onder de groote diensten, die VAN KINSBERGEN, nog in dit jaar, zijn Vaderland bewees, kan ik niet onvermeld laten, dat hij het was, die den Opperbevelhebber van het Engelsche leger, den Hertog VAN YORK, terug wist te brengen van deszelfs besluit, ten gevolge van een door hem opgevat misnoegen genomen, om zich met zijn leger naar *Engeland* weder in te schepen, en alzoo het onze, dat zich bij den *Moerdijk* aan het zijne aansloot, aan zich zelf over te laten. »De zoon eens »Konings van *Engeland*," zoo sprak hij tot den Hertog, »is te naauw verwant aan het Huis van ORANJE, »en *Groot-Brittanje* is te naauw verbonden aan ons Ge»meenebest, dan dat hij het zich niet tot schande zou »rekenen ons te verlaten." VAN KINSBERGEN bereikte zijn doel, zonder hetwelk *Holland* toen reeds door de Franschen overmeesterd zou zijn geworden.

Vele ontwerpen tot verdediging van den Staat, en ter verbetering van deszelfs Zeewezen, door hem uitgedacht, die wel de hooge goedkeuring verwierven, maar niet volvoerd werden, waren in dit jaar de vruchten van zijnen rusteloozen arbeid. Gedeeltelijk zijn die in mijn bezit. Onder dezelve behoort eene soort van vaartuigen, of *draagbare pontons*, door hem uitgevonden om den overtogt van landtroepen over de rivieren te verhaasten en te verzekeren. Nadat hij het ruw ontwerp dezer uitvinding, met het model van hetzelve, aan den Graaf VAN WASSENAAR OBDAM, met verzoek om zijnen naam als uitvinder te verzwijgen, en deze beiden aan den Raad van State had medegedeeld, werd het een en ander onder het oog van Prins WILLEM GEORGE

FREDERIK *van Oranje*, Generaal der ruiterij, gebragt, die het met zijne goedkeuring vereerde. Of het later beproefd werd, is mij niet gebleken. Maar men heeft deze uitvinding, die den naam van *pagaai-sloep* verkreeg, in 's Lands Jaarboeken vermeld, en zij is, ter eere van VAN KINSBERGEN, in de *Krijgsgeschiedenis voor Nederlandsche Militairen*, door BOSSCHA niet vergeten (122).

Op den 21sten van Herfstmaand, droeg hem de Prins Admiraal-Generaal andermaal het bevel op over al de oorlogsschepen, fregatten en vaartuigen, die tot vorming van de lijn van verdediging onzer kusten, en ter beveiliging van de rivieren en binnenstroomen van *Holland* en *Zeeland*, zouden worden gebruikt. De magt was zamengesteld uit twee linieschepen, tien fregatten, drie kotters, twee kanonneerbooten, elf gewapende vaartuigen, behalve die, welke zich verder op de Hollandsche en Zeeuwsche stroomen bevonden. De lijn van verdediging strekte zich uit van de laatste tot aan het *Vlie*, zoodanig dat de regtervleugel de reede van *Texel* en het *Vlie* beslaan, het middelpunt der verdediging te *Hellevoetsluis* geplaatst, en de linkervleugel in *Zeeland* zijn zou. Deze vlootverdeeling was door hem zelven ontworpen. Voor zooverre de verdediging der Zeeuwsche stroomen betreft, is de Kaart daarvan, door hem vervaardigd, nog onder mij berustende; zij bevat de aanwijzing der stellingen, voor de schepen en vaartuigen genomen.

Op den 29sten van Herfstmaand, 1793, aanvaardde hij het aan hem als Luitenant-Admiraal opgedragen bevel, heesch als Oppervlootvoogd zijne vlag op het oorlogsschip *Gelderland*, van hetwelk zij, van toen af, heeft

blijven waaijen, tot op de vermeestering van ons Gemeenebest, in den aanvang des volgenden jaars.

Ondanks de veelvuldige en dagelijksche werkzaamheden en zorgen, en het uitvaardigen van onophoudelijke bevelen, ontging niets aan de oplettendheid van zijnen nooit rustenden geest. Dit was de reden, dat hij op den 8sten van Sprokkelmaand, 1794, aan de Gezagghebbers van de fregatten en kleinere oorlogsvaartuigen kon mededeelen eene verbetering in de *enter-netten*, met last, om zich daarvan tegen het aan boord klampen te voorzien. Deze verordening was vergezeld, zoowel van eene duidelijke beschrijving van die *enter-netten* en derzelver gebruik, als van de verschansing, daartoe behoorende (123).

Dit voor het Gemeenebest der *Vereenigde Nederlanden* zoo noodlottige jaar bragt hem met den geleerden Staatsman en Dichter Mr. H. VAN ALPHEN, Thesaurier-Generaal der Unie, in eene naauwere betrekking. Getuigen hiervan zijn deszelfs brieven aan VAN KINSBERGEN, in eenen wel zwaarmoedigen, maar altijd Godsdienstigen toon, geschreven. Tot op het overlijden van VAN ALPHEN bleef hunne vriendschap, ondanks beider verschillende inzigten omtrent sommige onderwerpen, onafgebroken voortduren tot op het overlijden van den regtschapen' man, aan wien ook onze Letterkunde zoo veel verpligt is.

'S Lands zeemagt ondertusschen had in deze dagen, van het standpunt, waarop zij geplaatst was, weinig gelegenheid om zich te onderscheiden; zoomin als VAN KINSBERGEN, om wederom door moed, zoowel als door beleid uit te munten. Onder de enkele Officieren onzer zeemagt, dien dit geluk te beurte viel, waren de Kapitein ter Zee

O. W. GOBIUS, de Kapitein-Luitenant H. A. RUIJSCH en de Luitenant MUSQUETIER. In de belegerde vestingen *Sluis* en *Hulst*, bij de ontruiming van *Staats-Vlaanderen*, en in de linie van *Kadzand*, deden dezelve zich als dappere en hoogstverdienstelijke Officieren onderscheidenlijk kennen. De Prins *van Hessen-Darmstad*, Bevelhebber der landmagt van den Staat, weidt, inzonderheid ter eere van 's Lands zeemagt, van de zeeartilleristen, en van den Luitenant-Admiraal VAN KINSBERGEN zelven, daarover in het breede uit, in eenen brief aan den laatsten, van den 19den van Wijnmaand, 1794 (124).

Hoogstaangenaam was hem in deze bange dagen de hartelijke, ja vriendschappelijke zamenwerking van allen, aan wie met hem de verdediging des Vaderlands te water en te land was toevertrouwd; maar niet minder ergerden hem de vitterijen van sommigen, wanneer zij zich die jegens hem veroorloofden op hetzelfde oogenblik, dat zij zich omtrent het beramen der middelen van verdediging weinig schenen te bekommeren. Alsdan verborg hij ook zijne gevoeligheid niet, maar beantwoordde die kleingeestige bedillers op eene wijze, waarvan het volgende, uit een' zijner brieven, aan een aanzienlijk Staatsligchaam geschreven, een voorbeeld kan geven. »Ik was verblijd," — zoo schreef hij op den 26sten van Oogstmaand, uit *Vlissingen*, — »eene missive van u te ontvangen, als »natuurlijk moetende denken, dat de inhoud betrek»king zou hebben tot den toestand dezer Provincie — »het bezorgen van manschappen, aannemen en gereed»maken van vaartuigen, bezorgen van geschut. — — »Maar hoe was ik verwonderd hieromtrent niets in

»uwe missive te vinden, maar wel eenige aanmerkin»gen over kleinigheden — terwijl wij den vijand voor »ons hebben — maar niets van het *reële*, dat ik ver»wachtende was." — Na hierop te hebben laten volgen eene opgave van al het ontbrekende in manschappen, geschut, vaartuigen, enz. eindigt hij: »Voor het overige »kan ik u verzekeren, dat iemand, die, in deze oogen»blikken en omstandigheden van ons Vaderland, alles »wat gemeenlijk den menschen het meest belangrijk is, »uit liefde voor hetzelve voorbij kan zien, ook be»kwaam is, om, als het welzijn van het Vaderland dit »vordert, alles op te offeren, en zich aan geene kleine »*etiquettes* meer te houden, maar zich gaarne als »*Luitenant*, in plaats van als *Luitenant-Admiraal*, »te laten behandelen, zoo maar aller ijver en vlijt »wordt aangewend tot behoud van het algemeene »best."

Kloekmoedig, maar vruchteloos toch, werd toen reeds door den Erfprins van ORANJE aan de *Sambre* gestreden. Deze betwistte aldaar aan de Franschen den overtogt, totdat JOURDAN, na dien ten zesden male beproefd te hebben, daarin eindelijk slaagde. De sterke vestingen *Charleroi* en *IJperen* vielen, zwaar geteisterd; en ook de zwakke steden *Nieuwpoort*, *Ostende*, *Brugge* en *Gent* bezweken voor 's vijands overmagt. *Brussel*, *Namen*, *Luik* en *Antwerpen* werden ontruimd. Het vroeger verliezen van den veldslag bij *Fleurus*, op den 20sten van Louwmaand, 1794, had de vereeniging der Fransche legers, onder de bekwame Veldheeren PICHEGRU en JOURDAN, bij *Ath* ten gevolge. De daarachter gelegene vroeger op den vijand veroverde vestingen, geen uitzigt op ontzet hebbende, werden vermeesterd. Het platgescho-

ten *Sluis in Vlaanderen* bukte na eene verdediging, die deszelfs Bevelhebber, den edelen VAN DER DUIJN, en den kundigen Artillerij-Kapitein KAMP vereeuwigde. Na eenen afwisselenden worstelstrijd van omtrent drie maanden, werden vervolgens de geheele landstreek tusschen de Brabandsche grenzen en de *Waal*, de vesting *'s Hertogenbosch*, die schoon geen' FREDERIK HENDRIK tot belegeraar, ook geen' GROBBENDONCK tot verdediger had, benevens *Venlo*, *Maastricht* en *Nijmegen* overmand. De felle vorst maakte de onderwaterzettingen alom nutteloos, en het openhouden der rivieren allengs moeijelijker en welhaast onmogelijk. 's Lands stroomen spoedig in gebaande wegen van ijs hervormd, stuitten nu den Franschen Veldheer PICHEGRU niet langer; en »ontslo»ten was nu, voor hem en zijne zegevierende benden," — zoo als VAN KAMPEN dit in een beeld dichterlijk uitdrukt, — »de tuin van *Holland* met zijne gouden »vruchten; de draak, die denzelven bewaakt had, was »getemd — de keten van vestingen gevallen."

Weldra waren nu de Fransche legermagten meester van het Land van *Altena*, en van de onderwaterzettingen van *Heusden* en van *Geertruidenberg*. De geheele zuidoever van het *Hollandsch Diep*, de *Willemstad* uitgezonderd, werd door haar bezet; en na zich tot in *Prinsenland* en in de nabuurschap van *Steenbergen* te hebben uitgebreid, sneden zij alzoo *Holland* van *Zeeland* af.

In dit hagchelijk oogenblik was de Generaal Graaf van WALLMODEN, belast met het opperbevel van het Engelsch-Hanoveraansche leger, na het overijld vertrek van den Hertog VAN YORK, uit deszelfs hoofdverblijf te *Arnhem*, naar *Engeland*, met zijne krijgsmagt

nog aan de *Waal*, maar stond gereed die stelling te verlaten en naar de *Lek* te wijken. VAN KINSBERGEN, die ook ongevraagd somtijds zijn gevoelen uitte, en de, naar zijne gedachten, beste maatregelen ten nutte zijns Vaderlands aanprees, schroomde niet, dezen terugtogt, als verderfelijk, den Graaf van WALLMODEN te ontraden. Zijn, in de Fransche taal, aan dit Legerhoofd tot dit einde geschreven brief ligt voor ons: »Vergeef het," schreef hij op den 4den van Zomermaand, 1795, daarin hoofdzakelijk, »aan een' zeeman, die in geenen deele »zich wil bemoeijen met het krijgsbewind over de land»magt, dat hij, gebruik makende van zijne plaatselijke »kennis, thans van dit beginsel afgaat. — Het is waar, »dat, naar mate een leger zich uitbreidt, hetzelve ook »verzwakt wordt; maar de verdedigingslijn langs de *Waal* »is korter dan die der *Lek*. — — Bij het verlaten der »*Waal* zullen de vijanden stouter, onze krijgslieden »ontmoedigd en de middelen van onderhoud voor de »eerste vermeerderd worden — — door zulk een' te»rugtogt stelt men de Franschen in de gelegenheid, »onze posten om te trekken, ons van achteren aan te »vallen, regelregt op *Dordrecht* te rukken, daar uit »te rusten, den dooi af te wachten en zich van *Hol*»*land* meester te maken; daar toch vindt hij schepen »en vaartuigen van alle soort, en al het noodige, om die »te wapenen." Voorts maakt hij in denzelfden brief den Graaf opmerkzaam op de gevolgen van de verovering van *Holland*, zoo voor *Engeland* en deszelfs handel, als voor *Europa*, en hoe men, door het behouden van *Holland*, betere voorwaarden voor den verlangden vrede, dan anders, zou kunnen bedingen. »Het»geen gedaan is," zoo ging hij voort, »is niet te her-

»stellen; maar in den tegenwoordigen stand van zaken, »nu de vijand nog zulk eene wijduitgestrekte linie te »verdedigen heeft, ben ik, schoon alleen zeeman, van »oordeel, dat de beste partij, die men kan kiezen, is, »hem met nadruk en onverhoeds aan te vallen. —— »Indien dit uitvoerlijk is, welk eene eer in dat geval »voor het leger en den Generaal! Hoe gaarne zou ik, »in dat geval, den laatsten (*comme son galopin*) ver»gezellen, om, als getuige van dit alles, mij in zijnen »roem en in het voordeel, daardoor voor *Europa* te be»werken, te verheugen!" —— »Ziedaar," eindigde hij, »het gevoelen van iemand, die ook dan, wanneer hij »verkeerd de zaak mogt hebben ingezien, door de »liefde voor zijn Vaderland en zijne wenschen voor »het algemeene heil van *Europa* kan zijn wegge»sleept, maar die echter niet minder met de hoogste »achting blijven zal uw, enz."

De zoo kundige als regtschapen Raadpensionaris VAN DE SPIEGEL schreef een' dag later in denzelfden zin aan 's Lands Gezant te *Berlijn*, den Baron REEDE; maar had de smart, om in het onderschrift van dien brief reeds te moeten melden: »De Engelschen hebben de *Waal* »verlaten; de vijanden stellen zich daarvan in de *pos»sessie*, zoodat *Gorcum*, de sleutel van *Holland*, niet »te defenderen is (125)."

Vruchteloos waren nu al de verordeningen gewerden, door den Luitenant-Admiraal VAN KINSBERGEN, in Wijn-, Slagt- en Wintermaand van dit jaar, ter verdediging van de *Zuiderzee*, de plaatsing der schepen en vaartuigen, ingeval van ijsgang, met overleg van de Hoofden der landmagt, gemaakt en bevolen. Buiten alle toepassing bleven alzoo mede de voorschriften en schik-

kingen, door hem gegeven en gemaakt voor de winterlage, en hoe het zeevolk, op de dijken en andere opene posten geplaatst, op de aan hetzelve eigene wijze het gevaar zoude moeten voorkomen of afwenden, »zonder," zoo als hij dit met nadruk gelastte, »zich aan het getal »der vijanden te bekreunen." Zijne mannelijke poging, gezamenlijk met andere vurige beminnaars des Vaderlands, bij den Prins Erfstadhouder, door dezen Vorst bij *Hollands* Staten, en door die wederom bij derzelver ingezetenen en onderzaten voorgeslagen en beproefd, bleef zonder gevolg (126). De Engelsche legermagt, de zee voor zich gesloten ziende, ontvlugtte het land, tot welks verdediging zij was aangerukt, en teekende haren terugtogt over onze grenzen met jammer en verwoesting.

Nadat *Hollands* land- en water-verdedigingen overmand of door den vijand overgetrokken waren, werd *Utrecht*, op den 17den van Louwmaand, 1795, bezet. Op den volgenden dag gaf de Prins Erfstadhouder, Kapitein- en Admiraal-Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, aan 's Lands Algemeene Staten en die van *Holland* kennis van het besluit, door hem genomen, om het Vaderland en de door hem daarin bekleede waardigheden voor een' tijd te verlaten, en vertrok daarop met de Vorstelijke lotgenooten van zijn geslacht naar *Engeland*. Hij werd, onder meerderen, vergezeld door den Kapitein ter Zee J. O. VAILLANT, en den Graaf VAN HEIDEN, Luitenant ter Zee, door mij reeds vroeger als den geliefden kweekeling en jeugdigen vriend van onzen toen bijna zestigjarigen VAN KINSBERGEN vermeld. Het bevel over het gewapende geleide, dat door hem, als Luitenant-Admiraal, bestemd was, om de Vorstelijke personen op derzelver overtogt te beschermen,

had hij opgedragen aan den Kapitein ter Zee den Grave VAN BYLAND. Door later ontvangene bevelen echter had hetzelve geen plaats (127).

Ten gevolge der verwijdering van den Prins Admiraal-Generaal, was nu het opperbevel over de Nederlandsche zeemagt metterdaad alleen in handen van VAN KINSBERGEN, als Luitenant-Admiraal, gebleven. Op den 29sten van Louwmaand, 1795, verzocht hij bij 's Lands Algemeene Staten, van deze krijgswaardigheid zijn ontslag, en drong daarop, schoon vruchteloos, nog aan op den 9den van Sprokkelmaand daaraanvolgende. Twee, zoo voor hem in het bijzonder, als voor de Nederlandsche zeemagt in het algemeen, diep treffende gebeurtenissen maakten na dien tijd het verder aandringen op dit ontslag voor hem zonder doel. Het meer uitvoerig verslag dier gebeurtenissen echter behoort tot het volgende tijdperk van zijn leven.

VIJFDE TIJDPERK.

VAN DE OVERMEESTERING VAN HET GEMEENEBEST DER VEREENIGDE NEDERLANDEN DOOR DE FRANSCHEN, IN 1795, TOT AAN DE VERLOSSING VAN HET VADERLAND, IN 1813.

»In al de lotgevallen van zijn leven, in al de omwentelingen van zijn Land, aan zijne eens aangenomene beginselen — — getrouw gebleven, — — kan hij als Burger den braven en nadenkenden Nederlander leeren, »dat eene waarlijk vrije en groote ziel, »wanneer de liefde tot hare land- of natuurgenooten »haar de pen of het zwaard doet opvatten, hare ge»dachten en daden steeds bestuurt naar de stem der »waarheid en billijkheid; en dat zij, zoomin een »slaaf zijnde van Vorsten en van eigene welvaart, »als van eene blinde hardnekkigheid en onbezonnen par»tijzucht, ter liefde van het algemeen haren voor»genomen' weg even bedaard, even standvastig, of »vervolgt of verlaat.""

R. VAN OMMEREN.

De eerste van de door ons bedoelde gebeurtenissen betrof den Luitenant-Admiraal VAN KINSBERGEN zelven. Op den 14den van Sprokkelmaand, 1795, werd hij in zijne eigene woning binnen *Amsterdam*, alwaar hij door zijn huwelijk het Burger- en Poorterregt verkregen had, op last van de Provisioneele Representanten van *Holland*, aangetast, naar het Stadhuis aldaar overgebragt, en in hetzelve gevangen gehouden; een lot, dat, te zelf-

den dage, den Raad-Fiskaal der Marine, Mr. J. C. VAN DER HOOP, bejegende. De onpartijdige Schrijvers van de *Nieuwe Nederlandsche Jaarboeken* van dien tijd hebben, naar waarheid, omtrent dit bedrijf te boek gesteld, »dat hetzelve bij velen eene aanmerkelijke ont»steltenis veroorzaakte." Geen wonder! De groote meerderheid der beste ingezetenen van *Amsterdam*, en onder deze niet weinige van de voorstanders eener nieuwe orde van zaken, waren ten hoogste afkeerig van alle vervolging, zoo omtrent de ontslagene Regenten, als omtrent wie ook, ter zake van Staatkundige begrippen. Het Stedelijk Bestuur van dien tijd, — eere zij den kundigen en regtschapen' mannen, uit welke het was zamengesteld! — had, bij deszelfs *Proclamatie* van den 13den van Sprokkelmaand, die het aan het hoofd, het hart en de pen van eenen Mr. R. J. SCHIMMELPENNINCK verschuldigd was, die gezindheid, als op gezonde begrippen van vrijheid en regt gegrond, aangeprezen, en met nadruk daarbij verklaard, dat het de beginselen, waarvan die gezindheid was uitgegaan „zou willen en durven handhaven. Algemeen was dan ook de goedkeuring van alle regt- en orde-lievende ingezetenen der stad *Amsterdam*, die dezer Proclamatie wedervoer. »Er »zijn snaren in de menschelijke ziel, welker aanraking »de schoonste harmonie voortbrengt. Even gelijk een »elektrieke schok al de ligchamen, gemeenschap aan »deszelfs oorzaak hebbende, in beweging brengt, zoo »ook verrieden in hetzelfde oogenblik aller oogen de »edelste harten; harten, die sprakeloos zeiden: »deze »»gevoelens zijn de onze."" Zoo dachten en spraken de braafste burgers, en hadden den moed, om de verklaring daarvan openlijk af te leggen. De

woorden van den vermaarden Mr. JOHAN LUZAC werden sedert waarheid, toen hij voorspelde, »dat zij" (de gezegde Proclamatie), »als uitgeboezemd door de »levendigste gevoelens van ware Vaderlandsliefde en van »eene zucht naar overredende Wijsbegeerte, door ge»heel *Europa* verdiende gekend te worden, en dat zij »tot de nakomelingschap zou overgaan (128)."

Naauwelijks had ondertusschen de Regtbank in Burgerlijke en Lijfstraffelijke Regtzaken, onder de benaming van het *Provisioneel Committé van Justitie*, op den 20sten van Louwmaand, 1795, te *Amsterdam* gevestigd, van deze gevangenneming kennis bekomen, of hetzelve besloot, in eene Buitengewone Vergadering, op zondag den 15den van Sprokkelmaand, in tegenwoordigheid van al deszelfs Leden gehouden, zich ambtshalve deze zaak aan te trekken, en benoemde twee Leden, Mrs. J. BONDT en J. L. FARJON, uit deszelfs midden, om, met en benevens mij, als Procureur der Gemeente, onderzoek te doen naar de redenen daarvan, en omtrent de orde en de wijze, waarop die gevangenneming was bewerkstelligd en uitgevoerd. Onmiddellijk, nog te zelfden dage, kweten zich de benoemden van dezen last bij de Vergadering van de Municipaliteit der stad *Amsterdam*; gaven aan de Regtbank, die inmiddels vergaderd was gebleven, verslag van hunne zending, en berigtten daarbij: »dat op gepas»seerden vrijdag avond binnen deeze stad was gearri»veert eene Commissie van de Provisionele Repræsen»tanten van het Volk van *Holland*, met last, om, met »communicatie van den Maire of de Municipaliteit dee»zer stad, zich te verzeekeren van de persoonen van »den Luitenant-Admiraal VAN KINSBERGEN en den Fiscaal »VAN DER HOOP, dezelve op het Stadhuis in bewaring

»te brengen in civiel arrest; dezelve te verhooren, en »hunne antwoorden na *'s Hage* aan de Repræsentan»ten voornoemd over te zenden; dat de voorn. Muni»cipaliteit deezer stad daarin had bewilligd, na alvorens »verzogt en verkreegen te hebben eene copie authen»ticq van den voorn. last van dezelve Commissie, en »ten anderen, eene verklaaring van dezelve Gecommit»teerden, dat de gezegde persoonen van VAN KINSBER»GEN en VAN DER HOOP niet werden gearresteerd als »Burgers en Ingezeetenen deezer stad, maar als in dienst »zijnde van *Holland;* en dat dan ook in deezer voege »het exploict had plaats gehadt." Op den volgenden dag hadden de overwegingen omtrent deze zaak plaats. Sommige Leden der Regtbank waren, met den Procureur der Gemeente, van gevoelen, dat het Committé van Justitie alleen was de dagelijksche, gewone en bevoegde Regtbank van VAN KINSBERGEN en VAN DER HOOP, en dat deze daaraan niet mogten worden onttrokken. Zij oordeelde derhalve, dat de Regtbank, gezamenlijk met den Maire, het Committé van Algemeen Welzijn en den Procureur der Gemeente, als te zamen vervangende de voormalige Heeren van den Geregte der stad, verpligt was, de regten van de burgers en ingezetenen te handhaven, en alzoo te onderzoeken, van welke daden of misdrijven voornoemde personen werden verdacht of beschuldigd; en, ingevalle VAN KINSBERGEN wegens eenig gemeen en alzoo niet militair wanbedrijf, in zijnen post als Luitenant-Admiraal bedreven, mitsgaders ingevalle VAN DER HOOP over eenig misdrijf zonder uitzondering, mede zelfs in zijnen post van Fiskaal begaan, zouden behooren te worden teregtgesteld — de kennisneming en beoordeeling daarvan door het Committé zou moeten wor-

den gevorderd. Van dit hun begrip verzochten deze Gelastigden aanteekening in de Notulen van het Committé; gelijk ook andere van de Leden hunne uitgebragte advijzen in dezelfde Notulen hebben doen opnemen. Langdurige overwegingen hadden over dit belangrijk onderwerp plaats, waarvan ten slotte het gevolg was, dat, bij de Regtbank, door het meerder getal der Leden besloten werd, zich deze zaak niet verder aan te trekken. De Procureur der Gemeente vereenigde zich met het gevoelen, door de Gelastigden der Regtbank uitgebragt, hetwelk door de meerderheid niet was omhelsd. Dit alles blijkt uit de opgemelde Notulen, onder dagteekening van den 17den, 18den en 19den van Sprokkelmaand, 1795, op het Paleis van Justitie te *Amsterdam* berustende. Welhaast werd eerst VAN KINSBERGEN, zoo als ook later VAN DER HOOP, uit de gevangenis ontslagen, waarna hij het ongelijk, hem aangedaan, groothartig en voor altijd vergat. Dat hij deze behandeling niet verdiend had, bewees hij, terstond na het vertrek van den Prins Admiraal-Generaal, door den besten raad, dien hij ongevergd gaf. Immers was zijn voorslag, om, zoodra het open water dit zou toelaten, 's Lands schepen, fregatten en andere vaartuigen voor onze havens te laten kruisen, opdat de aanvoer van buiten, zoo uit het noorden als van elders, door schepen van onzijdige plaatsen niet mogt worden verhinderd, daar het te verwachten was, dat de Engelschen, ingeval van oorlog met hun Rijk, onze havens sluiten zouden; — om aan al de Bevelhebbers der scheepsmagt, die zich in onze havens bevonden, last te geven, geene Engelsche oorlogsschepen daarin toe te laten,

met gelijke orde aan de Bevelhebbers der landmagt aldaar, om aan de Engelsche schepen het uitzeilen te beletten, — en eindelijk om 's Lands oorlogsschepen, zoodra het gevaar voor ijsgang zou verdwenen zijn, uit de havens ter reede te halen, en, tot dekking van *Friesland* en *Groningen*, eenige oorlogsfregatten op de *Eems* te plaatsen. Bij dezen zoo wijsselijk als tijdig gegeven' raad voegde hij dien, om de scheepsseinen van verkenning te veranderen, met overlegging van een plan, waarin hij de wijze van uitvoering opgaf.

Bij 's Lands Bewind van die dagen vonden deze voorstellen alle goedkeuring, en bekwame Staatslieden deden aan zijne Vaderlandsliefde, in dezen betoond, nog later regt. Hij had den bijstand en de ondersteuning, door Pruissische wapenen, in 1787, aan het gezag van den Stadhouder en van deszelfs voorstanders geboden, hoogelijk afgekeurd, omdat hij zich overtuigd hield, dat binnenlandsche twisten en wanorden nooit door uitheemsche bajonetten behoorden te worden beslecht en beteugeld. Hij had zoo gaarne de overweldiging van zijn Vaderland door Fransche krijgsknechten, al ware het ook geweest ten koste van zijn leven, willen voorkomen. Hij bleef dus in zijne voorstellen en raadgevingen, den echt Nederlandschen zee- en krijgsman waardig, volkomen aan zich zelven gelijk, en toonde, dat hij, ja wel in den Prins Admiraal-Generaal eenen hem wel doenden beschermer bemind, maar tevens in dezen alleen zijn Vaderland had gediend. Hij verdiende alzoo de blaam van Engelschgezindheid, door velen, tot de bovenliggende partij in dien tijd behoorende, op hem geworpen, in geenen deele. Desniettegenstaande — en hiermede ga ik over tot eene korte vermelding van de

tweede hem grievende gebeurtenis, die niet alleen hem, maar ook het geheele Zeewezen van ons Vaderland betrof — moest hij, met al de Officieren van de Nederlandsche zeemagt, van hem Luitenant-Admiraal af, tot aan de laagste rangen toe, ondervinden, dat zij van hunne krijgsbediening op den 17den van Sprokkelmaand, 1795, werden ontzet, en dat, met de *annullatie van al de graden van 's Lands Zeeöfficieren, de geheele Marine van den Staat werd gecásseerd* (129). Bij hetzelfde Staatsbesluit, gelijktijdig met het daartoe gedane voorstel zonder nadenken genomen, werden tevens vernietigd de vijf Admiraliteitsraden, in *Holland*, *West-Friesland*, *Zeeland* en *Friesland* gevestigd, en door één Ligchaam van bewind vervangen; eene hervorming door hem altijd noodzakelijk geoordeeld, doch nimmer verwezenlijkt. Maar te diep gevoelde hij de wonde, die hem en al zijne krijgs- en lotgenooten, en onder deze al de nog levende Zeeöversten, bij de *Doggersbank* zijne onversaagde medestrijders, geslagen was; te zeer was hij doordrongen van het onstaatkundige en onregtvaardige van dit besluit, dan dat hij hetzelve als een' ontijdigen maatregel, om den wille des Vaderlands, niet altoos betreurd of immer zou hebben vergeten. Vooral had het hem diep gegriefd, dat het voorstel tot dit zoo onberaden, als in de gevolgen zoo rampzalig besluit was gedaan door Mr. PIETER PAULUS, den geleerden Staatsman, dien hij, wegens onbetwistbare eerlijkheid en erkende kunde, onder zijne vrienden had mogen tellen, en die met hem vroeger gepoogd had, eenheid in het Bestuur over 's Lands Zeewezen in te voeren (130).

De zeemagt van den Staat bestond, bij den val van

ons aloud Gemeenebest, uit niet minder dan zeven en dertig oorlogsschepen en fregatten in werkelijke dienst, ten volle bemand met bijna twaalf duizend matrozen, behalve nog uit eene menigte kleinere vaartuigen en kanonneerbooten, verspreid op en langs de stroomen en rivieren van *Holland* en *Zeeland* (131). Maar de voorouderlijke schepping van ons Zeewezen, in de vorige eeuw tot zulk eene verbazende hoogte opgevoerd, verloor door dezen roekeloozen maatregel eensklaps hare hechtste steunsels, en zonk van dien tijd af in eenen staat van onmagt, waaruit een heldhaftige DE WINTER, en zoo velen zijner dapperen, haar niet vermogten op te beuren. Dit was, althans gedeeltelijk, bewaard voor tijden, die wij beleefden en nog hopend te gemoet zien.

Hoezeer VAN KINSBERGEN zich nu van de zorgen en werkzaamheden, hem als Vlootvoogd opgelegd, ontslagen zag, zoo waren de aangebroken jaren van rust hem echter geenszins welkom. Gelukkig was de lust tot arbeid en tot de beoefening van zijne altijd geliefde wetenschappen hem bijgebleven. Dit geluk, doorgaans niet het deel van den krijgsman, die afgeleefd is of wiens dienst men ontberen kan, stelde hij op hoogen prijs, omdat hij, voor verveling bewaard, voor zijn Vaderland en voor zich zelven nog nuttig kon zijn. Zijn reeds ver gevorderde leeftijd mogt het vuur van vroegere jaren bij hem gematigd hebben: de lust en de kracht, weleer zijn kenmerk en sieraad, hadden hem niet geheel verlaten. Herinneringen uit verloopene dagen, gepaard aan zoo veel kennis en ondervinding, als hij zich had verworven, verschaften hem de rust van den Wijze, die, ook zonder schitterenden rang of

waardigheid, bij de braven bemind, gelukkig zijn kan. Het streelde inmiddels niet weinig zijne nog niet uitgedoofde eerzucht, dat hij, reeds kort nadat hij had opgehouden het Hoofd der Nederlandsche zeemagt te zijn, door den Baron VON SCHUBART, Deensch Afgezant bij de Bewindvoerders van ons Vaderland, van wege deszelfs Hof werd aangezocht, om het bevel over de Deensche zeemagt als *Admiraal* op zich te nemen. Dit aanzoek had echter op dat oogenblik geen gevolg, en hij offerde zijne neiging daartoe op aan het verlangen zijner achtenswaardige echtgenoote. Gaarne zou hij anders zich aan de zeedienst van eene kloeke natie verbonden hebben, welke, onder het bewind van haren voortreffelijken Kroonprins, die, in plaats van eenen zwakken Vader, het Rijk met wijsheid bestuurde, hare onzijdigheid had weten te bewaren, en daardoor bloeijend en gelukkig was.

Bij dit alles kwam nog, dat hem, na zijne ontzetting, niets bejegende, hetwelk hem zou hebben kunnen doen wenschen, een Vaderland te verlaten, dat hem, ondanks al het gebeurde, steeds lief en dierbaar was gebleven. In tegendeel ontving hij van velen zijner Land- en vooral van zijne lotgenooten, dagelijks de hartelijkste betuigingen van hoogachting en eerbied. In een' onder mij berustenden brief, door vier en twintig Opper- en Onderbevelhebbers van de vernietigde Nederlandsche zeemagt, op den 10den van Lentemaand, 1795, aan hem, van 's Lands Schip van Oorlog, den *Admiraal Piet Hein*, uit het *Nieuwe Diep* geschreven, wordt derzelver innige verkleefdheid aan hem in opregte zeemanstaal op de ondubbelzinnigste wijze uitgedrukt. Die brief draagt de namen van Zeeöversten, toen reeds als bekwaam en dapper bekend, en

van welke sommige de gelegenheid hebben gehad, zich later als zoodanig te onderscheiden. Ook velen, tot de toen in *Nederland* zegevierende partij behoorende, schroomden niet, er voor uit te komen, dat zij het gemis van VAN KINSBERGEN als Vlootvoogd diep betreurden. Een hunner zelfs, in die dagen een man van naam en gezag, en allezins bevoegd, om in dezen zijn oordeel uit te brengen, zeide bij zekere gelegenheid: »Het »grootste verlies, dat wij te betreuren hebben, is dat »van VAN KINSBERGEN; een' man van uitstekende ta»lenten, gepaard met een eerlijk hart en veel cordaat»heid, die in deze oogenblikken het Vaderland van »zoo veel nut had kunnen zijn." Bij deze genoegzaam algemeen gunstige denkwijze omtrent hem, voegde zich bij den bezadigde in den Lande al meer en meer de overtuiging, dat hij, getrouw aan zijnen eed en pligt, wel met hart en geest aan den afwezigen Prins Admiraal-Generaal innig verkleefd bleef, maar dat partijzucht alleen hem van overhelling naar de zijde der Britten kon verdenken.

Het Vaderland bleef dan ook, zoo als altijd, hem nu nog heilig. In alles wat hetzelve betrof, nam hij een hartelijk deel, en hij verheugde zich, wanneer bekwame en eerlijke mannen zich aan deszelfs medebestuur niet onttrokken. Zoo zag hij met innig genoegen den beroemden J. H. VAN SWINDEN, wiens afbeelding, te zijnen koste gemaakt, eens de zalen van het Koninklijk Nederlandsch Instituut zou opluisteren, in dat Bestuur geplaatst, en naast dezen zelfs eenen PIETER PAULUS, wiens verdiensten omtrent het Nederlandsche Zeewezen hij vroeger had leeren kennen en waarderen. Zoo verging zelfs zijne onbevooroordeelde Vaderlandsliefde, dat

hij zich met de verheffing van J. W. DE WINTER tot het Opperbevel over de zeemagt van ons Gemeenebest zou hebben kunnen bevredigen, indien hij overtuigd ware geweest, dat deze, bij den moed en het beleid, door hem als Krijgsoverste te lande aan den dag gelegd, tevens die, welke in den oorlog ter zee benevens zoo veel ondervinding gevorderd wordt, bezeten had (132). Ook sommige van zijne brave lotgenooten en vorige wapenbroeders zag hij met eenig genoegen in de rangen, door hen vroeger bij de Nederlandsche zeemagt bekleed, opgenomen. Gewoon, zich in de omstandigheden van hen, over wie hij eenig oordeel velde, te plaatsen, duidde hij hun dit niet ten kwade. Minder dan hij met aardsche goederen bedeeld, waren zij genoodzaakt, betrekkingen te aanvaarden, die hij kon en vermeende te moeten afwijzen.

Onder dit alles was hij gelukkig genoeg, het lot niet te ondervinden van groote mannen, die, na in ongunst of tegenspoeden te zijn geraakt, zich verlaten zien door degenen, die hen in de dagen van hun geluk lafhartig vleiden. Van zijne vrienden, wier getal, door slechts weinige verminderd, allengs vermeerderde, en aan hetwelk zich enkele, tot de zegevierende partij in den Staat behoorende, aansloten, werd hij dagelijks bezocht, en niet alleen door zijne met hem ontslagene lotgenooten, maar ook door anderen, in het belang zijns Vaderlands, dikwerf bij monde en schriftelijk geraadpleegd, waarvan de door hem nagelatene stukken en vele brieven getuigen.

Zoo gingen de drie eerste maanden van het jaar 1795 voor hem zonder aanmerkelijke onrust, en niet werkeloos voorbij. Dit levensgenot werd niet weinig bevorderd

door den nu onafgebroken' omgang met eene achting- en beminnenswaardige echtgenoote, die thans de beste van hare wenschen zou hebben vervuld gezien, indien de rust, die hij genoot, niet het gevolg ware geweest van eene verongelijking, hem, en in hem het Vaderland, dat ook zij liefhad, aangedaan. Spoedig echter was die gelukstaat voor hem verdwenen, daar reeds op den 16den van Grasmaand, 1795, de dood dier vrouwe, in het achtenveertigste jaar haars levens, daaraan eensklaps een einde maakte, en eenen band verbrak, dien hij altijd met dankbaarheid aan God, tot aan zijn verscheiden en met weemoedige blijdschap, herdacht. Te regt voorwaar. Zij toch, die deze vrouw hebben gekend en in haren omgang hebben gedeeld, getuigen van de juistheid en waarheid van het beeld, dat zij in de voor ons liggende brieven, aan hem in zijn afwezen geschreven, van zich zelve schilderde. Wij leeren haar daaruit kennen als eene vrouw van ongekunstelde en nog eenigermate Oud-Hollandsche zeden; nederig; niet gezet op praal; minzaam in het gezellig verkeer; schaars van zich zelve, nooit ten koste van anderen sprekende; onder het genot van de rijke geluksgoederen, haar ten deel gevallen, de Voorzienigheid steeds dankende, dat VAN KINSBERGEN haar tot vriend en echtgenoot geschonken was. Groot was dan ook de liefde, die zij hem, wien zij zoo gaarne haren *Ridder* noemde, in voor- en tegenspoed toedroeg, en wiens naam zij zoo gaarne in gesprekken of geschriften met lof hoorde vermelden. Dan — want zij had ook zwakheden, die edel en beminnenswaardig zijn! — dan was het, alsof hare oogen, als die van eene andere CALPURNIA, zeiden: »die »lof is ook de mijne (133)!" De brieven, door haar

aan hem in 1793 en 1794 geschreven, en nog in menigte voorhanden, wettigen deze lofspraak, en dragen in elken regel het bewijs van hare innige gehechtheid aan en van hare bekommering over het lot van haren afwezigen echtgenoot, maar ook van het vertrouwen op de Voorzienigheid, dat die hem genadig zou bewaren. Indien het mij betaamde, om eenige dier brieven, al ware het bij uittreksels, mede te deelen, zoo zou men daarin aantreffen het schoonste beeld van de vrome Oud-Nederlandsche, godsdienstige, beschaafde vrouw, zoo als men die zich weleens voorstelt uit de dagen van het voorgeslacht, die voorzeker zijne liefderijke vermaning niet altijd noodig had, toen hij haar schreef: »Veel vertrouwen op de Voorzienigheid en ook een klein »gedeelte in mij — dat zal u gerust maken."

Naauwelijks had de tijd de billijke smart over den dood van die echtgenoote eenigzins gelenigd, of VAN KINSBERGEN werd door den Baron VON SCHUBART, uit naam van het Deensch Bewind, op nieuws aangezocht, om zich aan het hoofd van deszelfs zeemagt te plaatsen. Eene uitgebreide verzameling van brieven, ter gelegenheid van dat aanzoek aan hem door dien Afgezant geschreven en bij ons voorhanden, bewijzen het hoog belang, dat de Deensche Regering er in stelde, dat hij deze betrekking zoude aannemen, waartoe hij zich eindelijk in Zomermaand van 1795 liet overhalen, ten gevolge waarvan hij werd benoemd tot *Eersten Vice-Admiraal*, met eene jaarwedde van vier duizend daalders. Zoodra de edele VON BERNSTORFF, de Eerste Staatsdienaar van *Denemarken*, aan wien dat Rijk zoo lang geluk en vrede te danken had, hiervan het berigt ontving, gaf hij aan den Deenschen Afgezant, terwijl hij dien het genoegen van den Kroon-

prins over VAN KINSBERGEN's aanneming betuigde, den last, om bij de Staten-Generaal aan te dringen, dat VAN KINSBERGEN, als nu in zijns Konings dienst zijnde, ten spoedigste de vrijheid mogt erlangen, om de reize naar *Denemarken* aan te nemen. Aan VAN KINSBERGEN zelven schreef hij op den 5den van Herfstmaand, 1795, in de Fransche taal: »Zoo ik ooit eenig zuiver en on»vermengd genoegen ondervond, was het, toen ik de »zekerheid verkreeg, dat gij in de dienst van mijnen »Koning en deszelfs Vaderland, dat ook het mijne is »geworden, zult overgaan. Ik ben verzekerd, dat u »dit nimmer zal berouwen. Gij zult hier niet alleen »ontvangen worden met al de aan u verschuldigde on»derscheiding, maar ook met een volkomen en onbe»paald vertrouwen. Ik verzoek om uwe vriendschap; ter»wijl ik mij gelukkig zal noemen, indien ik in staat zal »zijn, u dikwerf bewijzen van mijne gevoelens van on»derscheiding en hoogachting te geven."

Bij de aanneming van het aan hem gedane voorstel had de Admiraal VAN KINSBERGEN gepoogd te bedingen, dat hij de vrijheid zou hebben, aan zich als Adjudanten te verbinden een' of twee Eerste Luitenants uit de *gecasseerde* Nederlandsche zeemagt, door hem te kiezen. Aan dit verzoek echter kon niet worden voldaan; omdat de Deensche Kroonprins (zoo als de Minister VON BERNSTORFF, op den 25sten van Hooimaand, 1795, aan den Gezant VON SCHUBART schreef) oordeelde: »dat de »Officieren der Deensche zeemagt, op dat oogenblik, »zich wel hoogelijk vereerd achtten met VAN KINSBER»GEN's benoeming tot hun Opperhoofd, maar dat het »getal van bekwame Zeeöfficieren van lagere rangen zeer »groot was; dat het die kwetsen zou, wanneer vreem-

»de naast hen geplaatst werden, en dat dit ook aan »VAN KINSBERGEN zelven in het vervolg onaangenaam zou »kunnen zijn; dat deze echter zich verzekerd kon hou»den, dat hij, zoowel door het Deensche volk, als door »den Koning, met blijdschap, ja zelfs met eerbied, zou »worden ontvangen."

Eene andere voorwaarde bij zijne aanneming, door hem voorgesteld, werd gereedelijk ingewilligd; zij was deze: »dat hij nooit, en in geen geval zou kunnen ge»noodzaakt worden, tegen zijn Vaderland te dienen. — »»Een eerlijk man en een goed burger kan somtijds »»bij. zekere omstandigheden door zijn Vaderland, dat »»hij trouw diende, verongelijkt worden; maar hij mag »»nimmer trachten, zich zelven te wreken."" Zoo grootmoedig handelde en schreef hij, altijd getrouw aan zijne beginselen, op den 6den van Oogstmaand, 1795, aan den Baron VON SCHUBART. In weêrwil echter van dit gemaakt en toegestaan beding, hetwelk hij bij eenen brief, op den 25sten van Wijnmaand, 1795, gerigt aan den Griffier van de Staten-Generaal der *Vereenigde Nederlanden*, en alzoo aan de laatste middellijk had kenbaar gemaakt; — in weêrwil, dat hij, door de *cassatie* van al de Officieren der voormalige Nederlandsche zeemagt, metterdaad in zijne betrekking als Bevelhebber van 's Lands vloot niet meer kon worden beschouwd, en dat hij al de papieren en orders daartoe betrekkelijk, door den Secretaris der vloot, Mr. J. D. HOBUFFT, aan het Committé van de Marine had doen overgeven; — in weêrwil, dat men, door zijn ontslag, na eene buiten alle vormen en regt gepleegde gevangenneming, getoond had, geene schuld in hem te hebben gevonden, en dat hij dus, buiten alle openbare betrekking tot zijn Vaderland, met elk

ander vrij Bataafsch burger van dien tijd gelijk stond, zoodat hij over zijn' persoon en zijne daden naar welgevallen moest hebben kunnen beschikken; — in weêrwil van dit alles maakte men, bij het Bewind van dien tijd, inzonderheid bij de Provisioneele Representanten des Volks van *Holland*, ter Vergadering van de Staten-Generaal, lang bedenking, om hem te vergunnen, zich buiten zijn Vaderland en in de Deensche zeedienst te begeven; een verzoek, hetwelk door den Baron VON SCHUBART, namens deszelfs Koning, krachtdadig werd ondersteund (134).

Het een noch het ander had echter eenig gevolg, daar men van de zijde van het Nederlandsche Bewind de aangevraagde vergunning noch uitdrukkelijk weigeren durfde, noch verleenen wilde. Uit eenen bij ons voorhanden brief, op den 6den van Louwmaand, 1796, door den Baron VON SCHUBART aan den Admiraal VAN KINSBERGEN geschreven, wordt een breedvoerig verslag gevonden van al hetgene omtrent dit onderwerp heeft plaats gehad. Vrees om tot nuttelooze wijdloopigheid te vervallen, en om tegen de voorwaarde, door VAN KINSBERGEN aan ons opgelegd en in ons Voorberigt opgegeven, te handelen, verbiedt ons, hierover meer in bijzonderheden te treden. Alleen voelen wij ons gedrongen te vermelden, hoe daaruit blijkt, dat het Nederlandsch Bestuur bij het Deensche geen middel heeft onbeproefd gelaten, om het werkelijk in dienst treden van hem te belemmeren en te voorkomen; dat het zich daartoe van den bijstand en den invloed van den Franschen Zaakgelastigde aan het Deensche Hof heeft bediend, en dat het daarbij den schijn heeft aangenomen, alsof het geloofde, dat de overgang van VAN KINSBERGEN

in Deensche dienst niet anders dan een voorwendsel van hem was, terwijl zijn eigenlijk oogmerk daarin bestond, om zich, langs dezen weg, in het vervolg van tijd aan de dienst van de vijanden der Fransche en Bataafsche Republieken te verbinden.

Inmiddels had de Baron VON SCHUBART, op het oogenblik, dat naar zijne meening alle beletselen waren weggenomen, aan VAN KINSBERGEN het vereischte paspoort op den 25sten van Slagtmaand, 1795, uitgereikt, en hem daarin genoemd *Admiraal in dienst van Zijne Majesteit den Koning van Denemarken en Ridder van de Orde van Dannebrog* (135); hem tevens de verzekering gevende, dat hij zijne aanstelling als Deensch Admiraal te *Hamburg* vinden zou. Van het eerste kon VAN KINSBERGEN echter geen gebruik maken, terwijl de akte van aanstelling noch toen noch later aan hem werd afgegeven, vooral niet, nadat, in Lentemaand, 1796, het Deensche Hof het toenmalig Fransch Bewind erkend, en daarvan aan alle Hoven mededeeling gedaan had.

Intusschen was en bleef hij, door omstandigheden, van hem, en misschien ook van den Deenschen Kroonprins niet afhangende, buiten alle werkelijke dienst; noemde zich Admiraal van de Deensche zeemagt, en werd van nu af met dezen titel begroet. Ondanks de afmaningen van zijne beste vrienden (136), zou hij ook deze betrekking metterdaad hebben aanvaard, indien bij hem vervolgens geene redenen waren opgekomen, die hem deden besluiten, om zijn ontslag uit de Deensche zeedienst, in 1806, te verzoeken — een verzoek, hetwelk op eene hem vereerende wijze werd toegestaan, en waardoor hij voor zijn Vaderland behouden bleef.

Gedurende zijn huwelijk, was de stad *Amsterdam* des winters, en het bekoorlijk *Adrichem*, in de nabijheid van de stede *Beverwijk*, des zomers, het gewoon verblijf van hem en de zijnen. Beide verliet hij in 1796 voor de stad *Elburg*, alwaar hij het hem toebehoorende huis, waaruit hij het lijk zijns Vaders ter aarde had geleid, betrok. Niemand zal zich over deze keuze verwonderen, die bij ondervinding weet, wat de herinnering van de zalige jaren der kindschheid op het welgestelde hart vermag. *Elburg* toch was het stadje, waar hij de vroegste jaren zijner jeugd doorgebragt, en het eerste gedeelte zijner opvoeding genoten had. Het was van daar, dat hij als kind, met en onder het oog van zijnen Vader, naar de grenzen zijns Vaderlands was getrokken, om deszelfs vijanden te bevechten. Het was ook daar, dat hij, als ware het, ten dank voor de aldaar gesmaakte genoegens, reeds in het jaar 1793 het voornemen had opgevat, om een Kadettenschool voor jonge Zeeöfficieren te helpen oprigten; een ontwerp waarvoor de ligging van *Elburg* aan de *Zuiderzee*, en eene min kostbare aldaar gevorderde levenswijze, die stad aanprees. Dat School kwam dan ook wel werkelijk tot stand, en was reeds tot zekeren trap van volkomenheid gebragt, toen de omstandigheden van den oorlog en de daaropvolgende Omwenteling veroorzaakten, dat men het naauwelijks gestichte werk vernietigde; de daarbij benoemde Officieren, Onderwijzers en verdere beambten afdankte, en de daartoe ingerigte lokalen tot andere einden bestemde (137).

Met al den eerbied, verschuldigd aan zijnen rang, en met al de erkentelijkheid voor de weldaad, die hij aan *Elburg's* burgerije, of vruchteloos gewenscht had

te bewijzen, of metterdaad bewezen had, werd hij door het Stadsbestuur en de ingezetenen, tot welke Staatspartij ook behoorende, op de hartelijkste wijze ontvangen en verwelkomd.

Van dit tijdstip af was hij aldaar onophoudelijk werkzaam met het vestigen eener Inrigting van opvoeding en opleiding voor jongelieden van den beschaafden stand, waarvan dan ook in 1798 de eerste grond gelegd werd door eene verbindtenis, tusschen hem en het Bestuur der stad destijds aangegaan, en in 1809 uitgebreid en bekrachtigd. Ten gevolge hiervan zou in het onderhoud van het Instituut worden voorzien, gedeeltelijk uit de inkomsten van een Fonds, dat aan een vroeger bestaan hebbend Gild van zoogenaamde *Schipluiden* had behoord, en sedert tot weldadige einden was bestemd geworden, terwijl de beschikkingen omtrent het te kort komende aan des Admiraals eigene bepalingen werden overgelaten.

Bij zijn leven reeds heeft hij aan deze overeenkomst op de meest onbekrompen wijze voldaan, door den aankoop van een groot en gepast gebouw, bestemd tot het plaatsen van boeken en instrumenten en het houden van die lessen, welke aanvankelijk in de Kostschool zelve niet konden gegeven worden; terwijl hij voorts van tijd tot tijd en jaarlijks, uit zijne eigene middelen, mildelijk heeft verstrekt al datgene, wat tot den bloei der Stichting en ter verdere opleiding en ondersteuning van minvermogenden, die daarin onderwijs genoten hadden, bevorderlijk zijn kon.

Na zijn overlijden heeft hij deze algemeen nuttige Stichting, door eene making van drie duizend gulden jaarlijks, tot hier toe zoodanig blijven ondersteunen,

dat zij, voor zooverre menschelijke zorg en toevoorzigt daartoe in staat zijn, bij de bevordering van de welvaart van *Elburg*, zijnen edelen naam, als van een' weldoener dier stad, en als van een' voorstander van nuttig onderwijs, steeds in zegening zal doen blijven.

Behalve deze thans nog bloeijende School, had hij bij zijn leven reeds willen tot stand brengen eene School voor meisjes, en daarvoor ook bij zijnen uitersten wil de aanzienlijke som van duizend gulden jaarlijks besproken, voor zooverre bij zijn overlijden zoodanige School mogt aanwezig zijn. Daar dit echter op dat tijdstip het geval niet was, heeft deze School aanvankelijk alleen eene meer beperkte jaarlijksche ondersteuning uit zijne nalatenschap genoten, totdat, op voorstel van *Curatoren*, daarvoor het gebouw van het Instituut ingeruimd, en eene som van niet minder dan vijf honderd gulden 's jaars is verstrekt geworden. Sedert mag men zich verheugen, dat ook deze School in den meest bloeijenden staat verkeert, en eene zuster-instelling uitmaakt, die, onder hetzelfde toezigt geplaatst, naast en met het Instituut voor jongelingen verdient genoemd te worden.

Bij de reeds vermelde overeenkomst was mede bepaald, dat het Instituut voor jongelingen, onder het oppertoezigt van den Admiraal VAN KINSBERGEN, als deszelfs Beschermheer, zou worden bestuurd door vier *Curatoren*, twee door of van wege hem zelven en twee van wege het Stadsbestuur van *Elburg* te benoemen. Te allen tijde heeft de Admiraal zich zijnen naam van Beschermheer door meer dan alleen geldelijke bijdragen waardig betoond, en zelfs, nadat hij, in 1798, zijne

vaste woonplaats naar het buitengoed *Welgelegen*, nabij *Apeldoorn*, had overgebragt, nooit opgehouden, deze Stichting als het meest geliefde en voor hem aangenaamste voorwerp zijner menschlievende zorgen aan te merken. Zoo zijn dan ook door hem zelven gedurende zijn leven, en worden nog na zijn afsterven de bepalingen, bij de reeds genoemde overeenkomst vastgesteld, rigtig nageleefd. Onder de *Curatoren*, van zijnentwege aangesteld, waren, na het overlijden van den Heer H. C. SERRURIER, de Heeren Mr. H. VAN STRALEN en Mr. D. HOOFT, die beide op den bloei en de uitbreiding van deze Schole eenen grooten invloed hebben gehad. Van derzelver onmiddellijke opvolgers leeft thans alleen de Hoogleeraar in de Regten aan de Doorluchtige School te *Amsterdam*, Mr. J. VAN HALL. De Zeer Geleerde en Eerwaardige DONKER CURTIUS, als Godgeleerde en Kanselredenaar zoo beroemd, die de plaats van den Heer HOOFT vervangen had, heeft tot op het einde zijner dagen, zelfs in zijnen laatsten ziekelijken toestand, niet opgehouden, deze betrekking, met het doorzigt, de menschenkennis en den ijver, hem eigen, op de uitmuntendste wijze waar te nemen. In zijne plaatse waren de Administrateuren der nalatenschap van den Admiraal VAN KINSBERGEN gelukkig genoeg, eenen waardigen opvolger te vinden in den Heer P. O. C. VORSSELMAN DE HEER, Hoogleeraar te *Deventer*, die alzoo thans, met den Hoogleeraar VAN HALL, en de *Curatoren* wegens het Stadsbestuur van *Elburg*, den bloei van dit Instituut, en daarmede den naam van den weldadigen Stichter, helpt uitbreiden en handhaven.

In deze voor hem aangename en rustige dagen, bleef VAN KINSBERGEN niet alleen met zijne hem dagelijks raadplegende gewezene strijdmakkers, maar ook met zijne

14

oude vrienden en begunstigers, in *Rusland*, *Pruissen* en elders, eene gestadige, en nu en dan zeer vertrouwelijke briefwisseling onderhouden, of hield hij zich bezig met het opstellen en in orde brengen van Geschriften tot de Zeevaart, en de Krijgskunde ter zee betrekkelijk, waarvan vele, hoezeer niet alle, geheel afgewerkt en door hem zelven geschreven, voorhanden zijn. Bij dit alles naar betere tijden voor zijn Vaderland uitziende, verheugde hij zich in het allengs toenemen van meer bezadigde begrippen onder zijne Landgenooten, omdat hij ook daarin te eeniger tijd zag het herstel van de Nederlandsche zeemagt, en de teruggave aan dezelve van al de nog overgeblevene krachtige steunsels, die haar zoo onvoorzigtiglijk ontrukt waren.

Die tijden en begrippen meende hij te zien aanvangen en terugkeeren, toen de zoo verdienstelijke Mr. J. JACOBSON, uit naam van het Committé der Marine, op den 11den van Hooimaand, 1796, aan de Nationale Vergadering het voorstel deed tot het oprigten van een vast *Corps Zeeöfficieren*; een voorstel, waarvan het beginsel en het doel vroeger die van hem zelven waren geweest, terwijl hij met den achtingwaardigen voorsteller zich overtuigd hield van de verpligting der natie, om op 's Lands Zeeöfficieren »als op hare lievelingen neder te »zien; dat het onbegrijpelijk was, niet alleen, hoe men »menschen had kunnen vinden, die op zulk eenen onze»keren voet het Land ter zee hadden willen dienen; maar »dat het inderdaad ook onbegrijpelijk was, hoe zich eene »zoo gebrekkige instelling zoo lang had kunnen staande »houden bij eene Marine, waarbij een ieder, die onpar»tijdigheid genoeg bezat, om niet alles goed te keu»ren, wat door anderen, in andere tijden, onder an-

»dere omstandigheden, gedaan was, en moeds genoeg, »*om niet alles goed te keuren, wat door zijne tijd-* »*genooten geschiedt, zoo vele schoone verrigtingen* »*aantrof.*"

Zoo zeer dit voorstel, en sommige der redenen, waarmede het omkleed was, hem verheugden, zoo zeer verblijdde hij zich, toen hij hetzelve, op den 5den van Oogstmaand daaraanvolgende, door de Nationale Vergadering zag aannemen, en vooral, toen de brave en kundige Volksvertegenwoordiger DE MIST, verslag omtrent dat voorstel uitbrengende, met zoo veel innig gevoel als Staatkundige voorzigtigheid omtrent het de *gecasseerde* Zeeöfficieren aangedane onregt, in de Vergadering met warmte uitriep: »Welaan! — — het »is heden de 5de Augustus, — een dag, die den Brit »zoowel als den Nederlander nog eeuwen lang zal heu»gen. Terwijl de Brit op heden verjaart de herden»king van zijnen gefnuikten trots op *Doggersbank* — »laat ons en de geheele natie door uwen mond ver»jaren de heugelijke herdenking, dat op dezen dag de »eer van 's Lands vlag bewaard en onze oude roem »bij de geheele beschaafde wareld herboren werd, en »laat het aanblijvend gedenkteeken van onze nationale »dankbaarheid zijn een op heden en zonder resumtie »te nemen decreet (138)."

Het gedane voorstel zoowel als het uitgebragt verslag had den Admiraal VAN KINSBERGEN en al zijne lotgenooten vereerd. Vermits echter het een noch het ander eenig dadelijk herstel van aangedaan ongelijk in zich bevatte, en de voorsteller, met den verslaggever, daarbij, welligt toen zeer menschkundig, zijdelings zaken had aangeroerd, welke bescheidene tegenspraak vorderden, zoo

gaf zulks aanleiding tot eene briefwisseling tusschen den Admiraal VAN KINSBERGEN en den Schout-bij-nacht JACOB PIETER VAN BRAAM, — door zijnen moed en krijgsdaden, in de *Indiën* bedreven, vermaard — aan de eene, en de Heeren JACOBSON en DE MIST aan de andere zijde. Het voornaamste. door den eersten aangevoerd, kwam daarop neder, dat men met betrekking tot de zeemagt eenzijdig, in vergelijking tot de landmagt, gehandeld en tevens ten onregte beweerd had, dat vele Officieren zouden geweigerd hebben, hunnen arm aan het Vaderland aan te bieden. Voor het overige bragt deze in den echt beschaafden toon gevoerde briefwisseling op nieuws het bewijs met zich, dat een welmeenend Staatsman het niet altijd in zijne magt heeft, of zulks tijdig oordeelt, te doen, wat hij anders pligtmatig en regtvaardig zou oordeelen; en dat de regtschapen oorlogsman ook dan, wanneer hij door verongelijking in zijn eergevoel diep gekwetst wordt, niet onvatbaar is voor eene der edelste aandoeningen, die der dankbaarheid aan hen, die de stem van waarheid en billijkheid durven doen hooren.

De eer en het lot der Officieren van de vroegere zeemagt niet alleen, maar ook van die, welke thans bestond, bleven inmiddels VAN KINSBERGEN bestendig ter harte gaan. Het verlies van een belangrijk smaldeel oorlogsschepen, onder den Schout-bij-nacht LUCAS, op den 17den van Oogstmaand, 1796 (139), bedroefde hem; maar nog meer trof hem de ongelukkige afloop van den bekenden zeeslag, op den 11den van Wijnmaand des volgenden jaars, door 's Lands vloot, onder bevel van den Admiraal DE WINTER, tegen de Engelsche, waarover de Admiraal DUNCAN gebood, in het gezigt der Vader-

landsche kust geleverd. Hartelijk betreurde hij, bij het verlies van zoo vele kostbare bodems, den dood en de wonden van zoo vele manhaftig gesneuvelde en gekwetste dapperen, onder welke verdienstelijke mannen, vroeger zijne wapenbroeders, die hij hoogachtte; en hij, dien sommigen hadden verdacht gehouden, dat hij den Britten was toegedaan, omdat hij de Franschen bestreden had, weende van spijt, dat een Engelsch Vlootvoogd, door overmagt en beleid, eenen Nederlander van beproefden moed en braafheid overwonnen had (140). Sterker nogtans was bij hem dit smartgevoel, toen, ruim twee jaren later, het laatste overschot der Oud-Nederlandsche zeemagt, door eene Britsche overmagt, van welker kielen onze Vaderlandsche vlag verraderlijk wapperde, onder de *Vlieter* werd veroverd (141). Maar nu ook bleef hij aan zijne vroeger nageleefde beginselen getrouw. Welverre van zich aan de zijde van hen te scharen, die de Russische en Engelsche legers en vloten inriepen, onttrok hij zich aan alle deelneming, daar hij zich overtuigd hield, dat, bij het welgelukken der onderneming, niet het Vaderland, maar, zoo als in 1787 en 1795, het eene gedeelte der natie, door uitheemsche wapenen, op het andere zou hebben gezegepraald.

In die stemming van geest en hart sleet hij, op zijn *Welgelegen*, bij *Apeldoorn*, bij afwisseling te *Elburg*, en van tijd tot tijd ook te *Amsterdam*, ten huize van zijn' oudsten en, door alle tijden heen, zijn' getrouwsten vriend H. C. SERRURIER, zijne dagen, die voor hem op de aangenaamste wijze zouden zijn voorbijgegaan, indien hij meer in staat was geweest, zijn leedgevoel over den toestand zijns Vaderlands te onderdrukken.

Maar hij was Nederlander en mensch; en omtrent al wat zijn Vaderland en de menschheid betrof, kon hij, zoo als de grijsaard bij TERENTIUS, zeggen: »dat dit »ook hem aanging (142).”

Sedert het vier en zestigste jaar zijns levens, had hij het geluk, in de drie Baronessen SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE zijne bestendige gezellinnen te hebben gevonden. Zij waren de achtenswaardige dochters van edele ouders, aan welke hij jaren lang, door innige vriendschap en erkentelijkheid verbonden was geweest. Na eenigen tijd als zijne gastvriendinnen op *Welgelegen* te hebben doorgebragt, vestigden zij, op zijn verzoek, aldaar, met en bij hem, haar vast verblijf (143).

Intusschen hadden reeds in 1797 de gematigde voorstanders van de nieuwe orde van zaken in ons Vaderland hem vruchteloos aangezocht, om hetzelve wederom aan het hoofd der zeemagt te dienen. Die aanzoeken hernieuwden zich na het invoeren der Staatsregeling in 1801, waarin de aanklevers van het Huis van ORANJE-NASSAU, echter toen nog ten onregte, een' eersten stap zagen tot de herstelling van hetzelve. Zoowel schriftelijk, als bij monde, werden die aanzoeken bij hem voortgezet op eene wijze, die het voor een' man van zijne eerzucht en Vaderlandsliefde moeijelijk maakte, daaraan geen gehoor te geven. Hoogst dringend en voor hem vleijend waren de brieven, onder andere, door Mr. G. BRANTSEN, voorheen Afgezant van onzen Staat bij het Fransche Hof, in Wijn- en Slagtmaand, 1801, aan hem geschreven. Vergeefsch echter bleven, zoowel bij VAN KINSBERGEN, als bij deszelfs aangehuwden behuwdzoon, den Graaf VAN HOGENDORP, de pogingen van eenen Staatsman, dien zij hoogachtten, en die zich aan

het Staatsbewind van dien tijd had aangesloten. Zoo lang de met hem *gecasseerde* Zeeöfficieren niet, zoowel als hij, in de rangen, welke zij hadden moeten verlaten, hersteld waren, oordeelde hij aan zijne eer verpligt te zijn, bij zijne herhaalde weigering te volharden.

Het genoegen van een dergelijk aanzoek, dat hem voorzeker nog meer streelde, viel hem, weinige jaren later, van den vermaarden Raadpensionaris, Mr. R. J. SCHIMMELPENNINCK, te beurt. Van dezen had de niet algemeen genoeg gekende J. KANTELAAR, in Bloeimaand, 1805, zoo te regt en krachtig gezongen:

»Groot is de Man, die bloed en leven
»Ten offer voor zijn Land wil geven,
»Als 't nut aan 't offer evenaart;
»Maar grooter hij, die, gansch onzeker
»Van de uitkomst zijns bedrijfs, den beker
»Der onrust koen en kalm aanvaardt (144)."

Deze was het, die, na de aanvaarding van het hagchelijk bewind der Bataafsche Republiek, zijne eerste zorgen besteedde aan de overweging der middelen, die tot opbeuring en verbetering van 's Lands zeemagt zouden kunnen strekken, en toen te regt oordeelde, dat eene uitgebreide scheepvaart eene aanzienlijke scheepsmagt vorderde. In de herschepping van de laatste, als zamenhangend met het handeldrijvend bestaan van *Nederland*, zag hij de groote bron van deszelfs toekomstige welvaart. »Het was," zoo als hij dit later uitdrukt, »in den geest onzer zeelieden, dat zich vooral »ons volkskarakter doet zien. Onder *Bataafsche* vlag »te varen; eene *nationale* Regering te dienen; door »*Bataafsche* Bevelhebbers aangevoerd te worden: —

»ziedaar de groote springveêren, die hen in werking »brengen en bezielen!"

Die groote Staatsman, te wel overtuigd, dat de blaam van Engelschgezindheid, VAN KINSBERGEN vroeger aangewreven, louter laster was geweest en gebleven, deed hem, een' toen reeds zeventigjarigen grijsaard, regt, wanneer hij hem, op den 4den van Bloeimaand, 1805, het volgende schreef: »Bij het herdenken van den ou»den luister der Bataafsche Marine, vestigen mijne »oogen zich dadelijk op den held, wien Landgenooten »en vrienden als een' der grootste Zeeöversten zijner »eeuw erkennen; en ik houd mij verzekerd, de wen»schen der natie te vervullen, door een' der dappere »verdedigers harer vlag onverwijld een blijk van mijne »achting te geven, waarop zijne verdiensten aanspraak »maken. Wanneer ik met een gewoon man te doen had, »zou ik eenige omwegen gebruiken, om het oogmerk »van dezen brief open te leggen; doch ik maak geene »zwarigheid, aan den Ridder VAN KINSBERGEN rondelijk »te kennen te geven, dat ik het Vaderland en mij ge»luk zoude wenschen, indien ik hem het verlangen konde »inboezemen, van op nieuws zijne talenten aan het Zee»wezen van den Staat toe te wijden. Ik verzoek u »derhalve, Mijnheer! mij onbewimpeld te doen weten, »op welk eene wijze, overeenkomstig uwe jaren en »rang, ik van uwe uitmuntende kundigheden ten »dienste van den Lande gebruik zou kunnen maken. »Gij zult daardoor eenen nieuwen titel verkrijgen op »de erkentenis der Republiek, en mij een blijk van »verknochtheid geven, hetwelk ik zeer zal waarde»ren (145)."

Diep getroffen was VAN KINSBERGEN door den inhoud

en den toon van dezen brief; en hoog was de achting, die hij reeds toen en later den beroemden Regtsgeleerde en Staatsman toedroeg. In Staatkundige inzigten mogt hij dan ook van hem verschillen, en ook niet op dezelfde wijze de goede trouw in de begrippen en daden van anderen hebben beoordeeld: beide voerden dezen strijd met die rondborstigheid en echte *humaniteit*, welke den wijze en goede altijd kenmerkten. Beide waren zij omtrent elkander overtuigd, dat zij het welzijn des Vaderlands alleen bedoelden, en hoe zouden zij dus anders dan zich wederzijds hebben kunnen hoogschatten? Ondanks dit alles, en niettegenstaande SCHIMMELPENNINCK, na eene schriftelijke weigering van denzelven, bij eenen, uit *Amsterdam*, op den 6den van Bloeimaand, 1805, gedagteekenden brief te hebben ontvangen, door een persoonlijk bezoek bij VAN KINSBERGEN, hem van die weigering poogde te doen terugkomen, slaagde hij hierin geenszins. Dit zou misschien het geval niet geweest zijn, indien VAN KINSBERGEN niet toen nog, met den rang en titel van Admiraal, aan de zeedienst van het *Deensche* Rijk verbonden was geweest (146). Maar, hoe dit ook zij, het strekt beide tot eer, dat, ook na dien tijd, de betrekkingen van hoogachting en vriendschap tusschen deze voortreffelijke mannen, waarvan ook ik het geluk had dikwerf getuige te zijn, onafgebroken hebben blijven voortduren, totdat de dood dien edelen band verbroken heeft.

Een vreemdeling, LODEWIJK NAPOLEON BONAPARTE, volgde als Koning den voortreffelijken Nederlander in 's Lands bewind op, tegen den wil der natie, die hem echter nimmer haatte, en welligt hem haar vertrouwen zou geschon-

ken hebben, indien de wijsheid van den Regent met de door hem zoo dikwerf aan den dag gelegde goedhartigheid meer in evenredigheid had gestaan. Maar, door den Overweldiger van *Europa* aan *Nederland* als Koning opgedrongen, was hij door hetzelve met weêrwil ontvangen, omdat men eerst na zijnen gedwongen' afstand van de kroon van *Holland*, het hem vergeven kon, dat die kroon, schoon tegen zijnen wil hem op het hoofd gedrukt, door hem gedragen was. Hij aanvaardde op den 27sten van Zomermaand, 1806, het Koninklijk bestuur over *Holland*, en benoemde reeds op den 16den van Hooimaand VAN KINSBERGEN tot zijnen *Staatsraad* en *Eersten Kamerheer honorair*. VAN KINSBERGEN, die met deze Staatsbetrekking en eertitel die van *Admiraal* in de *Deensche* zeedienst onbestaanbaar oordeelde, verzocht van de laatste zijn ontslag, hetwelk, op den 11den van Herfstmaand, door den Deenschen Afgezant te *'s Gravenhage*, met des te meer onderscheiding volgde, daar het vergezeld ging van eenen hoogstvleijenden brief van den Deenschen Staatsminister VON BERNSTORFF, den regtschapen' zoon des grooten vaders van denzelfden naam.

Nadat VAN KINSBERGEN, op den 16den van Wintermaand, 1806, tot *Lid van de Koninklijke Orde van Verdienste* was benoemd, werd die benoeming, op den 15den van Bloeimaand, 1808, gevolgd van eene aanstelling tot *buitengewoon Maarschalk der Hollandsche Zeemagt*, van welke waardigheid hij reeds vroeger, uit 's Konings naam, den staf, als haar zinnebeeld, ontvangen had. 's Konings Minister van Oorlog D. VAN HOGENDORP, hem dien toezendende, betuigde hem bij zijnen geleidenden brief: »dat het den Koning ten

»genoegen verstrekte, dat hij dit eervolle teeken der »hoogste *militaire* waardigheid mogt aanbieden aan »een' krijgsman, die zich, door dapperheid en verdien»sten, de billijkste aanspraak op eene zoo luisterrijke »onderscheiding verworven had, en die, in al zijne »betrekkingen, aan het hoofd der legers of vloten zoo »volkomen het vertrouwen had geregtvaardigd, dat in »hem gesteld was; en dat de Koning zich hierdoor »wilde verzekeren, dat zijne krijgsmagt altijd op den »weg der overwinning zou worden voorgegaan."

Op den 4den van Sprokkelmaand, 1807, werd hem door den Koning in deze waardigheid eene jaarwedde van achttien duizend gulden toegelegd. Weinige dagen later ontving hij zijne benoeming tot *Grootkruis der Koninklijke Orde van Holland.* Bijna gelijktijdig zag hij zich met den Staatsraad CALKOEN; VAN LEYDEN *van Westbarendrecht*, Lid van het Wetgevend Ligchaam; DE PERPONCHER, voorheen Lid van de Staten der Provincie *Utrecht*, en den gewezen' Pensionaris der stad *Leiden*, Mr. W. F. BOERS, aan het hoofd gesteld van de Commissie, die, met den Directeur-Generaal van het Openbaar Onderwijs en der Wetenschappen, Mr. J. MEERMAN, zou moeten werkzaam zijn, om, onder het Voorzitterschap van den laatsten, de Openbare en Koninklijke Scholen in te rigten, en de Wetenschappen en de Geleerden zelve, die zich daaraan toewijdden, aan te moedigen. Niet alleen in deze betrekking, maar ook als bijzonder burger, liet hij niets na, om zijnen tijd en middelen aan de krachtdadige bevordering en ondersteuning van het Lager Schoolwezen dienstbaar te maken. Hierdoor verwierf hij inzonderheid den dank der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, die in eenen,

op den 18den van Sprokkelmaand, 1808, aan hem geschreven' brief betuigde »verheugd te zijn, dat zij in hem »den man kon toejuichen, die, den heldenlauwer aan »den palm der menschenliefde hechtende, de verbetering van het Lager Schoolwezen met haar beschouwde »als de eenige bron van heil voor de nakomelingschap."

Inmiddels verzuimde hij niet, om, met betrekking tot 's Lands Zeewezen, het altijd geliefde voorwerp zijner gedachten en wenschen, aan LODEWIJK NAPOLEON van tijd tot tijd zijne denkbeelden schriftelijk mede te deelen. Vereerende Koninklijke lastgevingen waren hiervan het gevolg. Vandaar, dat hem, bij besluit van den 1sten van Oogstmaand, 1808, het Voorzitterschap werd opgedragen van het *Centraal Committé voor de Marine*, waarin zijn heldhaftige wapenbroeder, de Kolonel ter Zee MELVILL, en de beroemde Wiskundige AENEAE, aan zijne zijde geplaatst werden. Het doel dezer instelling, die echter door het lot des tijds geene vruchten heeft kunnen dragen, was: »alle zoodanige »middelen te ontwerpen en voor te dragen, als zouden »kunnen strekken, om de Hollandsche zeemagt, zoo »al niet in uitgebreidheid, ten minste in volmaaktheid, »met de meest gevorderde in *Europa* mettertijd te »doen wedijveren." Zoo ook werd hij, in den aanvang van hetzelfde jaar, door den zoo werkzamen als kundigen Staatsraad Mr. J. JACOBSON, die door den Koning aan het hoofd eener Staats-Commissie, tot het ontwerpen van een Strafwetboek voor 's Rijks zeemagt, benoemd was, deswege geraadpleegd »als den eersten »Man der Marine, die den invloed der straffen op het »karakter der schepelingen door ondervinding had leeren kennen." Met zijne gewone kunde en bereid-

vaardigheid voldeed hij aan dit aanzoek, en bragt alzoo ook het zijne toe, om het gebrekkige der Wetten, dezen aangaande, te helpen wegnemen, dat vooral bij den zoogenaamden *Artikelbrief van* 1795 was ingeslopen. Andere belangrijke ontwerpen, 's Rijks Zeewezen betreffende, door hem in de vijf laatste maanden van het jaar 1808 ingeleverd, en zich onderscheidende door juistheid van voorslagen en inzigten, deed een Lid van het Centraal Committé aan een' zijner vrienden, te zijnen opzigte, schrijven: »Welk een werkzaam man! »Zoodra het de Nederlandsche zeedienst raakt, vergeet »hij zijnen ouderdom, en schijnt te verjongen." De Maarschalk VAN KINSBERGEN was toen meer dan drie en zeventig jaren oud.

Dank en eere voor zich zelven, en voorzeker de herschepping van het Zeewezen zijns Vaderlands, moge hij daarbij in het oog hebben gehad: alle uitzigt op geldelijk voordeel was in dezen verre van hem verwijderd. Van het genot van alle jaarwedden, aan de door hem bekleede waardigheden gehecht, zich verschoonende, verzocht hij, dat over het beloop daarvan, ten behoeve van het Vaderland, mogt worden beschikt. Na het ontvangen van den eersten betaalbrief, hem voor de jaarwedde als *Maarschalk* toegezonden, en welke twee duizend twee honderd en vijftig gulden beliep, schreef hij, met terugzending van dien betaalbrief, aan den regtschapen' Minister GOGEL: »dat hij van »het oogenblik, dat hij als *Maarschalk* benoemd was, »besloten had, de eer, hem daardoor aangedaan, aan »te nemen; doch voor alle geldelijke voordeelen, die »daarbij, of bij andere posten, gevoegd waren, beleef»delijk bedankte." Dit edelmoedig gedrag werd hem

door den goeden LODEWIJK, zoomin als zijne gelijksoortige latere handelwijze door onzen geëerbiedigden Souvereinen Vorst en Koning WILLEM I, ten kwade geduid. Hiertoe echter was, gelijk wij nader zullen vermelden, de zoogenaamde groote NAPOLEON BONAPARTE te trotsch en te laaghartig.

Zoo verliepen voor hem in arbeid en eere het jaar 1808, en de acht eerste maanden van het daarop volgende jaar. Het eerbetoon, dat hem het meeste streelde, was het Grootkruis van de Russische Ridderorde van *St. Andries*, van *Alexander Newsky* en van *St. Anna*, door Keizer ALEXANDER ter beschikking van Koning LODEWIJK gesteld, en door dezen bij voorkeur aan zijnen geliefden Maarschalk geschonken, waarvan de Groot-Kanselier van de Koninklijke Orde der Unie VAN DER GOES, hem, bij eene vereerende aanschrijving van den 11den van Wijnmaand, 1808, kennis gaf.

Welhaast echter naderde het tijdstip, waarop in het Fransch Keizerlijke dagblad *le Moniteur* zouden gelezen worden deze voor *Holland* en deszelfs goedhartigen Koning LODEWIJK verschrikkelijke woorden: »*Holland* is inderdaad niet anders dan een deel van *Frankrijk*, eene aanslibbing van den *Rijn*, de *Maas* en de »*Schelde*, dat is van de hoofdslagäderen van het Keizerrijk; het nietswaardige van zijne Douanen, de »gezindheid van de beambten, de geest zijner inwoners, die de bestendige strekking heeft, om met *Engeland* een' verboden handel te drijven — dit alles »maakt het tot eenen pligt, om aan hetzelve den handel op den *Rijn* en de *Wezer* te verbieden. Aldus gedrukt (*froissée*) tusschen *Frankrijk* en *Engeland*, »is *Holland* verstoken, zoowel van de voordeelen, die

»strijdig zijn met ons algemeen verbodstelsel, waarvan »het moet afzien, als van die, in welker genot het »zou kunnen deelen; het is tijd, dat dit alles tot zijne »natuurlijke orde terugkeere (147)."

Dit alles voorspelde 's Konings val en de uitwissching van *Nederland* uit de rij der volken. Vergeefs beproefde LODEWIJK, door een persoonlijk onderhoud met den man des bloeds, dien hij broeder noemde, de bedreigde inlijving van *Holland* in het Fransche Keizerrijk af te wenden. Reeds op den 4den van Sprokkelmaand, 1810, moest hij de instelling der *Maarschalken* in *Holland* vernietigen. Drie dagen later poogde hij dit hem door NAPOLEON afgeperste besluit te verzachten, door aan de gewezene Maarschalken, hun leven lang, de aan hen toegelegde jaarwedden, met al de voorregten, aan hunnen titel verbonden, te doen behouden. 's Konings Minister van Marine en Koloniën gaf hiervan, bij zijne aanschrijvingen van den 11den en 15den van Sprokkelmaand, 1810, aan VAN KINSBERGEN kennis, met de betuiging van zijn eigen smartelijk gevoel, en dat van zijnen Koning, »wien het," zoo als hij verklaarde, »leed deed, een' zijner meest ver»dienstelijke onderdanen die opoffering te moeten op»leggen; maar dat die opoffering in een naauw verband »stond met de dierbaarste belangen van het Rijk, en »geschikt was, om in den toestand der algemeene za»ken eene gewenschte verandering te weeg te brengen." Dat ook dit offer door den bedrogen' broeder aan den Overweldiger vruchteloos gebragt was, heeft de uitkomst bewezen.

De Admiraal VAN KINSBERGEN de laatstbedoelde aanschrijving nog te zelfden dage beantwoordende, ver-

klaarde: »dat hij zich daarnaar zou gedragen, en zulks »met te meer genoegen, daar hij, reeds bij het bekomen der waardigheid van *Maarschalk*, voor de daar»aan verbondene wedde bedankt had."

Nog vóór den eersten van Hooimaand, 1810, den dag waarop LODEWIJK van de hem opgedrongene kroon van *Holland*, ten behoeve van zijnen zoon, afstand deed, gaf hij, op den 3den en 4den van Bloeimaand, een dubbel bewijs van zijne hooge achting voor de deugden en verdiensten van VAN KINSBERGEN. Na zijne terugkomst in *Holland* nam hij, op het Koninklijk Paleis te *Amsterdam*, twee besluiten. Bij het eerste verhief hij den Admiraal Ridder VAN KINSBERGEN, Grootkruis van de Orde der Unie, in den Adelstand van zijn Koningrijk; terwijl hij, bij het tweede, hem den titel van Graaf van zijn Koningrijk, onder de benaming van *Graaf van Doggersbank*, schonk, en zulks uit aanmerking: »dat »hij reeds in den roemrijken zeeslag bij de *Doggersbank* »als Kapitein het bevel over een schip voerde;" met verdere verklaring, dat hij dit deed, om »aan de zee»magt van zijn Rijk in den persoon van den oudsten »van deszelfs Opperbevelhebbers een blijk zijner ach»ting te geven." Ten gevolge van deze besluiten werd door hem aan VAN KINSBERGEN als geslachtwapen gegeven: »een gevierendeeld schild; het eerste en vierde deel »van keel met eene rots van zilver; het tweede en derde »vierde deel van lazuur met eene zwaan van zilver; »het schild bedekt met de gewone Adellijke of Rid»derkroon." Als *Graaf van Doggersbank* werd hem ten wapen geschonken: »het schild rustende op een anker »van sabel en gevierendeeld; het eerste en vierde deel an»dermaal gevierendeeld; het eerste en vierde van keel met

»eene rots van zilver; het tweede en derde van lazuur »met eene zwaan van zilver; het tweede en derde vierde »deel van het geheele schild van zilver, en daarop een »palmtak van sinopel, baarswijze geplaatst; het schild »bedekt door de gewone Grafelijke kroon; tot *tenan-*»*ten* twee zeehonden of doggen, houdende de Konink-»lijke banieren, en onder het wapen, als zinspreuk of »wapenkreet: *Eximiae virtutis praemium.*"

Meer dan deze titel en wapenen, streelde het inmiddels den vijfenzeventigjarigen VAN KINSBERGEN, dat de ongelukkige LODEWIJK hem te dezer gelegenheid dit alles bekend maakte bij een' eigenhandig geteekenden brief, geschreven uit *Amsterdam*, den 18den van Bloeimaand, 1810, en vervat in de volgende bewoordingen: »Gij voerdet met den Admiraal ZOUTMAN »het bevel op den dag van de *Doggersbank*, en hebt een »groot deel aan den uitslag van dien gedenkwaardigen »dag gehad. Gedurende uwe lange en roemrijke loop-»baan, hebt gij in het zuiden van *Europa*, zoowel als »in de *Noordzee*, overwinningen behaald. Na aan het »Zeewezen bespiegelende Verhandelingen en van onder-»wijs te hebben geschonken, die lang tot voorbeeld »zullen dienen, hebt gij zelf uwe lessen in beoefening »gebragt. Aan u ben ik de goede inrigting en de uit-»muntende zamenstelling van het geheele ligchaam der »Marine verschuldigd. De beste Officieren zijn uwe »kweekelingen. Ik vermeen dus, als Hoofd van den »Staat, u de nationale erkentenis deswege te moeten »betuigen, en tevens eene, ook voor onze geheele zee-»magt aangename taak te vervullen, met u den titel »en rang van *Graaf van Doggersbank* op te dragen. »Éene zaak ondertusschen doet mij leed, dat gij geene

»kinderen hebt, die lang aan uwe Landgenooten het »evenbeeld van hem zouden kunnen aanbieden, wiens »deugden, bewezene diensten en groote hoedanigheden »door het Vaderland nimmer zullen vergeten worden. »De zinspreuk: *eximiae virtutis praemium*, door de »Staten-Generaal op de medaille van *Doggersbank* ge»steld, behoort aan u met regt. Ik begeer, dat gij »die bij uw wapen voegt. Die uwer naaste bloedver»wanten, dien gij het waardigst zult oordeelen, zal, »zoodra gij zulks begeert, tot uwen opvolger worden aan»gewezen." Dit was dan ook het laatste bewijs van onderscheiding, dat Koning LODEWIJK, gedurende zijne kortstondige regering, aan VAN KINSBERGEN gaf of misschien geven kon. Hij vertrok naar *Duitschland.*

Op den 9den van Hooimaand, 1810, werd het rampzalig *Nederland* door NAPOLEON BONAPARTE met het Fransche Rijk vereenigd, en, met die vereeniging, uit de rij der Staten — gelukkig niet voor altijd! — uitgewischt. De vernederende en verderfelijke bepalingen van dit besluit zijn door de Geschiedenis, onder de gruwelen van het bestaan van NAPOLEON, voor de nakomelingschap bewaard. Onder deze bepalingen was er slechts ééne, die aan ons Vaderland geen goed, tranen of bloed gekost heeft; zij was deze, dat de Aarts-Schatmeester LE BRUN, Prins van het toenmalig alles overweldigend Fransche Keizerrijk, als Algemeen Stedehouder, aan het hoofd der Fransche ambtenaren in *Holland* geplaatst werd. Deze toch bewees al spoedig na zijne aankomst te *Amsterdam* (nu tot de derde hoofdstad des Franschen Rijks verklaard), »dat hij »was," zoo als J. H. VAN DER PALM, in een Werk, door onzen VAN KINSBERGEN naderhand uitgelokt, dit, zoo

juist als welsprekend, schreef, »een grijsaard, niet »onbekend met hoofsche vormen en manieren, zacht»zinnig van inborst, ordelijk in huis- en hofhouding, »die elk ontving, te spraak stond, aan zijnen niet »overdadigen disch noodigde, ieder hooren en nie»mand dienen kon — bekleed met eene schaduw van »gezag, onder een' weidschen titel (148)."

Spoedig was deze oude, maar menschkundige Staatsman met den Admiraal VAN KINSBERGEN bekend geworden, en tevens met deszelfs vroegere bedrijven, heerschende neigingen en zucht, om zijn ongelukkig Vaderland en Landgenooten, waar en zoo veel hij nog vermogt, wel te doen. Niets liet hij onbeproefd, om den Vaderland- en menschlievenden man, zoo mogelijk, voor den onwaardigen Overweldiger van *Europa* te winnen. Zoo sloot de Fransche grijsaard zich aan den Nederlandschen grijsaard aan, en de laatste geloofde eenigen tijd aan de mogelijkheid, om, door het gezag en den invloed van hem, die in zijn Vaderland het magteloos beeld van den Beheerscher van bijna alle volken van *Europa* was, van nut te kunnen zijn. Al spoedig toch waren de verdeeling der gemeene weiden; de ontbinding der zoogenaamde markgenootschappen; het ontginnen van woeste gronden, en derzelver bebouwing in *Braband*, *Gelderland* en *Overijssel;* derzelver ontheffing van alle opbrengst aan het Rijk; eene betere inrigting van de grond- en andere belastingen; de ligchamelijke en verstandelijke opvoeding van ouderlooze en onvermogende kinderen, en andere algemeen nuttige ondernemingen, de belangrijke onderwerpen van hun gemeenschappelijk onderhoud, en van de briefwisseling, gedurende de laatste helft van

1810 en een groot gedeelte des volgenden jaars. Dan, van al hetgene door den Prins Stedehouder deswege in eene zeer drukke briefwisseling aangevoerd, en door VAN KINSBERGEN, met al den ijver, hem eigen, gretig opgenomen en door hem en zijne wakkere, met hem gelijk denkende vrienden behartigd werd, kwam niets tot stand, dan de besteding van eenige kinderen, vroeger in het *Aalmoezeniers-Weeshuis* te *Amsterdam* opgevoed, tegen een gering kostgeld bij landlieden, om dezelve tot den landbouw op te leiden. VAN KINSBERGEN, ondersteund door zijnen vriend, den Baron VAN LOË, en anderen, bragt hieraan het zijne met raad en daad toe en bleef nog later daartoe werkzaam, nadat de Souvereine Vorst der *Vereenigde Nederlanden*, bij deszelfs besluit van den 27sten van Zomermaand, 1814, de Leden der Commissie, sedert 1810 daarmede belast, tot hetzelfde einde op nieuws benoemd had. Van de overige dier ontwerpen kunnen wij niet anders gewagen, dan als van ijdele droomen, die slechts gedeeltelijk, niet door of van wege den Beheerscher van het rampzalige *Nederland*, maar alleen later door den edelaardigen VAN KINSBERGEN, in de nabijheid van *Apeldoorn* zijn verwezenlijkt geworden.

In die dagen, en ook naderhand, liet NAPOLEON BONAPARTE, door zijnen Stedehouder in *Holland* voorgelicht, het niet ontbreken aan de aanwending van middelen, om, zoo als dit zijnen goeden, maar door hem onttroonden broeder gelukt was, den regtschapen' VAN KINSBERGEN ook voor zich en zijne heerschappij over *Nederland* te winnen. Daartoe benoemde hij hem, bij besluit, op den 2den van Louwmaand, 1811, aan den *Senaat* van het Fransche Keizerrijk medegedeeld, tot

Senateur, na hem, op den 18den van Wintermaand, tot Graaf van het Keizerrijk (*Comte de l'Empire*) te hebben verklaard; terwijl hij hem eindelijk, op den 22sten van Lentemaand des volgenden jaars, het Grootkruis van de Keizerlijke Ridderorde der *Réunie* schonk; eene Orde, met welke hij de Hollandsche Orde der *Unie*, door zijnen broeder ingesteld, vervangen had.

Toen aan VAN KINSBERGEN het eerste berigt van zijne benoeming tot *Senateur*, door den achtenswaardigen Staatsman RÖELL, uit *Amsterdam*, op den 11den van Louwmaand, 1811, werd medegedeeld, schreef hem deze: »Zulk eene benoeming doet eer aan hem, van wien zij »uitgaat, en draagt voorzeker de goedkeuring der ge»heele natie weg. Welligt zal deze benoeming op u niet »denzelfden aangenamen indruk hebben gemaakt, als op »vele anderen, die u eeren en beminnen; maar, na hier»over rijpelijk te hebben nagedacht, geloof ik, zult »gij niet anders kunnen dan goedvinden, dat de Keizer »verlangd heeft, de lijst der Leden van den *Senaat* »te versieren met een' der schoonste namen van zijne »nieuwe gewesten. In allen gevalle, mijn waarde *Sena»teur!* bid ik u, voor deze benoeming niet te bedan»ken, maar die aan te nemen; het eerste zou zeer veel »leed doen aan al uwe vrienden, en aan allen, die er »belang in stellen, dat gij geplaatst zijt aan het hoofd »der groote mannen — vooral aan mij."

Op den 8sten van Louwmaand, 1811, schreef VAN KINSBERGEN aan 's Keizers Stedehouder, dat hij, na meer dan zestig jaren zijn Vaderland te hebben gediend en eenen ouderdom van bijna vijf en zeventig jaren te hebben bereikt, eene verandering van woonplaats voor zich onmoge-

lijk beschouwde, en dat hij tot alle dienst geheel ongeschikt was geworden, weshalve hij dèn Prins verzocht, dit onder het oog van den Keizer te willen brengen. In antwoord op dit verzoek, haastte zich de omzigtige LE BRUN, eene weigering, als den schijn hebbende van minachting voor 's Keizers betoonde onderscheiding, hem ten hoogste af te raden. Hij gaf hem gelijktijdig kennis, dat hij zijnen Meester de onmogelijkheid voor VAN KINSBERGEN, om zich naar *Parijs* te begeven, onder het oog had gebragt, en dat hij hem ried dezen zelven te schrijven. Dit deed VAN KINSBERGEN op den 11den van Louwmaand, en volgde daarbij eenigzins de wijze, op welke 's Keizers Vertegenwoordiger dit hem had voorgesteld te doen, daar echter ten slotte woordelijk bijvoegende: »Indien Uwe Majesteit mij den »titel van *Senateur* wil doen behouden, verzoek ik »Haar, toe te staan, dat de wedde, daaraan verbon»den, moge worden besteed tot een weldadig oogmerk, »ten behoeve van de *Marine* van mijn Vaderland."

Hoezeer hij hierdoor, alleen zijne gewone onbaatzuchtige handelwijze volgende, eene edelmoedigheid aan den dag legde, die de goedhartige LODEWIJK, zoo als ook naderhand Koning WILLEM FREDERIK, toen Souverein Vorst der *Vereenigde Nederlanden*, hoogelijk waardeerde, zoo was de toen nog alom geroemde groote NAPOLEON te klein, om dit aanzoek ten goede op te nemen, en zich niet in zijnen wrevel hoofdzakelijk te laten ontvallen: »Denkt die trotsche Hollandsche zee»man mij tot uitdeeler zijner aalmoezen te maken!"

Het schijnt, dat het aan 's Keizers zoo zachtzinnigen Gouverneur-Generaal niet heeft mogen gelukken, om den gewaanden hoon, zijnen Meester door VAN KINSBERGEN aan-

gedaan, door zijne welwillende tusschenkomst bij dezen te vergoelijken en te doen vergeten. Dat hij zulks beproefd zal hebben, gelooven wij gereedelijk: »hij deed »toch," gelijk VAN DER PALM dit zinrijk en naar waarheid uitdrukte, »zoo gaarne al het goed, dat niet in »zijn vermogen stond."

om zegepralenden togt door ons Vader-
wij dien trotschen
nde havelooze ge-
tig uitgedreven,
's in het harnas
met zijnen stou-
telijk rondzien-
erende *Amster-*
toen hij in eene
ag, door de Fran-
de grachten dier
ezeld van den bij
RGEN. Wij waren,
11, op het toen
vormde Raadhuis,
welvaart en groot-
den eenige oogen-
van hem, die toen
en VAN KAMPEN hem
estempelen met den
»een' onopgevoeden, onbeschaafden geluk-
zoeker (149)." Nog hooren wij den ruwen en scherpen toon, met welken hij de voortreffelijkste mannen, aldaar tegenwoordig, wrevelig voorbijging, of met schampere taal trachtte te doen sidderen, totdat hij, bij den grooten, maar eenvoudigen JAN HENDRIK VAN SWINDEN

genaderd, zijne barbaarschheid voor eenige oogenblikken scheen af te leggen. Op het hooren van 's mans naam, door den Prins Stedehouder bij hem met eerbied geuit, verkreeg zijn ijzeren gelaat eene zachtere plooi, en het was, of het *quos ego* van den Zeegod bij VIRGILIUS was uitgesproken.

Gelukkig voor VAN KINSBERGEN, dat hij, gedurende het verblijf van NAPOLEON in onze Gewesten, dezen Verwoester van zijn Vaderland niet heeft behoeven, ja zelfs niet heeft mogen naderen; hij is daardoor den verbolgen' storm ontweken, die weinigen spaarde. Onder deze bevond zich de vermaarde KRAIJENHOFF, die bij de bovengemelde gehoorgeving den moed had, den man des bloeds in het aangezigt te zeggen: »dat hij hem geene verantwoording »schuldig was wegens de wijze, waarop hij zijnen Mees»ter, den Koning van *Holland*, als onafhankelijk Sou»verein gediend had (150)." Ook VAN KINSBERGEN zou van dezelfde Nederlandsche standvastigheid en rondheid voorzeker een gelijk voorbeeld hebben gegeven; maar hij was en bleef, verwijderd van Staats- en Hofgewoel en ontslagen van krijgs- en andere diensten, zijne dagen op zijn bekoorlijk *Welgelegen* doorbrengende, het over hem beschoren lot verbeiden in de kalme rust van den Wijze, die, niets begeerende, ook niets vreest.

Welhaast had NAPOLEON, in 1812, zijnen onzinnigen krijgstogt naar *Rusland* aangevangen. Sedert dat oogenblik was het voor VAN KINSBERGEN eene dagelijksche bezigheid, den verdwaasden Aanvoerder dezer gedrogtelijke onderneming op diens togten te volgen; de mogelijke uitkomsten daarvan na te gaan; zijne gissingen, met de gronden, waarop die berustten, aan zijne

vertrouwde vrienden mede te deelen, en daaruit het ondergaan der bloedige gelukstar van den vermetelen Veroveraar te voorspellen. Niet zelden was ik daarbij de leerzame toehoorder, en het trof mij, wanneer ik, bij zulke gelegenheid, den toen reeds zevenenzeventigjarigen krijgsman voor eene uitgebreide Kaart van het onmetelijk *Russische* Keizerrijk, vóór hem op den grond uitgerold, geknield zag; wanneer hij dan, met al den ijver en de levendigheid, hem in zijne vroegere jaren eigen, de togten en hertogten der wederzijdsche legermagten ons aanwees, met de streken, in de bij hem nog niet vergetene Gewesten, waar de bloedigste veldslagen en gevechten reeds geleverd waren of nog stonden geleverd te worden. Opgetogen was hij bij het vernemen der mare, dat een krijgsmakker uit zijnen mannelijken leeftijd, tien jaar jonger dan hij, — de vermaarde KUTUSOW — op den 29sten van Oogstmaand, 1812, het opperbevel over het Russische leger had aanvaard. Door en door bekend met de zeden en de Godsdienstige vooroordeelen van den Russischen landaard, overtuigde hij ons, dat het niet, zoo als wij meenden, belagchenswaardig was, dat het grijze Legerhoofd, als een gewijde held, aan de legerspits zijner dapperen verschijnende, zich met het beeld van de *Lieve Vrouw van Kazan* had omhangen, om, als onder hare heilige bescherming, den gestaakten heirtogt te hervatten, en onder de gewijde muren van *Moskou* den reuzenstrijd te beproeven, die duizende menschenoffers eischen zou. En hoe rees niet zijne blijdschap met de onze ten top, toen de uitkomst, aan zijne verwachting beantwoordende, de hoop van het zuchtend *Europa* niet te leur stelde — toen de onmensch, die op het slagveld, tus-

schen stapels van dooden, en onder de jammerkreten van stervenden en gekwetsten nog *zingen* kon, den eindpaal zijner helsche grootheid gevonden had (151)! Het laatste blijk van het aanwezen van NAPOLEON, als Keizer, dat VAN KINSBERGEN van hem ontving, was zijn besluit, bij hetwelk hij hem, als Grootkruis van de Orde der *Réunie*, den toegang tot zijn' persoon verleende. Bij eenen brief van den Groot-Kamerheer, geteekend uit *St. Cloud*, den 9den van Grasmaand, 1813, werd aan hem, wien men daarbij nog den titel van *Senateur* gaf, dit besluit kenbaar gemaakt. Met welk oogmerk echter dit schijnbaar gunstbewijs nog aan hem gegeven werd, kunnen wij uit geene aan ons bekende omstandigheden verklaren. Zou NAPOLEON hierdoor den uit zijne tegenwoordigheid verbannen' grijsaard, die (zoo als hij door zijnen Stedehouder in *Holland* weten kon) in zijn Vaderland zoo bemind, ja geëerbiedigd werd, voor zijne reeds waggelende en instortende wereldmonarchij nog hebben willen winnen?... Dan zou hij zich bedrogen hebben in de denkwijze, de Vaderlandsliefde en het eergevoel van den regtschapen' man.

ZESDE TIJDPERK.

VAN NEDERLANDS VERLOSSING, IN 1813, TOT AAN ZIJN OVERLIJDEN, OP DEN 22STEN VAN BLOEIMAAND, 1819.

»Welk lot, KINSBERGEN! loont uw deugd,
Waar Vorst en volk zich in verheugt!
Dat andren 't heldenspeeltuig slaan,
En zingen van uwe oorlogsdaân,
Toen gij d'onstelden Noordervloed
Deedt rooken van het Britsche bloed!
Ik zing uw krijgsmansglorie niet —
Uw menschlijk hart — is thans mijn lied.
U brengen hunnen dank met mij,
Naast d'ouden Stok, der Weezen rij;
De droeve Weeuw, van hulp ontbloot,
En 't Wicht nog op den moederschoot.
De School, die, door uw zorg en goud,
Tot heil der jeugd werd opgebouwd,
Draagt fier uw' naam, bij 't vreugdgeschal
Van 't Vaderland, in *Elburgs* wal.
En *Leiden!*... zij heft reeds haar kruin
Weêr op uit bloedige asch en puin:
Naauw schreide ze in den nood u aan,
Of aan haar smeekstem was voldaan;
En gij, niet werkloos bij haar wee,
Draagt straks den last des jammers meê.
o Gij, zoo rijk bedeeld van God!
Gij kent der schatten waar genot.
Stijg spade eerst op ten Hemel, waar
U lang reeds beidt der zaalgen schaar.
Dit wenscht met mij uit allen stand
't Erkentlijk hart — heel 't Vaderland (152)."

Hoofdzakelijk gevolgd naar het Latijn
van P. HOFMAN PEERLKAMP.

*F**rankrijks* reuzenkracht was verzwakt. De bloedige veldslagen van *Lützen* en *Bautzen* hadden aan de voor de Vrijheid van *Europa* verbondene Mogendheden den weg bereid, om NAPOLEON BONAPARTE

onder de muren van *Leipzig* te overwinnen. VAN KINSBERGEN juichte met elk zijner Landgenooten, die van den nu vlugtenden Overweldiger niet afhing, in derzelver voorspoed. Voor het eerst zag hij nu met blijdschap uitheemsche legerbenden de grenzen van zijn Vaderland zegepralend naderen en overschrijden. Zij rukten toch niet aan, om burgerlijke twisten met de wapenen te beslechten, maar om aan de verschrikkelijkste dwingelandij in zijn Vaderland een einde te maken. Nu waren de beden en wenschen zijner medeburgers, met de zijne, één en onverdeeld. Geene partij, door Pruissische, Fransche, Russische of Engelsche wapenen ondersteund, maar de beste zijner Landgenooten, zijn Vaderland zelf, zouden zegepralen. In dit blij vooruitzigt ging de vurige grijsaard de twee laatste maanden van het verlossingsjaar met de blijdste uitzigten in. Alleen beklaagde hij zich, dat hij door ouderdom niet langer in staat was, om, met zijnen arm en daden, de groote mannen te ondersteunen, die niet geschroomd hadden, hun leven en goed voor de herstelling des Vaderlands met meer dan heldenmoed op te zetten. En toch weêrhield hem die ouderdom niet, om zich aan hen onverschrokken aan te sluiten, met hen het zwaard te trekken, de scheede weg te werpen, en alzoo te toonen, dat hij zich nimmer met den tiran zou willen verzoenen.

Met dit opzet durfde en wist hij, op den 22sten van Slagtmaand, 1813, een verdrag te bewerken tusschen den Bevelhebber van de Fransch-Keizerlijke lijfwacht LAMBRECHTS op het *Loo* en den Aanvoerder van eene bende Kozakken, tot de voorhoede van het aangerukte Russische leger behoorende. Bij dit verdrag werd be-

dongen, dat het Vorstelijk *Loo* — dat WILLEM III *van Oranje* tot stichter had, — met al deszelfs kostbaar huisraad en belangrijke aanhoorigheden, behouden bleef. Gelijktijdig beproefde hij, met den besten uitslag, eene oproeping, met zijnen naam aan het hoofd, waarin hij de in- en opgezetenen van dien omtrek aanspoorde, om zich te wapenen, ten einde de toen gevreesde uitvallen der Fransche bezetting van *Deventer*, indien de laatste mogt doordringen, weêrstand te bieden. Bij deze gelegenheid wist hij, door zijnen invloed, de medewerking van den Kapitein LAMBRECHTS en deszelfs krijgsbende daartoe te verwerven. Deze poging was stout, en de uitslag aan des te meer gevaar onderhevig, omdat de blokkade van *Deventer* toen nog zwak, en de krijgsbende, onder voornoemden Kapitein staande, zeer gering was. Uit het schriftelijk berigt van denzelfden Kapitein aan den Commissaris van Oorlog, den Baron BENTINCK TOT BUCKHORST, op den 16den van Wintermaand, 1813, gedagteekend, verklaarde hij: »Ik heb alles gedaan met raadpleging en goedkeuring »van Zijne Excellentie den Admiraal VAN KINSBERGEN. »Ik heb geen oogenblik geaarzeld hem mijne diensten »aan te bieden." Zoo veel vertrouwen, eerbied en gezag wist in te boezemen, en bezat de onversaagde grijsaard!

Het was ook in die dagen, dat hij, het berigt bekomen hebbende, dat de *Maire* van *Apeldoorn* en zijn zoon door de Franschen waren opgeligt, terstond een' renbode naar den Russischen Bevelhebber NARISCHKIN, die *Zwolle* bezet hield, afzond, om de beschikking over een vijftigtal Kozakken te erlangen, ten einde deze gevangenen te bevrijden. Daar echter aan dit

verzoek niet kon worden voldaan, zoo werden de gevangenen naar *Frankrijk* overgebragt. Wat hij aldaar destijds, en later, ook te hunnen behoeve beproefd, en edelmoediglijk gedaan heeft, staat niet aan mij te vermelden.

Al deze zorgen en bemoeijingen hadden zijn door den ouderdom steeds verzwakkend ligchaam aanmerkelijk geschokt, maar de hem eigene opgeruimdheid van geest, door het uitzigt op de verlossing zijns Vaderlands, hem niet ontnomen: »De oude karkas" — zoo schreef hij aan mij in den beginne van Wintermaand, 1813 — »is wel zeer geschokt en ontredderd; maar ik ben om »den wille van het Vaderland te gelukkig, dan dat ik »niet zou wenschen nog wat te leven, om het gehoopt »einde te zien."

Intusschen werd Prins WILLEM FREDERIK *van Oranje*, die, na een negentienjarig afwezen, den Vaderlandschen grond weder betreden had, op den 1sten van Wintermaand, 1813, onder de algemeene toejuiching der natie, te *Amsterdam* als *Souverein Vorst der Vereenigde Nederlanden* uitgeroepen, en had het opperbewind den volgenden dag aanvaard. Het oogenblik, door VAN KINSBERGEN zoo lang gewenscht, was weder daar, »dat (zoo als *Hollands* Redenaar schreef) de »volgestuwde schepen, in de nog onlangs verlatene »havens, door hunne golvende wimpels wijd en zijd »verkondigden: *Nederland* is hersteld (153)!" Hij, dien wij als den opregten vriend van 's Prinsen doorluchten Vader leerden kennen, bood nu terstond, met geheel zijn hart, zijne laatste krachten en al wat hij bezat en vermogt, den Vorstelijken Redder zijns Vaderlands groothartig aan. Geen wonder; al hetgene de af-

gebeden verlossing onzes Vaderlands vergezelde en volgde, had weêrklank bij hem gevonden. »Verbrijzeld waren »de ketenen, die ons knelden; gesmoord het vuur der »onlusten, in wier gloed de ketenen waren gesmeed. »Liefelijk woonden nu onder hetzelfde dak te zamen, »die voorheen naauwelijks hetzelfde Vaderland beza»ten." Zoo dacht en gevoelde de regtschapen KEMPER (154), die geheel in den geest van VAN KINSBERGEN deze woorden schreef.

Het aanbod, aan den Vorst gedaan, werd door dezen met aandoening ontvangen en erkentelijk aangenomen. Eene gift van drie honderd gulden, tot ondersteuning van de gewapende dienst en van het ongelukkige *Woerden*, was het eerste dankoffer, dat hij daarvoor aan het Vaderland heiligde, en waarvan, op Vorstelijk bevel, in de openbare dagbladen, anderen ter navolging, melding werd gemaakt.

Van dit tijdstip af, waren er geene waardigheden of betrekkingen, voor zijnen stand en jaren geschikt, die hem niet werden opgedragen; geen eerbetoon in 's Vorsten magt, dat hem niet ten deele viel. Zoo verkreeg hij, bij besluit van Zijne Hoogheid van den 4den van Louwmaand, 1814, de vergunning tot het dragen van de eereteekenen der vier *Rus-Keizerlijke* en der *Deensche* Orde van *Dannebrog*, met welke hij vroeger, zoo als wij reeds aanstipten, begiftigd was. Twee maanden later ontving hij het vereerendst blijk van vertrouwen van den Vorst en zijne medeburgers, toen hij geroepen werd, om, op den 28sten van Lentemaand, 1814, zijne stem uit te brengen over de destijds ontworpene Staatsregeling, waaraan hij beantwoordde.

Was hem reeds bij het eerste besluit de titel van *Oud-Luitenant-Admiraal* toegekend: het Hoofd van den Staat wachtte de voorgenomene herstelling en *organisatie* van 's Lands zeemagt niet af, om dien titel, met de dadelijke opdragt der waardigheid van *Luitenant-Admiraal*, in Hoogstdeszelfs dienst, bij besluit van den 12den van Zomermaand, 1814, te vervangen, en daarbij te verklaren: »dat deze benoeming »geschiedde, om een bewijs te geven van zijne hooge »achting voor de uitstekende verdiensten en besten- »dige Vaderlandsliefde van den oudsten der Neder- »landsche Zeeöfficieren." Deze voorloopige benoeming werd, op den 11den van Hooimaand deszelfden jaars, van eene dadelijke aanstelling gevolgd, na, op den 8sten van dezelfde maand, te zijn voorafgegaan door de gifte van het Grootkruis der *Militaire Willems-Orde*. Deze eerbetooning verheugde den Luitenant-Admiraal VAN KINSBERGEN te meer, daar dezelve, zoo als hij zich bij zijne dankzegging daarvoor, op den 23sten dier maand, aan den Vorstelijken Stichter der Orde uitdrukte, »door hem, als oud soldaat, »verkleefd aan den persoon van den Vorst, Hoogstdes- »zelfs Huis en Vaderland, met te meer levendige ge- »voelens van erkentenis en eerbied ontvangen werd, »dan al de vroegere aan hem geschonkene, omdat »zij was van den geëerbiedigden Souverein van zijn »Vaderland."

Met betrekking tot de aan hem zoo eervol opgedragene waardigheid van *Luitenant-Admiraal* der Nederlandsche zeemagt, verklaarde hij, bij eenen zelf geschreven' brief, op den 1sten van Hooimaand, 1814, aan den Souvereinen Vorst, »dat hij die waardigheid

»aannam, als eene hernieuwing der krijgsbedieningen »ter zee, die hem vroeger door den Vader van Zijne »Koninklijke Hoogheid waren toevertrouwd, en die »hij zich vleide niet onwaardig te hebben bekleed; dat »hij aan die eer, zooveel de krachten en vermogens »van een oud soldaat, die toen in zijn tachtigste jaar »getreden was, zouden toelaten, zou trachten te beant»woorden, en zijn geheel nog overig leven geheel toe»wijden aan zijn dierbaar Vaderland en Souverein in »het algemeen, en aan 's Lands zeemagt in het bijzon»der; dat hij zich verzekerd hield, dat Z. K. H. over»tuigd zou zijn, dat 's Lands Marine, de eenige steun »voor den handel, met het heil van het Vaderland in »het naauwste verband stond; dat hij, ja wel de jaar»lijksche wedde, aan deze waardigheid toegekend, gaaf »en hartelijk uit handen van zijnen geliefden Vorst zou »aannemen; maar dat hij van Hoogstdenzelven, als eene »nieuwe weldaad, verzocht, hem te vergunnen, om »die vervolgens ter beschikking van Z. K. H. zelve »te mogen stellen, als een vrijwillig jaarlijksch offer »voor zijn Vaderland, uit hoofde van deszelfs om»standigheden, door eene tirannieke Regering veroor»zaakt."

Zoo als de welwillende Koning LODEWIJK gevoelde en handelde, zoo ook gevoelde en handelde *Nederlands* edeldenkende Souvereine Vorst, bij het aanvaarden van dit offer, hem ten behoeve van den Staat aangeboden. Had *Europa's* Overweldiger, nog kort vóór het vervliegen zijner zinnelooze droomen van eene wereldmonarchij, den onbaatzuchtigen VAN KINSBERGEN, toen hij hetzelfde offer wilde brengen, met gramme blikken uit zijne tegenwoordigheid verbannen: — de deugd-

zame Vorst, die zijn schrikbewind verving, en, den kanker van inheemsche veete en partijschap uitsnijdende, op het ongelukkig verledene zoo edelmoedig den sluijer der vergetelheid wierp, — onze Koning WILLEM I verblijdde den grijzen getrouwen dienaar zijns Doorluchtigen Vaders met een eigenhandig schrijven, van den 13den van Hooimaand, waarin hij hem »zijne erkente»nis betuigde voor een aanbod, hetwelk hij met zeer veel »genoegen, maar zonder verwondering, ontvangen had, »als een nieuw blijk van zijne beproefde gevoelens en »altijd zuivere bedoelingen," den wensch daarbij voegende, »dat hij nog lang eenen ouderdom zou mogen ge»nieten, zoo gelukkig, als zijn leven nuttig en eervol »geweest was, en daarbij tot voorbeeld en aanmoedi»ging verstrekken van 's Lands Zeeöfficieren, aan wel»ker hoofd hij hem met genoegen op nieuws geplaatst »had."

Op den 28sten van Oogstmaand, daaraanvolgende, behaagde het den Souvereinen Vorst, den Luitenant-Admiraal VAN KINSBERGEN te erkennen en toe te laten als Lid van de Ridderschap van *Gelderland;* in welke betrekking hij, later, volgens de bepalingen, vervat in een Koninklijk besluit van den 15den van Sprokkelmaand, 1815, werd gerekend te behooren tot den Adelstand van het Rijk, waarvan hem, aan het einde des jaars 1816, werd afgegeven de onder ons berustende, door WILLEM I, als Koning der *Nederlanden*, op den 20sten van Slagtmaand, 1816, in *Brussel* geteekende, opene Adelbrief, op parkement geschreven, en waarop zijn Adellijk wapen, met deszelfs kleuren en metalen, is afgemaald.

Bij dien Adelbrief werd hem onder anderen verleend

het *predicaat* van *Jonkheer*, hetwelk hem, toen bijna tachtig jaren oud, weleens aanleiding gaf tot geestige spotternij. Over den Adelstand zelven dacht hij als KEMPER. Zoo als bij dezen, was ook bij hem de gezigteinder niet beperkt door denkbeelden van overoude dagen, en met hem verouderd. Streelend was hem daarom alleen zijne verheffing, omdat zij hem de betrekkingen, die hem aan Vaderland en Vorst verbonden, nog heiliger konde maken. Het betaamde, naar zijne verlichte denkwijze, aan niemand, om in den hoogen stand, waarin hij zich geplaatst zag, iets anders te zoeken dan eene hoogere verpligting, en daarin het middel, om ook vóór en boven andere zijner medeburgers, zich voor zijn Vaderland de grootste opofferingen te getroosten (155). Hierom stonden bij hem, ja, wel in groot aanzien zij, aan wie, reeds bij hunne geboorte, een hoogere rang ten deele was gevallen; maar dan alleen, wanneer zij dien in de Geleerde Wereld, in de Staats- of Geregtszaal, of op het Oorlogsveld, door hunne wijsheid, deugd en moed, tot bevordering van het heil en den welstand van hun Vaderland en medeburgers, wisten staande te houden. Vandaar, dat Adeltrots, die door geene groote hoedanigheden en verdiensten ondersteund werd, voor hem altijd onverdragelijk was. Zoo herinneren wij ons, dat hij eenmaal aan zijnen vriendschappelijken disch, waar onderscheidene achtenswaardige mannen, van verschillende standen, aanzaten, een min verdienstelijk Edelman, die zich op zijne overoude herkomst, door eene reeks van Adellijke kwartieren gestaafd, dwaasselijk verhief, tot zwijgen bragt, door den bijtenden uitroep en de vraag van den Franschen Hekeldichter:

»Hé bien! — — Votre race est connue.

— — — — — — — — — — —

»Et comment savez-vous si quelque Audacieux
»N'a point interrompu le cours de vos aïeux;
»Et si leur sang tout pur, ainsi que leur noblesse,
»Est passé jusqu'à vous de Lucrèce en Lucrèce (156)?"

Nu zou het geluk des grijzen Admiraals nog meer volkomen zijn geweest, indien de beide broeders VERHUËLL, wier Zeevader hij was geweest, bij de Vaderlandsche zeemagt met hem in eenen rang waren geplaatst geworden, die met hunne bekwaamheid en ondervinding overeenkomstig was. De oudste van hen was echter vroeger de Staatkundige loopbaan ingetreden. De jongste voerde op het oogenblik van *Nederlands* verlossing aan *de Helder*, die, onder het Napoleontisch bewind, in eene versterkte zeestad was herschapen, het opperbevel over de zich aldaar bevindende landmagt en aanzienlijke vloot. Hij had deze beide niet overgegeven, dan nadat NAPOLEON van den Keizerlijken troon afstand gedaan en LODEWIJK XVIII dien als Koning bestegen had. Voor dit zijn gedrag vond hij, behalve in sommige onpartijdige Geschiedschrijvers van dien tijd, ook later in Koning WILLEM I, die zijne getrouwheid aan den gedanen eed en zijn krijgsmans gevoel van eer eerbiedigde, aanzienlijke verdedigers. VAN KINSBERGEN inzonderheid verklaarde, zoo in geschrifte als bij monde, waar hij vermogt, dat zijn kweekeling, als oorlogsman, zoo en niet anders had kunnen of mogen handelen. Toen ik, die daarover destijds anders dacht, mij gereed betoonde, om het toen nog Fransche Vloot- en Legerhoofd tot eene vroegere overgave van oorlogsschepen en vesting over te halen, hoorde hij mij met weêrzin aan, en weigerde daar-

toe van zijnen grooten invloed op VERHUËLL gebruik te maken. Op den 4den van Bloeimaand, 1814, werden zeestad en vloot, op bevel des Franschen Konings, ontruimd en overgegeven. VAN KINSBERGEN dit vernemende, zeide bij die gelegenheid: »Hij heeft niet dan »zijn' pligt betracht. Indien hij dit, zonder daartoe »bevel te hebben gehad, gedaan had, zou ik hem nooit »weêr hebben willen zien." De brave Generaal JANSSENS bevestigde dit oordeel, op eene ondubbelzinnige wijze, in eenen voor ons liggenden brief, door hem aan VAN KINSBERGEN, op den 4den van Lentemaand, 1819, en dus weinige weken vóór diens overlijden, uit *Brussel* geschreven. Met hem hielden alle onpartijdige en bevoegde beoordeelaars zich overtuigd, dat het bedaard en voorzigtig gedrag van den Admiraal VERHUËLL voor zijn Vaderland behouden had bijna drie honderd stukken geschut, waaronder vele van groote waarde, een' belangrijken voorraad van kruid en lood en eene vloot van negen liniescheepen, vier fregatten, eene korvet, twee brikken en eenige schoeners. In het vol gevoel zijner pligtmatige handelwijze, schreef hij dan ook, op den 14den van Grasmaand, 1814, uit het Fort *Lasalle*, aan zijnen ouden leermeester: »Nooit, mijn hoogsteerwaar»dige vriend! zult gij over mij, uwen kweekeling, be»hoeven te blozen. Het voorbeeld van uw groot ka»rakter heeft te diepe wortelen geschoten in het hart »van allen, die gelukkig genoeg waren, om u in de »verschillende omstandigheden des levens te mogen »volgen, dan dat zij zich uw gedrag niet ten voorbeelde »zouden stellen. De wetten van eer hebben mijn ge»drag geregeld, en ik ben geen haarbreed van den »weg van pligt afgeweken. Ik stel al, wat gij mij door mij-

»nen broeder hebt doen zeggen, op den hoogsten prijs. — »Binnen weinige dagen zullen de onderhandelingen zijn »afgeloopen, en zal de Souvereine Vorst in het bezit zijn »van het belangrijkste punt van *Holland;* van eene »welonderhouden vloot en sterk gewapende en on»neembare vestingen — — indien ik uwe lessen ver»geten had, en mij door den stroom der zoo snel op »elkander volgende gebeurtenissen had laten wegsle»pen, ware dit alles voor *Holland* verloren geweest. »Sedert eenige maanden toch bevond ik mij aan het »hoofd eener geheel uit Franschen bestaande bezet»ting. Indien ik hen verlaten had, waren de gevol»gen niet te berekenen geweest."

Op den 1sten van Lentemaand, 1815, was NAPOLEON BONAPARTE, naar het eiland *Elba* verbannen, onder het gejuich der wufte Franschen van daar teruggekeerd; en op den 16den dier maand, aanvaardde de Souvereine Vorst, met de toestemming der natie, het Koninklijk gezag over de *Nederlanden* en het Groot-Hertogdom *Luxemburg*, waarop de vijf groote Mogendheden van *Europa*, op den 23sten, daaraanvolgende, het zegel drukten. VAN KINSBERGEN zag hierdoor eene hereeniging van al de Nederlandsche Gewesten tot denzelfden stam tot stand gebragt, die vroeger onder KAREL V, en bij het leven van WILLEM I, het voorwerp van veler wenschen en bedoelingen was geweest — eene hereeniging, waarop hij zelf reeds het oog had, toen hij in 1784 het ontwerp had gevormd, om *Antwerpen* bij verrassing, en eer de Franschen in staat waren hetzelve te bezetten, in te nemen (157). Doordrongen van het gewigtige van deze toen reeds verwachte gebeurtenis, schreef hij op den 12den van

Lentemaand, 1815, en dus nog vóór de aanvaarding, aan den Koning:

Sire!

»Vergun eenen bijna tachtigjarigen grijsaard, die »bijna drie vierde eener eeuw aan zijn Vaderland en »Uw Doorluchtig Huis heeft mogen toewijden, Uwe »Majesteit te naderen met zijne eerbiedige en hartelijke »gelukwenschingen over eene gebeurtenis, die, daar »zij den luister van Uw Stamhuis al meer en meer ver»hoogt, den naam van *Nederland* verheft, en dien »met meerder glans uit den nacht, waarin die nog kor»teling gezonken lag, zal doen te voorschijn komen. »Gelukkig oud genoeg geworden, om, na de over»heersching van mijn Vaderland, ook deszelfs herstel, »en dat van Uw Doorluchtig Geslacht, waaraan het »deszelfs vroegere grootheid te danken had, te mo»gen aanschouwen, zal ik de laatste dagen mijns le»vens met hoogere genoegens kunnen doorbrengen, wan»neer ik nog getuige zal mogen zijn, dat de Konink»lijke verheffing van Uwe Majesteit, gevoegd bij de »uitbreiding van Hoogstdeszelfs gebied, door den Al»lerhoogste zal worden dienstbaar gemaakt aan het »wezenlijk geluk en den waren voorspoed van Hoogst»deszelfs Koninklijk Huis, en tevens aan den bloei en »de welvaart van een Vaderland, dat aan mij stervende »nog dierbaar zal zijn.”

Deze brief van gelukwensching werd, op den 1sten van Grasmaand, gevolgd van een kort, zinrijk, maar hartelijk schrijven, waarbij hij aan Koning WILLEM zijn' persoon en bezitting ten dienste van Hoogstdenzelven en zijn Stamhuis en van het Vaderland aanbood, zich bereid verklarende, »om al de bevelen, die hem gegeven

»zouden worden, uit te voeren; en tevens betuigende,
»dat hij geene opofferingen van zijne zijde daartoe te
»groot kende."

Getroffen door deze zoo welgemeende als onbekrompene aanbieding, zond de Koning hem uit *Brussel* het volgende, op den 7den van Grasmaand, 1815, gedagteekend en eigenhandig geschreven antwoord:

Mijnheer de Luitenant-Admiraal VAN KINSBERGEN!

»Daar uwe edele wijze van denken mij bekend is, »heeft uw brief van den 1sten dezer mij geene ver»wondering veroorzaakt. Ik bedank u voor uwe gevoe»lens van verknochtheid aan mijn' persoon, en voor de »belangelooze Vaderlandsliefde, die in denzelven door»stralen. Het aanzien, hetwelk gij door uwe verdiensten »bij uwe Landgenooten verkregen hebt, kan in deze »oogenblikken zeer nuttig besteed worden, om dezelve »aan te moedigen tot de dienst van ons dierbaar Va»derland, en zoodanige opofferingen, als door de om»standigheden noodzakelijk kunnen worden. Ik ver»zoek u hetzelve tot dit einde aan te wenden, en ik »twijfel niet, of het zal de gelukkigste gevolgen heb»ben. Waarmede ik u, Mijnheer de Luitenant-Admi»raal! bevele in Gods heilige bescherming!"

Brussel, 7 April, 1815.

WILLEM.

In Bloeimaand deszelfden jaars, droeg hij zorg, dat *Nederlands* verlossing van het vreemde juk, en van de dwingelandij van NAPOLEON BONAPARTE, door de Welsprekendheid, de Dicht-, Toon- en Schilderkunst van Vaderlandsche vernuften en kunstenaren voor het nakroost werd vereeuwigd. Weldra noodigde hij de Nederlandsche Redenaren, Dichters en Kunstenaren

openlijk uit, om aan dit oogmerk hunne gaven en bekwaamheden dienstbaar te maken. Hij bood twee prijzen aan, ieder van zeven honderd, en twee andere, ieder van vijf honderd gulden in geld, of de waarde daarvan, naar de verkiezing van hem, die een' van dezelve behaalde. De eerste was bestemd voor: »een Geschied- en Redekunstig Gedenkstuk van »de Verlossing en Herstelling van *Nederland* in 1813, »in den smaak der Ouden, vooral in dien van SALLUSTIUS." De tweede: voor »het bezingen van die belangrijke ge»beurtenis, in een uitvoerig Nederduitsch Dichtstuk, »in Alexandrijnsche versmaat, als dat van ANTONIDES: »*Bellone aan band.*" De derde: voor »het bezingen van »dezelfde gebeurtenis, in een' krachtvollen Nederduit»schen Lierzang;" en de vierde: voor »een Volkslied, »met de daartoe behoorende muzijk, in den smaak van »de bekende liederen: *Wilhelmus van Nassouwen* en »*God save the King.*"

In al deze stukken, zoo in ondicht als poëzij, vorderde hij, ingevolge van zijne bekende edele denkwijze en beginselen, uitdrukkelijk, dat niet alleen niets zou worden gevonden, hetwelk eenigermate de, voorheen in *Nederland* zoo ongelukkig bestaan hebbende partijschappen, van welk een' aard of tijdvak, zoude kunnen verlevendigen; maar ook dat al de gevoelens en uitboezemingen, daarin vervat, eene strekking zouden hebben, om de billijke verwachtingen des Nederlandschen volks, zoo uit deszelfs verlossing als verheffing geboren, in het ware licht te stellen en te staven, om, bij den haat tegen alle overheersching, den eerbied voor een' geëerbiedigden Koning, de liefde voor Hoogstdeszelfs aloud Vorstelijk geslacht en het

vertrouwen op een vrijzinnig Staatsbewind, aan alle Landgenooten in te boezemen en bij hen duurzaam te bevestigen, zonder echter daarbij den geest van onverdraagzaamheid omtrent andere volken, met de grondbeginselen zoowel van echte Godsdienst als ware Wijsbegeerte onbestaanbaar, voedsel te geven.

Boven dit alles loofde hij nog uit eene gift van twee duizend gulden, of een geschenk van dezelfde waarde, voor eene Schilderij: »verbeeldende eene belangrijke »gebeurtenis uit de eerste dagen der Omwenteling »van Slagtmaand, 1813," en van een duizend gulden, of een even waardig geschenk, voor »eene dergelijke »Schilderij, welke de bekroonde in kunstwaarde zou »evenaren."

Bij het daarvan openlijk uitgegeven berigt, bepaalde hij, dat al de verlangde stukken en kunstwerken onderscheidenlijk zouden worden beoordeeld door allezins bevoegde en bekwame mannen, daartoe door hem te benoemen, waarover het algemeene toevoorzigt door hem was opgedragen aan de Heeren Mrs. H. C. CRAS, D. HOOFT, D. J. VAN LENNEP en aan mij.

Hiermede nog niet voldaan, en een blijk willende geven van zijne hooge belangstelling in het doel der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, waarvan hij, als een warm en hoogst mild Voorstander en Begunstiger, sinds jaren Algemeen Eerelid was, verzocht hij het Hoofdbestuur dier Maatschappij, om zijn verlangen openlijk bekend te maken, dat ook aan den minvermogende een *Gedenkstuk* wierde geleverd van de *Verlossing* en *Herstelling* van *Nederland* in 1813, zoodanig ingerigt, dat het tevens als een Leesboek voor de hoogste of derde klasse der jeugd in de scholen

zou kunnen dienen, en daarbij te zijnen koste uit te loven eenen Gedenkpenning, ter waarde van tien gouden dukaten, benevens twee honderd en vijftig gulden in geld.

Ten gevolge van deze uitlovingen, werden omtrent al deze onderwerpen onderscheidene stukken ingezonden, van welke, volgens het daarvan op den 9den van Bloeimaand, 1816, door de Heeren CRAS, HOOFT, VAN LENNEP en mij uitgegeven berigt, door al de benoemde beoordeelaars der bekrooning, in de eerste plaats, waardig was gekeurd, het *Geschied- en Redekunstig Gedenkschrift van de Verlossing en Herstelling van Nederland in* 1813, door nu wijlen den vermaarden J. H. VAN DER PALM geschreven. Van deze uitkomst mogten de Heer HOOFT en ik, op den 1sten van Bloeimaand, 1816, den 81sten verjaardag van den verheugden VAN KINSBERGEN op *Welgelegen* vierende, van daar den grooten Redenaar kennis geven, met de hartelijke verklaring des Admiraals: »dat hij, naast den zeldzamen »zegen, dien hij van den Algoede in ruime mate ge»noot, des Redenaars zoo gelukkig geslaagden arbeid »als het waardigst en belangrijkst verjaringsgeschenk »aanmerkte." Toen aan den verjaardisch, met een' oud-Vaderlandschen feestdronk, aan VAN DER PALM dankbaar gedacht werd, voelde hij zich diep getroffen en riep uit: »Dat doet een oud zeemanshart goed!" En hoe zou de regtschapen man zich thans verblijden, zoo hij kennis droeg, dat hij langs dezen weg had uitgelokt een meesterstuk, dat nu nog in de hand en in de boekverzamelingen van elken Vorst- Vaderland- en Vrijheidlievenden Geleerde, Letterkundige en beschaafden Nederlander gevonden wordt, en, met zoo vele andere, de gedachtenis van het gelukkigst tijdperk onzer latere

geschiedenis, benevens den naroem van den welsprekendsten onzer Schrijvers, al meer en meer vereeuwigt.

Het was geheel in zijnen geest, dat de Heeren CRAS, HOOFT, VAN LENNEP en ik, ingevolge van zijn verlangen, dit meesterstuk der natie aanbiedende, in het Voorberigt van den 14den van Herfstmaand, 1816, vóór hetzelve geplaatst, schreven: »Wij onthouden ons hier »opzettelijk van alle lofspraak, zoo omtrent dit voort»brengsel van echt Nederlandsche Welsprekenheid, als »omtrent den Schrijver zelven; het eerste zal — — »door tijdgenooten en nakomelingschap naar waarde »worden beoordeeld; en de laatste..... ook zonder »onze lofspraak, bekleedt hij, aan het hoofd der Re»denaren van *Nederland*, eenen eersten rang onder »deszelfs Geleerden; eene plaats, die hem dit gewrocht »van zijne bekwaamheid en goeden smaak niet anders »dan op nieuws kan verzekeren."

Aan des grijsaards verlangen naar een *Volkslied* werd op de voortreffelijkste wijze voldaan. Van de vijftien liederen, daarop ingezonden, droegen twee de stemmen ter bekrooning weg. Aan dat van den Ridder H. TOLLENS, CZ., Lid van de Tweede Klasse van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, werd, als het meest waardig gekeurde, toegekend de helft van hetgeen aan den *Dichter* en *Componist* te zamen was aangeboden. Voor het ander ingezonden *lied*, waarvan de Dichter bleek te zijn Mr. J. BRAND, thans Lid van de Arrondissements-Regtbank te *Amsterdam*, bood de edele uitschrijver eene gepaste erkentenis aan. Beide deze Dichters openbaarden hunne namen, en aanvaardden 's mans geschenken met erkentenis en welwillendheid.

Daar, volgens het door de beoordeelaars uitgebragt verslag, geen van de zamenstellers der muzijkstukken, bij de Volksliederen ingezonden, den echten volkstoon getroffen had, poogde VAN KINSBERGEN, die dit te regt als zeer belangrijk beschouwde, daarin op eene andere wijze te voorzien, en loofde onderscheidenlijk daartoe uit een geschenk van twee honderd en vijftig en van honderd en vijftig gulden, of de waarde daarvan, in bewerkt goud of zilver, met dat gevolg, dat, nog in hetzelfde jaar, de Heer J. W. WILMS, Lid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, beide deze belooningen wegdroeg.

Dat, zoowel in de liederen, als in de muzijkstukken (het eene meer ernstig, het andere meer los en luchtig), de ware toon getroffen was, bleek al spoedig. Nu nog, na het vierde eener eeuw, worden zij op de openbare en bijzondere feesten in ons Vaderland, telkens met geestdrift, bij afwisseling met het overgeetbare *Wilhelmus van Nassouwen*, aangeheven, en werd zelfs het eerste in de Tempels van den Allerhoogste plegtstatig gezongen. Ter bereiking van dit oogmerk, had de verheugde grijsaard geene kosten gespaard. Hij liet de alom rondgaande volkszangers daartoe een' geruimen tijd bezoldigen, totdat de liederen genoeg in omloop waren gebragt.

Niet zoo gelukkig, als hij bij de Welsprekendheid, de Dicht- en Toonkunst in dezen slaagde, was hij geweest bij de Schilder- en Dichtkunst, met betrekking tot de overige onderwerpen, welker uitvoering hij zoo zeer gewenscht had. Vier uitvoerige Dichtstukken en niet minder dan zeven Lierzangen, en ook vijf Schilderijen waren wel ingezonden, maar, schoon sommige daarvan de kenmerken droegen, dat zij bekwame Dich-

ters en Kunstenaars tot vervaardigers hadden, werden zij nogtans door de gekozen beoordeelaars verklaard, aan het uitgedrukt verlangen niet te voldoen.

Bijzonder aangenaam was het hem, dat tevens een bekwaam Schrijver de pen had opgevat, om de merkwaardige gebeurtenis ook voor den minderen stand in ons Vaderland te vereeuwigen. Hoofdbestuurders der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, die zoo bereidwillig de taak, der Maatschappij door hem opgedragen, bij hunne uitnoodiging op den 12den van Bloeimaand, 1815, aanvingen en daarna volvoerden, hadden het genoegen, aan hem en vervolgens, op den 28sten van Bloeimaand, 1816, openlijk te berigten, dat door twee Schrijvers waren ingezonden stukken, elk ten titel voerende: *Gedenkstuk der Herstelling en Verlossing van Nederland, in den jare* 1813, en dat de uitgeloofde Medaille, en de schadeloosstelling van twee honderd en vijftig gulden, naar de uitspraak der beoordeelaars, was toegekend aan den Heer A. J. LASTDRAGER, destijds Controleur der Onbeschrevene Middelen te *Wijk bij Duurstede*.

Hoogst dankbaar was de Admiraal VAN KINSBERGEN, zoo aan Hoofdbestuurders der Maatschappij, voor het door hen verrigte, als aan den bekwamen Schrijver van het Volksboek, dat de goedkeuring had weggedragen. Hiervan een meer dan schriftelijk bewijs willende geven, noodigde hij den een' en de anderen ter maaltijd in *Amsterdam*, onder mijne voorzitting, waar het niet aan feestdronken, hem ten dank en eere gewijd, ontbrak. Niets verstoorde het genoegen van dat vrolijk feestelijk zamenzijn, dan de afwezigheid van den edelen menschen- en volksvriend zelven, die daarvan de gastheer was. Zijn borstbeeld, in gips vervaardigd door den be-

kwamen Kunstenaar GABRIËL, dien hij, zoo uit eigene middelen, als door zijnen invloed, inzonderheid bij het vereerde Hoofd van onzen Staat, in zijne toen nog zoo ondankbare kunstloopbaan ondersteunde, versierde de feestzaal, en gaf aan den nu grijzen, schoon nog altoos wakkeren dienaar der Maatschappij, H. RAVEKES, en anderen, de schoonste aanleiding, om in dicht en ondicht hunne gevoelens op het heerlijkst uit te storten (158).

Te regt wedervoer hem die eere! Waar hij vermogt, ondersteunde hij op verschillende wijze de pogingen der Maatschappij, aan de verlichting en beschaving der vroeger zoo zeer verwaarloosde mindere standen van den Burgerstaat gewijd. Bij zijnen dood bevestigde hij, door eene jaarlijksche milde making, het goede, dat hij bij zijn leven voor haar gedaan had, zoo door geldelijke en andere giften, als door het uitdeelen van de geschriften, door de Maatschappij uitgegeven, aan minvermogenden, vooral van dezulke, die de strekking hebben, om vooroordeel en ondeugd, inzonderheid de huichelarij, waarvan hij den diepsten afkeer had, te helpen uitroeijen en bestrijden.

Er was bijna geene Vaderlandsche Stichting of Instelling, waaraan hij geen deel nam, die hij niet met jaarlijksche of tijdelijke bijdragen ondersteunde. Het *Zee-Kadetten-Instituut*, op *Feijenoord* gevestigd, deelde daarin reeds in 1806, wanneer hij hetzelve, behalve met een model van een' nieuwen *draaibas* en *rol*, een model van een *geweer*, dat zonder *laadstok* geladen wordt, nog met een' *teleskoop* van *twintig duim* breed beschonk. De *Kweekschool voor de Zeevaart*, te *Amsterdam* gevestigd, was vooral het bestendige voorwerp zijner zorgende milddadigheid. Hierover zal

niemand zich verwonderen, wanneer men denkt aan hetgene tot deze zoo nuttige Stichting de eerste aanleiding gegeven heeft, te weten, de zeeslag bij *Doggersbank*. Het ware moeijelijk die reeks van weldaden op te noemen, welke gemelde Inrigting hem te danken had. Nu waren het giften in geld, hetzij jaarlijks of ineens; dan weder modellen van schepen, boeken, kaarten, teekeningen en al wat strekken kon tot opleiding en aanmoediging van de kweekelingen, of hetgene tot volmaking en sieraad van het gebouw der Stichting zelve strekken kon. Hiertoe liet hij geene gelegenheid voorbijgaan, hetzij bij de jaarlijksche herinnering van den zeeslag bij *Doggersbank*, die voor de kweekelingen altijd was, en nog is, een feestdag, of later, wanneer hij in die Schole de overwinning van *Algiers*, waarin de Nederlandsche zeemagt haren ouden roem, op den 27sten van Oogstmaand, 1816, zoo heerlijk staafde, door de jongelingen, aldaar te zijnen koste onthaald, feestelijk vieren deed, en daarin volhardde tot zijnen dood. *Amsterdam* was hiervan, den 10den van Bloeimaand, 1819, slechts weinige dagen vóór zijn verscheiden, nog getuige. Het was op zijnen last, dat het marmeren borstbeeld van den onsterfelijken DE RUIJTER, door den bekwamen GABRIËL te zijnen koste vervaardigd, langs de voornaamste grachten der stad, in eene prachtig versierde sloep, gevolgd door nog drie andere, met kweekelingen der School bemand, onder de statige en vrolijke muzijk der Volksliederen, naar die Schole overgebragt, aldaar door de onder de wapenen geschaarde kweekelingen ontvangen, en op het daarvoor bestemde voetstuk geplaatst werd. De beroemde STUART, in *'sRijks*

Jaarboeken hiervan verslag gevende, teekent daarbij aan, dat de kweekelingen der Stichting ook toen, ten koste des Admiraals, op eenen buitengewonen maal tijd in het gebouw zelf zijn onthaald geworden, en laat daarop volgen: »Werd dit geschenk, uit hoofde »van deszelfs aard en strekking, als een nieuw blijk »beschouwd van het edel en fijn gevoel des groot- »moedigen en menschlievenden gevers, wiens voor- »beeldige ouderdom tot op het nageslacht door ons »verdiende overgeleverd te worden: dubbel dierbaar »werd hetzelve, daar het weldra, als het laatste ge- »schenk, uit handen van den hoogbejaarden krijgs- »man ontvangen, tevens tot aandenken aan hem zel- »ven, zijne daden en deugden verstrekte (159)." Indien 's Rijks Geschiedschrijver kennis had gedragen, dat nog drie nazaten van 's Lands vereeuwigden Held dezen statigen optogt hadden bijgewoond, zou hij dit voorzeker als eene merkwaardige omstandigheid hebben opgeteekend. Het verheugde den goeden VAN KINSBERGEN, nog weinige dagen vóór zijnen dood te vernemen, dat W. PARKER DE RUIJTER ROCHER, thans *Officier van Justitie bij de Arrondissements-Regtbank te Hoorn*, met twee zijner broeders van halven bedde, en met deze, door Koninklijk besluit, als afstammeling van den grootsten Zeevoogd erkend, bij die plegtigheid tegenwoordig geweest was.

Op deze wijze was en bleef hij bestendig elke Inrigting in zijn Vaderland, die het nuttige, het goede en het schoone ten doel had, ondersteunen, bevorderen en verfraaijen. Hieraan is het Gebouw der Marine te *Vlissingen* de fraaije afbeelding van den onsterfelijken DE RUIJTER verschuldigd, alwaar die, te regt, door zijnen ge-

leerden en Vaderlandminnenden vriend, Mr. H. C. LAMBRECHTSEN VAN RITTHEM, aan wien hij de zorg daarvan had opgedragen, tusschen de afbeeldingen van JOHAN en CORNELIS EVERTSEN — Zeehelden in dezelfde schole als DE RUIJTER gekweekt — geplaatst werd, en nu nog dagelijks, en voorzeker met eerbied, aanschouwd wordt door den grijzen Vice-Admiraal GOBIUS, den oudsten van onze thans nog levende Zeeöversten (160).

Wanneer VAN KINSBERGEN de namen der EVERTSENS noemde, fonkelden nog zijne, door den ouderdom gezonkene, oogen; en als hij zich dan herinnerde den brief van den ouden JOHAN EVERTSEN aan de Staten van *Zeeland*, waarin deze zoo aandoenlijk als kloekmoedig schreef: »dat hij ten uiterste begeerig was, »als Luitenant-Admiraal van die Provincie — — — »het Vaderland te dienen — wenschende zijn leven, »de bestemde tijd daartoe gekomen zijnde, voor het »Gemeenebest te mogen opofferen, gelijk zijn *vader*, »*vier van zijne broeders* en *een' van zijne zonen* »alle het geluk hadden gehad, in verscheidene zee»gevechten tegen de vijanden van den Staat, op het »bed van eer te mogen sterven;" — dan biggelden de tranen langs zijne verbleekte wangen. Meer dan eenmaal waren wij daarvan getuigen, en mogten wij zien, hoe veel genoegen hij er in vond, om het zijne te mogen bijdragen tot herstelling der verwaarloosde graftombe van dat *negental* van dapperen, te lande en op de baren voor het Vaderland gesneuveld, en alzoo tot de herzameling van

»der Helden asch,
»Wier wieg het bruisend zeenat was,
»Die, zegevierende op de baren,

»Met lauwren, van hun bloed nog rood,
»Omkranst, ten Hemel zijn gevaren,
»Onsterflijk in hunn' dood (161)."

Toen hij, bij besluit van den 4den van Bloeimaand des jaars 1808, door den Koning van *Holland* tot Lid der Eerste Klasse van het Koninklijk Instituut van Wetenschappen, Letterkunde en Schoone Kunsten benoemd werd, was hij het vierenzeventigste jaar zijns levens reeds ingetreden. Het streelde wel zijne eerzucht, naast zoo vele geleerde, en onder deze waarlijk groote mannen, in denzelfden kring geplaatst te zijn; maar hij hield zich te zeer overtuigd, dat hij toen niet meer in staat was, aan het groote oogmerk dezer Instelling (162), en alzoo ook aan de volmaking der wetenschappen, aan welke hij zich had toegewijd, langer te beantwoorden, dan dat hij die eer niet meer zou hebben toegeschreven aan eene erkentenis voor hetgene hij, tot op dien tijd, ten behoeve van die wetenschappen gedaan had, dan aan de verwachting, die men van hem zou hebben gekoesterd, dat hij nog voortaan tot hare volmaking, door eigene oefening, navorschingen en ontdekkingen, zou kunnen werkzaam zijn. Hoewel dus overtuigd, dat hij als Lid van het Instituut, aan zijne ware bestemming niet zou kunnen beantwoorden, was hij echter bedacht, om op eene andere wijze dier Instelling tot nut en ter eere te zijn. Hij begiftigde hare Boekerij niet alleen met eene kostbare verzameling van belangrijke Werken tot de Zeevaart-, Aardrijks-, Krijgskunde en Geschiedenis betrekkelijk, maar stelde daarenboven nog eene aanzienlijke som te haren behoeve en beschikking tot hetzelfde einde. Merkwaar-

dig, en 's mans beweegredenen en doel, door ons reeds aangestipt, uitdrukkende, is de brief aan het Instituut, waarbij hij deze gifte aanbood, en niet minder het, te dezer zake, door den Hoogleeraar Mr. D. J. VAN LENNEP, als Voorzitter, in de zesde Algemeene Vergadering dier Instelling gesprokene. »De aanschouwing »der overgezondene boekerij," zoo sprak hij, »deed de »waarde van het geschenk nog meer gevoelen. Vooral »muntte, zoo als natuurlijk was, de verzameling uit »in die vakken van wetenschap en kennis, in welke »de Verzamelaar zelf zoo zeer had uitgeblonken, en ook »dit verband tusschen het geschenk en den gever »maakte het nog eerwaardiger en kostbaarder in onze »oogen. Nimmer vestigden zich de mijne op deze ver»zameling, of de gansche levensloop des Heeren VAN »KINSBERGEN, door zoo vele groote, zoo vele goede da»den geteekend, vertegenwoordigde zich helder voor »mijnen geest, en ik kan aan dien edelen man, die »ook thans het einde zijner loopbaan nog door welda»den kenmerkt, niet denken, zonder op hem toe te »passen deze dichtregelen van den Grooten FREDERIK:

»Oui! je finis sans trouble et je meurs sans regrets
»En laissant mon pays comblé de mes bienfaits.
»Ainsi l'astre du jour au bout de sa carrière,
»Répand sur l'horizon une douce lumière,
»Et les derniers rayons qu'il darde dans les airs,
»Sont les derniers soupirs qu'il donne à l'univers."

Zoo werd dit belangrijk en nuttig geschenk dankbaar aangenomen, en de kunstrijke R. VINKELES, Lid der Vierde Klasse van het Instituut, verhoogde dien dank door zijne graveerstift; terwijl een duurzaam Gedenkteeken, door hem vervaardigd, sedert de Werken

versiert, door VAN KINSBERGEN aan de Boekerij van het Instituut geschonken (163).

Later ging hij voort met deze Boekerij, alzoo grootelijks door hem gesticht, telkens met nieuwe giften te verrijken. Dat de Leden des Instituuts daarvoor hoogst erkentelijk waren, zullen wij niet behoeven te vermelden. Onder de reeks van brieven, waarin zij dit aan hun Medelid betuigden, vonden wij den eigenhandigen brief van den vermaarden W. BILDERDIJK, in 1815 en 1816 Algemeenen Secretaris des Instituuts, waarin hij dien dank met warmte uitdrukt, en daarbij ongeveinsd VAN KINSBERGEN ook van zijne *perkelooze hoogachting* verzekert. Dit was ons des te aangenamer, omdat die zeldzame man nooit in zijne Gedichten, en naauwelijks in zijne zoogenaamde *Geschiedenis des Vaderlands*, van hem gewaagt. Voor de Leden des Instituuts was en blijft echter van de hoogste waarde het eigen borstbeeld van den achtenswaardigen grijsaard zelven, destijds het oudste Lid dezer Koninklijke Instelling, door den verdienstelijken GABRIËL uit marmer gehouwen. De Heeren Mrs. H. VAN STRALEN en D. HOOFT hadden met mij te gereeder de vrijheid verkregen, om hetzelve, te voormelden einde, te doen vervaardigen, daar hij hierin weder eene gelegenheid vond, om den bekwamen Kunstenaar, dien hij hoog waardeerde, aan te moedigen en hem in een ondankbaar kunstvak werk te verschaffen. Dit geschenk werd door ons op den 26sten van Oogstmaand, 1816, aan de Leden des Instituuts aangeboden, en twee dagen later door deze erkentelijk aanvaard, »als de voor hen aangenaamste gifte (164).”

Met dit alles nog niet voldaan, en steeds bedacht om, bij de bevordering van den roem zijns Vaderlands in

Geleerdheid en Kunst, ook het uitwendige van het Koninklijk Instituut te helpen opluisteren, gaf hij ons, op den 23sten van Sprokkelmaand, 1817, den aangenamen last, om aan elke der Klassen van hetzelve het marmeren borstbeeld van zoodanigen Nederlandschen Geleerde of Kunstenaar aan te bieden, als elke verkiezen zou; met de verklaring, dat hij die, na gedane keuze, wederom door het verdienstelijk Medelid GABRIËL zou doen vervaardigen, ten einde zij geplaatst zouden kunnen worden in de Boekerij des Instituuts. De beroemde STUART, namens de Voorzitters en Secretarissen van het Instituut, aan hem zelven hierop bij voorraad antwoordende, betuigde hem, op de treffendste wijze, de gevoelens van verrassing en dankbare toejuiching, die allen bij het ontvangen dezer mededeeling geuit hadden. »*Nederland*," zoo drukte hij zich uit, »kan de Bibliotheek van het Koninklijk Nederlandsch Instituut met Vaderlandsche Mannen doen pralen, wier grootheid in Wetenschappen, »Letteren en Kunsten door de geheele wereld geëerbiedigd wordt; de Heer GABRIËL kan derzelver borstbeelden uit marmer houwen met eene hand, die, om »hare zeldzame bekwaamheid, reeds aan *Nederland* »zou onttrokken zijn door een volk, hetwelk zich op »eigen bezit van groote Kunstenaars het meest wil verheffen, indien Gij haar niet wist te verbinden aan den »Vaderlandschen roem; het werk van een Lid der »Vierde Klasse zal den luister des Instituuts met dien »der Nederlandsche uitstekendheid in weêrgalooze »Mannen van Wetenschap, Letteren en Kunst tevens verhoogen, en elk borstbeeld, uit kostbaar marmer gehouwen, zal den vreemdeling doen vragen naar den

»edelen Voorstander van den Vaderlandschen roem, die »aan denzelven in de afbeeldingen dier Mannen eene zoo »schoone hulde bragt: — en de dankbaarheid zal hem bij »het borstbeeld van den Man brengen, die van zijne »bekwaamheid, dapperheid en deugd het Noorden in »erkentenis voor hem zag blaken, — die de Hollandsche »vlag deed eerbiedigen op alle zeeën, — die, bij de ramp »zijns Vaderlands, troost, werkzaamheid en hoop zocht »en vond in de vorming eener edele Vaderlandsche »jeugd, — die, bij het herstel des dierbaren Vader»lands, in grijzen ouderdom als verjongde, om voor den »Nederlandschen roem te leven, door wijze en edelmoe»dige opwekking van alle talenten, die in staat zijn »tot deszelfs luister bij te dragen. — — Het Instituut »is trotsch op zulk een Lid; het Vaderland verheft zich »op dien oudsten Zoon, en de menschheid zelve bidt »voor hem, die zoo geheel waardig is een mensch te »zijn." — —

Welhaast bragten de onderscheidene Klassen hare keuzen uit. Die der Eerste viel op CHRISTIAAN HUIJGHENS, na tusschen dezen uitvinder der slingeruurwerken en grondlegger van eene ontelbare reeks der nuttigste ontdekkingen, en den grooten BOERHAAVE lang gewankeld te hebben. De Tweede Klasse bepaalde zich bij PIETER CORNELISZOON HOOFT; de Derde bij HUGO DE GROOT, en de Vierde bij P. P. RUBENS. Doch niet deze afbeeldingen alleen versieren thans de zalen der Boekerij; maar ook het borstbeeld van BOERHAAVE prijkt er, dat door denzelfden Kunstenaar, op last van denzelfden milden gever, vervaardigd werd. »Er kon," zoo schreef hij aan de Eerste Klasse, »geene betere keuze, »dan zij gedaan had, geschieden; maar, daar de Eerste

»Klasse, waarvan ik de eer heb Lid te zijn, uit een »grooter getal Leden dan de overige Klassen bestaat, »heb ik den Heer H. C. VAN HALL verzocht eene vijfde »(afbeelding) te doen bewerken, die van den grooten »Vaderlandschen Geleerde, aan wien een *Chineesch* »Keizer een' brief schrijvende, dien ten opschrift gaf: »*Aan* BOERHAAVE *in Europa.*"

Door deze voor het Instituut zoo onbekrompene beschikking, bereikte hij nog een ander en voor den roem der Nederlandsche Kunst allergewenscht doel, te weten, dat de bekwame GABRIËL, een Kunstenaar, vroeger onbekend, en in zijn Vaderland alzoo weinig geëerd, werk verkreeg, 't welk hem in staat stelde, om door de uitmuntende voortbrengselen van zijnen beitel zich alom te onderscheiden. Dien ten gevolge behaagde het aan Koning WILLEM I, hem een jaargeld van twaalf honderd gulden toe te kennen, onder de voorwaarde, dat hij in zijn Vaderland bleef. Dit gebeurde op een tijdstip, dat de Kunstenaar gereed stond, om naar *Parijs* te vertrekken, ten einde aldaar het standbeeld van LODEWIJK XV te vervaardigen. Het gevolg van deze zoo edele ondersteuning was later de opdragt tot het maken van het borstbeeld des beroemden VAN SWINDEN, dat, volgens de beschikkingen van den Heer VAN WESTENHOUT, en op diens kosten, door hem uit marmer gebeiteld, thans de Boekerij van het Koninklijk Instituut mede opluistert. Hoogstdankbaar aan hem was en bleef dan ook GABRIËL, tot aan zijn overlijden, in 1823, de genotene gunst en ondersteuning altijd hartelijk erkennen, waarvan een onder mij berustende brief van den 30sten van Wijnmaand, 1816, het schoonste bewijs oplevert.

Zoo was VAN KINSBERGEN, schoon in naam rustend, door zijne milddadigheid een altijd goeddoend werkzaam Medelid van het Koninklijk Nederlandsch Instituut. Omtrent een jaar vóór zijn overlijden, gaf hij daarvan nog een schoon bewijs. Bij ondervinding het smartelijk gevoel kennende, dat bij regtgeaarde mannen ontstaat, wanneer zij, na het verscheiden van verdienstelijke Medebroeders, in den kring, waartoe deze behoorden, geen sprekend gedenkteeken van hen mogen aanschouwen, verzocht hij de vier oudste Leden van de vier onderscheidene Klassen des Instituuts, H. C. CRAS, J. W. TE WATER, J. H. VAN SWINDEN en R. FEITH, toe te staan, dat hunne afbeeldingen door de beroemde Schilders, C. H. HODGES en W. H. VAN DER KOOI, beide Leden van dezelfde Koninklijke Instelling, vervaardigd wierden. Hij verkreeg die toestemming gereedelijk, en zag nog in den jare 1818 aan zijn verlangen voldaan. Deze portretten, in de Vergaderzaal des Instituuts opgehangen, herinneren nu nog niet alleen de groote verdiensten der vermaarde mannen, die zij voorstellen, maar brengen tevens den naam van den edelen gever in dankbare gedachtenis.

Het laatste, maar uitstekendste bewijs zijner milddadigheid gaf hij, weinige weken vóór zijnen dood, in Lentemaand, 1819, aan deze Koninklijke Stichting, door aan derzelver Tweede Klasse, aan welke de behartiging der Vaderlandsche Geschiedenis en Oudheden is aanbevolen, in eigendom af te staan een' gouden gedenkpenning, die weleer, aan eene keten van hetzelfde metaal gehangen, de borst van een' zijner dappere wapenbroeders versierd had. Zoo verheugd de edele begiftiger geweest was, dat de kunstlievende JERONIMO DE VRIES hem door eene heusche aanwijzing in de gele-

genheid gesteld had, om dit blijk van nationale erkentelijkheid voor den smeltkroes te behoeden; zoo ontving hij met innig genoegen van dien Heer, destijds Voorzitter der Klasse, voorloopig, en, kort daarna, uit haren naam, van den vasten Secretaris, den geleerden Dichter Mr. S. IPERUSZOON WISELIUS, den dank der Klasse voor dit geschenk. Hij toch had hetzelve op deze wijze (zoo als DE VRIES dit uitdrukte) »de schande eener zekere vernie»tiging doen ontkomen, ter eere van het Vaderland, »tot aanmoediging der nakomelingschap, en om daar»door tevens eenen dapperen wapenbroeder, ook na »deszelfs verscheiden, en dus buiten het bereik zijner »erkentelijkheid, op de meest kiesche en waardigste »wijze te vereeren (165)."

Wij zouden te uitvoerig worden, indien wij gewagen wilden van al de meer of mindere belangrijke geschenken, waarmede hij een groot aantal Vaderlandsche Geleerden, of andere nuttige Instellingen en weldadige Gestichten, in den langen loop zijns levens heeft verrijkt en begiftigd, en daaronder uitgaven en geschenken, die den naam van Vorstelijk verdienden. Dit getuigen, onder meerdere, de Registers van het *Instituut voor Blinden*, te *Amsterdam*, dat voor *Doofstommen* en voor de *Zeevaart*, te *Groningen* gevestigd. Dat de Gemeente- en andere Openbare Besturen van *Elburg*, zoo als reeds vroeger is aangestipt, en ook die van *Apeldoorn*, daarin rijkelijk deelden, zullen wij niet behoeven te vermelden. Ook de Hoogeschool van *Harderwijk* genoot die herhaaldelijk. Reeds in 1802 bood hij den Senaat dier Akademie, die, om de groote mannen, door haar gekweekt, verdiend had behouden te blijven, eene kostbare verzameling aan van Natuur-

kundige werktuigen, vergezeld van twee duizend gulden in Nationale Schuldbrieven; een geschenk, dat te meer welkom was, omdat zij van de eerste genoegzaam niets bezat, en dezelve bijna geheel zou hebben moeten ontberen, indien niet de Geleerde NIEUHOFF, wien de Natuurkundige Wetenschappen waren aanbevolen, daarin had voorzien. De groote KEMPER, als Secretaris en op last van den Senaat, VAN KINSBERGEN hiervoor dankzeggende, gaf, in zijnen deswege geschreven' brief, aan NIEUHOFF billijke eere; maar hij liet ook daarop volgen: »Dan, hoe groot derhalve de waardij van dit »geschenk op zich zelve voor ons zijn moet, werd die »echter bij ons niet weinig vergroot door de edelmoe»dige wijze, waarop, en door den persoon, van wien wij »hetzelve ontvangen. Met genoegen verzekeren wij U dus »van onze dankbaarheid en hoogachting; en zoo de »naam van VAN KINSBERGEN ons tot hier toe, als die van »den verdediger van den roem van ons Vaderland en van de »Bataafsche vlag, eerwaardig geweest is, houde Uwe Excel»lentie zich verzekerd, dat hij ons thans, als de naam van »den Begunstiger der Wetenschappen en van onze Hoo»geschole, niet minder dierbaar wezen zal." KEMPER kon zoo schrijven, daar hij (zoo als hij dit den edelmoedigen Beschermer der Harderwijksche Geleerde Schole, later, bij zijnen brief van den 11den van Wintermaand deszelfden jaars, betuigde) uit het »aan »hem gezonden Overzigt van Staatshuishoudkunde, waar»van VAN KINSBERGEN de Opsteller was, hem had leeren »kennen als den man, die de belangen van den Staat »even goed te berekenen, als te verdedigen wist, en »wiens verdiensten in dit vak van wetenschap, hij tot »dien tijd alleen uit de getuigenis van zijnen overledenen

»vriend NIEUWLAND (166) had leeren eerbiedigen." In 1804 vermeerderde VAN KINSBERGEN de verzameling van Natuurkundige werktuigen, bij deze Hoogeschool reeds aanwezig, met een aanzienlijk getal, door den wakkeren NIEUHOFF, op zijn verzoek en te zijnen koste, uit den voorraad van den Heer J. PAAUW te *Leiden* aangekocht.

Geen wonder dan ook, dat, na de vernietiging dier aloude Hoogeschool, bij 's Konings Besluit van den 2den van Oogstmaand, 1815, door een *Athenaeum* vervangen, VAN KINSBERGEN aan het hoofd dezer Instelling, naast den nu reeds ontslapen' voortreffelijken en geleerden Zanger Mr. A. C. W. STARING *van den Wildenborch* en Mr. J. C. F. DE VRIES, dat verdienstelijk Geldersch Staatslid en Burgemeester der stad *Harderwijk*, geplaatst werd, en dat de bejaarde, maar nog warm gevoelende en opregte NIEUHOFF hem — den grijzen *Mecenas* dezer geleerde Stichting — de hulde van dank en eere, die hij zoo zeer verdiende, toebragt. Ook toen reeds ontmoette hij (zoo als NIEUHOFF in zijne Feestrede, op de hem eigene wijze, openlijk verkondigde), »met »het bekoorlijkst gunstbewijs in de hand, de Gelder»sche *Pallas*, en stelde haar in staat, de vlijt der jon»gelingen uit te lokken, eene edele eerzucht aan te »moedigen en verdiensten te bekroonen." VAN KINSBERGEN had tot dit einde vijf gouden eereprijzen, elk ter waarde van vijftig gulden, voor ieder der zoogenaamde vijf vakken van wetenschap, telken jare één', bepaald en bestemd voor dengenen der kweekelingen, die zich daarin het verdienstelijkst zou kwijten; terwijl hij, tot gemoetkoming van hen, die minder met aardsche goederen waren bedeeld, daarbij nog voegde honderd gulden, ingeval er twee, en vijftig

gulden, indien er slechts één onder de vijf, met den gouden eereprijs mogt worden bekroond, ter beschikking van hen, die deze ondersteuning mogten behoeven (167).

Voorts liet hij geene gelegenheid bij openbare rampen voorbijgaan, waarbij hij niet aanzienlijke sommen, aan de behoeften der nooddruftigen en lijdenden geëvenredigd, blijmoedig opofferde. Daarvan kan getuigen het ongelukkige *Leiden*, na de verschrikkelijke ramp van den 12den van Louwmaand, 1807, toen hij niet minder dan vijf duizend gulden afzonderde, ter ondersteuning van de daarbij ongelukkig gewordenen. De Latijnsche Muze van P. HOFMAN PEERLKAMP vereeuwigde deze gift, in de dichtregelen, door mij nagevolgd, en aan het hoofd van dit Tijdperk geplaatst, en teekende daarbij de *menschlievende deugden*, *die hem als den besten Burger versierden*. Ook vonden vooral *Gelderland* en *Zuid-Holland*, in 1809, 1816, 1817 en 1820, onder de wateren bedolven, of door gestadige regens verarmd, voor den behoeftigen landzaat, aanzienlijke hulp en ondersteuning in zijne milddadigheid. Die weldaden waren echter niet alleen beperkt tot het oude Land van zijne geboorte en inwoning. Na den veldslag bij *Waterloo*, zond hij, ter verzachting van de rampen van een aantal gemeenten in de Zuid-Nederlandsche Provinciën, eene gifte, den meer vermogende dan hij, ja eenen Vorst waardig. Alle andere kleinere bijdragen, bij minder treffende rampen en behoeften, maar altijd dikwerf onaangezocht en ruimschoots geschonken, gaan wij met stilzwijgen voorbij.

De dankbaarheid van de begiftigden heeft vele van deze weldaden, dikwerf tegen het oogmerk van

den menschlievenden schenker, algemeen kenbaar gemaakt. Kleingeestigen, niet groot, noch edel genoeg, om ook dan, wanneer de Voorzienigheid hen daartoe had in staat gesteld, dit uitstekend voorbeeld te volgen, hebben het gewaagd hem ook hier te berispen. Zoo dikwijls dit hem ter ooren kwam, was zijn gewoon antwoord: »dat zij mij beschamen, door mij, met nog »grooter giften, in weldoen te overtreffen!" En waarlijk, hoe velen heeft hij niet beschaamd! Naar waarheid zeide daarom de welsprekende JERONIMO DE VRIES, als Voorzitter bij de Algemeene Vergadering van het Koninklijk Nederlandsch Instituut, op den 30sten van Oogstmaand, 1819, en dus na 's mans overlijden, het woord voerende: »Wij rekenen, dat hij menig een' in »dezen beschaamd heeft; wij stellen prijs op zijne ga»ven, en achten, dat de Heer VAN KINSBERGEN te regt, »in zijnen vergevorderden leeftijd, aan Vorsten en aan »Grooten een sprekend voorbeeld heeft willen geven, »hoedanig gebruik men van schatten maken moest, »voor welke zaken, voor welke personen, en op welke »wijze (168)."

Maar hetgene van zijne weldadigheid bekend werd, bleef niet altijd zonder navolging. De statelijke optogt langs de grachten der hoofdstad van des grooten DE RUIJTER's marmeren afbeelding, door ons vroeger vermeld, maakte op den waardigen Amsterdamschen koopman KLÜPPEL zulk een' gelukkigen indruk, dat deze, nog te zelfden dage, den bekwamen GABRIËL den last opdroeg, om het borstbeeld van hem, die zoo schoon was voorgegaan, insgelijks in marmer uit te houwen. Spoedig werd aan dien last voldaan, en weldra konden de kweekelingen van de Schole voor de Zeevaart te

Amsterdam, bij het aanschouwen der afbeelding van den grootsten Zeevoogd, aan de RUIJTER's navolger en vereerder — aan VAN KINSBERGEN — gedenken.

Het was er echter ver af, dat de voortreffelijkste zijner tijdgenooten alleen zulke weldaden zoude hebben bewezen, waarvan de faam zou spreken. De aanteekeningen zijner uitgaven dragen de bewijzen van het tegendeel bijna op elke bladzijde. Minbedeelde vaders en moeders, derzelver bloed- en aanverwanten, of de voogden, door de eersten benoemd, stelde hij in staat, om hunne kinderen, of die aan hunne zorg waren toevertrouwd, tot wetenschap, kunst, godsvrucht en goede zeden op te leiden. Velen zijn daaraan hunnen stand en rang in de maatschappij, als Geleerden, Kunstenaars en Krijgslieden, verschuldigd. Meer dan één' bekwamen Schrijver maakte hij het gemakkelijk, den wetenschappelijken arbeid, door hem ondernomen, door het verstrekken van de noodige boeken en werktuigen, aan te vangen en te voltooijen; terwijl hij hem vervolgens, door het aankoopen zijner Werken, die hij, om dubbel nut te doen, straks wederom aan anderen schonk, van tijd tot tijd bleef aanmoedigen. Ik spreek niet van de geldelijke bijdragen, waarmede hij het lot van hen verzachtte, die, in de diepste vernedering van zijn Vaderland, tot de krijgsdienst geprest, of aan de zegekar van den Dwingeland geklonken werden, wiens asch door het volk, dat hij in zijn leven met eene ijzeren, schoon dan ook vergulde roede teisterde, nog onlangs met afgodische eere werd ingehaald en ter aarde besteld. Van de overige, door hem aan bijzondere personen, bij zijn leven, bewezene weldaden, vooral van die, aan de nazaten

van sommige, aan wie hij bevordering en eere te danken had, betoond, verbiedt mij de kieschheid te gewagen. Ook daarop bleef hij bedacht bij het doen beschrijven van zijne uiterstewilsbeschikkingen; en dat hij, bij de laatste, ook onbekrompen heeft voorzien in de behoeften voor het volgende leven van hen, die hem getrouw gediend hadden, zal, na dit alles, wel geene vermelding behoeven (169). Zoo werkzaam ten goede door zijne tijdelijke middelen, toen de vermogens van zijnen geest, met de krachten zijns ligchaams allengs afnemende, hem niet langer vergunden, zijn Vaderland en zijne medeburgers op eene andere wijze nuttig te zijn, verwierf hij de welverdiende erkentenis van allen, die gelukkig genoeg waren, dat goede naar waarde te schatten, ook dan, wanneer zij daarvan de regtstreeksche voorwerpen niet waren, noch ook behoefden te zijn. Zulk eene erkentenis viel hem billijk ten deel, toen hij, tegen den aanvang van het laatste jaar zijns levens, eene som van niet minder dan vier duizend gulden ter beschikking stelde van de Staten van *Gelderland*, tot de inrigting van een Bedelaars-Werkhuis in het stadje *Huissen*, ten einde de ingezetenen tegen den meer en meer toenemenden ondragelijken last der bedelarij te beveiligen (170).

De Voorzienigheid had hem, door het verleenen van aardsche goederen, genoegzaam in staat gesteld, om, op zoo vele verschillende wijzen, aan zoo velen wel te doen. Een naauwkeurig en zorgvuldig beheer was daarover door zijnen oudsten vriend den Heer H. C. SERRURIER, in wien hij te regt een onbepaald vertrouwen stelde, tot aan diens overlijden in 1812, gevoerd, en later zoo gelukkig voortgezet, dat zijn aanzienlijk vermogen niet

alleen, door al de lotwisselingen der tijden henen, bewaard, maar zelfs gedurig vermeerderd werd. Die vermeerdering, het ophoopen van schatten, was echter nooit zijn doel; veel minder vond hij behagen in het aanschouwen en verschikken van den bijeengebragten stapel, zoo dikwerf, helaas! de eenige lust van den rijkaard, en de heerschende neiging van den grijze, wanneer hij den eindpaal nadert, waar het genot ophoudt, en goud en goed voor hem geene waarde meer hebben moest. Hierbij kwam, dat hij voor zich zelven weinig behoefte had, en alzoo voor anderen zoo mild zijn kon, als hij voor zich zelven spaarzaam en matig was. Dit laatste dreef hij, naar het oordeel van sommigen, weleens te ver. Nooit echter offerde hij het welvoegelijke en aan zijnen stand en rang betamende daaraan op.

Zijn ouderdom werd inmiddels verhelderd door twee gebeurtenissen, die heil- en roemrijk voor zijn Vaderland waren. De eerste was de nederlaag van den vermetelen Wereldmonarch, in de velden van *Waterloo*, op den 18den van Zomermaand, 1815. In de dagen, die dezen merkwaardigen veldslag voorafgingen, werd hij onophoudelijk bezocht door, en ontving hij op *Welgelegen* de dapperen, die zich naar onze grenzen begaven, om zich onder de banieren van onze Prinsen te scharen. Onder deze bevond zich WILLEM ANNE, Baron VAN PALLANDT, Ridmeester in *Nederlandsche* dienst. Ik was getuige van het mannelijk aandoenlijk afscheidsvaarwel van den hoogbejaarden held aan dezen regtschapen' zoon van edele ouders, aan wie hij zelf eenmaal door vriendschapsbetrekking verbonden en erkentenis verschuldigd was. Weinige dagen

daarna bleek het, dat dit afscheid voor eeuwig was geweest. — VAN PALLANDT, ijlings naar de grenzen getrokken, was bij *Waterloo*, manhaftig voor het Vaderland strijdende, gesneuveld, en werd door den grijsaard met welverdiende tranen beweend (171).

De tweede gebeurtenis, die hem, vooral als zee- en krijgsman, verheugen mogt, was de eervolle medewerking van een smaldeel onzer zeemagt, over hetwelk de Vice-Admiraal VAN CAPELLEN, onder het opperbevel van den Britschen Vlootvoogd EXMOUTH, gebood, in Oogstmaand, 1816, tot de vernieling van een groot gedeelte van *Algiers* en het verbranden der *Algerijnsche* zeemagt. Naauwelijks was de tijding van het welgelukken dezer onderneming tot hem gekomen, of hij deed de Vaderlandsche vlag van zijne woning wapperen, en, schoon zelf ongesteld zijnde, deze gebeurtenis door de Schutterij van *Apeldoorn*, en de voornaamste ingezetenen aldaar, te zijnen koste vieren. Inzonderheid was hij verheugd, dat de Vice-Admiraal (toen Kapitein ter Zee) A. W. DE MAN — een zijner kweekelingen — hem het omstandig verhaal van die onderneming mededeelde, waarbij deze als Scheepsbevelhebber had uitgemunt (172).

Vroeger hebben wij hier en daar gewag gemaakt van zijne betrekkingen tot onderscheidene geleerde en andere Maatschappijen, ook buiten zijn Vaderland, die hem de eer van het Lidmaatschap hadden opgedragen. Kortelijk echter moet ik hieromtrent nog het volgende aanstippen. Reeds op den 22sten van Slagtmaand, 1782, als gewoon Lid van het *Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen* benoemd, werd hij op den 7den van Sprokkelmaand, 1817, tot

Eerelid van hetzelve verkozen. De laatste onderscheiding viel hem ook te beurt bij het *Genootschap van beschouwende en werkdadige Wiskunde*, te *Leiden*, onder de zinspreuk: *Studium scientiarum genitrix*, in 1789; bij het *Genootschap van Bouw- en Teekenkunde*, onder de zinspreuk: *Kunstoefening*, te *Arnhem*, in 1805; bij dat van *Proefondervindelijke Wijsbegeerte*, te *Rotterdam*, in 1806; bij de Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, in Oogstmaand, 1812; bij die van *Felix Meritis*, te *Amsterdam*, en bij derzelver Afdeeling *Koophandel*, *Zeevaart*, *Landbouw en Fabrijken*, op den 15den en 13den van Bloeimaand, 1817, en eindelijk bij de *Hollandsche Maatschappij van Fraaije Kunsten en Wetenschappen*, op den 12den van Herfstmaand, 1818. Al deze betrekkingen, en daaronder ook die van *Directeur der Maatschappij van Wetenschappen*, te *Haarlem*, stelde hij op hoogen prijs, vooral die, welke in eenig verband stonden met de wetenschappen, door hem beoefend, en den bloei en de volmaking der takken van welvaart, die in zijn Vaderland, naar zijn inzien, de meeste behartiging verdienden. Onder deze behoorde, behalve sommige van de reeds genoemde, de Maatschappij: *Ter bevordering van den Landbouw*, waartoe hij reeds in 1791, en de *Nationale Nederlandsche Huishoudelijke Maatschappij*, te *Haarlem*, waartoe hij in 1805 verkozen werd. Eerst in 1815 aanvaardde hij den titel van *Directeur van het Zeeuwsche Genootschap der Wetenschappen* te *Vlissingen*; maar kon aan hetzelve, zoo als ook aan andere dergelijke Vereenigingen, alleen door geldelijke bijdragen nuttig zijn. Dit was inzonderheid het geval met zijne betrekking van Eerelid der *Maatschappij*

van Weldadigheid, welke hem werd opgedragen: »tot »erkentenis van de welwillende gevoelens en de dien- »sten, door hem aanvankelijk aan den dag gelegd en »betoond;" woorden, waarvan de toenmalige Secretaris dier Maatschappij, de beroemde PAULUS VAN HEMERT, in zijnen brief van kennisgeving, op den 4den van Oogstmaand, 1818, zich bediende.

Al deze blijken van eer- en dankbetoon bragten hem, gedurende zijn geheel merkwaardig leven, in voor hem en anderen nuttige en aangename betrekkingen met de voornaamste geleerde en verdienstelijke mannen van zijne eeuw en zijn Vaderland. Hij hield met hen eene slechts zelden afgebrokene briefwisseling, die, voor zooveel sommige der toen nog levenden betreft, eerst weinige dagen vóór zijnen dood eindigde. Dit is de reden, dat ik, behalve de reeds vroeger gebruikte brieven, een aantal andere bezit, die, zoowel om hunnen, veelzins belangrijken, inhoud, als om hunne schrijvers, inderdaad merkwaardig zijn. Onder deze verdienen die van den Graaf VON HERTZBERG, onder de vreemden, en die van den Graaf G. K. VAN HOGENDORP, onder de Nederlanders, de meeste opmerking. Beide vereerden hem met de openhartige mededeeling van de redenen, waarom zij zich aan de eerste Staatsbedieningen onttrokken hadden of daarvan ontslagen waren. Die van onzen VAN HOGENDORP zal ik, naar hetgene daaromtrent overbekend is geworden, niet behoeven te herhalen. Die van *Pruissen's* grooten Staatsdienaar — den vriend en vertrouweling van FREDERIK II — zijn vervat in een' uitvoerigen brief, op den 1sten van Grasmaand, 1797, uit *Berlijn*, aan VAN KINSBERGEN geschreven, waarin het volgende voorkomt: »Men heeft mij in

»*Frankrijk* de eer aangedaan, om mij als voorstander »eener Volksregering te doen doorgaan, hetwelk nog- »tans zich zelf wederlegt, zoowel door mijnen geheelen »ministeriëlen levensloop, als door de eerste mijner Ver- »handelingen, en eene vroegere, waarin ik aan eene »getemperde Alleenheersching den voorrang geef. — — »Ik had u zoo gaarne het derde Deel mijner openbare »Geschriften nu mede toegezonden, hetwelk voor u »welligt belangrijk zou zijn geweest, omdat het in zich »bevat eene zeer waarachtige opgave van onze Staats- »onderhandelingen van 1789 en 1790, en vooral van »onze verdragen van *Warschau*, *Konstantinopel* en »*Reichenbach*. Het laatste was ik verpligt, tegen mij- »nen zin, en ook tegen mijne beginselen, tot stand te »brengen. De Koning wil niet, dat ik het in het »openbaar uitgeve, als betrekkelijk tot gebeurtenissen, »die nog te kort geleden plaats gehad hebben. — — »Gij zult vernomen en waarschijnlijk u verwonderd »hebben, dat ik het Departement der Buitenlandsche »Zaken heb verlaten. Ik erken, dat het mij zelven »verbaasd heeft; ik had daarin zeven en veertig jaar »gearbeid; was sedert dertig jaar daarin Voorzitter, »en bragt acht plegtige en voor den Staat gelukkige »vredesverdragen en een groot aantal Staatkundige ver- »bindtenissen en overeenkomsten tot stand. Ik had »niet gedacht, ooit uit deze betrekking te zullen zijn »verwijderd geworden; maar de Koning, raadzaam »geoordeeld hebbende, het Staatkundig stelsel van FRE- »DERIK II te verlaten en een nieuw te omhelzen, heeft »geacht, dat ik daaraan mijne dienst niet zou willen »verleenen. Daar hij mij uit dezen hoofde zijn ver- »trouwen ontnam, heb ik niet alleen verzocht, van

»alle werkzaamheden tot de Buitenlandsche Zaken te wor»den ontheven, maar ook voor de daaraan verbondene »jaarwedde (van 5/m *écus*) bedankt. Hij heeft mij intus»schen alleen het eerste toegestaan, mij van zijne vriend»schap verzekerd, en mij verzocht in het Ministerie te »blijven; het bestuur over de Akademie en de Natio»nale Zijdeteelt te behouden; mij tevens aanmoedigen»de, om de Geschiedenis van FREDERIK II te schrijven, »hetwelk men mij echter moeijelijk maakt. In dezen, »voor een' man van mijn karakter, zeer onaangena»men toestand bevind ik mij thans. Ik twijfel niet, »dat gij daarin eenig deel zult nemen, waaromtrent »mij de gevoelens, die ik, gedurende uw verblijf al»hier, in u ontdekt heb, geen' den minsten twijfel over»laten." — — — In een naschrift voegde die Staatsman er deze opmerkelijke woorden bij: »Indien men »mijn ontwerp in 1791 gevolgd had, zoudt gij eene »Engelsche en Hollandsche vloot hebben aangevoerd in »de *Witte* en *Zwarte Zee*." — Woorden, die de hooge gedachten, welke VON HERTZBERG omtrent de bekwaamheid van VAN KINSBERGEN koesterde, met zijn eigen doorzigt in de Staatkunde van *Rusland* nopens het *Ottomannische* Rijk, hem toen reeds blijkbaar, volkomen bewijzen (173).

Zoo waren en bleven de naam en de verdiensten van VAN KINSBERGEN, tot aan den eindpaal zijns langen levens, bekend en steeds geëerbiedigd. Behalve de stad *Elburg*, waar hij een gedeelte van zijne kindschheid had doorgebragt, had de gemeente van het *Loo* en *Apeldoorn* aan hem gestadig de grootste verpligting. Geene behoefte had deze, tot vervulling waarvan zij zelve niet in staat was, of hij voorzag daarin geheel of gedeeltelijk op de hem eigene, dat is, op eene onbe-

krompene wijze. De vermelding van het goede, dat hij aan de bijzondere in- en opgezetenen, die zich in moeijelijke omstandigheden, vooral in de jammerdagen van 1812 en 1813, dagelijks deed, zou te groote uitvoerigheid vorderen; maar de gemeente zelve dankt hem nog in hare openbare Inrigtingen, die hij ondersteunde; in de tijdelijke of jaarlijksche giften, met welke hij haar ter verbetering van Kerk-, School- en andere gebouwen beweldadigde; in het bekostigen van datgene, hetwelk haar telkens ontbrak en waartoe hare eigene middelen niet toereikende waren, en in zijne poging, om eene Gemeente-weide, die zij den naam van *Doggersbank* zou gegeven hebben, uit zijne middelen tot stand te brengen, maar welke, door omstandigheden onafhankelijk van hem, en van zijnen vasten wil, om daartoe het zijne overvloediglijk bij te dragen, niet heeft mogen beantwoorden aan het weldadig oogmerk, dat hij zelf en de daartoe werkzaam geweest zijnde gelastigden zich daarvan hadden voorgesteld; — die gemeente is hem eindelijk ook nog meerendeels de stichting van een Weeshuis verschuldigd, waarvan de verordeningen, in 1810 vastgesteld, getuigen; — verordeningen, die zijnen naam als medestichter, met opgave van de geschonkene giften, vermelden.

Geen wonder dan ook, dat door die gemeente, gedurende zijn leven, jaren lang, zijn geboortedag als een feestdag te zijner eere, zoo als mede in het door hem zoo beweldadigd *Elburg*, jaarlijks op den 1sten van Bloeimaand, plegtig-vrolijk werd gevierd, en dat deze feestvreugde, die door velen uit de omliggende, ja zelfs verder afgelegene plaatsen, gewoonlijk werd bijgewoond, in *'s Lands Jaarboeken*, op Konink-

lijken last zamengesteld, als zeldzame gedenkdagen, der vermelding waardig, staan opgeteekend (174). Die dankbare hulde bepaalde zich niet bij zijn leven; zijne nagedachtenis wordt ook nu nog, niet alleen door de in- en opgezetenen van *Apeldoorn* in eere gehouden; maar het Bestuur dier gemeente heeft, weinige maanden geleden, het gelukkig denkbeeld opgevat, om zijnen naam en deugden een duurzaam gedenkteeken te stichten. Tot dit einde heeft het, bij eene Uitschrijving, gedagteekend *Apeldoorn*, den 1sten van Grasmaand, 1840, alle Bouwkundigen uitgenoodigd, om mede te dingen tot het ontwerpen van een *Monument, ter Nagedachtenis van wijlen Zijne Excellentie den Luitenant-Admiraal, Ridder* VAN KINSBERGEN, met aanwijzing, *dat dit Monument zal geplaatst worden op het midden van de ruimte of markt, welke te* Apeldoorn *ontstaan zal door het afbreken van den dorptoren en de kerk, en welke markt aan de voorzijde grenst aan eene der hoofdstraten, en aan de achterzijde van het te bouwen Raadhuis* — alles zoodanig, *dat het Monument op zich zelf zal komen te staan en van alle zijden zigtbaar zijn zal.* — Wijders heeft men verlangd: *dat op het Monument, hetzij door inscriptiën, hetzij door zinnebeelden, de verdiensten van den Luitenant-Admiraal* VAN KINSBERGEN *worden aangeduid, zoo in betrekking van Zeeman den Lande bewezen, als in de betrekking van werkdadigen Voorstander en Insteller van nuttige Gestichten.* — Eindelijk wordt daarbij den bouwkundigen mededingers nog kennis gegeven: *dat het Monument zal komen te staan genoegzaam boven de plaats, waar het lijk van den Luitenant-Admiraal begra-*

ven is; terwijl men, des verkiezende, ook gebruik zal kunnen maken van de buste of het bas-relief, thans in de oude kerk aanwezig (175).

Zorgt alzoo de erkentenis zijner tijd- en landgenooten, nog na zijnen dood, voor de vereeuwiging van zijnen naam en deugden: Schrijvers, Redenaars en Dichters lieten, door het denkbeeld, dat hij leefde, zich daarvan niet terughouden, toen hij nog op aarde was. CRAS, NIEUHOFF, HOOFT, SCHELTEMA, STUART, VAN KAMPEN en VAN LENNEP, van wie ik reeds vroeger gewaagde; de Schrijvers van een kort levensberigt, hem betreffende, in een algemeen bekend Werk, dat de levensgeschiedenis van vele vermaarde mannen bevat (176), en nog anderen hebben, bij bijzondere of meer plegtige gelegenheden, in hunne Geschriften en Redevoeringen hem waardig vereerd. En zou ik, van wien hij jaren lang een weldoend vriend was, deze groote voorgangers niet hebben getracht te volgen, en van hem gezwegen hebben in mijne schriften of gezangen?.... Onder onze Vaderlandsche Zangers hebben wij reeds de Dichteresse DE LANNOY, en de Dichters O. Z. VAN HAREN, NIEUWLAND en FEITH opgenoemd, die hem, gedurende zijn en hun leven, in hunne liederen huldigden. Aan deze sloten zich aan, J. HINLÓPEN, LOOTS, H. H. KLIJN, J. TEN BRINK, VOSMAER, A. LOOSJES, PZ. en welligt nog anderen, wier lier of luite voor hem in de Landstale klonk. Ook de Latijnsche Muze van H. BOSSCHA, zoo als de reeds genoemde van P. HOFMAN PEERLKAMP, wijdden hem in 1807 en 1818 hare zangen. Gedurende bijna de halve eeuw, die zijnen dood voorafging, hoorden en lazen wij dezelve met deelneming en verrukking, en wij herlezen die nu nog met erkentenis jegens hen,

die ze ontboezemden. Terwijl ik den lezer naar die, welke reeds in openbaren druk verschenen zijn, verwijze (177), wil ik hier slechts het Dichtstukje opnemen van den getrouwen en onvermoeiden Staatsdienaar van LODEWIJK — Mr. J. HINLÓPEN, waarmede deze de afbeelding des Admiraals in 1804 vereerde. Deze meer uitmuntende, dan algemeen als zoodanig bekende Dichter zond hetzelve aan zijnen vriend, Mr. H. VAN STRALEN, met deze treffende regelen: »Wanneer men als »kind bij den naam des helds geweend heeft, — wan»neer men als jongeling hem van verre gezien heeft, »en eene vriendenhand als de uwe, op het veertigste »levensjaar, ons dien zelfden man *weêr* doet *zien*, kan »het niet anders, of er wordt eene verborgene snaar »binnen ons geroerd. — — Ziedaar de eenige waarde »dezer zes regels. — — Gij zelf moet beoordeelen, »of zij een ander oog, dan dat van een' vriend kun»nen doorstaan. Dank den man voor zijne vervaar»digde *Droomen*. Zeg dat ik hem hoogacht. Het »Bijschrift luidt:

»Aanschouw een ziel vol kracht, een' heldengeest,
»Een arends-oog, dat in de toekomst leest!
»Aanschouw den man, als RUIJTER wijs en groot,
»KINSBERGEN, vaak Gods arm in *Neêrlands* nood,
»Mijn Vaderland! — uw' zoon, uw' roem weleer!......
»Aanschouw en bloos!..... Gij zijt geen *Neêrland* meer (178)!"

Zoo vond VAN KINSBERGEN, die in de roemrijkste tijdperken zijns levens zoo dikwerf gelaakt, en niet zelden gelasterd, naar den tempel der eere streefde, reeds vóór zijn verscheiden, onder het met hem levend geslacht, Lofredenaars en Dichters, welke, in de waardering van zijne groote deugden en verdiensten, die van latere tijden erkentelijk vooruitgingen. Maar ook met hunne

lofspraken en gezangen vereenigde zich, reeds kort na het eindigen der aardsche loopbaan van hem, dien zij verheerlijkten, het onpartijdig oordeel van dén edelen en geleerden Schrijver van *Hollands Roem in Kunsten en Wetenschappen*. Deze, nu althans boven alle verdenking van dank- of gunstbejag verheven, deed al spoedig regt aan 's mans kloeke daden; aan deszelfs ervarenheid als zeeman; aan deszelfs wetenschappelijke beoefening van Zeevaart- en Krijgskunde ter zee, in zoo vele Geschriften aan den dag gelegd; aan al het goede, dat hij ter aanmoediging van wetenschappen en kunsten, en vooral ook in het belang van de opvoeding der jeugd, en voor alles wat schoon en nuttig was, gedacht, gedaan en uit eigene middelen zoo ruimschoots bekostigd had (179).

Weinig meer dan vijf vreedzame en gelukkige jaren bragt hij op het stille *Welgelegen* door, eer hij uit dit leven tot een hooger bestaan geroepen werd. Zij, die vroeger en later het geluk hadden, aldaar met hem gemeenzaam te verkeeren, weten of wisten, zoo als ik naar waarheid kan getuigen, dat hij minzaam en gezellig, doorgaans opgeruimd van geest, niet alleen voor den oudere van dagen, maar zelfs voor jongelingen, ja kinderen, een voorwerp van liefde en eerbied, en vooral voor den behoeftige en arme, dat van innige dankbaarheid was. Gelijk de omgang met beschaafde vrouwen hem vroeger steeds aangenaam was, zoo bleef die van zijne bij hem inwonende zusterlijke vriendinnen, van welke hij eene, en twee derzelve hem overleefden, voor hem altoos behoefte. Door Grooten en kleinen, door vreemden en inheemschen, dagelijks bezocht, was hij het voorwerp van eerbied en

liefde. Dikwerf zag ik vaders hunne zonen tot hem geleiden, en hem die aanbieden, als eenen weldoenden Beschermer. Ook zulk een Beschermer was hij voor den reizenden zeeman, hetzij deze zijn landgenoot of een vreemdeling was. Door eene regelmatige levenswijze schraagde hij zijne allengs wijkende krachten, en bleef daardoor, tot weinige dagen vóór zijnen dood, in staat, om hartelijk in al het goede te deelen, dat, na het herstel van ons Volksbestaan, ons Vaderland beschoren werd. Menigmaal deed hij dan aan zijnen gullen disch, naar de wijze der Vaderen, den blijden beker onder zijne gasten rondgaan, en lokte dan niet zelden, met de hem eigene beschaafde geestigheid, de lachjes der vreugde uit, en verhaalde de belangrijke gebeurtenissen en voorvallen van zijnen vroegeren merkwaardigen leeftijd, op eene wijze, den ongekunstelden, altijd beminnelijken en fijngevoelenden man waardig.

Vroeg begaf hij zich ter ruste, en ontwaakte tijdig. Straks was zijne aangenaamste verpoozing het lezen en herlezen van oude en nieuwe Schrijvers, of liet hij, sedert het afnemen der scherpte van zijn gezigt, zich dezelve voorlezen. Het merkwaardige, dat hij las, vergezelde hij, zoo als hij voorheen gewoon was, ook toen nog met zijne opmerkingen, die hij op den rand der boeken opteekende of liet opteekenen, zoo als vele daarvan nog voorhanden, de blijken dragen. De zwakheid van sommige ouden van dagen, om, ten koste van het goede van het tegenwoordige, het verledene bij uitsluiting te verheffen, kleefde hem slechts in eene geringe mate aan; waarom dan ook de nieuwere Geschriften zijne aandacht niet ontgingen. Zoo ging de morgen voor hem

niet zonder nut of werkeloos voorbij. Op den middag verlustigde hij zich, van weinigen vergezeld, met eene grootere of kleinere wandeling, onder gestadigen kout. Dan, versterkt door de frissche lucht, die hij, aan den voet, of in den omtrek der Veluwsche bergen, ingeademd had, en opgebeurd door het genot der schoone Natuur, nam hij eene korte rust, dikwerf, indien het weder dit begunstigde, onder den blooten hemel, totdat (zoo als hij dit in zeemanstaal gewoon was te zeggen) *de gortbengel luidde*, die hij in zijne gezonde dagen altijd gaarne hoorde. Na den middagmaaltijd, die zelden lang gerekt werd, verwijderde hij zich eenen korten tijd, waarna hij lang aan de theetafel vertoefde, om zich aldaar met allen, die hem bezochten, aangenaam te onderhouden. Dikwerf leerzaam en gewoonlijk blijmoedig waren alsdan zijne gesprekken, verhalen en opmerkingen, waarbij men niet zelden vergat, dat zij uit den mond van eenen bijna afgeleefden grijsaard kwamen. Nu en dan daarbij tegenwoordig, was ik somtijds getuige, dat hij, door geleerde, en om hunnen stand en rang eerwaardige en deftige mannen bezocht, het gesprek wist te brengen op onderwerpen, waarover zij niet eenparig dachten. Hij opperde dan daarover, schoon altijd bescheiden, eene meening als de zijne, die hij echter wist, dat de hunne niet was. Indien het hem dan gelukken mogt, sommiger eigenliefde in het spel te brengen, en hunne hartstogten ligtelijk gaande te maken, verried zijn spottende glimlach al spoedig, dat hij zijn oogmerk bereikt had, vooral, wanneer hij geslaagd was, om, als oud krijgsman, den strijd tusschen de kampvechters verdeelende, zich zelven daaruit te redden. In den lateren avond bleef hij

in zijne kamer, die, om de toenemende zwakheid zijner oogen, gewoonlijk zeer spaarzaam verlicht was. Een' enkelen vriend dan bij zich te hebben, strekte hem tot genoegen, en aan dezen liet hij, zoodra hij zich vermoeid gevoelde, het onderhoud gaarne over.

In het gebruik van spijs en drank was hij doorgaans zeer matig. Alleen bij plegtige gelegenheden en op de groote Vaderlandsche gedenkdagen, als die van 's Konings geboorte; de verlossing van het Vaderland; de herdenking aan de zeegevechten op de *Doggersbank* en bij *Algiers*; de veldslagen aan den *Viersprong* en bij *Waterloo*, en ook op zijnen eigen' geboortedag, week hij van zijne gewone eenvoudige levenswijze meer af, ontving hij, die zich anders zoo onopgesmukt vertoonde, zijne gasten in het gewaad, den *Admiraal* VAN KINSBERGEN voegende, en was dan omhangen met de voornaamste Ridderteekenen, hem geschonken. Dan wapperden de *Nederlandsche* en *Oranje*-vlaggen van zijne woning, en zag hij met genoegen de leden der Schutterij van *Apeldoorn* zich, onder het geluid van krijgsmuzijk, van hunne vrouwen en kinderen en velen uit den omtrek vergezeld, rondom zijn *Welgelegen* verzamelen. Met een' blijden traan in de oogen, en een' herlevenden blos op de wangen, hoorde hij door de gewapende en ongewapende schare het: »Leve de *Koning!*" en ook het: »Leve de *Admiraal* VAN KINSBERGEN!" aanheffen; terwijl hij aan de Hoofden der feestvierende menigte den gevulden beker toebragt, uit welken zij hem weldra zelve eenen hartelijken feestdronk zouden toewijden. Bij die gelegenheden was zijn anders zoo eenvoudig aangerigte disch versierd en rijkelijk voorzien; dan deed hij den kleinen beker, met DE RUIJTER's

wapen er op, waaruit die onsterfelijke Vlootvoogd zelf gedronken had, rondgaan, nadat hij dien eerst zelf, tot op den laatsten droppel toe, onder het uitboezemen van de vurigste wenschen voor Vorst en Vaderland, geledigd had. Dan kwam de wensch over zijne lippen, dat eenmaal een Vorst uit het Stamhuis van ORANJE-NASSAU aan het hoofd van 's Lands zeemagt staan zou; een wensch, in vroegere dagen door hem en een' van *Amsterdams* waardigste Regenten vruchteloos geuit, en thans vervuld (180). Bij zulke gelegenheden, maar ook dan alleen, was hij niet altijd getrouw aan den stelregel van matigheid, waaraan hij, bij zoo veel levenskracht en lust, zijnen zoo gelukkigen ouderdom voornamelijk te danken had.

Tot in het laatste tijdperk zijns levens ontving en schreef hij veelvuldige brieven. De meeste der zijne waren in de Fransche taal, welke hij gewoonlijk, doch niet zeer naauwkeurig schreef, en in een' vluggen en opgeruimden toon gesteld. De laatste, door hem afgezonden, is waarschijnlijk die, welken hij, op den 15den van Bloeimaand, 1819 — zeven dagen vóór zijn overlijden — deed toekomen aan de *Commissarissen van het Kweekschool voor de Zeevaart*, te *Amsterdam*. Die brief echter, schoon nog met eene vaste hand onderteekend, was door hem zelven niet geschreven. Hij betuigt aan hen daarin zijnen dank voor de wijze, waarop zij aan zijn verlangen hadden voldaan bij de inrigting van de Feestviering, ter nagedachtenis van DE RUIJTER, en de plaatsing van het borstbeeld diens grooten mans, dat op den 10den dier maand, te zijnen koste, had plaats gehad. In het slot van dien brief verklaart hij, ter beantwoording van hunnen wensch

voor de verlenging van zijn leven: »dat hij, zoo dit »der Voorzienigheid behagen mogt, dit ook wenschte, »maar dat dit dan ook nog eenigermate zijn zou ten »nutte van zijn Vaderland, hetwelk hem, in het vijf »en tachtigste jaar zijns levens, nog zoo dierbaar was »als ooit." Weinige dagen vroeger had hij nog op eenen lossen, hem eigen', zeemanstoon geschreven aan zijnen vriend, den Kapitein ter Zee A. ROEPEL, van wien hij zich den bijnaam van *ouden Zeevader* gaf, omdat deze, in 1793 en 1794, bij hem eerst als Adelborst, en vervolgens als Luitenant, op de Zeeuwsche stroomen, schoon niet onmiddellijk onder hem zelven, gediend had. »Verzeker (zoo lezen wij in dien brief) mijne »Zeekinderen van mijne aanhoudende vriendschap; maar »zeg hun, dat vlag en wimpel aan boord van den Ad»miraal slecht zijn. — Het oude schip heeft van den »winter zich in een paar stormen bevonden, die de »oude karkas veel hebben doen lijden, waardoor de »Admiraal verpligt was veel zeil te vieren, om het »oude schip van strand te houden — — de inhouten »hebben veel geleden." — —

Zoo begon hem, bij het wegvallen zijner krachten, de ouderdom wel eenigzins zwaar te vallen; maar het leven was hem toch tot geenen ondragelijken last. Reeds in den aanvang van 1813 werd hij door eene zware borstziekte aangetast. Deze hernieuwde zich van tijd tot tijd; doch telkens daarvan eenigermate hersteld, genoot hij, bij de langzame slooping van zijn gestel, eene zeldzame gezondheid der ziel, zoodat de Admiraal VERHUËLL, die zich destijds bij hem op *Welgelegen* bevonden had, van daar, in Sprokkelmaand, 1818, nog aan mij schrijven kon: »In vele oogenblikken was

»zijn geest zoo helder, als in de kracht zijns levens; »zijn geest neemt als weleer eene hooge vlugt. Dit »op te merken geeft mij altijd een streelend genoegen, »daar het bewijst, dat zijne schoone ziel in volle kracht »blijft, en voor hooger kring bestemd is, dan waar»in zij thans gekluisterd is." — —

Het is mij een waar genoegen geweest, de bovenstaande en meer dergelijke getuigenissen omtrent VAN KINSBERGEN in de beschrijving van zijn leven en karakter op te nemen. Niet alleen heb ik daardoor aan mijn Werk wezenlijke sieraden bijgezet; maar ik vleije mij, dat ik, zoo doende, tevens de verdenking ben voorgekomen, alsof ik, door eene even natuurlijke als ligt verschoonbare ingenomenheid met het schitterend voorwerp mijner beschouwing, mij zou hebben laten verblinden en tot overdrevene lofspraken vervoeren. Wanneer toch iemand op menschen van geheel verschillende geaardheid en inborst, leeftijd, stand en betrekking denzelfden gunstigen, weldadigen indruk maakt — wie twijfelt dan nog aan de waarheid van hetgene allen als uit éénen mond van hem verklaren? De diepe overtuiging hiervan heeft mij dan ook bewogen, om over het karakter en al het eigenaardige en kenmerkende van den Admiraal eenen man te raadplegen, die, gedurende een geheel jaar, den vertrouwelijken toegang tot hem genoot, en daarvan dikwijls gebruik maakte, terwijl hij de geschiktheid bezat, om tot 's menschen binnenste door te dringen, en, zelfs in de kleinigheden van het dagelijksche leven, den waren adeldom der ziel op te merken. Het is de waardige Amsterdamsche Hervormde Predikant, de Heer D. H. WILDSCHUT, die, vroeger in die hoedanigheid te *Apeldoorn* geplaatst,

VAN KINSBERGEN onder de leden zijner gemeente tellen mogt. Op mijn verzoek om eenige bijzonderheden uit zijne herinneringen van den man, die ons beide zoo waard was, heeft mijn geëerde vriend mij met eenen uitvoerigen brief verpligt, dien ik, gebruik makende van de zoo heuschelijk geschonkene vergunning, hier laat volgen, overtuigd, dat mijne lezers met hetzelfde welgevallen, als ik, den schrijver van denzelven over den eerbiedwaardigen grijsaard zullen hooren spreken.

»Bijzonder aangenaam, zeer geëerde Vriend! was mij de vertrouwelijke mededeeling van uw voornemen, om in openbaar Geschrift een Gedenkteeken voor wijlen den Luitenant-Admiraal VAN KINSBERGEN te stichten, en zeer vereerend uwe vriendelijke uitnoodiging, om uit mijne herinneringen van den omgang met dien waardigen man eene bijdrage tot hetzelve te leveren. Maar zoo bevoegd gij, meer dan iemand anders, hiertoe zijt, als die den overledene eene lange reeks van jaren, tot aan zijnen dood toe, van nabij hebt gekend; zoo weinig ben ik, die met den tachtigjarigen grijsaard slechts één jaar heb mogen omgaan, in staat, om veel belangrijks van hem te zeggen. Hij staat mij echter, na ruim vijf en twintig jaren tijdsverloop, in zijne edele hoedanigheden van geest en hart, nog levendig voor oogen; en wilt gij u vergenoegen met weinige en op zich zelve onbeduidende bijzonderheden uit zijn dagelijksch leven, en eenige trekken van zijn karakter, die mede kunnen werken, om den eerwaardigen ouden man ons voor den geest terug te roepen, zoo als hij was, dan voldoe ik gereedelijk en met een zeker innerlijk genoegen aan uw verlangen.

»VAN KINSBERGEN was, zoo als ik hem gekend heb, in

den volsten zin des woords, een goed en edel mensch, wiens open gelaat, ongedwongene houding en beminnelijk voorkomen elk een' reeds terstond voor hem innamen. Bij mijne komst als Predikant in de gemeente te *Apeldoorn*, ontving hij mij dadelijk met die opregte en gulle vriendelijkheid, welke hem zoo geheel eigen was. Hij verklaarde mij, dat zijne hooge jaren en zijne aamborstigheid hem wel niet toelieten, aan de openbare Godsdienst deel te nemen, maar betuigde mij tevens, dat het hem des te aangenamer zijn zou, mij dikwijls te zijnen huize te zien. Toen ik kort daarop bij hem ter maaltijd was genoodigd, kwam hij mij, bij het binnentreden, voor, met op zijne eigenaardige wijze mij te zeggen, dat hij liefst zijne dienstboden zelf bezoldigde, en ongaarne zag, dat zijne gastvrienden hem hierin te gemoet kwamen: hetgeen ik later vernam, dat hij gewoon was, eens en voor altijd, aan zijne nieuwe gasten, als een' vasten regel in zijn huis, bekend te maken. Hij leefde dan ook geheel belangeloos voor zijne vrienden, en besteedde een gedeelte van elken dag met het schrijven van brieven en het afzenden van kleine geschenken, nu aan deze, dan aan gene van hen. Bijna iederen morgen zond hij zijnen ouden getrouwen Kamerdienaar KOENRAAD naar de Pastorij, zeer dikwijls met een biljet, dat nog met eene vrij vaste hand geschreven en onderteekend was, of: VAN KINSBERGEN, of: *de Graaf van Doggersbank*, of ook wel: *de oude Zeerob* of *Soldaat;* maar nooit zonder een of ander klein geschenkje, bestaande, nu eens, voor mijne kinderen, in eene prent of prentenboekje, wat zoets of een handvol vruchten; dan eens, voor mijne vrouw, in een' nieuwen Almanak, een' Deventer koek, eenige Chinaas-appelen, wat confitu-

19*

ren en dergelijke; dan weder, voor mij, in een exemplaar van een of ander Boek of Geschriftje, of in eenige opmerking of aanteekening van zijne hand, en honderd dergelijke kleinigheden meer. Zulke attentie's, geëerde Vriend! hebt gij zeker voor u zelven, voor uwe echtgenoote en kinderen, ook dikwijls van hem ontvangen, en met mij, meer naar het hart des zenders dan naar derzelver innerlijke waarde, op hoogen prijs gesteld.

»Zeer zelden ging de Admiraal toen meer van huis, en zelfs bijna nooit heb ik hem buiten den ingang van *Welgelegen*, waar hij tevreden en gelukkig leefde, ontmoet. Maar reeds tijdig wandelde hij dagelijks de plaats in, altijd vergezeld van zijnen getrouwen hond, *Pol*, die hem eens op eenen wintermorgen, toen de oude man, met zijnen wandelstok de sterkte van het ijs willende beproeven, door hetzelve voorover in eene moddersloot geschoten was, het leven had gered, door eerst zelf de panden van zijn overkleed af te scheuren, en daarna, al blaffende en over de sloot heen en weder springende, den voorbijgaanden slagersknecht (op wien hij anders zeer gebeten was) als te willen wenken en bewegen, om hem te volgen; totdat deze den hond nasprong, en nog tijdig genoeg ter hulpe toeschoot, om den ongelukkigen grijsaard, die bewusteloos zich zelven niet redden kon, aan eenen gewissen dood te ontrukken. — Het overige van den dag bragt de nog altijd ijverig werkzame man aan zijne schrijftafel, of in den gezelligen omgang met zijne getrouwe huisgenooten, de Freules SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE, en andere vrienden, door; maar tegen den avond begaf hij zich, als hij geene gasten had, weder naar zijn Boekvertrek,

altijd zich onderhoudende met lectuur, of bezig en bedrijvig in onderzoek van allerlei aard.

»Nooit heb ik iemand van dien hoogen leeftijd gekend, nog zoo helder van geest, zoo gemakkelijk in het mededeelen van zijne gedachten, en zoo gezellig, opgeruimd en levendig van aard, als VAN KINSBERGEN was. Een of twee avonden van elke week zag hij mij even gaarne bij zich, als ik hem telkens met een nieuw genoegen bezocht. Zijn onderhoud was altijd belangrijk door gemeenzame mededeeling van het hetgene hij in zijn leven gezien en ondervonden had; en kwam hij op het stuk van *Opvoeding en Onderwijs*, dan was hij onuitputtelijk in opmerkingen en waarnemingen, die doorgaans zeer juist waren, en altoos ten bewijze strekten, dat hij hierover zoowel veel nagedacht en vergeleken, als binnen- en buiten's lands veel gezien en onderzocht had.

»Het vuur der Vaderlandsliefde vooral doorgloeide nog zijn hart, toen het bloed hem reeds trager door de aderen vloeide. Van dezelve gaf hij, zoowel als in de vroegere jaren zijns openbaren levens, ook nog na het bekomen zijner rust van in- en uitlandsche dienst, vele schoone proeven. Het is welligt van u zelven, geëerde Vriend! dat ik den volgenden trek hiervan vernam; maar veroorloof mij dan nog, dat ik u denzelven herinnere en teruggeve. Toen Koning LODEWIJK BONAPARTE hem op zekeren dag, terwijl hij aan tafel zat, van het *Loo* eene titulaire benoeming tot *Graaf van Doggersbank*, met eene jaarlijksch belangrijk appointement, 'te huis zond, stond hij, het besluit gelezen hebbende, stilzwijgend op, schreef in zijne kamer terstond een antwoord aan den Koning,

en deelde, daarop terugkeerende, de zaak aan zijne gasten mede, er bijvoegende, dat hij wel den titel erkentelijk aangenomen, maar voor de jaarwedde beleefdelijk bedankt had; en toen een hunner hiertegen aanmerkte, dat hij dezelve, ten behoeve van arme huisgezinnen, beter zelf had kunnen besteden, antwoordde hij: *Ik ken geen armer huisgezin dan het Vaderland.* — Bij de herstelling van ons Volksbestaan in 1813, toonde hij op allerlei wijze, onder andere ook door het uitloven van gouden Eerpenningen, voor Gedenkstukken in proza of poëzij, zijnen ijver, om de geschiedenis onzer Verlossing in duurzaam aandenken te bewaren, waaraan wij nog het voortreffelijk Geschrift van wijlen den Hoogleeraar VAN DER PALM, in den smaak van SALLUSTIUS, het schoone Volkslied van TOLLENS en het Vaderlandsch Gedenkstuk, door de Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, uitgegeven, te danken hebben. En in het jaar 1815 was ik zelf getuige van zijne levendige deelneming in het hagchelijk lot des Vaderlands. Bijna ieder uur ontving hij, van de merkwaardige dagen van den 16den en 18den Junij, door posten en renboden, nieuwe berigten. Hij was rusteloos, als een gejaagde; en nooit vergeet ik zijne diepe ontroering, op de tijding der nederlaag bij *Quatre-Bras*, maar ook nooit de hooge spanning van vreugde, waarin ik hem vond, toen hij het eerste berigt der overwinning bij *Waterloo* ontvangen had. De oude man herleefde en was van blijdschap als buiten zich zelven.

»Ook van de zijde zijns Godsdienstigen karakters had VAN KINSBERGEN zeer veel goeds. Ik kan mij niet herinneren, ooit een onbedacht of oneerbiedig woord van de lippen des ouden Zeemans gehoord te hebben.

Of echter ook van hem gezegd kan worden, hetgene van DE RUIJTER verhaald wordt, dat hij als Scheepsbevelhebber nooit vloekte, zou ik eer betwijfelen, dan durven verzekeren. Ten minste, meer dan eens heeft hij zelf mij verhaald, dat hij den Heer MARTINET, toen deze een *Zeemans Handboek* zou schrijven, bij zich aan boord de noodzakelijkheid had doen zien, om onder het kommando ruwe zeemanstermen te gebruiken, daar dezelfde manoeuvres in de helft des tijds werden uitgevoerd, die er, den vorigen dag, zonder vloeken toe was besteed geworden. Hij keurde die gewoonte wel niet goed, maar trachtte haar te verontschuldigen, door het *zeemanstaal* te noemen, waarbij men niets dacht, veelmin iets kwaads bedoelde. In zijnen ouderdom had hij zich echter dezelve geheel ontwend, en altijd heerschte in zijn spreken een levendig en eerbiedig geloof aan de Goddelijke Voorzienigheid, van hetwelk hij geheel doordrongen was. Zijne lectuur bestond dan ook, gedeeltelijk, uit Werken van Godsdienstigen aard en inhoud: bij voorbeeld met de *Bergrede van* JEZUS, door wijlen den Hoogleeraar HERINGA verklaard en ontwikkeld, den *Salomo* van VAN DER PALM en meer dergelijke Geschriften, was hij hoog ingenomen. Nu en dan zelfs verzocht hij mij deze of gene Leerrede ter lezing, en meermalen bleek het mij, dat hij voor het Christelijk Geloof diepen eerbied had.

»Maar bovenal was het zedelijk karakter van VAN KINSBERGEN voorbeeldig, en onder vele was de milddadigheid een zijner hoofdtrekken. Nooit kwam men bij hem om zijne hulp voor noodlijdenden in te roepen, of zijne beurs was terstond getrokken en geopend: mij ten minste heeft hij nooit met eene ledige hand weg-

gezonden. Hij hielp echter het liefst, door gelegenheid tot arbeiden te geven, gelijk daarvan destijds onderscheidene, meer of min gelukkig geslaagde, ondernemingen, ter ontginning van heidegronden, in den omtrek van *Apeldoorn* getuigen. Vroeger had hij de oude vervallene Dorpschool aanmerkelijk laten vergrooten en verbeteren; een *Weeshuis* ten behoeve van arme kinderen der gemeente, en een *Werkhuis* voor behoeftige lieden tot stand gebragt, en menig bijzonder gezin werd door hem in staat gesteld, om het middel zijns bestaans te vinden.

»Het is dus geenszins te verwonderen, dat de edele grijsaard in de algemeene achting en liefde zijner medeburgers deelde; en de eenvoudige, maar hartelijke bewijzen van erkentenis, die zij hem, vooral op zijnen geboortedag, gaven, waren hem zeer welkom. Die jaardag werd dan ook met eene levendige deelneming gevierd. Gij herinnert u nog met mij, geëerde Vriend! den 1sten *Meidag*, toen de grijsaard zijn tachtigste levensjaar had voleindigd. Wij zien hem nog aan het hoofd van eenen talrijken vriendendisch gezeten, geheel gekleed in den ouderwetschen Admiraals-uniform, rijk omhangen met de Eereteekenen zijner verdiensten, hem door onderscheidene Vorsten geschonken. Wij hooren hem nog de gelukwenschingen zijner gasten met een getroffen hart beantwoorden, of zelven, staande met zijnen ouden zilveren beker in de hand, eenen algemeenen dronk op het heil van Vaderland en Vorst, met mannelijke taal, instellen; en brengen het ons nog levendig te binnen, welk een genoegen hem uit het oog straalde, toen hij, aan het einde van dien maaltijd, de trom hoorende roeren, met ons naar buiten trad, en ter-

wijl de dorpelingen, tegenover de vijverkom, voor het huis, eene eenvoudige naald met lampions verlicht hadden, de rustende Schutterij van *Apeldoorn*, vrij wel georganiseerd, voor den ouden Zeeheld defileerde, en des anderen daags te zijnen koste onthaald werd.

»Dikwijls herinnerde ik mij deze en andere bijzonderheden uit mijnen omgang met den edelen VAN KINSBERGEN, en nog herdenk ik met genoegen de vriendschap, mij door den waardigen man bewezen. Toen ik hem schriftelijk mijne beroeping naar *Dordrecht* berigtte, en van mijn besluit, om dezelve aan te nemen, kennis gaf, zond hij mij, weinige oogenblikken daarna, met een zeer vereerend en verpligtend antwoord, zijn groot portret tot aandenken; welks bezit weldra eene dubbele waarde voor mij verkreeg, omdat ik den edelen grijsaard daarna niet weder levende heb mogen aanschouwen. Met een weemoedig gevoel bezocht ik, bij mijne eerste wederkomst te *Apeldoorn*, zijne grafplaats binnen de oude kerk, door een eenvoudig lijkgesteente aangewezen, en zegende mijn hart de gedachtenis des ontslapenen in vrede!

»Maar aldus vrijelijk voortschrijvende, bemerk ik, dat ik de grenzen van eenen brief reeds te verre overschreden heb. Zoo gaat het, als men aan oude, goede vrienden denkt en van hen spreekt of schrijft. Verschoon daarom, geëerde Vriend! mijn uitweiden over meestal kleine bijzonderheden. Gebruik er, zoo zij u van eenige dienst kunnen zijn, zoo veel of weinig van, en op zulk eene wijze, als gij verkiest. Gij zult het lezend publiek in uw Geschrift veel meer belangrijks aangaande den waardigen VAN KINSBERGEN mede te deelen hebben. Volbreng hetzelve spoedig en gelukkig,

en neem bij dezen, met welwillende toegenegenheid, aan de opregte betuiging mijner bijzondere hoogachting en vriendschap", enz.

Zoo als mijn waardige vriend in het bovenstaande VAN KINSBERGEN geteekend heeft, mogt ik den edelen man nog ontmoeten bij mijn laatst bezoek op *Welgelegen*. Het was op den 1sten van Bloeimaand, 1819, dat mij, benevens weinigen zijner vrienden, het genoegen ten deel viel, om den gedenkdag zijner geboorte te vieren. Hij trad toen in het vijfentachtigste jaar zijns levens. Op dien dag vergezelde ik, alleen naast den goeden grijsaard in een rijtuig gezeten, hem op een kort uitstapje langs den straatweg bij *Apeldoorn*. Zijne ademhaling was moeijelijk, en zijne zwakte reeds aanmerkelijk toegenomen. Kort duurde dan ook ons uitstapje; hij sprak weinig, maar scheen gaarne aan te hooren. Teruggekeerd, was hem de ruste in eenzaamheid eene behoefte; spoedig nogtans kwam hij met een opgeruimd gelaat, hetwelk bij zijnen waggelenden gang zeer afstak, in den kleinen kring der weinige door hem genoodigden, plaatste zich aan het hoofd van den disch, alwaar wij hem, die door zijn voorbeeld getoond had, dat ook een lang leven eene weldaad van God kan zijn, voor de laatste maal op zijnen verjaardag zouden begroeten. Met aandoening volbragten wij dezen weemoedigen pligt, waarvoor hij hartelijk, maar niet met die levendigheid, hem vroeger altijd eigen, ons zijne erkentenis betuigde. Toen ik, twee dagen later, van hem afscheid nam, was hij buitengewoon aangedaan, en ik verliet hem in de overtuiging, dat het vast gebouw zijns ligchaams reeds te zeer gesloopt was, dan dat ik mij zou hebben mogen

vleijen, dat zijn uiteinde nog ver af zijn zou. — Ik had hem voor het laatst gezien! — Na mijn vertrek sprak hij, zoo als men mij berigtte, telkens van de groote reis, die hem te doen stond; maar bij elke verademing beurde hij zich weder op, en het scheen dan, alsof hij het dreigend gevaar weêr als voorbij beschouwde. Dit had nog plaats op den avond, die zijn verscheiden voorafging. »Zie zoo," sprak hij tot zijnen Geneesheer, »dien stoot zijn wij weêr te boven!" Zelfs toen nog sprak hij van toebereidselen tot het doen van eene reize naar *Elburg*, waar het jaarlijksch Onderzoek naar de vorderingen van de kweekelingen zijner School ophanden was, in welks bijwoning hij altijd het hoogste belang stelde. Na het maken van eenige bestellingen daartoe, bragt hij het eerste gedeelte van den daaropvolgenden nacht rusteloos door. In den vroegen morgen van den 22sten van Bloeimaand, 1819, sloeg voor hem het uur des doods, waarvan de weinigen, die zijn sterfbed omringden, getuigden, dat hij met volkomene bewustheid van zich zelven, met onafgebrokene helderheid van geest, en met Godsdienstig kalme berusting in den wil des Allerhoogsten ontslapen was (181).

Zoodanig was zijn uiteinde. Hij overleefde al de medgezellen zijner jeugd en jongelingsjaren; al zijne eerste weldoeners en beschermers; al de Vorsten en Rijksgrooten van *Europa*, tot wie hij ooit in belangrijke betrekkingen gestaan had; al de Legerhoofden en Vlootvoogden, onder welke hij, zoo buiten als in zijn Vaderland, gediend en gestreden had, en eindelijk ook al de Scheepsbevelhebbers, en derzelver braven Aanvoerder, die met hem, toen vóór bijna acht en dertig

jaren, de aloude glorie van de Nederlandsche zeemagt bij de *Doggersbank* heldhaftig gewroken en gehandhaafd hadden. Één hunner was daarvan uitgezonderd. JEAN LOUIS BOSCH, die, gelijk wij zagen, den *Batavier*, nadat de edele BENTINCK doodelijk gewond was, zoo onverschrokken en zegevierend verdedigde, overleed eerst op den 7den van Wijnmaand, 1824, nadat hij in 1815 tot den rang van *Vice-Admiraal* was opgeklommen. Ook maar weinige der onmiddellijk door VAN KINSBERGEN gevormde kweekelingen leefden toen nog, om zijn verscheiden met dankbare tranen te kunnen beweenen; maar onder deze waren de beide VERHUËLL's en de Graaf VAN HEIDEN, van wien wij vroeger, op meer dan ééne plaats in deze bladen, mogten gewagen. De jongste der broeders VERHUËLL, thans Admiraal, Graaf en Pair van *Frankrijk*, had inmiddels ook op zijne beurt, naar het voorbeeld van zijnen geliefden leermeester, ervarene Zeeöversten aangekweekt. Onder deze behoorde de zoo kundige als wakkere RIJK, thans met het Oppergezag in 's Rijks Kolonie *Suriname* bekleed. Het was deze, die de verdiensten van VAN KINSBERGEN, in een' uitmuntend gestelden en aan hem in zijne laatste dagen geschreven' brief, naar waarde huldigde, daar hij hem erkende als »een' der eerste vormers van »de latere Nederlandsche Marine, die in zijn Vaderland »het Zeewezen onder mathematische regelen bragt, en »de kern van wiens lessen, in de door hem aan het »Zeewezen geschonken Werken, nog na jaren, in de »*ambitie* van jonge Officieren de nuttigste vruchten »droeg."

In den morgen van den 27sten van Bloeimaand, 1819, werd het lijk des goeden en grooten mans, plegtig,

maar, volgens zijne begeerte, zonder praal, in de kerk der Hervormde Protestanten te *Apeldoorn* ten grave gebragt. Vijf der uitvoerders van zijnen uitersten wil, de Heeren Mr. H. VAN STRALEN, Mr. D. HOOFT, J. H. Baron VAN LOË, A. C. VERHUËLL en ik, vergezelden de uitvaart, omringd van de treurende en dankbare bevolking der gemeente, die aan hem zoo veel verschuldigd was, en van velen uit den omtrek, die in den algemeenen rouw deelden. Het graf, dat aldaar zijn gebeente bewaart, wordt aangewezen door een fraai, maar eenvoudig Gedenkteeken, met zijn borstbeeld in marmer versierd. Het is vervaardigd door den meergenoemden Kunstenaar GABRIËL aan wien des Admiraals erfgenamen insgelijks opdroegen het vereeuwigen van deszelfs naam en gedachtenis door een nog voortreffelijker Gedenkteeken, hetwelk, in Zomermaand, 1821, in de Nieuwe Kerk der Hervormde Protestanten te *Amsterdam* werd opgerigt. Het vertoont de welgelijkende afbeelding des Admiraals, levensgrootte, rustende op een' lijksteen van bastaard *statuari*-marmer, in eene nis, bij wijze van grafkelder. Een opschrift in de Latijnsche taal vermeldt, behalve zijnen naam, de waardigheid en eenige eertitels, door hem bekleed, en met welke hij begiftigd werd, alsmede den dag van zijn overlijden en de plaats van zijn begraven (182). Ten dank en eere van den zoo goeden als talentvollen GABRIËL zij nog gezegd, dat deze niet dan met weemoed en erkentenis, deze Gedenkteekenen vervaardigende, ten aanhooren van een' ieder, die hem bezocht, om die te aanschouwen, over zijne verpligting jegens hem gaarne uitweidde, waarbij zijne oogen schenen uit te drukken, hetgene hij erkentelijk dacht: »Hij was ook mijn Beschermer en Weldoener!"

Weinige dagen na des Admiraals overlijden bragt Mr. H. VAN STRALEN, bij gelegenheid van het Onderzoek naar de vorderingen der kweekelingen op het Instituut te *Elburg*, in zijne betrekking als Medeverzorger dier Instelling, eene waardige hulde aan de nagedachtenis van hem, die haar zoo grootmoedig gesticht had. Op den dag van de jaarlijksche bevordering dier kweekelingen, den 5den van Oogstmaand deszelfden jaars — den verjaardag der overwinning bij *Doggersbank* — werd, behalve voor de Hoofdverzorgers, Leermeesters en kweekelingen, voor eene aanzienlijke schare van toehoorders, door den eersten Leeraar dier School, den geleerden HOEFHAMER, in eene Redevoering, in de Latijnsche tale gehouden, zijne nagedachtenis gevierd, zoo als zij daar nu nog van jaar tot jaar in dankbare eere wordt gehouden. Reeds vroeger, op den 29sten van Zomermaand deszelfden jaars, werd hij in de Afdeeling der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, te *Nijkerk op de Veluwe*, later op de Algemeene Vergadering dier Maatschappij zelve te *Amsterdam*, en vervolgens in onderscheidene Afdeelingen van dezelve, waardig herdacht. Op den dertigsten van Oogstmaand, hielden de kweekelingen van het Kweekschool voor de Zeevaart te *Amsterdam*, gelijktijdig met het feest ter eere van 's Lands Zeehelden, die bij *Algiers*, drie jaren vroeger, zoo roemrijk gestreden hadden, eene feestviering te zijner nagedachtenis, en hoorden zij, uit den mond van den tijdelijken Voorzitter dier Stichting, eene even welsprekende als hartelijke Rede, waarin aan zijnen naam en verdiensten pligtmatige hulde werd toegebragt (183).

En nu het Koninklijk Nederlandsch Instituut? Had het den ontslapene, weinige maanden voor diens overlij-

den, schriftelijk zijnen dank betuigd voor het geschenk der vier uitmuntend geschilderde afbeeldsels van CRAS, TE WATER, VAN SWINDEN en FEITH, en daarbij verklaard, dat, »zoo lang het Instituut zou bestaan, zijn naam »met eerbied en dankbaarheid zou blijven vermeld:" op de eerste Algemeene Vergadering dezer Koninklijke Stichting, na zijn afsterven gehouden, bleek het, dat die betuiging geen bloote klank geweest was. De waardige JERONIMO DE VRIES, Voorzitter dier Vergadering, vervulde de smartelijke taak, om aan de in dat jaar mede afgestorvenen, SEBALD JUSTINUS BRUGMANS, ANDREAS BONN en HERMAN BOSSCHA, en nog meerdere beroemde Geleerden en Kunstenaars zoo welsprekend gedenkende, gelijktijdig de nagedachtenis van VAN KINSBERGEN te huldigen. In weinige, maar kern- en krachtvolle regelen, schilderde hij een sprekend tafereel van deszelfs feiten en edele daden, waarbij hij tevens deed uitkomen: »'s mans hooggestemden geest, om, ook in de ruste, »zijnen ouderdom ten deele gevallen, allen wel te doen; »iedere goede poging te onderschragen; Letteren, Kun»sten, verbeterd Onderwijs, algemeen Nut, verheffing »van Vaderlandsch gevoel, met één woord, alles, wat »goed en loffelijk was, te onderschragen, aan te moe»digen, tot stand te brengen, en dat alles met eene »inderdaad Vorstelijke milddadigheid en voorbeeldelooze »oplettendheid." — — »Te regt," zoo eindigde de dankbare tolk dier Koninklijke Stichting, »stellen wij »prijs op grondige kennis en wetenschap, vlugheid en »geestverheffing; te regt roemen wij den Man van Let»teren, en vereeren den Held; maar edelaardigheid, »goedheid, braafheid, weldadigheid, het dadelijk ver»spreiden van algemeen nut en licht zijn nog beter,

»nog edeler eereteekenen, dan eene menigte orden en »gulden penningen, roemrijk behaald in de eervolle »strijdperken van *Mars* of *Minerva*. Zoo goed, zoo »waarlijk edel was VAN KINSBERGEN (184)!"

Waren dan sommige zijner Landgenooten hem niet altijd dankbaar, toen het Vaderland hem, in de volle kracht zijner jaren, de meeste erkentenis verschuldigd was, hij genoot echter, nog bij zijn leven, in ruime mate de goedkeuring en toejuiching van de beste zijner tijdgenooten. Die van de nakomelingschap zullen voorzeker hem niet ontgaan, zoo lang die het groote, goede en schoone, en den adel van geest en hart, naar waarde zal weten te schatten. Naar dit doel toch streefde hij reeds, zoo als wij zagen, toen hij nog kind was; als jongeling het hagchelijk pad der helden-eere ingetreden, bleef hij dit verlangen als de heerschende neiging zijner ziel koesteren; als man liet hij niet af, de steilten van aardschen roem al hooger en hooger opgeklommen, dit rusteloos te volgen; terwijl hij als grijsaard nog dikwerf, en met jeugdige verrukking, achterwaarts zag naar de lauweren, in meer dan éénen strijd behaald; en o! hoe juichte hij dan niet, en als met Godsdienstige blijdschap, dat hij den tempel van den waren roem, die hem, reeds bij zijn leven, ontsloten werd, langs den weg der deugd had mogen ingaan, en dat hij daarom dan ook het uitzigt had, dat de erkentenis van het nageslacht zijn loon zijn zou!

Zoo veel grootheid van geest en adeldom des harten woonde bij VAN KINSBERGEN in een gezond, sterk gespierd ligchaam, dat, tot zelfs in zijnen hoogen ouderdom, naauwelijks een' wandelstok tot steun behoefde. Rijzig was zijne gestalte; indrukmakend, en toch innemend,

zijn voorkomen. Helderblaauwe, minzaam sprekende en doordringende oogen waren de spiegels zijner verhevene ziel, waarin vernuft en beschaafdheid huisvestten; zij verhelderden zijn gelaat, dat bevallig, deftig, zoo als altijd zijne houding en gebaren, niet zelden de opregte tolk was van al wat in zijn binnenste omging. »In gesprekken," zoo werd eens zijn beeld geschilderd, »die zaken, zijner waardig, ten onderwerp »hadden, wordt zijn gelaat levendig, en al deszelfs »trekken drukken kracht, wijsheid en grootheid uit. »Wanneer het onderhoud een' min ernstigen toon aan»neemt, verandert dat gelaat, en schijnt van de gra»tiën zelve omgeven; dan is er geene spier of vezel, die »geene minzame, goedaardige, luimige gewaarwordingen »vertoont; en in welke stemming men hem ook aantref»fe, altijd ontmoet men in hem den wijzen, zich zelven »niets te verwijten hebbenden vriend der deugd — — —"

Veelvuldige proeven, van tijd tot tijd, door anders bekwame kunstenaars genomen, om zulk een veelbeteekenend, niet altoos op dezelfde wijze sprekend, gelaat te treffen, en het karakter des mans tevens uit te drukken, zijn mislukt. De afbeeldingen *in miniatuur*, door den in die soort zoo uitvoerig en keurig schilderenden BURKMAN naar het leven vervaardigd, en de schilderij van den beroemden HODGES, beide in mijn bezit, zijn de beste. In beide, vooral in dat van den laatsten, is de gelijkenis, de heldhaftige houding en de vastheid en ernst van den gebiedenden Zeevoogd boven alle tegenspraak, maar de volkomenheid is niet van deze wereld. Het is ook aan den verdienstelijken J. P. LANGE gelukt, om, met zijne keurige graveerstift, niet alleen de edele en fiere houding van het oorspronkelijke, maar

20

ook, naar de afbeelding van BURKMAN en HODGES, de minzaamheid met het zachte en eenigermate het levendige van den opslag der oogen, in het portret, vóór dit Werk geplaatst, terug te geven, voor zooverre dit mogelijk was aan dezen kunstenaar, die het voorwerp zijner nabootsing slechts in zijne verbeelding, en niet in vergelijking van het nagebootste met het oorspronkelijke, aanschouwen mogt. Thans zijn reeds twee en twintig jaren voorbijgesneld, sedert een handvol aarde het sterfelijk en eens zoo heerlijk hulsel, dat VAN KINSBERGEN's ziel omgaf, bedekt. Velen zijn niet meer, die 's mans voortreffelijk en zoo innemend uitwendige; zijn levendig, geestig, mannelijk oog; zijn fier en minzaam gelaat; het grootsche van zijne gestalte; zijne achtbare houding en edelen gang mogten aanschouwen. Slechts enkelen leven nog, die het nabootsel van dit alles met het beeld zelf, dat zij zagen, nog in staat zijn te vergelijken. De tijd nadert ook alvast, waarop de gedenkteekenen, zijner nagedachtenis reeds gewijd en nog te stichten, door onze kinderen en de kinderen van onze kinderen zullen worden aanschouwd, zoo als wij die van onze onvergetelijke Helden en Wijzen aanschouwden. Maar hij zelf zal, met al wat hij deed en dacht, in de geschiedenis zijner eeuwe en die van zijn Vaderland waardiglijk opgenomen, daarin steeds blijven voorgesteld als het verheven beeld van een goed mensch, van een' regtschapen' burger, van een' oorlogsman, waardig den heldennaam, hem geschonken; die in al zijne betrekkingen, door zijne deugden en daden uitblinkende, voldaan heeft aan den eisch, door een' Dichter der Oudheid een' ontslapen' held in den mond gelegd:

HIS AEVUM FUIT IMPLENDUM, NON SEGNIBUS ANNIS (185).

AANTEEKENINGEN.

(1) Deze hadden zich bij de verovering van *Vigos*, in 1702, door moed en beleid onderscheiden. WAGENAAR, *Vaderl. Historie*, D. XVII, bl. 176. *Bijvoegsel op dit Deel*, bl. 44. *Nalezingen op hetzelve*, bl. 323. Een uitvoerig verslag van deze verovering vindt men in het uitmuntend Werk van den Rijks-Archivarius Mr. J. C. DE JONGE, *Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen*, D. VI, St. 2, bl. 222, onder het afdrukken dezes in het licht verschenen.

(2) Zie echter Mr. H. HOEFNAKER, in leven Rector van het door den Admiraal VAN KINSBERGEN te *Elburg* opgerigt Instituut, in zijne *Oratio funebris*, aldaar gehouden op den 5den van Oogstmaand, 1819, den gedenkdag van de overwinning bij *Doggersbank*.

(3) TACITUS, in *Vita* AGRICOLÆ, Cap. I.

(4) *Oden en Gedichten*, D. II, bl. 60.

(5) Men vindt dit vermeld, behalve in de *Nieuwe Nederlandsche Jaarboeken* van 1781, bij M. STUART, *Vaderl. Historie*, D. IV, bl. 108.

(6) Ik heb deze lofspraak overgenomen uit den brief, waarin het overlijden van dezen veelbelovenden jongeling werd medegedeeld.

(7) De Heer RAUWENHOFF, Oud-Burgemeester van *Elburg*, en kort na deze ontmoeting overleden, was deze speelmakker des Admiraals. Beider vriend, Mr. D. HOOFT, die dezelve had bijgewoond, deelde mij dit mede.

(8) C. NEPOS, in *Vita* HANNIBALIS, Cap. II. G. BRANDT, *Leven van* DE RUIJTER, bl. 158.

(9) ENGELHARD overleed te *Groningen* in 1765. Het *Elogium*,

20 *

op hem door den Hoogleeraar BRUGMANS gehouden, is geplaatst in de Verhandelingen van het Genootschap: *Pro excolendo jure Patrio*, D. I, bl. 539.

(10) Hoe gaarne had ik gewenscht, hier gebruik te hebben kunnen maken van den voortreffelijken arbeid van onzen Rijks-Archivarius, Mr. J. C. DE JONGE; maar deze gaat nog niet verder dan 1713. Dat WILLEM III 's Lands Zeewezen niet veronachtzaamde, heeft deze naauwkeurige Schrijver voldingend betoogd, tegen D'AVAUX, in het 1ste Stuk zijner *Geschiedenis van het Nederlandsche Zeewezen*, op bl. 1, v. v. Hij komt hierop naderhand dikwerf terug, inzonderheid in D. VI, St. 2, bl. 195. Over het later diep verval onzer zeemagt, spreekt STUART uitvoerig in zijne *Vaderl. Historie*, D. II, bl. 392, v. v. en bl. 481, v. v. Van ROEMER VLAK, den ouden, wordt gewaagd in de *Nalezingen op* WAGENAAR, D. XVII, bl. 55, en door DE JONGE, op de laatst aangeh. plaats, bl. 262.

(11) Men vindt dit alles uitvoerig opgeteekend bij Mr. J. SCHELTEMA, in zijne belangrijke Schriften: PETER *de Groote*, en *Rusland en de Nederlanden*, en bij COXE, *Travels into Poland, Russia*, etc., Vol. I, bl. 527.

(12) J. CASTÉRA, *Hist. de* CATHARINE II, Tom. II, p. 174, 187, e. s. DE JONGE, op de aangeh. plaats, bl. 150.

(13) Deze zending betrof het ontwerp ter verdeeling van *Polen*. 's Prinsen onderhandelingen deswege zijn aangewezen door het voor de Geschiedenis van dien tijd zoo belangrijk Werk van F. VON RAUMER, *Europa* (1763—1783), Th. IV, B. II, S. 291 en 521, en in dat van J. D. E. VON PREUSS: FRIEDRICH *der Grosse*, B. IV, S. 32.

(14) Dikwerf sprak hij over deze zijne vroegere dappere krijgsmakkers, met welke hij zoo vele dagen en nachten in de open lucht gelegerd was geweest, zoo vele gevaren getrotseerd en dikwerf de eerste levensbehoeften ontbeerd had. Bij gelegenheid, dat er in 1812 ook hier te Lande over de geaardheid en den moed, vooral van de *Kozakken* van den *Don*, gesproken werd, schreef hij aan zijnen vriend Mr. H. VAN STRALEN: »Zij hebben »mij geleerd, dat de mensch zich met weinig kan vergenoegen, »en ik heb dus aan deze halve wilden groote verpligting; vooral

»omdat ik thans, nu ik rijker ben, daardoor, weinig eigene »behoeften zelf hebbende, meer goed aan anderen doen kan, »hetwelk anders het geval niet zou geweest zijn, althans zoo »ik altijd geleefd had onder beschaafde volken, die men over »het algemeen geen onregt doet, als men van hen zegt, dat »zij, om aan behoeften, waaraan zij verslaafd zijn, te kunnen »voldoen, geen ander dan hun eigen belang, ten koste dikwerf »van anderen, in het oog houden." De omgang met deze en andere krijgslieden werd hem allengs gemakkelijker, omdat hij al spoedig de Russische taal genoeg kende, om hen te verstaan, en ook door hen begrepen te worden. Hierom kon hem de Graaf VAN SOLMS, op den 21sten van Bloeimaand, 1776, uit *St. Petersburg* schrijven: »Je regrette une chose pour vous, »c'est que votre absence de *la Russie* et votre séparation des »personnes de cette nation, vous fera perdre l'habitude que »vous avez commencé d'apprendre la langue." Aan VAN KINSBERGEN moest het, als Nederlandsch zeeman, gemakkelijk vallen, in de Russische taal krijgsbevelen te geven. Zie deswege den geleerden Baron D'ESCURY VAN HEINENOORD, *Hollands Roem in Kunsten en Wetenschappen*, D. III, bl. 27, v. v.

(15) De eerste voordragt is nog meerendeels voorhanden. Van het daarin vervatte betoog is loffelijk gewag gemaakt in een Werk, door zekeren SCHERERS, *Commies bij het Ministerie van Buitenlandsche Zaken te Parijs*, in 1789 in het Fransch geschreven, door den Heer HAMMERDORFER in het Hoogduitsch vertaald, en nog in dat jaar te *Leipzig* gedrukt, onder den titel: *Geschichte und gegenwärtiger Zustand des Russischen Handels*. Ook de geleerde en luimige P. VAN WOENSEL, Schrijver van de *Aanteekeningen, gehouden op eene reize door Turkije, Natolië, de Krim en Rusland*, 1784—1789, heeft blijkbaar dit ontwerp mede gekend; zie onder andere bl. 333. Aldaar doet hij het echter, naar mijn inzien, verkeerdelijk voorkomen, alsof hetzelve door VAN KINSBERGEN, niet vóór na zijne laatste terugkomst uit de *Krim*, aan CATHARINA II zou zijn overgegeven. Eerst in 1802 echter gaf Keizer ALEXANDER van *Rusland* den Zeeöfficieren en matrozen vrijheid, om ter koopvaardij te varen.

(16) Zie de *Bedenkingen over de schaarschheid van het Zee-*

varend Volk, en het verval onzer Nationale Zeevaart, door Mr. G. TITSINGH, te *Amsterdam*, in 1780 in het licht verschenen, en met betrekking tot den Ridder VAN KINSBERGEN zelven, het Voorberigt, waarmede men vergelijke VAN WOENSEL, *Aanteekeningen*, in No. 15 aangehaald, D. II, bl. 255.

(17) De Minister heeft hier bedoeld de zeeslagen, die tusschen de Russen en de Turken, in Bloei- en Zomermaand, 1770, bij *Napoli di Romania* en bij *Tschesmé* hadden plaats gehad, waarvan de laatste eindigde met het verbranden en geheel vernielen der Turksche vloot in de bogt dier plaats. Men zie over deze en andere wapenfeiten ter zee van de Russen, in die dagen, VON PREUSS, B. IV, S. 25. VON HAMMER herinnert ons in zijne *Geschichte des Osmanischen Reichs*, S. 359, dat dit laatst bedoelde zeegevecht is voorgevallen nabij het voorgebergte van *Mykale*, waar de Grieken, bij den slag van *Salamis*, het overschot der Perzische vloot verbrandden, en niet ver van de plaats, waar PAULUS AEGILLUS de vloot van ANTONIUS versloeg. Het was eene grootsche gedachte van CATHARINA II, om den hoofdstandaard van de Turksche zeemagt bij de lijkbus van PETER I, die haar geschapen had, te doen plaatsen. Zie SCHELTEMA, *Rusland en de Nederlanden*, D. IV, bl. 352. Deze Schrijver echter dwaalde, toen hij, op bl. VII der *Opdragt* van dat Werk aan VAN KINSBERGEN, schreef, dat deze bij voormelde gelegenheid tegenwoordig zou zijn geweest. Hij was toen nog in zijn Vaderland.

(18) Van geen' der Russische Rijksgrooten en Staatsdienaren genoot hij zoo veel onderscheiding als van dezen, die door daden betoonde, dat hij het meende, toen hij hem schreef: »dat het »hem ten genoegen verstrekte, wanneer hij hem nuttig kon zijn."

(19) Onder andere door P. VAN WOENSEL, *Aanteek.*, bl. 377.

(20) Ik heb, in de opgave van het Turksche smaldeel, de Aanteekeningen van het Departement der Russische Marine gevolgd. Dezelve komt overeen met die van VAN KINSBERGEN, als ook met de afbeelding van het gevecht, aangewezen op de daarvan onder mij berustende Kaart. Volgens VON HAMMER, in zijn door mij reeds aangehaald Werk, S. 420, bestond de Turksche vloot op de *Zwarte Zee*, in 1773, uit vier schepen van vijftig tot zestig stukken, elk bemand met vier honderd koppen, uit vier

karveels, van dertig tot veertig stukken, elk van twee honderd man, vijf chebekken, en veertig kleinere vaartuigen.

(21) Dezelfde, die, in 1771, de vermaarde linie van *Perekop* vermeesterde, en aan wien CATHARINA II daarvoor den bijnaam van *Krimsky* schonk.

(22) Zijn oogmerk was, om, zoo als VAN KINSBERGEN dit verhaalde, zich van de stad meester te maken, en de werf en de magazijnen te verbranden. Men vindt de afbeelding dezer stad en haar scheepstimmerwerven, genomen uit de baai, bij VAN WOENSEL, *Aanteek.*, D. II, bl. 190.

(23) FRÉDÉRIC II, *Art de la guerre*, Chap. I.

(24) BRANDT, *Leven van* DE RUIJTER, bl. 542.

(25) Dit is volgens de opgave van VAN KINSBERGEN In de *Ukase* van de Keizerin, aan boord van de *Rotislaw*, in 1776, uitgevaardigd, en op bl. 46 vermeld, wordt, overeenkomstig de Aanteekeningen in de Registers der Admiraliteit, een grooter getal opgegeven.

(26) Volgens het in de Registers der Admiraliteit opgeteekende, zou de aanval van de Turksche zijde gedaan zijn. VAN KINSBERGEN echter was aanvaller, zoo als op de gedrukte Kaart, van dit zeegevecht voorhanden, staat aangewezen, hetgeen ik nergens vond tegengesproken. Zou men ook Staatkundige of andere redenen, welligt ook om VAN KINSBERGEN voor berisping te vrijwaren, kunnen gehad hebben, om den vijandelijken Vlootvoogd als den aanvaller te doen voorkomen?

(27) *Grondbeginselen der Zee-taktiek*, door den Ridder J. H. VAN KINSBERGEN, uitgegeven door C. A. VERHUËLL, bl. 5, 6, 71 en 72. VAN KINSBERGEN maakt hiervan ook gewag in zijn gedrukt, maar niet openlijk verschenen Werkje: *Mijne Droomen*.

(28) Ook hier heb ik gevolgd, hetgeen in de Registers der Russische Admiraliteit aangeteekend staat.

(29) Men zie, over dit onderwerp, het *Voorberigt* voor het *Groot-Seinboek*, bij onze zeemagt nog in gebruik, geplaatst voor al de uitgaven, waarvan de laatste is van 1808. Deze uitgave bevat, even als de vroegere, eene *verzameling* van al de *Generale Instructiën der dag- en nacht-seinen voor eene Vloot of Eskader van Oorlogsschepen*, naar de orde en schikking, door

den Admiraal VAN KINSBERGEN en ook door den Luitenant-Admiraal ARTNST gemaakt. Het door den eerstgenoemden ontworpen *Groot Generaal dag- en nacht-Seinboek* is reeds in 1791, in *folio*, met vele platen, door hem in het licht gegeven bij G. HULST VAN KEULEN, en hierop is een tweede druk van hetzelve in 1797 gevolgd. »Hij wilde," gelijk de geleerde H. COLLOT D'ESCURY schreef, »door de ondervinding gesterkt, den zeeman nuttig zijn, en »gaf hem zijn *Zeemans Handboek* in handen; en om aan de »opleiding zijner Landgenooten tot de Krijgskunst ter Zee bevor»derlijk te wezen, schreef hij zijne *Grondbeginselen der Zee-»Praktijk*, welke in het Hoogduitsch werden overgezet, verrijkte »die met de daartoe behoorende plans en kaarten, en voegde er, »in groot *folio*, zijn *Groot Generaal dag- en nacht-Seinboek* bij," *Hollands Roem in Kunsten en Wetenschappen*, D. VII, Stuk 1, bl. 385. Vergelijk wijders, omtrent het doen van seinen op onbepaalde plaatsen, *Mijne Droomen*, bl. 160, D. 7. HEINEMEYER, *De Bataafsche Republiek van* 1760—1805, te *Duisburg*, bij BAEDEKER EN COMP., 1805. Het *Zeemans Handboek*, door D'ESCURY bedoeld, was reeds in 1782 bij denzelfden Uitgever in het licht verschenen; in 1796 volgde daarop eene tweede vermeerderde uitgave, in vier Deelen, gr. 8°.

(30) Uit het naschrift van dezen brief blijkt, dat VAN KINSBERGEN, kort na het gevecht van den 2den van Herfstmaand, nog een' krijgstogt te land gedaan heeft. Dit naschrift luidt: »Hetgeen mij echter niet zeer bevalt — vergeef mij mijne rond»borstigheid — is dit, dat gij u wederom met landtroepen te »velde begeven hebt. Gij stelt u te zeer bloot, en uw behoud »is zoo noodzakelijk."

(31) De jaarwedde voor de Ridders dezer Orde is bij de *Statuten*, waarvan een keurige afdruk, in de Russische taal, onder mij berust, bepaald, en wel voor die der eerste klasse op 700, voor die der tweede op 400, en voor die der derde op 300 roebels jaarlijks. Het kruis dier Orde mag met geene diamanten (omdat dit alleen vrouwen en niet krijgslieden past!) versierd worden. Zie wijders C. H. VAN GELBKE's *Abbildungen und Beschreibungen d. Ritterorden und Ehrenzeichen sämmtl. Souver. u. Regierungen (in lithograph. mit Gold, Silber u. Farben ge-*

druckte Blätter). Mit Deutsch. u. Franz. Text, *Berlin*, 1832 – 40, gr. gedr. Fol. 1, 10te Lief., B. IV.

(32) Een kasteel op de landpunt aan de zuidoostzijde van de *Krim*, bij de *Straat van Kaffa*. Van deze plaats zond waarschijnlijk de Vice-Admiraal SINIAVIN zijnen *Aide-de-camp* met het bevel, om het gevecht te ontwijken.

(33) Hij was in het begin van 1795 Luitenant ter Zee van de tweede klasse, en Tweede Luitenant van de tweede Compagnie van het korps Zee-artilleristen, tot welks oprigting VAN KINSBERGEN zoo veel had toegebragt. Van eene hoogstachtenswaardige zijde is mij berigt, dat hij niet alleen als Vlootvoogd van den thans regerenden Keizer NICOLAAS het grootste vertrouwen geniet, maar dat ook zijne kinderen bij het Russische Hof in aanzienlijke betrekkingen zijn geplaatst. Een zijner zonen heeft de eer van 's Keizers Adjudant te zijn. Tot aan VAN KINSBERGEN's overlijden, hield hij met hem eene bestendige briefwisseling. Zijne onder mij berustende brieven getuigen overal van zijne erkentelijke gehechtheid aan denzelven. Het Tijdschrift: *Europa*, hetwelk bij LAGERWEIJ te *Dordrecht* wordt uitgegeven, bevat, in N°. 5 van 1840, op bl. 198, een kort levensberigt van dezen onzen dapperen en edelen Landgenoot.

(34) PLUTARCHUS, in het *Leven van* ANTONIUS, vertaald door de Hoogleeraren WASSENBERGH en BOSSCHA, D. XI, bl. 60.

(35) Ik heb deze beschrijving ontleend uit de Staatsberigten, door den Nederlandschen Resident SWART van 19—30 van Hooimaand, 1776, uit *St. Petersburg* medegedeeld. Uit eenen brief, weinige dagen na deze plegtigheid, door den Graaf VAN SOLMS uit die stad aan VAN KINSBERGEN geschreven, blijkt, dat aan den hem verleenden rang van *Capitaine du haut bord de la première classe* die van *Kolonel* verbonden was.

(36) Zij deden aan de verdiensten van de vreemde Officieren, bij de Russische zeemagt geplaatst, altijd regt. Den ORLOFFS ging het tegendeel na. Zie VON RAUMER, Th. IV, B. 2, S. 99, 227 en 300; Th. V, B. 3, S. 8 en 15.

(37) WASSILI POSSOW, een Russisch Staatsbeambte van hoogen rang, gaf hem (waarschijnlijk van de plaats zelve, waar de vrede gesloten was) op den 1sten van Oogstmaand daarvan

kennis. Het gevolg van het verdrag was de onafhankelijkverklaring van de *Krim*, de overgave der vestingen *Asof*, *Kinburn* en *Jeni-kalé* aan *Rusland*, hetwelk daarbij tevens de vrije vaart op den *Hellespont*, de *Zee van Marmora* en in den *Archipel* verkreeg. *Nagelaten Werken van* FREDERIK II, D. V, bl. 107.

(38) Deze dappere Vlootvoogd, van Britsche afkomst, was in Hooimaand, 1774, naar *Londen* vertrokken, van waar hij, in Wintermaand deszelfden jaars, aan VAN KINSBERGEN in ronde zeemanstaal over personen en zaken schreef. Hij had, blijkens eenen brief, door den Graaf VAN SOLMS aan den laatsten geschreven, wijduitgestrekte plannen gehad ter hervorming van het Russische Zeewezen. Het niet aannemen van dezelve deed hem besluiten, de Russische zeedienst te verlaten.

(39) Hierover beklaagde zich ook hoogelijk, en mede uit naam van den Generaal Prins PROZOROFFSKY, de Generaal DELWIG, een Duitscher van geboorte, bij eenen brief, uit het leger, op den 14den van Hooimaand, 1774, aan VAN KINSBERGEN geschreven. Hij verzoekt daarbij berigt omtrent een' gehouden' Krijgsraad, dien de Vice-Admiralen SINIAVIN en TSCHITSCHAGOFF voor hem verzwegen hadden: »Wozu (zegt hij daarin) dient diese Verschwiegenheit? »Welchen Nutzen kann sie schaffen? Wir sind ja alle Eines »Herrn Diener." Het antwoord, door VAN KINSBERGEN hierop gegeven, was openhartig en bevestigde de gegrondheid van dit beklag.

(40) VON RAUMER, ter laatst aangehaalde plaats, S. 42. De Graaf VAN SOLMS had bij FREDERIK II niet alleen het grootste vertrouwen als Staatsdienaar; maar deze stelde ook op zijn vernuft en smaak, als Letterkundige, hoogen prijs. Een treffend bewijs wordt daarvan opgegeven door den Abt DENINA, *Leven van* FREDERIK II, bl. 483.

(41) De generaal DELWIG, schoon geen Zeeöfficier, behoorde onder dit getal, en was met VAN KINSBERGEN altijd van oordeel, om den vijand stoutmoedig aan te vallen. Ik bezit eenen uit *Jeni-kalé* geschreven' brief van den 21sten van Zomermaand, 1774, die daaromtrent zeer belangrijk is.

(42) De Russische Kapitein KORSOW schreef hem dit uit het Russische legerkamp bij *Karasfarka*, in Oogstmaand, 1774, met deze woorden: »Mr. le Lieutenant-Colonel KUTUSOW a eu le

»malheur d'être blessé au dessous des tempes par un coup de »feu, dans une affaire avec l'ennemi, et en sera quitte pour la »perte d'un oeil. Il vous présente ses devoirs, et serait bien »charmé de vous voir."

(43) Een naauwkeurig levensberigt van dezen, vroeger Godgeleerde, later Overste GUISCHARD, die om zijne dapperheid en beleid, zoowel als om zijne geleerdheid, kennis der oude talen en krijgskundige Schriften, bij FREDERIK II in hooge achting stond, en den Koning te *Potsdam* dagelijks gezelschap hield, wordt gevonden bij DENINA, bl. 404, en in het *Alg. Mag. van Wetenschap, Kunst en Smaak*, D. I, St. 2, bl. 1028. In 1774 gaf hij te *Berlijn* uit *Mémoires critiques et historiques sur plusieurs points d'antiquités militaires*, en zond een' afdruk daarvan aan VAN KINSBERGEN ten geschenke. Dit exemplaar, waarin de Admiraal dit heeft aangeteekend, bevindt zich onder de Werken, waarmede hij de Boekerij van het Instituut begiftigde. GUISCHARD had zijnen Romeinschen naam daaraan te danken, dat hij het gebruik van zekeren phalanx, door den *Centurio* QUINTUS ICILIUS, volgens het verhaal van POLYBIUS, uitgevonden, eenigzins wilde invoeren. De Koning noemde dien Romein, in een gesprek daarover, altoos ICILIUS. GUISCHARD nam de vrijheid, deze verkeerde uitspraak te verbeteren, en FREDERIK gaf hem daarom, uit scherts, den bijnaam van QUINTUS ICILIUS. HENRY, Lord BROUGHAM, *Histor. Sketches of Statesmen*, dwaalt in eene *Aant.* op bl. 186 grovelijk, door te zeggen, dat GUISCHARD te *Leiden* Hoogleeraar geweest is. Wel had hij aldaar onder SCHULTENS gestudeerd en eene Dissertatie onder dezen verdedigd.

(44) Aan de benaming van *Ridder*, den eersten zijner eertitelen, dien hij door eigene verdiensten verwierf, hechtte hij veel; minder aan die van *Graaf van Doggersbank*, door Koning LODEWIJK BONAPARTE, later, aan hem geschonken. Hij meende door den Prins Admiraal-Generaal vroeger meer waardig te zijn beloond.

(45) STUART, *Vaderl. Hist.*, D. III, bl. 43, v. v. Een tijdsverloop van zeven jaar, van 1771—1778, was voor den Stadhouder en den Raad van State noodig, om van de Gewesten de toestemming tot den aanbouw van vier en twintig oorlogsche-

pen, telken jare aangevraagd, te erlangen. Zie A. KLUIT, *Iets over den laatsten Engelschen Oorlog*, bl. 56.

(46) De Schrijver van dit, voor eigene rekening, in 1779 gedrukt Reis- en Dagverhaal was de zoon eener Staatdame van de toen regerende Hertogin van *Wurtemberg*, die eene nicht was van FREDERIK II. Hij gaf aan den Ridder DE CHAMPIGNY de vrijheid, hetzelve in de Fransche taal uit te geven, als een Werk voor elke Zeemogendheid belangrijk.

(47) Hij was het, die, zoo als wij later zullen vermelden, de tijding van de overwinning, bij de *Doggersbank* behaald, naar *'s Gravenhage* en aan den Prins Admiraal-Generaal overbragt.

(48) De met *cursijf* gedrukte woorden waren door den schrijver onderstreept. Zij bewijzen, met de overige, dat VAN KINSBERGEN toen reeds het gewone lot van uitstekende mannen ondervond.

(49) Het traktaat van 1752, door mij op bl. 62 aangestipt, is geplaatst in het *Groot Placcaatboek*, D. VIII, bl. 254. Het bevat in zich de meest gunstige bepalingen in het belang der Nederlanders, zoowel Joden als Christenen, in het gebied van *Marokko* gevestigd; de voorwaarde van: *vrij schip, vrij goed*, thans uit het Zeeregt der volken als uitgeschrapt, en die de Britsche Vlootvoogden in den tijd van DE RUIJTER niet in staat waren, zoo als deze, te bedingen. Zie hierover Mr. J. A. BRAND, in zijne uitmuntende *Hulde aan* DE RUIJTER, bl. 125.

(50) De Graaf VAN HEIDEN *van Rijnestein*, de vader van VAN KINSBERGEN's uitmuntenden kweekeling van dien naam, en de vertrouwde dienaar van WILLEM V, na den afloop van de zending, VAN KINSBERGEN daarmede gelukwenschende, schreef hem over dit onderwerp: »Ik gevoel ten volle, welk een leed het »u zal doen, het scheepsvolk, door u zoo bekwaam gemaakt, »door en door geoefend en onder krijgstucht gebragt, te moeten »verliezen; maar men heeft zich moeten schikken naar het ge»bruik in onze dienst."

(51) Uitgegeven, te *Amsterdam*, bij J. ALLART, in 1782.

(52) Men vindt dit *vaarwel*, waaruit ook het opschrift, boven het *Tweede Tijdperk* geplaatst, genomen is, in de *Dichterlijke Werken* van W. en O. Z. VAN HAREN, die, met eene Opdragt van Mr. J. DE VRIES aan zijnen broeder A. DE VRIES, in 1824 zijn uitge-

geven, en aldaar D. V, bl. 171. Zie verder hieromtrent *de Geuzen*, bl. 177, en vooral het uitmuntend, maar (om bekende redenen) onvolkomen Werk van den geleerden J. H. HALBERTSMA, *Het Geslacht der* VAN HARENS, bl. 292.

(53) In de *Inleiding* van de *Zee-taktiek*. Zie hierover verder Mr. J. A. BRAND, *Hulde*, bl. 188.

(54) Het dichtstukje had ten titel: KINSBERGEN's *tranen, gestort op 's Lands Schip de Argo*. Het verhaal van de ontmoeting vindt men in de *N. N. Jaarboeken*, D. XV, bl. 149, en bij STUART, D. III, bl. 401, v. v.

(55) C. A. VERHUËLL, *Alg. Scheepsdienst*, bl. 273 en 325.

(56) *N. N. Jaarboeken*, D. XVI, bl. 448, 664 en 845.

(57) *N. N. Jaarboeken*, t. a. p., bl. 1103.

(58) Deze roemrijke wapenfeiten zijn in al derzelver bijzonderheden vermeld in het *Vervolg op de Vaderl. Historie van* WAGENAAR, D. III, bl. 20, 243, 297 en 302; STUART, D. IV, bl. 90 en 229; *N. N. Jaarboeken*, D. XVI, bl. 237, 792, 1234, 1391 en 1429, v. v., en door DE JONG, *Reis naar de Caraïbische Eilanden*, bl. 190. De heldendood van CRULL is vereeuwigd door een dichtstukje van BILDERDIJK, gegraveerd op een door dien Dichter zelven geëtst plaatje, en wordt, overgedrukt, in zijne *Verspreide Gedichten*, D. II, bl. 86, gevonden. Een gedenkpenning van den schoonsten stempel, door den beroemden HOLTZHEY vervaardigd, voert op de eene zijde het borstbeeld van den held, met de aanwijzing, in de Latijnsche taal, van zijnen naam en rang; op de andere zijde vertoont zich de Handelsgod in eene treurige houding, met de regterhand naar zijn oog gekeerd, rustende op een vierkant, waarop eene lijkbus, van boven door de zon bestraald; in het vierkant zelf is het zeegevecht, waarin de dappere Schout-bij-nacht sneuvelde, afgebeeld; tegen de zijde van hetzelve ligt eene zeevlag, scheepsanker, enz. Het opschrift dezer keerzijde in de Latijnsche taal luidt: *Slechts minder in magt, maar niet in dapperheid.*

(59) S. STIJL, *Opkomst en bloei van de Republiek der Vereenigde Nederlanden*, bl. 591, van de uitgave van 1774.

(60) Deze Redevoering had ten onderwerp: *De Staatkunde hier te Lande na den Utrechtschen Vrede; een waarschuwend*

voorbeeld voor onzen tijd. Zij werd uitgesproken in de Openbare Vergadering der *Tweede Klasse* van het *K. N. Instituut*, en is onlangs uitgegeven bij DE GEBR. VAN CLEEF. Zie wijders, hieromtrent, denzelfden Schrijver, *Gesch. van het Nederl. Zeewezen*, op verscheidene plaatsen, inzonderheid D. VI, St. 2; en vergelijk hiermede Mr. BERDORP, *Memoriën, dienende tot opheldering van het gebeurde, gedurende den laatsten Engelschen Oorlog*, D. I, bl. 46. De Raadpensionaris Mr. S. VAN SLINGELANDT schreef hieromtrent reeds in zijne *Staatk. Schriften*, D. I, bl. 230: »Het is »veeleer te verwonderen, dat de Republiek nog bestaat, dan dat »zij in een zoo groot verval is." KLUIT, in zijn aangehaalde *Iets*, spreekt, op onderscheidene plaatsen, hiervan in denzelfden toon, en staaft zijne gezegden met bewijzen. De *Memorie* van den Prins Erfstadhouder, waarin dezelfde klagten voorkomen, is, bijna geheel zakelijk, te lezen bij STUART, D. IV, bl. 427, v. v.

(61) *Nederl. Jaarboeken*, 1762, bl. 836.

(62) J. C. Baronesse DE LANNOY, *Nagel. Dichtwerken*, bl. 71.

(63) BRANDT, *Leven van* DE RUIJTER, bl. 675. C. A. VERHUËLL, *Alg. Scheepsdienst*, Voorr., bl. 9. KOK, *Vaderl. Woordenboek*, aangeh. in de *Algem. Vaderl. Letteroefeningen* van 1781, bl. 383. MARTINET, *Zeemans Handboek*, bl. 98. In 1703 had ook de beroemde DU GAY-TROUIN, na een' strijd van *vier uren* met vijf onzer oorlogsschepen, het geluk van slechts dertig zijner schepelingen buiten het gevecht te tellen. Zie zijn' *Eloge*, door THOMAS, Not. 27. Ook in den zeestrijd bij *Mallaga*, in 1804, was het getal der dooden en gekwetsten minder bij de onzen, dan bij de Franschen. DE JONGE schrijft dit toe aan de mindere kunde en geoefendheid van de eerste. Zie zijn aangeh. Werk, D. VI, St. 2, bl. 223.

(64) Mr. R. FEITH, *Oden en Gedichten*, D. II, bl. 61.

(65) Ik heb bij dit verhaal niet alleen gevolgd de *N. N. Jaarboeken*, D. XVI, bl. 1501, v. v., maar ook voornamelijk het *Journaal*, kort na de gebeurtenis, te *Amsterdam*, bij J. C. DE ROEDERER uitgegeven, onder den titel van *Nieuwe en naauwkeurige bijzonderheden, aangaande het Zeegevecht op de Doggersbank*, waarvan STUART, *Vaderl. Historie*, D. IV, bl. 238, insgelijks gebruik heeft gemaakt, die dus ook van de naauwkeurigheid van hetzelve overtuigd zal zijn geweest. Aan dezen

verdienstelijken Schrijver waren toch, zoo als uit de Voorrede van zijn Werk, op bl. XIV, blijkt, door Koning WILLEM I, die hem de beschrijving van dit tijdperk onzer Geschiedenis opdroeg, alle middelen, om daaraan te voldoen, ter beschikking gesteld. Met betrekking tot de redenen, die VAN KINSBERGEN hadden verpligt, om *the Berwick* te verlaten, en met den *Admiraal-Generaal* de *Argo* in de linie te vervangen, bezit ik een' belangrijken brief van den Raadpensionaris VAN BLEISWIJK, weinige dagen na den slag geschreven, die met het door ons vermelde zakelijk overeenkomt.

(66) *N. N. Jaarboeken*, D. XVI, bl. 1531.

(67) Deze Aanschrijving is, zoo als ook de spelling, door mij behouden, aanduidt, letterlijk gevolgd. Bij deselve was gevoegd de Akte van Aanstelling van C. A. VERHUËLL, die zich in den slag zeer onderscheiden had, tot Eersten Luitenant.

(68) *N. N. Jaarboeken*, D. XVI, bl. 1502 en 1317. STUART, D. IV, bl. 246.

(69) MARTINET, *Vereenigd Nederland*, waarnaar STUART verwijst, t. a. p., bl. 247.

(70) Daar ik dit edelmoedig Besluit in de *N. N. Jaarboeken*, zoomin als bij STUART vermeld vond, heb ik er opzettelijk gewag van gemaakt.

(71) De beschrijving van de aan BENTINCK bewezene lijkeer, en van den gedenkpenning, ter gedachtenis daarvan geslagen, wordt gevonden in de *N. N. Jaarboeken*, D. XVI, bl. 1739.

(72) Zie over dit regt J. WAGENAAR, *Hist. Verh. over de natuur*, enz. *der waardigheid van Stadhouder*, bl. 135. P. PAULUS, *Nut der Stadh. Regering*, bl. 99, en Mr. H. TOLLIUS, *Staatk. Geschriften*, D. II, bl. 221.

(73) *N. N. Jaarboeken*, D. XVI, bl. 1535.

(74) *Oden en Gedichten*, ter reeds aangehaalde plaats. Ook de vermaarde P. NIEUWLAND wijdde aan BENTINCK's nagedachtenis eenige dichtregelen, en bezong het zeegevecht. Zie zijne *Nagelatene Gedichten*, bl. 18, 23 en 27. Het gedeelte van het eerste, dat als opschrift geplaatst is boven dit *Tijdperk*, is eene vertaling in dezelfde voetmaat uit het Hoogduitsch van WAGNER, in *Aanteek.* 83 door mij vermeld.

(75) *N. N. Jaarboeken*, D. XVI, bl. 1532.

(76) SÉGUR, *Hist. des principaux evénemens du règne de* FRÉDÉRIC GUILLAUME II, *Roi de Prusse, et du Politique de l'Europe*, Tom. I, pag. 110, 136 et 177. De plaats van TACITUS, door hem aangehaald, wordt gevonden in *Vita* AGRICOLÆ, Cap. XL.

(77) *Quid verum atque decens, curo et rogo. Et omnis in hoc sum.*

HORATIUS, Epist. I, vs. 11.

(78) In zijn bekroond Antwoord op de Vraag: *Welke zijn de vorderingen* enz. *der Nederduitsche Dichtkunst, gedurende de achttiende eeuw*, enz.? in de *Werken der Bataafsche Maatschappij van Taal- en Dichtkunde*, D. IV.

(79) *Mengelingen in Proza en Poësij*, 2e dr., bl. 276.

(80) BELLAMY, of, zoo als zijn eigenlijke geslachtnaam was, BELLAMI, in zijne *Vaderl. Gezangen*, onder den naam van *Zelandus* uitgegeven, bl. 7 en 93.

(81) J. C. Baronesse DE LANNOY, *Nagel. Dichtwerken*, bl. 71.

(82) *Oden en Gedichten*, D. II, bl. 57.

(83) Het dichtstukje van J DE KRUIJFF is geplaatst in den dichtbundel *Lauwerbladen voor de Zoonen der Vrijheid*, in 1782 gedrukt bij A. BLUSSÉ EN ZOON, te *Dordrecht*. Dat van Mr. L. TRIP is opgenomen in de *N. N. Jaarboeken*, D. XVI, bl. 1547, en luidt aldus:

»Hield PARKER ZOUTMANS kleinre vloot
»Te nemen voor gesneden brood,
»Hij beet, na vier uur vechtens wijzer,
»Zijn doggetanden stomp op ijzer,
»En riep; »Maakt zeil! ontwijkt 't geweld!
»»Of wij vergaan voor 's vijands oogen:
»»Ik ben, in tijd en volk bedrogen,
»»Meer dan eene eeuw teruggesteld!
»»'t Zijn, onder hedendaagsche namen,
»»De Helden van den ouden dag.
»»Geen ZOUTMANS, maar de RUIJTERS vlag
»»(Waar' 't anders, 'k zou mij dubbel schamen)
»»Ontneemt den Brit de Zeevoogdij;
»»Ach! dat ze een vredesbode zij!""

Ook een Duitscher, de geleerde WAGNER, verheerlijkte deze zegepraal met eene *Ode*, die in zijne *Odæ*, in 1782, te *Frankfort*

aan den Mein in het licht verschenen, geplaatst is, en geheel gevonden wordt in de *N. N. Jaarboeken*, ter laatst aangeh. pl., bl. 1545. Men zie hierover en over des Dichters verdiensten COLLOT D'ESCURY, *Hollands Roem*, enz., D. II., bl. 261.

(84) *Memoriën*, D. II, bl. 32. In het *Staatkundig Woordenboek* van Mr. J. SCHELTEMA staat zijn naam niet vermeld.

(85) Ik heb echter reeds op bl. 107 aangestipt, dat deze onderscheidingsteekenen ook aan de Adelborsten en Officieren, op last van den Prins Admiraal-Generaal, door deszelfs Adjudant-Generaal VAN KINSBERGEN, zijn uitgereikt geworden.

(86) Deze bijzonderheid is mij medegedeeld door den Luitenant ter Zee van de eerste klasse W. T. BAARS, die zich in 1838 aan de *Kaap de Goede Hoop* bevond, en dit toen vernam uit den mond van W. J. KLERCK, voorheen Officier in Nederlandsche zeedienst, welke, in vergevorderden ouderdom, naar Oud-Hollandsche zeden, en innig gehecht aan het Moederland, aldaar destijds nog leefde. De Dichter der Oudheid, door mij op bl. 119 bedoeld, is LUCANUS, *Phars.*, Lib. I, vs. 12. Zijne woorden zijn: *Bella geri placuit nullos datura triumphos.* Ja, zoo ver was het destijds gekomen, dat de Afgevaardigden van *Schiedam*, in Lentemaand, 1782, ter Vergadering van de Algemeene Staten reeds moesten klagen, dat men, bij de uitschrijving van den Algemeenen Dank- en Bededag, den eersten na de overwinning bij *Doggersbank* te houden, niet eens gewaagd had van de dankbaarheid der natie aan het Goddelijk Albestuur voor zijnen bijstand, aan 's Lands Zeehelden betoond. *N. N. Jaarboeken*, D. XVII, bl. 348.

(87) STUART, D. IV, bl. 270, v. v. Meer breedvoerig zijn hieromtrent de *N. N. Jaarboeken*, D. XVII, bl. 1745.

(88) A. KLUIT, in het door mij reeds aangeh. Werk, bl. 355. Het verslag zelf komt voor in de *N. N. Jaarboeken* van 1789, bl. 1250. Uit de onder mij berustende brieven, door den Prins aan VAN KINSBERGEN over dit onderwerp geschreven, blijkt, dat ook deze in dit gevoelen ten volle deelde.

(89) De oprigting van het *Corps Mariniers* wordt vermeld in de *Petitie van Oorlog over* 1782, en ook, met de namen der eerstbenoemde Officieren van hetzelve, in de *N. N. Jaarboeken*, D. XVII, bl. 156 en 448.

(90) *N. N. Jaarboeken*, aangeh. D., bl. 882, 1039 en vele volgg.

(91) A. KLUIT, aangeh. Werk, bl. 166, v. v. *N. N. Jaarboeken*, D. XVII, bl. 787, 1074 en 1189. STUART, D. IV, bl. 424 en 434. Een uitvoerig verslag en beoordeeling van 's Prinsen Verantwoording komt voor in de *Algem. Bibliotheek*, D. V, bl. 208, v. v.

(92) Regelen, ontleend uit de *Algem. Bibl.*, t. a. p., bl. 274. Een schotschrift van dien tijd, onder den titel van *Brief over de ware oorzaak van 's Lands ongevallen*, was voornamelijk tegen VAN KINSBERGEN gerigt; waartegen hem echter zijne Officieren op den *Admiraal-Generaal*, onder hem dienende, verdedigden, bij eene verklaring van den 30sten van Slagtmaand, 1784, in de *N. N. Jaarboeken*, t. a. p., op bl. 1590, voorkomende.

(93) *N. N. Jaarboeken*, t. a. p., bl. 1181, v. v.

(94) TACITUS, *Hist.* L. I, Cap. 7.

(95) *N. N. Jaarboeken*, t. a. p., bl. 1190.

(96) *Mijne Droomen*, bl. 83.

(97) *N. N. Jaarboeken*, t. a. p., bl. 1298 en 1396. STUART, D. IV, bl. 489. Over VAN WALDECK, van wien ik vroeger gewaagde, leze men eene schoone plaats bij Mr. J. BOSSCHA, Aflevering 23, bl. 62.

(98) In de *N. N. Jaarboeken*, D. XVIII, bl. 150, wordt hiervan met een woord gesproken; maar het ontwerp zelf wordt niet medegedeeld.

(99) In het *Vervolg op de Vaderl. Hist.* van WAGENAAR, D. IX, bl. 350, wordt hiervan uit één medegedeeld berigt gewag gemaakt. De Instructie, aan VAN KINSBERGEN voor dezen togt gegeven, zegt alleen, in Art. 3: »Voornoemde Schout-bij-nacht zal inzonder- »heid in acht nemen, dat met het houden van een eskader »in de *Middellandsche Zee* voornamelijk beoogd wordt, de vlag »van den Staat aldaar op eene behoorlijke wijze te vertoonen." Vroeger had hij zich aangeboden, om, indien de oorlog met het Huis van *Oostenrijk* uitborst, zijn Vaderland ook te lande te dienen. De Prins Erfstadhouder waardeerde dit aanbod, maar oordeelde te regt, dat hij als Vlootvoogd in de *Middellandsche Zee* den vijand meer afbreuk zou kunnen doen, en dat hij zelf alzoo meer dienst aan den Staat zou kunnen bewijzen, door den handel en de scheepvaart te beschermen.

(100) Van al zijne openlijk in druk uitgegevene Geschriften, heeft dit omtrent de meeste plaats gehad bij G. HULST VAN KEULEN en J. ALLART. Bij den laatsten had hij reeds in 1781 doen drukken een Handboekje, ten titel voerende: *Exercitie met het geschut, op het onder- en bovendek, alsmede met het handgeweer.* De Beoordeelaars van hetzelve in de *Algemeene Vaderlandsche Letteroefeningen* van 1781 zeggen, op bl. 388, daarvan: »Dat deze *Exercitie* op de proef goed is, hebben onze trot»sche naburen, de Engelschen, onlangs ondervonden in den »bloedigen zeeslag van den 5den Augustus dezes jaars."

(101) Hij deed dit bij eene Dagorder van den 29sten van Herfstmaand, 1784, gegeven aan boord van het oorlogsschip *Jupiter*, ter reede van *Mallaga.*

(102) Misschien heeft de Hoogleeraar PESTEL van de inlichtingen van VAN KINSBERGEN willen gebruik maken, ten behoeve van zijnen zoon F. F. L. PESTEL. Deze ten minste is op den 30sten van Herfstmaand, 1786, te *Leiden*, tot Doctor in de Regten bevorderd, na te hebben verdedigd: *Selecta capita juris gentium maritimi.* Op deze Inwijdingsverhandeling heeft mij de zoo geleerde als, ten nutte van anderen, altijd bereidvaardige Hoogleeraar Mr. H. W. TYDEMAN niet alleen oplettend gemaakt, maar mij die ook ten gebruike verstrekt. Ik heb echter daaruit niet ontdekt, dat de jonge PESTEL zich van de denkbeelden van VAN KINSBERGEN, zoo hij die al door zijnen vader had leeren kennen, of zoo die tot het onderwerp zijner Verhandeling behoorden, bediend heeft.

(103) Mr. F. A. VAN HALL, *Redevoering ter gedachtenisse van G. K. Graaf* VAN HOGENDORP, bl. 69.

(104) Men had hem eene jaarwedde van niet minder dan zeventig duizend, en aan zijne echtgenoote, na zijn overlijden, eene van dertig duizend gulden aangeboden, en aan zijne behuwddochters toegezegd, dat zij als Staatdames aan het Hof der Keizerin zouden worden geplaatst. — Onder de redenen zijner weigering was inzonderheid ook deze, dat hij, door onvoorziene gebeurtenissen, destijds in het geval kon komen, om tegen het belang van zijn Vaderland te moeten strijden.

(105) *Ophelderingen* enz. van BILDERDIJK's *Geschiedenis des*

Vaderlands, D. XII, bl. 218 en 223. Zie voorts: *De Staatkundige partijen in Noord-Nederland*, bl. 268, v. v. Mr. F. A. VAN HALL, *Redev. ter gedachtenisse van* VAN HOGENDORP, zegt, bl. 64, omtrent de brieven der Prinses VAN ORANJE aan VAN HOGENDORP geschreven, »dat zij, te oordeelen naar hetgene hem daarvan was medege»deeld, door den druk verdienden bekend gemaakt te worden."

(106) Schoon dit noch in de onder mij berustende brieven van VON HERTZBERG, noch in het aan VAN KINSBERGEN uitgereikte *Diploma* gemeld wordt, schijnt het, dat hij deze benoeming verschuldigd was aan de door hem uitgegevene Werken, inzonderheid aan de *Kaart van de Zwarte Zee en de Krim;* de *Beschrijving van dat schiereiland* en *van den Archipel. N. N. Jaarboeken*, D. XXIV, bl. 577. Het *Diploma* noemt hem dan ook: *virum tam rebus per mare gestis quam scientiis maritimis et geographicis praeclarum.* Het is, behalve door VON HERTZBERG, door den beroemden MERIAN, ACHARD en FORMEY geteekend. Omtrent de instelling der Berlijnsche *Akademie*, en de betrekking van VON HERTZBERG tot dezelve, leze men den Abt DENINA, bl. 98, v. v.

(107) VAN KINSBERGEN bevond zich, gedurende dezen togt, aan boord van 's Lands Oorlogsschip de *Vrijheid*, waarop hij de eer had, in het begin van Oogstmaand, voordat het smaldeel in zee stak, den Prins Admiraal-Generaal ter maaltijd te ontvangen, bij gelegenheid, dat deze, met den Secretaris van de Gecommitteerde Raden van *Noord-Holland*, Mr. H. VAN STRALEN, den Raad-Fiskaal VAN DER HOOP, den Vice-Admiraal REYNST en VAN KINSBERGEN zelven, de haven van het *Nieuwe Diep* bezigtigde. *N. N. Jaarboeken*, D. XXIV, bl. 1038.

(108) Deze vlag, die geheel rood en bij de Engelschen in groot aanzien is, voert ten opschrift: *Voor de Protestantsche Godsdienst en de Vrijheid van Engeland.* De Koningsvlag, door WILLEM III, en de groote standaard, door hem gevoerd, droeg hetzelfde opschrift; zie COLLOT D'ESCURY, *Holl. Roem*, D. VI, St. 1, bl. 478. De Britsche Vlootvoogd, die de *Unions*-vlag voert, ontvangt bij uitsluiting zijne aanstelling in die betrekking van den Koning van *Engeland* zelven, die hem de vlag plegtig ter hand stelt. *N. N. Jaarboeken*, D. XXV, bl. 164.

(109) Horatius, Lib. III, Od. iii. Onder de merkwaardige personen, die hem tot de Fransche zeedienst poogden over te halen, was ook pierre victor malouet, die de moordbijl der Fransche Omwenteling ter naauwer nood ontkwam, en tot aan het Consulschap van napoleon bonaparte uit zijn Vaderland verbannen bleef. Van kinsbergen had hem als Intendant der Fransche zeemagt te *Toulon* leeren kennen. Deze, geene schandelijke middelen om van kinsbergen over te halen gebruikende, vertoont zich in zijne brieven als een achtenswaardig man, hoogelijk hem vereerende, aan wien hij schreef.

(110) In de Aanschrijving der Algemeene Staten aan die der bijzondere Gewesten, van den 18den van Sprokkelmaand, 1793, wordt het ongerijmde en onregtvaardige dier oorlogsverklaring meesterlijk aangetoond en ontwikkeld. *N. N. Jaarboeken*, D. XXVIII, bl. 183 en 204.

(111) *N. N. Jaarboeken* van 1793, 1ste St., op onderscheidene plaatsen, en Mr. j. bosscha, in de 24ste Aflevering van zijn uitmuntend Werk.

(112) D. XXVIII, bl. 1067. Zie ook:

(113) Bosscha, Aflev. 24, bl. 38.

(114) De oorspronkelijke stukken, hiertoe betrekkelijk, worden gevonden in de *Uitvoerige Beschrijving van het gebeurde, ten tijde van den inval der Franschen, door* Mr. j. d. hoeufft, *Secretaris van 's Lands Vloot*, met een Deel *Bijlagen*, te *Amsterdam*, in 1794, gedrukt. Men vergelijke hiermede de *Brieven en Negotiatiën* van van de spiegel, D. I; de *N. N. Jaarboeken*, D. XXVIII en XXIX, en c. van der aa, *Geschiedenis van den Oorlog*.

(115) Dezelfde, die in onze dagen, aan het hoofd der *Nederlandsche* zeemagt, *Palembang* hielp vermeesteren, en aan wien een aantal jaren het Bestuur over ons Zeewezen werd opgedragen, waarvan hij eerst in 1840 het ontslag verkreeg.

(116) *N. N. Jaarboeken*, D. XXX, bl. 1022; bosscha, 26ste Aflev., bl. 109; j. h. van olnhausen, *Dagorders*, 1793—1795, bl. 113.

(117) *N. N. Jaarboeken*, als boven, bl. 1044. Ten gevolge van de hulpvaardige aanwijzing van den Hoogleeraar tydeman, heeft

de Heer BODEL NIJENHUIS mij heuschelijk medegedeeld eene afbeelding van CHRISTIAAN CORNELIS, door HODGES in zwarte kunst gebragt, naar het oorspronkelijke van den Kunstschilder PERKOIS. De stoute matroos is afgemaald te halver lijf, staande op de voorplecht van zijn vaartuig met het zwaard in de hand. Vóór hem op het luik ligt de tabaksdoos, hem vereerd, en op derzelver opengeslagen deksel staan de door ons opgegevene woorden.

(118) A. KLUIT, *Iets over den laatsten Engelschen Oorlog*, bl. 146.

(119) Zij worden alle gevonden in het aangehaalde Werk van HORUFFT, en in de *N. N. Jaarboeken*, D. XXVIII.

(120) M. SIEGENBEEK, *Oratio de* L. J. SPIEGELIO, in *Ann. Acad. Lugd. Bat.*, 1823—1824, pag. 19. De geestige opmerking van VAN DE SPIEGEL wordt gevonden in zijne *Brieven en Negotiatiën*, D. I, bl. 292. Hij schrijft aldaar aan den Baron VAN KINKELL: »Ziedaar u tot Admiraal van den *Rijn* verheven! Ik »voorspel weinig goeds van deze *expeditie*, en ik bid u, mijne »ongerustheid uit den weg te ruimen, door mij enkel de mo»gelijkheid te leeren kennen, dat dezelve (de kanonneerbooten) »op de plaats aankomen, waarop zij met eenig goed gevolg »kunnen gebruikt worden."

(121) *N. N. Jaarboeken*, D. XXVIII, bl. 1630; BOSSCHA, 26ste Aflev., bl. 106, v. v., en de *Gazette de Leide*, ald. aangehaald.

(122) *N. N. Jaarboeken*, D. XXIX, bl. 31.

(123) Bl. 171. De beschrijving der *enter-netten* wordt gevonden in de *N. N. Jaarboeken*, D. XXIX, bl. 43.

(124) In het IIIde Deel van den *Militairen Spectator*, uitgegeven door den zoo kundigen als arbeidzamen J. C. VAN RIJNEVELD, wordt de Veldtogt van 1794 in alle bijzonderheden beschreven. Zie voorts de *Ordres betreffende de linie van defensie te water*, van J. H. VAN OLNHAUSEN, bl. 113—119 en bl. 129, alwaar, zoo als ook op onderscheidene plaatsen, in de *N. N. Jaarboeken* van dat jaar, de groote diensten, door sommige Officieren van 's Lands zeemagt, destijds bewezen, vermeld zijn. Die van RUIJSCH, welke op den 11den van Slagtmaand, 1839, als Vice-Admiraal in dienst van zijn Vaderland overleed, zijn uitvoerig opgeteekend door den kundigen Kapitein ter Zee VERHUËLL, in de zoo

welgestelde Beschrijving van diens leven, geplaatst in de *Verhandelingen en Berigten betrekkelijk het Zeewezen en de Zeevaartkunde*, uitgegeven door Jonkh. G. A. TINDAL en JACOB SWART, IIde Deel, 2de Stuk, bl. 38 van den overdruk.

(125) De vertaling van den brief aan den Graaf van WALLMODEN werdt in haar geheel gevonden bij VAN DER AA, *Geschiedenis van den Oorlog* enz, D. VII, bl. 8. Zie verder VAN DE SPIEGEL, *Brieven en Negotiatiën*, D. III, bl. 286. In het eerste Deel van VAN KAMPEN's *Geschiedenis van de Fransche heerschappij in Europa* leest men, betrekkelijk dit tijdvak, eene even krachtige als belangrijke taal.

(126) De voordragt, door VAN KINSBERGEN destijds aan den Prins Erfstadhouder gedaan, is van den 5den van Louwmaand, 1795, en in den vurigsten toon gesteld. Dezelve berust onder mij. Zie verder hieromtrent de *N. N. Jaarboeken*, D. XXIX, bl. 1733, v. v.

(127) De afschriften dier bevelen zijn van den 14den en 16den van Louwmaand, 1795, en in mijn bezit. Zie verder, aangaande dezen, *Vervolg op* WAGENAAR's *Vaderl. Hist.*, D. XXVII, bl. 419, v. v. — De Kapitein ter Zee VAILLANT ging, zoo als ook de Luitenant ter Zee Graaf VAN HEIDEN, in Russische dienst over, en verkreeg den rang van Brigadier, in welken hij later overleed. Een hartelijke brief, door hem, in Herfstmaand, 1795, aan VAN KINSBERGEN ten afscheid geschreven, ligt voor mij.

(128) *Gazette de Leide* van den 20sten van Sprokkelmaand, 1795, in het *Supplement*. De Proclamatie is in haar geheel geplaatst in de *N. N. Jaarboeken*, D. XXX, bl. 893. De verklaring van sommige burgers der stad *Amsterdam*, door mij bedoeld, is opgenomen in de *Handelingen van de Municipaliteit der stad Amsterdam*, D. I, bl. 93. Het verwonderde mij geenszins, onder de onderteekenaren van het Adres, die verklaring inhoudende, den naam te vinden van mijnen ouden vriend H. RAVENES, aan wien de Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, ook nu nog, in zijnen reeds vergevorderden ouderdom, zoo groote verpligting heeft. In de zoo welgeschrevene Opdragt aan VAN KINSBERGEN, door H. C. CRAMWINKEL, geplaatst vóór de *Kronijk*, getrok-

ken uit de *Gazette de Leide*, wordt breeder van deze gevangenneming gewaagd; zoo als ook in de aangehaalde *Handelingen der Municipaliteit*, bl. 72, 104 en 148.

(129) Zie het bekend Advijs van Mr. B. VOORDA en J. VALCKENAER, omtrent Prins WILLEM V, bl. 212. *N. N. Jaarboeken*, D. XXX, bl. 696. *Vervolg op* WAGENAAR, D. XXX, bl. 16, en D. XXIX, bl. 176; waaruit blijkt, welken invloed op het scheepsvolk, dat oproerig was, men aan VAN KINSBERGEN toekende, doch waarvan men geen gebruik wilde maken.

(130) De voor mij liggende brieven van P. PAULUS, aan VAN KINSBERGEN geschreven, bewijzen derzelver wederzijdsche vriendschappelijke betrekking van vroegere dagen. Hij wordt onbesuisd beoordeeld door BILDERDIJK, *Geschiedenis des Vaderlands*, D. XII, bl. 100, maar zeer gunstig door den Schrijver van *De Staatk. partijen in Noord-Nederland*, bl. 315, en vooral door den Hoogleeraar Mr. H. W. TYDEMAN, in de *Opheld. en Bijv. op de aangeh. pl. van* BILDERDIJK, bl. 308.

(131) Deze opgave is ontleend uit de onder mij berustende stukken, en komt overeen met hetgene daaromtrent vermoed is door C. VAN DER AA, *Geschiedenis van den jongst geëindigden Oorlog*, D. III, bl. 60. Zie ook over dit onderwerp denzelfden Schrijver, D. IV, bl. 14. Uit het *Rapport wegens den staat van 's Lands vloot*, in het voorjaar van 1795 uitgebragt, blijkt, dat het getal der oorlogsvaartuigen, de kanonneerbooten daaronder begrepen, bedroeg honderd en acht. Onder het afdrukken dezes, ben ik bezitter geworden van dit Verslag, met de daarbij gevoegde Aanteekeningen van den beroemden J. KANTELAAR, van wien het bekend is, dat hij als tijdelijke Secretaris bij den Raad voor de Zeezaken zes maanden werkzaam is geweest, en binnen dien tijd, bij het verkrijgen van eene grondige kennis in de zaken der Marine, de Secretarij van dezelve in eene voorbeeldelooze orde bragt, zoo als dit door mij bij eene andere gelegenheid reeds vermeld is. Zie de *Redevoeringen en Dichtstukken van* J. KANTELAAR, *met eene Lofrede op hem uitgegeven door den Hoogleeraar* M. SIEGENBEEK, bl. 325. Uit zijne Aanteekeningen blijkt, dat het schip de *Admiraal-Generaal*, op hetwelk VAN KINSBERGEN in den zeeslag bij *Doggersbank* gebood, in 1795

ter slooping verkocht is voor de nietswaardige som van *f* 4450. Het was in 1763 gebouwd.

(132) De broeder van den Admiraal DE WINTER was de vriend, en ook eenigermate de kweekeling van VAN KINSBERGEN geweest. Op aanbeveling van dezen geraakte hij in Russische zeedienst, waarin hij als Brigadier sneuvelde, in een zeegevecht tegen de Zweden, bij de vermeestering van *Oczakow*, in 1789. Zie VAN WOENSEL, *Aant.* D. I, bl. 285. Over de verheffing van den Vice-Admiraal DE WINTER, zie men *N. N. Jaarboeken*, D. XXX, bl. 1683, 1815, 2871 en 3676.

(133) Zie over deze voortreffelijke gade van den jongen PLINIUS, deszelfs Brief 19, Lib. IV. Mr. D. HOOFT noemt, in zijne, onder mij berustende Aanteekeningen, VAN KINSBERGEN's echtgenoote: »eene vrouw van kloek verstand, kieschen smaak, »beminnelijke hoedanigheden, de geliefde, en VAN KINSBERGEN »wederkeerig lievende echtgenoote."

(134) *Gazette de Leide*, 1795, N°. 69, *Suppl.*, N°. 71 en 73. *N. N. Jaarboeken*, D. XXX, bl. 5560. *Altonaischer Mercurius*, 1795, N°. 160

(135) Met deze Ridderorde, waarvan hij naderhand het Grootkruis ontving, was hij toen reeds begiftigd.

(136) Onder deze was de Afgezant van *Portugal* bij onzen Staat, de Ridder D'ARAUJO, die hem op den 2den van Herfstmaand, 1796, schreef: »Je vous prie au nom de l'amitié, et »de l'intérêt que j'ai pour vous, de rester tranquillement »dans votre retraite — — Votre situation deviendroit plus em»barrassante que jamais, et votre réputation ne gagneroit rien »aux yeux de l'Europe." —

(137) Hetgene hiertoe betrekkelijk is, wordt vermeld in het gedrukt Berigt omtrent het opgerigt *Instituut van Talen*, *Kunsten en Wetenschappen* te *Elburg*, door *Curatoren* en *Scholarchen* van hetzelve in 1800 bekend gemaakt.

(138) Het voorstel en verslag dezer regtschapene Volksvertegenwoordigers wordt gevonden in het *Dagverhaal der handelingen van de Nationale Vergadering*, D. II, bl. 309 en 550.

(139) *N. N. Jaarboeken*, D. XXXI, bl. 2666.

(140) *N. N. Jaarboeken*, D. XXXII, bl. 1349.

(141) *Dagverhaal der handelingen van het Vertegenwoordigend Ligchaam*, D. VI, bl. 18, v. v.

(142) TERENTIUS, *Heautont*, Act. I, Sc. 1, vs. 25.

(143) Zij waren HENRIETTA FREDERICA, ADRIANA JOHANNA en CORNELIA CONSTANTIA Baronessen SCHIMMELPENNINCK VAN DER OIJE. VAN KINSBERGEN overleefde de laatste tegen het einde van 1818; weinige jaren later volgde de eerste hare jongste zuster in het graf. Eerst in het laatst van 1839 overleed de tweede op *Welgelegen*, dat hij aan de drie zusters bij uitersten wil vermaakt had.

(144) Deze uitmuntende Lierzang wordt vooraf gegaan door een' van Mr. RHIJNVIS FEITH, uitgegeven bij J. ALLART, te *Amsterdam*, in 1805.

(145) Dit stuk, waarvan het oorspronkelijke onder mij berust, was gedagteekend uit *'s Gravenhage*, op den 4den van Bloeimaand, 1805. De door mij medegedeelde beschouwing van SCHIMMELPENNINCK, over het groote belang onzer zeemagt voor het handeldrijvend *Nederland*, wordt gevonden in 's mans merkwaardigen Lastbrief aan den Vice-Admiraal VERHUËLL, destijds Minister van de Bataafsche Republiek, van den 15den van Sprokkelmaand, 1806, welke voorkomt bij VAN KAMPEN, *Geschiedenis van de Fransche heerschappij in Europa*, D. IV, bl. 508.

(146) VAN KINSBERGEN betuigde, in den brief, den Raadpensionaris zijn innig genoegen: »dat hij het herstel der Vader»landsche zeemagt ter harte nam; roemde deszelfs voortreffelijke »bedoelingen, en wenschte hem daarvoor de duurzame dank»baarheid eener welvarende natie toe."

(147) Over alles, wat de inlijving van ons Vaderland in het Fransche Keizerrijk betreft, en vooral over de reis van Koning LODEWIJK, die haar voorafging, is merkwaardig het *Verslag* van den Heer W. F. RÖELL, destijds 's Konings Minister van Buitenlandsche Zaken, in 1837 uitgegeven. Vergelijk hiermede VAN KAMPEN, in het laatst aangeh. Werk, D. VI, 1ste Hoofdst.

(148) *Geschied- en Redekunstig Gedenkschrift*, bl. 32 en 35.

(149) *Geschiedenis van de Fransche heerschappij* enz., D. VI, bl. 20, in de *Aanteek.*

(150) Van deze gehoorgeving, ook aan de Leden van het *Instituut*, is door VAN SWINDEN, als Voorzitter, verslag gedaan in

de Algemeene Vergadering van hetzelve, in 1812. Men zie over het wijs en mannelijk gedrag, door VAN SWINDEN bij die gelegenheid gehouden, het keurig tafereel, daarvan opgehangen door Mr. D. J. VAN LENNEP, in zijne *Lofrede op* VAN SWINDEN, bl. 42. De door mij aangevoerde woorden van KRAIJENHOFF, die ook door mij gehoord zijn, worden gevonden in zijne eigene *Levensschets*, geplaatst in den *Recensent, ook der Recensenten*, 1841, N°. 2, *Mengelwerk*, bl. 51.

(151) VAN KAMPEN, ter laatst aangeh. pl., bl. 303. *Zie* over VAN KINSBERGEN'S betrekking tot den beroemden KUTUSOW, bl. 51, en *Aanteek.* 42. Onder het afdrukken van dit blad, ben ik eerst bekend geworden met de *Geschichte des Vaterländischen Krieges im Jahre* 1812, op last van Keizer NICOLAAS van *Rusland*, vervaardigd door M. DANILEWSKY. In Th. II, S. 147, wordt van de verheffing van KUTUSOW, tot het algemeen opperbevel over de Russische legers, breedvoerig gewag gemaakt, en opgeteekend, dat hij dezelve aan de daartoe door de voornaamste Russische Legerhoofden gedane voordragt te danken had, en dat hij zijne aanstelling met godsdienstigen demoed, en niet anders dan als eene hoogere roeping ontving.

(152) *Carmina quinque, pertinentia ad calamitatem Leidensem*, Carm. V, waarvan het opschrift is: *Virtus optimi civis*, p. 14.

(153) VAN DER PALM, *Gedenkschrift*, bl. 173.

(154) *Redevoering over de lotgevallen van onzen leeftijd* enz., naar de keurige vertaling van KEMPER'S geliefden leerling, den Hoogleeraar Mr. C. J. VAN ASSEN, bl. 137, geplaatst in het IIIde Deel van 's mans *Verh. en Redev.*, uitgegeven door zijnen, hem zoo waardigen zoon, Jonkh. Mr. J. DE BOSCH KEMPER. De menigvuldige diensten, vergezeld van moed en opoffering, door VAN KINSBERGEN bij de Omwenteling bewezen, worden met lof vermeld door den Hoogleeraar J. KONIJNENBURG, *Nationaal Gedenkboek*, bl. 433. — De Kapitein LAMBRECHTS was, in 1809, te *Stralsond* verminkt geworden, en had hieraan, schoon nog in de kracht zijns levens, waarschijnlijk het bevel over de *Veteranen* op het *Loo* te danken.

(155) KEMPER, *Verhandel.* enz., D. III, bl. 90.

(156) *Oeuvres de* BOILEAU DESPRÉAUX, Tom. I, Sat. V, vs. 75 etc.

(157) Reeds in 1784 had VAN KINSBERGEN het ontwerp gevormd, om *Antwerpen* bij verrassing in te nemen, ten einde de vereeniging der Zeventien Gewesten zou kunnen worden tot stand gebragt. Zie over dit onderwerp verder STUART, *Jaarboeken van het Koningrijk der Nederlanden*, 1815, St. I, bl. 88, en aldaar 's Konings Aanspraak, aan de Staten-Generaal gedaan den 16den van Lentemaand deszelfden jaars.

(158) De schoone Lierzang, door RAVEKES toen voorgedragen, bevatte de gedachte, die hij vroeger in ondicht, ter gelegenheid van den maaltijd der Afgevaardigden ter Algemeene Vergadering der Maatschappij: *Tot Nut van 't Algemeen*, reeds had uitgeboezemd. Toen hij destijds den feestkelk in de hand nam, rezen meer dan honderd aangezetene gasten, bij het hooren van den naam VAN KINSBERGEN, eensklaps op, en hij sprak, met het hem eigen vuur en eene krachtvolle stem, het volgende: »Aan den waarlijk Edele, die, na zijne jeugd en man»nelijke jaren ter verdediging van de onafhankelijkheid en »den roem van zijn Vaderland te hebben toegewijd, den »schoonen avond van zijn gezegend leven doorbrengt naar »het Goddelijk voorschrift van zijnen grooten Meester, het ge»heele Land doorgaande om goed te doen! — aan den Admi»raal VAN KINSBERGEN!"

(159) M. STUART, *Jaarboeken van het Koningrijk der Nederlanden*, 1819, St. II, bl. 41, en 1818, St. I, bl. 362.

(160) Ik volg hier de briefwisseling, daarover tusschen VAN KINSBERGEN, LAMBRECHTSEN VAN RITTHEM en GOBIUS, in 1817 en 1818 gevoerd, en hetgene in STUART's *Jaarboeken*, op de plaatsen, in de vorige *Aanteek.* aangewezen, gevonden wordt.

(161) Regelen, voorkomende in de *Eerste Verzameling mijner Gedichten*, bl. 149. De brief van den *Luitenant-Admiraal* EVERTSEN is opgenomen door BRANDT, *Leven van* DE RUIJTER, bl. 501. De gift, door VAN KINSBERGEN voor de herstelling der graftombe van de EVERTSENS, ter beschikking van den Heer LAMBRECHTSEN VAN RITTHEM gesteld, bedroeg niet minder dan vijftien honderd gulden. Daar echter, blijkens een' brief van laatstgemelden, op den 5den van Grasmaand, 1816, aan den Admiraal VAN KINSBERGEN geschreven, van 's Rijks wege in die herstelling

werd voorzien, is die som daartoe ongebruikt gebleven, en een gedeelte van dezelve, onder het bestuur van den edelen LAMBRECHTSEN, ter ondersteuning van den koenen, eertijds zoo wakkeren, maar toen afgeleefden en behoeftigen, FRANS NAEREBOUT, op VAN KINSBERGEN's verzoek, besteed. Zie de *Lofrede op* FRANS NAEREBOUT, den 20sten van Wintermaand, 1819, bij het *Goessche Departement der Maatschappij: Tot Nut van 't Algemeen*, uitgesproken, alwaar de Redenaar, op bl. 41, van VAN KINSBERGEN's edelmoedigheid in dezen gewagende, verklaarde, dat de toen ontslapen weldoener de ondersteuning aan NAEREBOUT op zoodanige wijze gegeven had, dat dezelve geene aalmoes, maar eene erkentenis was van de miskende of vergetene diensten van dien uitstekenden Zeeloods, den redder der schipbreukelingen van het schip *Woestduin*, in 1779. In die *Lofrede*, en derzelver *Aanteekeningen*, is de stoute daad van FRANS NAEREBOUT en diens broeder JACOB breedvoerig beschreven.

(162) Het ware doel dezer Koninklijke Stichting, en de pligten van de Leden des *Instituuts* zijn door den beroemden VAN SWINDEN, als haren eersten Voorzitter, ontwikkeld, op den 29sten van Oogstmaand, 1808, in zijne uitgesprokene Rede. Zie het *Proces-verbaal der eerste Zitting van het K. N. Instituut*, bl. 10.

(163) Zie het *Proces-verbaal* van den 30sten van Oogstmaand, 1813, bl. 13, v. v. Het door den kunstrijken R. VINKELES gegraveerd *vignet* vertoont het beeld van VAN KINSBERGEN op een voetstuk, van gepaste bijsieraden omgeven; op hetzelve leest men: KINSBERGIO *pro donatis libris* 1813.

(164) Zie het *Proces-verbaal van de tiende Algemeene Vergadering*, bl. 14, v. v., en dat van de *twaalfde*, bl. 47, v. v.

(165) Deze gedenkpenning woog 527½ engels. De brief van VAN KINSBERGEN, welke dien vergezelde, was van den 13den van Grasmaand, 1819.

(166) VAN KINSBERGEN waardeerde den grooten NIEUWLAND hoog en beminde hem hartelijk. Dikwerf genoot hij deszelfs bijzijn op *Adrichem*. Een jaar vóór 's mans overlijden, noodigde hij hem daartoe nog uit. De brief, aan NIEUWLAND tot dit einde, den 18den van Hooimaand, 1792, geschreven, is in Lente-

maand, 1841, uit eene belangrijke Verzameling van Handschriften, onder N°. 182, te *Amsterdam* openlijk verkocht.

(167) Zie B. NIEUHOFF, *Inwijdingsrede van 's Lands Athenaeum te Harderwijk*, uitgesproken den 23sten van Louwmaand, 1816, bl. 73 en 128. VAN KINSBERGEN's eenvoudige, korte, maar hartelijke, toen uitgesprokene woorden zijn in het *Voorberigt*, op bl. XI, opgenomen. De Redenaar voegt er bij: »De deftige houding van den edelen, grijsbekruinden held »trok aller aandacht. De mond, die hier sprak, boezemde al»len den diepsten eerbied in. Niemand wilde één woord mis»sen. De stilte onder duizenden was gelijk die van een heilig »feest. — VAN KINSBERGEN was toen bijna een en tachtig ja»ren oud!"

(168) Zie het *Proces-verbaal van de twaalfde Zitting van het Instituut*, bl. 29 en 30.

(169) De zoo openhartige Mr. J. SCHELTEMA kon van de groote verpligting, die hij in de dagen des tegenspoeds jegens hem verkregen had, niet zwijgen. Zie bl. XV der *Opdragt* van zijn' PETER *den Grooten* aan VAN KINSBERGEN. Ook de zoo vroeg gestorvene J. G. ROOLEBOOM, een uitmuntend jongeling, die voor de wetenschappen, door hem beoefend, zoo veel beloofde, erkende openlijk, dat hij hem alles verpligt was. Zie de *Opdragt* van zijn *Specimen Philosophicum de Idealismo*, in 1808 te *Harderwijk* verdedigd, aan VAN KINSBERGEN. Hoe velen zijn er niet, behalve deze, die hunne geheele opleiding aan zijne weldadigheid te danken hadden, en hetzelfde kunnen getuigen! Wat de, bij uitersten wille, door VAN KINSBERGEN besprokene jaarlijksche makingen betreft, zoo ten behoeve van weldadige en nuttige Instellingen, als tot andere loffelijke oogmerken, daarvoor wordt, door de Bestuurders van zijne nalatenschap, niet minder dan bijna zeventien duizend gulden, telken jare, uitbetaald.

(170) Zie de *Arnhemsche Courant* van 31 December, 1818.

(171) In de *Eerste Verzameling mijner Gedichten* heb ik, op bl. 141, eenige regelen aan de nagedachtenis van dezen regt edelen krijgsman gewijd.

(172) Zie over dit bedrijf onzer zeemagt, STUART's *Jaarboe-*

ken, 1816, St. I, bl. 122, v. v. De Graaf VAN HOGENDORP schreef bij deze gelegenheid aan VAN KINSBERGEN: »La victoire d'Algèr »était bien faite pour inspirer un héros de la marine, et pour »agir salutairement sur sa physique. — — C'est notre élement, »la mer — — Nous y reparaissons avec notre ancienne gloire. »L'esprit qui l'animait, dans vos beaux jours, et auquel vous »avez si puissamment contribué, respire encore dans notre »marine."

(173) Zie, met betrekking tot de verwijdering van den Graaf VAN HOGENDORP, Mr. P. A. VAN HALL, *Redevoering te zijner gedachtenis*, bl. 47, en over die van VON HERTZBERG: SEGUR, *Règne de* FRÉDÉRIC GUILLAUME II, Tom. II, p. 165 etc.

(174) STUART, *Jaarboeken*, 1816, St. II, bl. 322; 1817, St. I, bl. 411, en 1818, St. I, bl. 361. Op de eerst aangeh. pl. vermeldt de Verzamelaar, dat aan het in 1816 te *Elburg* nieuw gebouwde paveljoen-veerschip de naam van VAN KINSBERGEN gegeven werd.

(175) Ik heb hier het *Programma* nagenoeg woordelijk gevolgd. De som, voor het Gedenkteeken bestemd, is bepaald op twee duizend gulden.

(176) *Galerie Historique des Contemporains, ou Nouvelle Biographie*, op den naam van VAN KINSBERGEN.

(177) C. LOOTS, *Gedichten*, D. III, bl. 123; H. H. KLIJN, *Gedichten*, D. II, bl. 93; A. LOOSJES, PZ., *Nagel. Gedichten*, D II, bl. 147. Ik bezit nog een uitvoerig dichtstuk van den laatsten aan VAN KINSBERGEN, ten geleide van deszelfs *Laatsten Zeetogt van den Admiraal* DE RUIJTER, hetwelk ik niet weet, dat uitgegeven is. Het stukje van den beroemden J. VOSMAER is geplaatst achter de Redevoering van den Hoogleeraar NIEUHOFF, bij de inwijding van 's Rijks Athenaeum te *Harderwijk*, in 1816 gehouden. Het Bijschrift, in de Latijnsche taal, van den Hoogleeraar H. BOSSCHA, is geplaatst in zijne *Poëmata*, p. 141. Eene door mij beproefde navolging wordt gevonden in de *Eerste Verzameling mijner Gedichten*, onder het gegraveerd borstbeeld des Admiraals. Het oorspronkelijke luidt aldus:

IN EFFIGIEM

JANI HENRICI A KINSBERGEN,

Bellica virtute pariter atque artium patrocinio Illustrissimi.

Quem puerum duris Mars rebus finxit alumnum,
 Ruteri ut posset nempe referre decus:
Hostibus ille tuis terror, CATHARINA, nec ipsis
 Inferior ducibus laude et honore tuis:
Quem Britones belli fulmen sensere feroces,
 Cum patriae exstinctus pene revixit honor:
Quem tremuit Gallus, cum regis caede cruentus,
 Belgis servitii triste pararet onus:
Octonis qui bis lustris sine labe peractis,
 Nunc etiam floret laude recente senex:
Iamque fovens doctosque viros, doctosque labores,
 Laurigeras oleae nectit honore comas:
Picta non tabula aut sculpto KINSBERGIUS aere,
 Sed meritis vivet tempus in omne suis.

Een fiksch Bijschrift op hetzelfde borstbeeld is, zonder den naam des voorwerps, door den Hoogleeraar J. TEN BRINK geplaatst in zijne *Gedichten*, bl. 117. Ook ik bragt hem, in de *Eerste Verzameling mijner Gedichten*, mijne hulde en dank, op bl. 42, 117, 149, 162 en 209.

(178) Het ware te wenschen, dat de hier en daar verspreide dichtstukken van den eenigen HINLÓPEN, benevens die, welke van hem nog in handschrift aanwezig zijn, bijeenverzameld en uitgegeven wierden. Aan dezen voortreffelijken man bragt, na deszelfs overlijden, op den 1sten van Wintermaand, 1808, voorgevallen, VAN SWINDEN, in het Koninkl. Nederl. Instituut, eene waardige hulde. Zie dezelve in het *Proces-verbaal* van 1809, bl 10. BILDERDIJK vierde, op den 2den van Louwmaand, 1809, in de Tweede Klasse van het Instituut, waarvan HINLÓPEN Lid was, in een meesterstuk van poëzij, zijne nagedachtenis. Hetzelve werd op last der Klasse gedrukt, vergezeld van eenige dichtregelen, vol hoogen, christelijken zin en echten kunstsmaak, door den ontslapene, op den 25sten van Oogstmaand, 1808, aan BILDERDIJK zelven gerigt.

(179) Zie *Hollands Roem in Kunsten en Wetenschappen*, D. I,

bl. 34, en in de *Aant.*, bl. 92; D. II, bl. 103, en *Aant.*, bl. 258, en D. VI, bl. 380 en 385, op welke laatste plaats de Schrijver aanhaalt den Schout-bij-nacht DE JONG, *Reize naar de Kaap* enz., D. II, bl. 345, die aldaar aan VAN KINSBERGEN's verdiensten regt doet, ter gelegenheid, dat hij een gewigtig punt, de dienst ter zee betreffende, behandelt, en daarbij aanprijst, zich aan de regelen, door VAN KINSBERGEN voorgeschreven, te houden.

(180) Vergelijk hiermede RENDORP's *Memoriën*, D. I, bl. 52, in de *Aanteek.*, en de laatste zinsnede van onze Opdragt aan Prins WILLEM FREDERIK HENDRIK.

(181) Deze bijzonderheden heb ik overgenomen uit de Aanteekeningen van Mr. H. VAN STRALEN, die bij des Admiraals verscheiden tegenwoordig is geweest.

(182) Het opschrift is van den volgenden inhoud:

MEMORIAE.

JOHANNIS HENRICI VAN KINSBERGEN, summi Classibus Belgicis praefecti maximis Equestrium ordinum ornamentis ab Imperatrice Russiae et regibus Daniae et Belgii decorati

Hoc monumentum posuerunt heredes.

Diem obiit supremum ad XXII Maji A. MDCCCXIX Apeldoornii vico Gelriae ubi cineres conditi sunt. Gloria viri viget ubique.

(183) Zie, onder andere, STUART's *Jaarboeken*, 1819, bl. 42, v. v.

(184) Zie het *Proces-verbaal van de twaalfde Algemeene Vergadering van het Koninklijk Nederlandsch Instituut*, bl. 15, v. v.

(185) *Consolatio ad* LIVIAM AUGUSTAM, vs. 449.

LIJST

VAN

EENIGE BELANGRIJKE PERSONEN,

IN DIT WERK VOORKOMENDE,

MET DE FAC SIMILÉ'S VAN DERZELVER OORSPRONKELIJKE NAAMTEEKENINGEN.

1. Prins WILLEM V.
2. Prinses WILHELMINA FREDERICA SOPHIA, gemalinne van prins WILLEM V.
3. CATHARINA II.
4. PAUL I.
5. Prins HENDRIK VAN PRUISSEN.
6. De graaf VAN SOLMS.
7. Mr. R. J. SCHIMMELPENNINCK.
8. Koning LODEWIJK NAPOLEON.
9. NAPOLEON BONAPARTE.
10. LE BRUN, HERTOG VAN PLAISANCE.

---

11. ONNO ZWIER VAN HAREN.
12. Mr. L. P. VAN DE SPIEGEL.
13. Mr. H. VAN ALPHEN.
14. Mr. J. DEUTZ.
15. Mr. J. RENDORP.
16. Mr. J. GRAAFLAND, Pz.
17. Mr. J. C. VAN DER HOOP.
18. Mr. P. PAULUS.
19. Mr. H. VAN STRALEN.
20. Mr. G. K. Graaf VAN HOGENDORP.
21. Mr. W. F. RÖELL.
22. Mr. G. BRANTSEN.

23. H. C. SERRURIER.
24. H. J. BARON VAN LOË.

---

25. De graaf VAN CZERNITSCHEFF.
26. De graaf VON HERTZBERG.
27. De graaf VON BERNSTORFF.
28. De graaf VON BERNSTORFF, de zoon van den voorgaanden.
29. De prins VAN GALLITZIN.
30. De baron VON SCHUBART.

---

31. De prins ROMANZOFF.
32. De prins G. ORLOFF.
33. De prins DOLGORUCKY.
34. De prins PROZOROFFSKY.
35. De vice-admiraal C. KNOWLES.
36. QUINTUS ICILIUS (C. G. GUISCHARD).
37. Prins LODEWIJK VAN WALDECK.

---

38. De schout-bij-nacht W. CRULL.
39. De graaf VAN BYLAND.
40. J. A. ZOUTMAN.
41. S. DEDEL.
42. W. VAN BRAAM.
43. J. H. VAN KINSBERGEN.
44. A. BRAAK.
45. E. C. STAERING.
46. W. J. Baron BENTINCK.
47. C. H. MULDER.
48. G. VAN HARINGCARSPEL DECKER.
49. J. L. BOSCH.
50. L. M. Graaf VAN WELDEREN.
51. L. ABERSON.
52. J. O. VAILLANT.
53. C. A. VERHUËLL.
54. C. H. VERHUËLL.
55. J. A. BLOYS VAN TRESLONG.
56. C. J. BLOYS VAN TRESLONG.
57. J. A. L. BLOYS VAN TRESLONG.
58. L. S. G. Graaf VAN HEIDEN.
59. J. F. VAN CAPELLEN.

---

60. Mr. W. F. PESTEL.
61. J. F. MARTINET.
62. P. NIEUWLAND.
63. Mr. J. HINLÓPEN.
64. Mr. H. C. CRAS.
65. B. NIEUHOFF.
66. J. H. VAN SWINDEN.
67. Mr. D. HOOFT.
68. Mr. H. BOSSCHA.
69. M. STUART.
70. P. J. GABRIËL.

1. G. Pr. d'Orange

2. Wilhelmine

3. Екатерина

4. Павелъ: Генералъ Адмиралъ.

5. Henri

6. J. H. de Solms

7. [illegible]

8. [illegible]

9. [illegible]

10. [illegible]

11. O. J. van Haren.

12. L. P. van de Spiegel

13. H. van Alphen.

14. D. J. Deutz

15. Hendorp

16. J. graaf van Hogendorp van Ooltgensplaat

17. J. C. van der Mey

18. Philips

19. Hend[k] Sterales

20. G. K. van Hogendorp.

11. O. Z. van Haren.

12. L. P. van de Spiegel

13. H. van Alphen.

14. J. Deutz

15. Hendorp

16. [illegible] Putten

17. J. C. van der Mey

18. [illegible]

19. Hend. Jo. Scraalen

20. G. K. van Hogendorp.

21. W. F. Rüell

22. Brantsen

23. A. L. Serrurier

24. Van Lee

25. J. H. Gernicken

26. Westley

27. Bernstorff

28. C. Bernstorff

29. Prince de Galitzin

30. H. Schubart

31. Ch. Romanzoff

32. Comte G. Orlow

33. [illegible]

34. Il Principe Sworowsky

35. Chas. Knowles

36. Quintus

37. Louis de Waldeck

38. W. Crul

39. Flor. Bylandt

40. J. H. Zoutman

41. J. Pedel

42. W. van Braam

43. J. H. van Swinderen

44. A. Braak

45. E. C. Staering

46. W. Bentinck

47. C. H. Mülber

48. G. van Hasselt Wassenaer? Olkker

49. J. L. Bosch

50. L. M. van ...

51. L. Alberson

52. J: O: Vaillant

53. C: A: van Hövell

54. C: H: Ver Huell

55. J: A: Bloys van Treslong.

56. J: J: Bloys van Treslong

57. A: A: J: Bloys van Treslong

58. L: Alsp van Heiden

59. H: van Capellen

60. Pestel.

61. Martinet.

62. Nieuwland.

63. Kuilijen.

64. Frederik Constantyn Cras

65. B. Nieuhoff

66. J. H. Van Swinden

67. A. Hop

68. B. Oyelna

69. M. Stuart,

70. P. J. B. Gabriël

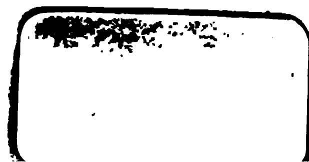
VERBETERINGEN EN BIJVOEGSELEN.

Bl. 7, reg. 15, *staat:* VAN BYLAND, *lees:* VAN BYLANDT.
» 16, » 19, » » » »
» — » 27 en 28, » » » »
» 24 en 25, reg. 32 en 1, *staat:* De handteekeningen, *lees:* De fac similé's der handteekeningen.
» 33, reg. 19 en 20, *staat:* vijf en zeventig, *lees:* vijf en twintig.
» 50, » 26, *staat:* telkens voor een jaar, *lees:* voor een jaar.
» 51, » 10, » Russischen Kapitein, *lees:* Russischen Kapitein A. NORROV.
» 61, » 21, » Vice-Admiraal PICHOT, *lees:* Schout-bij-nacht PICHOT.
» — » 28, » VAN BYLAND, *lees:* VAN BYLANDT.
» 68, » 8, » » » »
» 73, » 9, » nimmer » zelden.
» 74, » 15, » Luitenant ter Zee, *lees:* Luitenant ter Zee DE JONG, de zoo verdienstelijke Schrijver van dien naam, en als Schout-bij-nacht in de Vaderlandsche Zeedienst overleden.
» 79, » 15, » stuurboord met bakboord, met bakboordshalzen toe, *lees:* stuurboord met bakboordshalzen toe.
» 80, » 5, » Graaf BENTINCK, *lees:* Baron BENTINCK.
» 103, » 15, » Doggerbanksche, *lees:* Doggersbanksche.
» 107, » 5, » *Eximium*, » *Eximiae.*
» 110, » 15, » *Doggerbanksche*, » *Doggersbanksche.*
» 138, » 22, » VAN BYLAND, » VAN BYLANDT.
» 143, » 11, » CRASSUS, » GRACCHUS.

VERBETERINGEN EN BIJVOEGSELEN.

Bl. 152, reg. 29, *staat:* VAN BERNSTORFF, *lees:* VON BERNSTORFF.
» 153, » 3, » » » »
» 158, » 7, » Schout-bij-nacht VAN KINSBERGEN, *lees:* Vice-Admiraal VAN KINSBERGEN.
» 163, » 19, » *West-Vriesland*, *lees: West-Friesland.*
» 175, » 30, » VAN BYLAND, » VAN BYLANDT.
» 177 en 178, reg. 32 en 1, *staat:* VAN BYLAND, *lees:* VAN BYLANDT.
» 216, reg. 11, *staat:* vrienden, *lees:* vreemden.
» 247, » 1, » vóór de aanvaarding, *lees:* vóór de openlijke aanvaarding.
» 308, » 25, » door het, *lees:* in het.
» 314, » 35, » NORROW, » NORROV.
» 318, in Aant. 63 te voegen: In den zeeslag bij *Kijkduin* streed CORNELIS TROMP drie geheele uren, eer op het oorlogsschip *den gouden Leeuw*, op hetwelk hij zich bevond, en dat met bijna vijf honderd koppen bemand was, iemand gekwetst of bezeerd werd, *hetwelk*, zoo als BRANDT schreef, *zoo onmogelijk scheen als waarachtig was. Leven van* DE RUIJTER, bl. 859.

7/1 95

FRYSKE BYBLETEEK,

FEN

Dr. F. Buitenrust Hettema.

Ta-êgne oan J. VAN LOON Jz.,
Foarsitter fen it Frysk Selskip.

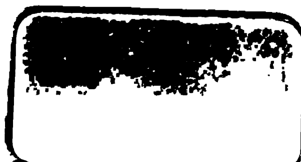
I. STARTER's Frysk.

H. Honig. — Utrecht. — 1895.

EK,

ema.

skip.

RYSKE BYBLETEEK.

